KÜLTÜR BAKANLIĞI
HALK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA DAİRESİ YAYINLARI: 127
HALK EDEBİYATI DİZİSİ: 33

BULGARİSTAN TÜRK HALK EDEBİYATI METİNLERİ

II

Hazırlayan
Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - ANKARA / 1990

KÜLTÜR BAKANLIĞI
HALK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA DAİRESİ YAYINLARI: 127
HALK EDEBİYATI DİZİSİ: 33

BULGARİSTAN TÜRK HALK EDEBİYATI METİNLERİ II

Hazırlayan
Prof.Dr. Nimetullah HAFIZ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ - ANKARA 1990

ISBN 975-17-0519-3

Kültür Bakanlığı'nın 18 Ocak 1990 tarih ve 351/159 sayılı onayı ile 2500 adet bastırılmıştır.

SUNUŞ

Bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu'nun XV. yüzyılın sonlarından itibaren sınırları Balkanlara kadar genişlemiş, buralara Türkler de yerleştirilmiştir. Balkan ülkelerinde de diğer coğrafyalarda yaşayan Türklerin meydana getirdiği kültür birikimi, kısmen değişerek, ama özünden birşey yitirmeden varlığını sürdürmüştür.

Son yıllarda (toplumsal değişme, göç, asimilasyon politikaları vb.) çeşitli sebeplerden dolayı Balkanlar'daki Türk kültür varlığının bazı ülkelerde özellikle unutturulmak istendiği bir gerçektir. Balkan ülkelerindeki sözlü Türk kültürünün örneklerini belgelemek ve diğer coğrafyalarda yaşayan Türk kültür unsurlarıyla mukayese etme imkânı sağlamak için ilk olarak Yugoslavya'da Türk halk edebiyatı metinlerini derlemeye başladım. Bunların bir bölümünü 1984 yılında **Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri** adıyla Yugoslavya'da, **Makedonya Türk Halk Edebiyatı Metinleri** adıyla da 1989 yılında Türkiye'de yayımladım.

Bu çalışmalarımın yanında öteki Balkan ülkelerinde yaşayan Türkler'in halk edebiyatı metinlerini de derlemeye başladım. Bulgaristan Türklüğü'nün meselesinin gündemde olması sebebiyle ilk olarak Bulgaristan'da Türkçe olarak yayımlanan kitap, makale ve gazetelerde çıkan konu ile ilgili yazılardan yararlanarak halk edebiyatı metinlerini bir araya getirdim. Halk şiiri veya şiirsel kalıp sözlerin (atasözü, deyim ve bilmecelerin) yer aldığı metinler ile nesir metinlerinin ayrı ayrı ciltlerde yayımlanmasının daha uygun olacağını düşünerek eseri iki cilde ayırdım.

Bulgaristan Türk Halk Edebiyatı Metinleri ciltlerinde; atasözü, deyim, bilmece, mani, ninni, türkü, fıkra, efsane ve masal metinlerine yer verilmiş, türkülerin bir bölümü notaya da alınmıştır.

Araştırmacıların yararlanacaklarına inandığım bu eserin basımını gerçekleştirerek büyük bir hizmette bulunan Kültür Bakanlığı Halk Kültürünü Araştırma Dairesi Başkanlığı ile redaksiyonunu yapan Prof. Dr. Dursun YILDIRIM ve Doç. Dr. Nevzat GÖZAYDIN'a teşekkür ederim.

Prof.Dr. Nimetullah HAFIZ

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I. FIKRALAR 7

a. Nasrettin Hoca Fıkraları 7

b. Borazan Tevfik Fıkraları 14

c. Yaşar Dede Fıkraları 21

ç. Bektaşî Fıkraları 24

d. Çeşitli Tiplere Bağlı Fıkralar 35

e. Hayvanlarla İlgili Fıkralar 80

II. EFSANELER 82

III. MASALLAR 90

SÖZLÜK 367

KAYNAKLAR 371

I. FIKRALAR

a. NASRETTİN HOCA FIKRALARI

BU BİLE AZ GELİR

Nasrattin Hocanın zamanında silâh taşımak yasakmış. Bir gün bir yoklama esnasında devriye, Hocanın üstünde koca bir bıçak bulmuş. Çavuş sormuş:

— Bu nedir, herif?

Nasrattin Hoca:

— Efendim, kerem buyur, demiş, ben müderrisim, derste talebelerin yaptığı hataları bununla kazırım.

Çavuş gürlemiş:

— Yanlış çakı ile kazınır, koca bıçak ile değil.

— A efendim, ne diyorsun? Öyle yanlışlar var ki, bu bıçak bile az geliyor.

YANLIŞ ANLAŞILAN MERAM

Nasrattin Hoca bir gün yolda çok yorulmuş. "Ah Yarabbim, ne olur bana bir eşek göndersen de, sırtına binip rahat rahat gitsem!" diye dua etmiş; dinlenmek için yol kenarında bir ağacın gölgesine uzanmış. Derken züppelerden biri öteden beri gelirmiş. Hocayı görünce sırf şirretlik olsun diye:

— Kalk be Hoca, demiş. Ne yatmışın oraya domuz leşi gibi? Tembellik zamanı değil. Al bakalım şu sıpayı sırtına da çıkar şu yokuşu.

Nasrattin Hoca, korkusundan titreyerek hemen fırlamış, koca sıpayı sırtladığı gibi yokuş yukarı tırmanmaya başlamış. Kan ter içinde kalmış. Gözlerini göğe doğru kaldırarak:

— Hey Allahım, demiş, ben senden eşek istedim, ama binmek için, sırtıma bindirmek için değil. Yoksa, meramımı yanlış mı anladın?

ORTA HALLİSİ YOK MU

Nasrattin Hocaya sormuşlar:

— Hocam, Arapça bilir misin?

— Elbet, bu lisanda oldukça bilgiliyim.

— Çok güzel, efendim, Arapçada file ne derler?

Nasrattin Hoca, bir an düşündükten sonra:

— Aman efendim, demiş, pek yüksekten sormaya başladınız. Şunu biraz alçaltınız, ufağını sorunuz.

— Peki, pireye ne derler?

— Allah Allah, amma da küçülttünüz suali. Şunun bir orta hallisi yok mu?

— Öyle olsun, peki koyuna ne derler?

Uzgele, Nasrattin Hoca bu sözün Arapçasını biliyormuş:

— Ganem, demiş.

— Kuzuya ne diyorlar?

— Ona Arabistan'da bir sene bir şey demiyorlar; bir sene sonra yine ganem diyorlar, cevabını vermiş.

BİZİM İLLER

Nasrattin Hoca'ya misafir gelmiş. Hoca da ona elinden gelen ikramı yapmış. Tam yatılacağı sırada, misafir, makamla şarkıya benzetmek istediği şöyle bir şey okumuş:

"Bizim iller, bizim iller,
Yatarlarken üzüm yerler!"

Bu saatte misafirin önüne üzüm çıkarmak istemiyen Hoca, şu cevabı vermiş:

"Bizde öyle âdet yoktur.,
Saklarlar da güzün yerler."

HATIRINI SORAYIM

Bir ramazan gününde Nasrattin Hoca da iftara davetliymiş. Son derece acıkmış olan Hoca, yemek, odasına girip de hindi dolmalarını,

baklavaları, börekleri yanyana sıralanmış görünce, ağzının suyu akmış. Derken efendim top patlamış, Hoca hemen sofraya kurulmuş. Sofraya nefis bir işkembe çorbası konulmuş. Ev sahibi kaşığı daldırıp tadına baktıktan sonra:

— Hay Allah müstahakınızı versin, buna sarımsak koymuşsunuz. Çabuk kaldırın! diye bağırmış.

Nasrattin Hoca, önünden tüteye tüteye giden çorbaya bakarak bir yutkunmuş. Fakat yerine gelen hindi dolmasının iştah açıcı dış görünüşüyle teselli bulmuş.

Ev sahibi dolmadan bir lokma alınca, kaşlarını çatmış:

— Behey namussuzlar, buna çok baharat doldurmuşsunuz. Bana baharatın dokunduğunu bilmez misiniz? Çabuk kaldırın bunu, gözüme görünmesin, demiş.

Nasrattin Hoca'nın yüreği de tepsiyle birlikte gitmiş. Bu sırada sofraya baklava tepsisi konmuş.

Ev sahibi yine bağırmış:

— Yahu, daha ağzıma lokma koymadan tatlı yenir mi? Kaldırın bunu!

Nasrattin Hoca, hemen kaşığı kaptığı gibi sofradan fırlamış, kapı yanındaki sinide tepeleme duran pilâva kaşığı çalmağa başlamış.

Ev sahibi:

— Hoca ne yapıyorsun orada? Sofraya gelsene, demiş.

— Siz yemeklerin suçlarını birer birer tâyin edip cezalarını veredurun. Ben burada eski bir âşinaya rastladım, hatırın sorayım.

KORKU

Nasrattin Hoca gece yarısı kapısı önünde bir patırtı duymuş, susup dinlemeye başlamış. İki hırsız baş başa vermiş, konuşuyorlarmış: "İçeriye girip Hoca'yı boğazlayalım. Oğlağını kesip karnımızı doyuralım. Karısını dağa kaldıralım, evini de soyalım."

Nasrattin Hoca: "Amanın!" diye feryadı basınca, hırsızlar korkup kaçmışlar. Karısı:

— Aman ne de ödlekmişsin, demiş. Ne kadar da korktun.

Nasrattin Hoca:

— Tabiî, sana göre hava hoş. Ne olursa oğlakla bana olacaktı.

UZAKTA DEĞİL

Nasrattin Hoca, eşeğini pazara götürüyormuş. Yolda hayvanın kuyruğu çamura bulanmış. Hoca da kuyruğu kesip heybeye sokmuş. Pazarda eşeği satın almak istiyenin biri:

— Yahu, bu eşeğin kuyruğu yok. Kuyruksuz eşek ne işe yarar, demiş.

— Sen hele pazarlığı anlaş da, kuyruğu buluruz. Uzakta değil, diye Nasrattin Hoca cevap vermiş.

BOYU LÂZIM

Nasrattin Hoca pazardan eşek satın alırken, endazeyi almış, eşeğin boyunu ölçmeğe başlamış. Oradan geçen bir at canbazı:

— Hoca, ne yapıyorsun? Eşeği böyle ölçmezler, dişine bakarlar, demiş.

Nasrattin Hoca da:

— Tarlaya giderken bir ben, bir bacı, bir de çocuk, üçümüz birlikte bineceğiz. Bana onun dişi değil, boyu lâzım, demiş.

YA BAHAR

Nasrattin Hoca, bir yaz günü güneşte yürüdükten sonra, yolda bir tanıdığına rastlamış ve havanın sıcaklığından şikâyet etmiş.

Sofulardan olan ahbabı:

— Günahtır, Hoca efendi, Allah'ın işine karışma, demiş. Yaz olur, sıcaktan şikâyet edersiniz, kış olur, soğuktan.

Nasrattin Hoca:

— Yahu, bahardan şikâyet ettiğimiz var mı? demiş.

YALANCI ŞAHİTLİK

Nasrattin Hoca'yı bir gün yalancı şahitlik yapmak için Kadı'nın huzuruna çıkarmışlar. Ortada bir buğday dâvası olduğu halde, işi iyi kavrayamayan Hoca "arpa" diye şahitlik etmiş:

— Aman Hoca, yanıldın, buğday diyecektin ya, diye ihtar etmişler.

Nasrattin Hoca, dâvacıya dönmüş:

— Aslı olmadıktan sonra, ha buğday demişim, ha arpa, ne çıkar? demiş.

BU DA UZAR

Nasrattin Hoca bir gün pazarda dolaşırken bir kılıcın bin kuruşa satıldığını görünce merak etmiş:

— Nedir bunun marifeti? diye sormuş.

— Böyle bir kılıçtır ki, düşmana havale ettiğin zaman on arşın uzar, diye cevap vermiş.

Nasrattin Hoca eve gitmiş, ocak başındaki maşayı alıp pazara dönmüş. "İki bin kuruş, alan var mı?" diye dolaşmaya başlamış.

Oradakiler hayretle Nasrattin Hoca'ya sormuşlar.

— Bir maşa iki bin kuruş eder mi? Nedir bunun marifeti?

— Bizim karı bana fırlattı mı, bu maşa yirmi arşın uzar, demiş Hoca.

O KADAR DA DEĞİL

Nasrattin Hoca bir gün değirmene buğday öğütmeğe gitmiş. Değirmencinin dışarı çıktığı bir sırada, başka birinin çuvalından avuç avuç alıp kendi çuvalına aktarmağa başlamış. Ansızın içeri giren değirmenci:

— Ne yapıyorsun? Ayıp değil mi sana! diye çıkışmış.

— Kusura bakma, ben budalanın biriyim, demiş Hoca.

— Budalaysan, neden kendi çuvalından başkasının çuvalına buğday aktarmıyorsun?

— Yok, budala dedikse, artık o kadar da değil, diye Hoca cevap vermiş.

BEN DE BİNEMEDİM

Bir mecliste binicilikten söz açılmış. Herkes biniciliğini övmeğe başlamış. Nasrattin Hoca da meraklanmış, anlatmaya başlamış:

—Falanca çiftlikteydim. Kâhya bir at getirdi. Dik başlıydı. Kimseyi yanına yaklaştırmıyordu. Usta binicilerden biri ata binmek istedi, hayvan onu yere vurdu. Bir başkası denedi kısmetini, o da yuvarlandı. Bir üçüncüsü de yere serilince, gayret dayıya düştü. Şöyle bir kollarımı sıvadım, eteklerimi belime doladım, el çabukluğuyla hayvanın yelesinden yakaladığım gibi bir sıçradım...

Tam sözün burasında adı geçen kâhya içeri girince, Nasrattin Hoca hiç istifini bozmadan sözünü tamamlamış:

— ... Ama ben de binemedim.

NASIL AĞLAMASIN

Nasrattin Hoca'nın eşeği ölmüş. Kapının eşiğine oturmuş, hüngür hüngür ağlarmış. Bir komşusu yaklaşarak:

— A Hoca, geçende karın öldü, ağlamadın. Bir eşek için ağlamak sana yakışır mı?

Nasrattin Hoca da cevap vermiş:

— Nasıl ağlamayayım? Karım ölünce, eş dost, hepiniz etrafımı aldınız, "üzülme, biz sana daha iyisini buluruz" dediniz. Ama bir müslüman çıkıp da: "Hoca, ağlama, sana eşek alırız." demedi.

ŞİMDİ İŞ DEĞİŞTİ

Nasrattin Hoca'nın kadılığı sırasında bir gün bir komşusu gelip demiş ki:

— Sizin alaca inek bizim ineği karnından boynuzlayıp öldürmüş. Şer'an ne lâzım gelir?

Nasrattin Hoca:

— Canım, hayvan bu, aklı erer mi? Hayvanın yaptığı kaza için kan güdülmez a, demiş.

Bunun üzerine komşusu:

— Yalnız galiba ters söyledim. Ölen inek sizindi.

Nasrattin Hoca yerinden fırlamış:

— Ha, bak, şimdi iş değişti. Dur bakalım, kara kapaklı kitap ne diyor?

ESKİ SİRKE

Bir gün komşusu gelerek Nasrattin Hoca'ya:

— Kırk yıllık sirken var mı? diye sormuş.

Nasrattin Hoca "Var" deyince, biraz istemiş. Fakat Hoca, vermek istememiş. O zaman komşusu işi yalvarmaya dökmüş:

— Canım, ne olur, bir fincan sirkeden ne çıkar?

— Ne mi çıkar? demiş Hoca, ben böyle fincan dağıtsaydım, hiç kırk yıllık sirkem dayanır mıydı?...

EN GÜÇLE EN KOLAY ŞEY

Köylüler aralarında anlaşmayınca, Nasrattin Hoca'ya baş vurmuşlar:

— Şu dünyada en güç şeyle, en kolay şey nedir?

Nasrattin Hoca, biraz düşündükten sonra:

— En güç şey, insanın kendisini bilmesidir; en kolay şey de, başkalarına nasihat vermesidir, demiş.

EN EMİN YER BURASI

Bir gün, Nasrettin Hoca kırda geziyormuş. Bir takım gençlerin okla nişan attıklarını ve okların her biri bir tarafa gidip hiç birinin isabet etmediğini görünce:

— Burada en emin yer burası.

Diyerek nişangâhın yanına gidip oturmuş.

HAKLI HAKSIZ

Nasrattin Hoca'ya bir gün sormuşlar:

— Hocam, eğer kadı olsaydın, bir dâvayı nasıl halleder. karar verirdin?

Nasrattin Hoca:

— Bundan tabiî, ne var yahu, demiş, haklıyı haklı, haksızı haksız çıkarırım.

— Ya iki taraf da haklı olursa?

Nasrattin Hoca bir düşündükten sonra:

— Vallahi, demiş, bunca yıldır yaşarım, daha iki kişinin birden haklı olduğunu görmedim.

b. BORAZAN TEVFİK FIKRALARI

PİLİÇ

Borazan Tevfik'i ahbaplarından biri ziyafete çağırmış. Bu ziyafette Tevfik'ten başka on kadar da davetli varmış. Biraz hoş beşten sonra sofraya oturulmuş.

Ortaya baş yemek olmak üzere gayet nefis pişmiş olduğu görünüşünden bile belli olan bir piliç getirilmiş.

Tevfik'in ağzı sulanmış, yutkunmuş, nihayet dayanamamış, pilici tabağiyle kapıp kulağına götürmüş. Ev sahibi doğacak, nükteyi çabuklaştırmak için sormuş:

— Tavuk sana ne söylüyor, Tevfik bey?

Tevfik, tam ciddiyetle şu cevabı vermiş:

— Etrafımda ne çok kişi toplandınız! diyor.

CEMİL PAŞA

Borazan Tevfik Cemil Paşa'nın belediye reisi olup bir çok yerleri istimlâk ederek cadde ve park yaptırdığı bir sırada bıyıklarını kestirmiş. Bir gün Haydarpaşa vapurunda kendisine sormuşlar:

— Maşallah Tevfik Bey, hani bıyıkların?

Borazan Tevfik Bey, ciddi bir gülümseyişle:

— Cemil Paşa istimlâk etti, diye cevap vermiş.

BOŞUNA HAZIRLANMAYAYIM

Kızlarağası, bir gün Borazan Tevfik'i görüp, odasına çağırmış.

— Canım Tevfik Bey, demiş, arada bizim odaya da uğrayınız, biz de sohbetinizden zevk alalım, sizi takdir etmeyi biz de biliriz.

Tevfik geleceğini vaadetmiş. Zaman geçmiş, bir gün parasız kalmış. Kızlarağasına gitmiş. Ağa hazretleri memnun... Tevfik'e kahveler, saray sigaraları, şerbetler ikram etmiş. Tevfik sormuş:

— Ağa hazretleri, ne emrediyorsunuz?

— Bana bir taklit yap.

— Emredersiniz efendim. Size bir Kastanbollu taklidi yapayım.

Kızlarağası:

— Olmaz, demiş, Berberbaşı Kastanbollu'dur. Kulağına giderse gücenir.

— Haklısınız efendim, o halde tünele binen Arnavut'un taklidini yapayım.

— Olmaz, olmaz... Silâhşör Tâhir Paşa Arnavut'tur, alınır.

— Bir Arap taklidi yapsam...

— O da olmaz. Arap İzzet Paşa duyarsa aramız bozulur.

— Lâz taklidi...

— Yâver Tufan Paşayı unuttun mu?

— O halde Çerkes taklidi yapayım.

— Kabasakal Mehmet Paşa kızar. Zaten aramız açın... Yahudi taklidi yapsan, o da olmaz. Kuyumcubaşı Haronaçi pek dostumdur.

Tevfik şaşırmış:

— O halde Ağa hazretleri, siz emredin, ne taklidi yapayım.

Kızlarağası düşünmüş:

— Tevfik bey, demiş, bana bir masa taklidi yapın.

Tevfik:

— Emredersiniz.

Demiş, kalkmış, odanın ortasında eğilmiş, kollarını yere doğru uzatmış. Kızlarağası tepine tepine gülmüş.

— Ama ne güzel... Ne güzel! Tıpkı masa... Nasıl da benzetiyor. Kalk, artık gülmekten bayılacağım.

Tevfik doğrulmuş.

Ağa hazretleri:

— Kuzum Tevfik bey, bana bir pire taklidi yap.

— Emredersiniz efendim.

Zavallı Tevfik, koca göbeği ile kanepeden koltuğa, koltuktan kanepeye zıplamaya başlamış. Her zıplayışta Arap hem gülmekten yerlere yatar, hem de:

— Tıpkı pire... Tıpkı pire... Diye bağırırmış.

Tevfik, nefes nefese kanepeye serilmiş.

Ağa hemen dal kese etmiş. Tevfik'e çil çil on tane sarı lira vermiş. Tevfik ağayı eteklemiş, çıkarken:

— Gelecek sefere, demiş size bir hamam böceği taklidi yapacağım, ama bundan da alınacak varsa şimdiden söyleyin, boşuna hazırlanmayayım!

MANTARİZM

Borazan, Haydarpaşa'dan geliyormuş. Vapurda yanında oturan iki kişi, yüksek sesle gazete okuyorlarmış. Okunan satırlar arasında sıksık (parlâmentarizm) kelimesi geçiyormuş.. Merak etmiş, ilk rastgeldiği gün Ahmet Rasim'e sormuş:

Ahmet Rasim kâfi derecede izahat vermiş, onun anlıyacağı bir dille mânasını açıklamış ve nihayet:

— Bugün bizde parlâmentarizm usulü ile idare edilen bir hükûmet var, demiş.

— İyi ama, ben doğru söyleyemiyorum. (parlâ)sını bırakıp yalnız (mantarizm) desem daha iyi olmaz mı? Galiba bugünkü hükûmetin haline de uygun. Mantarizmle idare olunmuyor muyuz?

MAŞALI

Meşhur nükteden Borazan Tevfik, bir gün vekiller vapuru ile Boğaziçine giderken, zamanın büyükleri yolda saatlerden bahis açmışlar; "Filân marka saat iyidir, falan markalısı daima geri kalır." gibi iddialarda bulundukları sırada: "Çingene" diye anılan nüfuzlu adamlardan biri:

— Benim de güzel bir saatim var! ..

Deyince, Borazan Tevfik cevabı yapıştırmış:

— Sizinki mutlak (Maşalı)dır!.. demiş.

MAKBUZ

Bir gün Borazan Tevfik'in yanında, gayet güç beğenir bir muhasebecinin sözü geçiyormuş. Bu adam fevkalâde titiz, herkesten şüphe eder, her işte kılı kırk yararmış.

Bir aralık Borazan Tevfik der ki:

— Öyle yaman heriftir ki, Azraile ruhunu teslim ederken bile sıkılmadan makbuz istiyecek!..

ÇOK YÜZSÜZLER GİTTİ

Ölüyü bile güldüren Borazan Tevfik'in, kendi kadar sevimli bir dostu varmış: Adı da Şaşı Hafız.

Aynı zamanda pek güzel sesi olan bu komik adamla paşa konaklarını, zengin yalıları gezer, dost toplantılarına neşe, sohbetlere hayat katarlarmış.

Bir gün Hafız hastalanmış. Ziyaretine giden Borazan'a:

— Öleceğime yanmıyorum, demiş; seninle gezmekten ahlâkım bozuldu. Ahirete gitmeye yüzüm yok!..

Tevfik de:

— Şimdiye kadar çok yüzsüzler gitti. Öl kerata demiş.

MAKASLAMASAM

Bir gün Borazan Tevfik köprüde Fuat Bey isminde birine raslamış. Tevfik:

— Maşallah beyefendi, demiş. Nasılsınız efendim?

Fuat Bey:

— Ah birader, demiş. Hiç iyi değilim. Geçen bahardanberi mideden rahatsızım. Ameliyat dediler, cesaret edemiyorum. Doktorlardan bazıları belki ilâç ile de geçer dediler. Perhizden halim harap. Kör nefis de aksi gibi istiyor. Yesen bir türlü, yemesen bir türlü. Ben kendi derdimle uğraşırken bizim Köroğlu hastalandı, o da kara ciğerden muzdaripmiş. Hekimler, hocalar.. Ne yapacağımızı bilemedik. Öyle sancı tutuyor ki, alimallah yorganları paralıyor; biraz kendine gelince tebdilhavaya götürüyorum. Biz oradayken mahallede yangın çıkmış, bizim ev kapıkapamaca yandı, bir çöp çıkaramadık; yazlığa ne götürdükse onunla kaldık. O antika halılar, o el yazması kitaplar. Bu vaka, kerimeyi fena halde sinirlendirdi; çünkü bütün hevesle hazırladığı çe-

yiz çimen de gitti. Şimdi düşüp bayılıyor. Ne kadar olsa, mal canın yongasıdır. Ha bu telâştayken ister misin? Küçük oğlan da dut ağacından düşüp bacağını kırsın sana? Bereket versin köy içindeki Parsih ağayı tanırım, hemen geldi. Alçıya koydu.. Biz bunlarla uğraşırken...

Deminden beri iç sıkıntısından kıpkırmızı kesilen Tevfik kızmamış gibi görünerek, sükûnetle:

— A birader! demiş. Bir insan diğerine "Nasılsın?" dedi'mi, bunun cevabı: "Çok şükür iyiyim. Sen nasılsın?"dan ibarettir. Üst tarafı kahvede konuşulur.. Allahaısmarladık.

Arkadaş ile vapura girmiş; hâlâ kendine gelememiş.

— Vay kerata vay.. demiş. Lâfı makaslamasam baştan aşağı İstanbulu kırıp geçirecekti teres.

BORAZAN FALCIDA

Borazan Tevfik'e arkadaşları bir falcı salık vermişler.

— Git bir gör Tevfik, demişler, insanın içini, dışını, olmuşu; olacağı bülbül gibi söylüyor.

Borazanın işi yokmuş. Kasımpaşa'daki falcıya koşmuş.

— Bana, demiş, gelecekten haber verme, başımdan geçenleri söyle.

Falcı Borazan'a önce bir tas uzatmış:

— Buna bir lira çeyreği atacaksın.

Demiş. Çeyrek şıngır şıngır tastaki arkadaşlarının yanına düşüp çekmeceye kilitlendikten sonra herif iskambil kâğıtlarına sarılmış.

— Başından büyük bir aşk geçmiş senin.

Diye başlayacak olmuş. Borazan:

— Bilemedin, demiş, baksana bende âşık olacak enayi suratı var mı?

— Öyle ise yanıldım, büyük hastalıklar geçirdin diyecektim.

— Yok canım, elhamdülilalah daha burnum kanamamıştır.

— Şu halde çocukların hastalanmıştır.

— Evli değilim.

— Söylesene bekâr olduğunu be adam, bekâr adama kâğıt falı neylesin, ver şu elini de geçmişini sana bir, bir anlatayım.

Borazan elini uzatmış, falcı bakar bakmaz:

— İşte, demiş, ayna gibi görüyorum, seni dolandırmışlar. Borazan bunu duyunca artık tahammül edememiş, kocaman bir küfür savurarak:

— Evet, diye bağırmış, demin sana lira çeyreğini kaptırdım eşekliğime doymayayım!

ÇELENK

Borazan Tevfik, kendi jübilesinde bir monolog söylüyormuş. Perde kapanacağı sırada, sahneye büyük bir çelenk getirmişler.

Tevfik, çelengi almış, bir de ne görsün, ta orta yerinde büyük bir boynuz var. Yavaşça, getiren adama sormuş:

— Hangi hergele yolladı bunu?

Adamın gösterdiği locada, Borazan'ın arkadaşları varmış. Tevfik hemen o tarafa dönmüş ve yüksek sesle:

— Hediye kabul etmek âdetim değildir. Amma, demiş. Mademki başınızdan atıyorsunuz, ihtiyacı olan birini bulur veririz.

DOKUZ DOĞURUYORUZ

Bir köşkün kapısında: Ebe Hacer Hanım diye bir tabelâ varmış. Bir gün buradan geçen tren bir ineği çiğnemiş. Kaza tam Hacer Hanımın köşkü önünde olmuş, tren orada durmuş. Dakikalar geçiyor, tren bir türlü kalkmıyormuş. Yolcular sabırsızlanmağa başlamışlar. Borazan Tevfik de trendeymiş. Öteki yolcular gibi o da söylenmeğe, şikâyete başlamış. Fakat dinleyen kim? Zabıta memurları gelmeden, zabıt tutmadan trenin kalkmasına imkân yokmuş.

İş uzayınca Borazan, vagonun penceresine koşmuş. Camı açmış, Hacer Hanım'ın köşküne doğru bağırmış:

— Yetiş Hacer Hanım, dokuz doğuruyoruz!

ESKİ GÜNLERDE

Bir ramazan akşamı, topa yarım saat varken sergiden halk boşanmış. Kapının önünde Kambur Nazif Borazan Tevfiğin ayağına basmış. Tevfik birden parlamış:

— Kör müsün be herif! Nasırımı ezdin...

— Herif babandır... Ağzını topla...

— Ulan, ölmüş babamdan ne istiyorsun. Olur şey değil be... Hem suçlu, hem güçlü...

Gürültüyü işitenler yavaş yavaş kavgacıların etrafını almış...

— Yani ne demek istiyorsun?

— O benim bileceğim şey! ..

— Herif! Sus... Alimallah elim ayağım titriyor... Şimdi seni tepelerim...

— Cart! Kaba kâğıt... Kimi tepeliyorsun be?

Kalabalık biraz daha artmış...

— Oruç keyfi... Herif beni deli edecek...

— Ulan, sana herif deme, diyorum. Kan başıma çıkıyor.

— Kan başına çıkıyorsa şakaklarına boynuz çektir!

— Ne? İşitiyor musunuz? Ümmeti Muhammet... Herif beni pezevenk yaptı.

Kalabalık gittikçe artmış..

— Bırakın beni... Şu iti pastırma gibi ikiye ayırayım...

— Yavaş gel düdüğüm!..

Derken küfürler başlamış... Etraftan: "Yapmayın! Etmeyin. Mübarek Ramazanda..." ihtarları olmuş.

İki nüktedan böyle yapmacıktan birbirlerine atıp tutarlarken birdenbire "Güm!" diye top patlayınca, Nazif:

— Tevfik! Top patladı... İftarı nereden edelim?

Diye sorunca kavga dinleme yüzünden geç kalan halk... hayıflanmağa başlamış:

— Hay Allah müstahaklarını versin... Alay ediyorlarmış. Eve, geç kaldık. Misafirlere rezil olduk!

c. YAŞAR DEDE FIKRALARI

BAŞLAMIŞ TOPLANMAYA

İkinci Dünya Savaşında Yasar Dede'nin beygirlerinden birini hizmet atı olarak orduya almışlar. Altı ay sonra, güz vakti beygiri çok zayıflamış bir halde geri vermişler. Hayvanı avluda bir çardak altında tutuyorlarmış. Bir gece hava epey serin olduğundan beygir üşümüş ve dört ayağını bir yere toplamış, titriyormuş. Bu hali gören Yaşar Dede:

— Bu hayvan bilmem toplanabilecek mi?

Diye kaygılanan karısına:

— Başlamış bile, görmüyor musun ayaklarını demiş.

SENİN BAŞINA ŞİMDİ GELSİN

Gelecekten haber vermekle geçinen Ali Hoca meyhanede Yaşar Dede'ye rakı ısmarlatmak için:

— Bir hafta sonra senin başına bir belâ gelecek, ısmarla bir rakı da önleyeyim, demiş.

Yaşar Dede önündeki sandalyeyi kavradığı gibi:

— Benim başıma bir hafta sonra, senin başına şimdi gelsin!

Diyerek vurmuş ve adamı dışarı atmış.

EVE KADAR GETİRMİŞ

Yaşar Dede, meyhanede epey içtikten sonra eve dönmüş. Tam kapıdan içeri girerken kusmuş. Karısı başlamış bağırmaya:

— Be ayol, madem ki taşıyamıyorsun, içmesene!

Adam cevap vermiş:

— Daha nereye kadar taşıyayım yahu? Ben hiç olmazsa eve kadar getirdim. Ayyaş Şaban daha orada bıraktı, demiş.

ARTİSTLERİN BARSAKLARI

Yaşar Dede öğretmenlerin köy okulunda verdikleri bir müsamereye karısıyle birlikte gitmiş. Kadın ışıklı salonun tavanından sarkan süslü kâğıtları görünce:

— Bunlar ne? demiş.

Yaşar Dede de:

— Artistlerin barsakları, diye cevap vermiş.

OLUR ELBET

Komşunun karısı Yaşar Dedeler'e gitmiş:

— Sizin oklavayı versenize bana, demiş.

Yaşar Dede:

— Bizde iki onlar, hangisini istiyorsun? Canlıyı mı, cansızı mı?

Deyince komşu kadın, şaşkın şaşkın bakarak:

— Oklavanın canlısı olur mu?

Yaşar Dede de pek sıska olan karısını göstererek:

— Olur elbet, bizde var, görmüyor musun, oturmuş da sümek işliyor, edemiş.

NE DARI, NE GENİŞİ

Yaşar Dede içgüveyi olan Şaban'ı, uzak bir köye darı satın almaya yollamış. Genç adam, gece ilerledikten sonra darı arabası ile avluya girmiş. Çoktan yatmış bulunan Yaşar Dede'ye karısı:

— Kalksana be, darı isterdin ya, güvey getirmiş, kalk da boşaltırken yardım et.

Deyince, Yaşar Dede, öteki tarafına dönerek:

— Ne darı isterim, ne genişi, demiş.

DÜNYA DÖNÜYORMUŞ

Köyde ziraat koperatif işletmesinin kurulduğu ilk günlerde Yaşar Dede üye olmamış, yani kooperatife girmemiş. Kendi tarlalarını kendi işliyormuş. İşte bu sırada ziraat işletmesi tarlaları arasında kalan bir

tarlasını almışlar, ona karşılık kıraç bir yer olan Maltepe'den vermişler. Bunun üzerine bir gün yanındakilere :

— Hey, yalan değilmiş, demiş. Okumuşlar, dünya döner diyorlar, inanmazdım, bizim Mandra tarlası Maltepe'ye gitmiş, şimdi inandım. Hakikaten dönüyormuş dünya.

EĞİLMİŞ

Bir kadın komşusunun bahçesinden sarımsak çalmış. Berber dükkânında sıra bekleyenler arasında sözü geçmiş biri:

— Biz onu doğru bilirdik.

Deyince, köyün ünlü lâtifecisi Yaşar Dede de:

— Evet, doğruydu ama, sarımsak çalarken eğilmiş, demiş.

KİBRİT MİSİN

Yaşar Dede, Mayadağı'ndan başlamış ta eve kadar çakmak çakmış. Kav bir türlü tutmuyormuş. Evinin kapısına gelince içeriye seslenmiş:

— Getirin bir ateş! demiş.

Tam bu sırada kav nasılsa tutmuş. Bunun üzerine:

— Breh! Kibrit misin be mubarek, çaka çaka bir de tuttun, demiş.

ç. BEKTAŞİ FIKRALARI

DELİLİK

İçkinin yasak olduğu devirlerde bir bektaşi babasını zilzurna sarhoş olarak yakalamışlar, ite kaka çavuşun huzuruna getirmişler.

Çavuş sormuş:

— Bire adam, içkinin yasak olduğunu bilmiyor muydun?

Sarhoş sırıtmış:

— Deliyim, ne yaptığımı bilmiyorum.

— Ulan, deli isen, niçin ayran içmedin?

— Deliyim dedikse de, şarabın tadını bilmeyecek, ayranı şaraptan ayrı edemeyecek kadar da değil ya!...

İFTARDAN SONRA

Bektaşi bir ramazanda nasılsa oruç tutmuş. Akşama doğru hararet bastıkça basmış. O sırada bir su şırıltısı duyarak, yanındakine sormuş:

— Bir ses işitiyorum, nedir bu?

— Ne sesi olduğunu sana iftardan sonra söyleyeceğim demiş arkadaşı.

GÜNAHLI KANDİL

Camide Hoca vaaz ediyormuş: kullar hangi uzvu ile günah işlemişse, o uzvuna ahırette bir kandil asılacak, diyormuş.

Bektaşi duramamış:

— Hoca efendi, bütün günahlar için bir kandil mi, yoksa her biri için ayrı ayrı kandil mi asılacak?

Hoca düşünmüş, daha tesirli olur diye:

— Her günah için ayrı kandil demiş.

Bektaşi, günahlarını şöyle bir hesaplamış, aklından bir hesap yapmış.

— Asacak yer bulabilirlerse, aşkolsun, demiş.

PEKÂLÂ OLDU

Bektaşinin biri softaya sormuş:

— Abdest almadan namaz kılmak olur mu?

— Katiyyen!

Bektaşi gülmüş:

— Amma da yaptın. Ben kıldım, pekâlâ oldu.

AND İÇMİŞ

Bektaşiyi rakı çekerken yakalamışlar, Kadı'nın huzuruna çıkarmışlar. Zaptiye sormuş:

— Efendim, demiş, bu adamı bir kere daha yakalamıştık. Bir daha yapmayacağına and içmişti de, salmıştık.

Kadı kızmış:

— Ulan, doğru mu söylüyorlar? demiş. And içmiştin demek?

Bektaşi, boynunu bükmüş:

— Ne yapalım, fakirlik. Kimi and içeriz, kimi rakı, ne bulursak.

RAMAZANSIZ BAYRAM

Bektaşi bir gün mahalle imamına sormuş:

— Ramazan ne günü?

— Yarın değil, öbür gün, diye imam cevap vermiş.

Bektaşi, pek unutkan olduğundan, "yarın değil, öbür gün" sözünü bir kağıda yazıp cebine sokmuş. Her sabah kalkınca kâğıda bakar, daha ramazan gelmedi, dermiş. Böyle diye diye ay geçip gitmiş. Bir gün bakmış, toplar atılıyor. Merak edip "Ne oluyor?" diye sormuş. "Bayram geldi" cevabını alınca şaşmış:

— Demek, bu yıl mübarek Ramazan gelmeden bayram geldi geçti ha!

SARMAM

Zaptiye çavuşu bektaşiyi oruç yerken yakalamış.

— Ulan, demiş, hadi Allah'tan korkmuyorsun, şu başındaki sarıktan da mı utanmıyorsun?

Bektaşi:

— Bağışla suçumu, ağam, demiş. Vallahi de, billâhi de sarmam bir daha.

BAKKALDAN AL FIRINCIYA VER

Bektaşi, bakkala bir kuruş uzatarak, yirmi paralık peynir istemiş. Bakkal, peyniri tartıp verdikten sonra, derviş, hani kuruşun üst tarafı deyince, dükkâncı:

— Verdim ya, demiş.

Bektaşi, vermediğini iddia ettiyse de, adamın ısrarı üzere kendini dinletememiş. Fakat cebinde başka parası olmadığı için, düşünmüş, taşınmış, nihayet fırıncıya giderek, bir ekmek almış. Adam yirmi parayı isteyince, bektaşi:

— Verdim ya, demiş.

Fırıncı vermediğini söylediyse de, bektaşi dediğinde ısrar etmiş, çekip gitmiş. Oradan uzaklaşmış, bir köşede eklmekle peyniri yemeye koyulmuş. Ellerini kaldırıp:

— Hey, her şeyi gören Tanrım! Sen şahitsin, demiş, bakkaldan yirmi paramı al, fırıncıya ver.

BİRİ İKİ GÖRMEK

"Aman bir şehlâ gözleri var ki, gören âşık olur!" diye ballandıra ballandıra şaşı bir kadını bektaşiye nikâhlamışlar. Gerdeğe girdiği gece bektaşî, çilingir sofrasını düzmüş, sofraya bir şişe rakı koymuş:

Kadın bunu görünce:

— Maşallah, maşallah, demek iki şişenin hakkından geliyorsunuz, demiş.

— Bak, hanım, bu hoşuma gitti; eve getirdiğim her şeyi iki görürsen, seninle iyi geçiniriz. Bilindiği gibi, ben fakir bir adamım, hem birkaç kadeh tekerleyince, ben de her şeyi iki görmeğe başlarım. İyi anlaşırız, demiş bektaşi.

Kadın hemen:

— Peki, yanınızdaki zat neyiniz oluyor? diye sormuş.

— Yook, hanım, demiş bektaşi, neyi istersen iki gör, amma kocanı bir görürsen fena olmaz! ...

ONU DA YARIN YAPARIM

Bir eski paşanın türbesinde türbedârlık eden bektaşi, akşam üstü türbeyi kapayarak, kafayı çekmeğe gideceği saatte bir de ne görsün, evkaf nazırı türbeye damlamış. Nazır, türbeyi pek perişan bir halde bulmuş:

— Çabuk, demiş, süpür burasını!

Bektaşi hemen süpürüp temizlemiş.

— Şu örümcek ağlarını da al!

Bektaşi örümcek ağlarını da almış. Amma bir yandan da sabırsızlanmağa başlamış.

— Şu sandukanın şalını düzelt.

"Yarabbi, sen bilirsin!" diyerek, onu da yapmış.

— Kavuk da bozulmuş, çöz sarığı, yeni baştan sar.

Artık tiryakiliği biten bektaşi dayanamamış:

— Efendim, hazret sabah sabah kalkıp selâmlık resmine yetişecek değil ya, onu da yarın yaparım!

FERMAN OKUNUR MU

Bektaşi bir gün, bir bağ önünde oturmuş, dinlenirmiş. Bu sırada oradan geçen bir köylü, bağdaki üzümlere imrenerek:

— Ah, efendi, öyle susadım ki, bıraksalar, iki okka üzüm yerim, demiş.

Bektaşinin müzipliği tutmuş:

— Gir, kardeşim, demiş, gir, istediğin kadar ye. Padişahın fermanı cebimde, bu bağ benimdir.

Köylü, buna kanarak, bağa girmiş. Tam birkaç salkım koparmış, yiyeceği sırada bağ bekçisi yerinden fırlamış, hemen yanındaki çifteye davranmış, yabancıya doğru ateş etmeğe başlamış. Köylü, kendini yere atarak:

— Derviş efendi, çabuk göster fermanı, yoksa halim harap, diye bağırmış.

Bektaşi cevap vermiş:

— Ayol, bu toz duman içinde ferman okunur mu?

NE AYIP ŞEY

Vaiz, günah işleyenler ahirette suç âleti olan uzuvlarından asılacaktır, diye vaaz ediyormuş. Bu sözleri dinliyen bektaşi, ertrafına şöyle bir göz gezdirmiş, dayanamayarak yanındakini dürtmüş:

— Ne ayıp şey!

ORADA DA KEYF BÜTÜN

Vâiz, günah işleyenlerin ahirette uğrayacakları türlü âkıbetlerden bahsediyormuş.

Cemaattan biri, içki içenlere nasıl ceza verileceğini sormuş.

Hoca, ibret verici bir ceza düşünmüş:

— İçtikleri bütün içki şişeleri boyunlarına asılacak ve ümmeti Muhammed arasında altı ay bu halde dolaştırılacak, demiş.

Cemaatin arasında bir de bektaşi bulunuyormuş:

— Hocam, şişeler boş mu olacak, dolu mu? diye sormuş.

İşkencenin tesirini artırmak isteyen Hoca:

— Dolu, demiş.

Bektaşi dayanamamış:

— Nur ol, hocam, demiş. Desene orada da keyf bütün!

RIZKINI VERMEDİKTEN SONRA

Bektaşi, yoksul ve aç bir halde dere kenarına oturmuş, çamurdan adamcıklar yaparak eğlenirmiş. Yoldan geçen biri görmüş, merak edip sormuş:

— Ne yapıyorsun orada?

— Ne yapacağım, adam yapıyorum. Rızkını vermedikten sonra yap yap, salıver.

NERESİYMİŞ

Camide hoca vaiz ediyormuş:

— Ey müslümanlar, bir yer vardır ki, zengin fakir, genç ihtiyar, gamlı kederli giren, şen ve bahtiyar çıkar oradan. Neresidir orası, bilin bakalım?

Bektaşi arka sıralardan seslenmiş:

— Bilirim, Hoca efendi, demiş, meyhane.

BUNA DA SU KARIŞIK

Bir gün bektaşi meyhanede kafayı çekiyormuş. İçmek o sıralarda yasak edilmiş olduğundan, zaptiye çavuşu bektaşinin önünde durmuş:

— Ulan, ne yapıyorsun orada? Rakının haram olduğunu bilmiyor musun?

Bektaşi, çavuşun gömleğinin ipekli olduğunu görmüş. Halbuki softalara göre ipek de haramdır.

— Bak, demiş, senin gömleğin de ipekli, o da haram.

— İyi ama, pamuk karışık.

— Gözün görmüyor mu yahu, buna da su karışık.

HELE NEYSE Kİ

Bir ramazan akşamı üç bektaşi camiye gidip, namaza durmuşlar. O sırada bir arı bektaşilerden birinin burnu dibinde dolaşmağa başlamış. Arının sokacağından korkan bektaşi, yanındakine:

— Şu arıyı görüyor musun? Bana namazı bozduracak, demiş.

İkinci bektaşi cevap vermiş:

— Ulan, ne yaptın? Namazın bozuldu!

Üçüncüsü dayanamamış:

— Hele neyse, ben ağzımı açıp konuşmadım. Yoksa, sizin gibi benim de namazım bozulacaktı.

YANAĞIN NEDEN ŞİŞMİŞ

Bektaşinin biri yolda yürürken ağzına bir erik atmış. Bunu gören adamın biri sormuş:

— Yahu, sen müslüman değil misin? Neden oruç tutmuyorsun?

— Tutuyorum. Nasıl tutmazmışım!

— Ya yanağın niçin şiş öyle? Ağzında ne var?

— Erik, fakat ben onu yemiyorum, iftara kadar ağzımda yumuşasın diye tutacağım.

BALIK NEREDEN KOKAR

Balık pazarına balık almaya giden bektaşi, tabladan aldığı bir balığın kuyruğunu kokluyormuş.

Balıkçı:

— Baba, balığı başından koklarlar, demiş.

Bektaşi cevap vermiş:

— Başından kokmasına kokmuş ya, acaba koku kuyruğuna kadar gelmiş mi, ona bakıyorum, demiş.

İSLAMIN ŞARTI

Zenginin biri bektaşiyi dinden imtihan etmek istemiş:

— İslâmın şartı kaçtır?

Bektaşi, hiç tereddütsüz cevap vermiş:

— Birdir.

Zengin:

— Bre dinsiz, diye kaykılmış, daha İslâm'ın şartını bilmiyorsun, bir de derviş olacaksın.

Bektaşi atılmış:

— Kerem buyurun, efendim, haksız mıyım? Hacla zekâtı siz kaldırdınız, oruçla namazı da biz. Kala kala kelime–i şahadetten başka ne kaldı?

BEN ŞİMDİDEN HİÇİM

Bektaşinin birinin bir gün mevkiiyle pek övünen bir kaymakama işi düşmüş. Adamın büyüklük taslamasına kızan derviş sormuş:

— Kuzum, nedir bu büyüklük? Nesin sen?

— Bilmiyormuş gibi soruyorsun, kaymakamım.

— Peki, daha ne olacaksın?

— Vali.

— Daha?

— Nazır.

— Daha?

— Sadrazam.

— Daha?

— Hiç.

— Ben şimdiden hiçim. Ne kuruluyorsun o kadar?

NE TARAFA DÖNMELİ

Bir bektaşi bir göl kenarından geçerken, kıyıda durup kendisine bakan bir köylü görmüş. Bektaşi, köylünün, yanına yaklaşınca, adam ona sormuş:

— Kuzum hoca efendi, abdest alma üzere soyunup göle girdiğim zaman yüzümü ne tarafa çevireyim?

Bektaşi, köylünün üstünü başını şöyle bir süzmüş:

— Bana kalırsa, ne tarafa soyunduysan, yüzünü de o tarafa döndür, diye cevap vermiş.

PARMAK-I ŞERİF

Eski devrin bir ramazanında bektaşiyi konaklardan birine iftara davet etmişler. Konak sahibine yaranmak gayretinde bulunan davetlilerden biri:

— Liğen–i şerifle ibrik–i şerifi getirin, abdest-i şerifimi alıp namaz-ı şerifimi kılayım.

Adam, namazını kılacağı sırada, hizmetçi, bektaşiye dönüp:

— Erenler, demiş, siz namaz kılmaz mısınız?

Bektaşi cevap vermiş:

— Baş parmak-ı şerifimde bir çıban çıktı. Onun için abdest alamıyorum, demiş.

Ötekinin bu cevaba canı sıkılmış, bektaşiye çıkışmış:

— Bre zındık! Baş parmağa hiç "şerif" adı verilir mi?...

Bektaşi, taşı gediğine koymuş:

Elin çingenesinin yaptığı leğenle ibrik "şerif" oluyor da. Allahın yaptığı parmak neden "şerif" olmasın, demiş.

AZAT YARIŞI

Hacdan dönen bektaşi, iki zengin beyle birlikte sağ salim memleketine varmış. Beylerden biri bu münasebetle hemen ellerini açıp:

— Yarabbi, sana çok şükürler olsun. Hem mukaddes topraklara yüz sürmeyi bizlere nasip ettin, hem de sağ selâmet geri getirdin. Sana şükranımı eda için, kölelerimden Ferhad'la Yusu'fu azat ettim.

Bunu gören öteki bey de geri kalmak istememiş:

— Sana hamdolsun, Rabbim. Ben de minnetimi ifade için, cariyelerimden Şadan'la Ruhfeza'yı azat eyledim.

Bektaşi, bakmış, görmüş, kendisi bir şey söylemese, ayıp olacak:

— Yarabbi, demiş, sana şükranımı ifade için azat edecek ne kölem var, ne de cariyem. Amma ben de onlardan geri kalmak istemem. Ben de bizim nikâhlı hatunu azat ettim.

YEMEĞE GELİNCE

Bektaşi, bir ahbabının evine yemeğe gitmiş. Adamcağızın karısı hastalandığından, bütün ev işleri başına kalmış. Bir aralık sıkışmış, bektaşiye:

— Birader, al şu parayı da bana köşe başındaki bakkaldan bir okka şeker al, demiş.

— Gidemem, alış verişe aklım ermez, deyip bektaşi kestirip atmış.

— Bari ben gelinceye kadar ocaktaki yemeğe bakıver, yanmasın.

— Ben yemekten anlamam, diye bektaşi gene itiraz etmiş.

Yemekler piştikten sonra, ev sahibi mutfaktan seslenmiş:

— Gel, şu yemekleri sofraya beraber taşıyalım, demiş.

— Yok, ben aksarım, tencereyi deviririm, olmaz, demiş bektaşi.

O işi de kendi başına gören ev sahibi en sonra:

— Gel, sofraya otur, demiş.

— A dostum, senin de işin bitmiyor ki. Bunu da kabul etmezsem, kızacaksın, demiş bektaşi ve koşarak sofraya gelmiş.

ALLAH'IN İŞİ

Bir gün padişah, büyük bir bağı olan bektaşi babanın bağını ziyaret etmiş. Koskoca bağı gezip dolaşmış, sonra bektaşiye sormuş:

— Erenler, bu kadar büyük bağın üzümünü ne yaparsınız?

— Müritler ve canlarla beraber yeriz, efendim.

— Yahu, bu kadar büyük bir bağın üzümü yemekle biter tükenir mi?

— Yediğimiz kadarını yeriz, üst tarafını fıçılara basar, içeriz.

Padişah, yüzünü buruşturarak sormuş;:

— İyi ama, sıkılarak fıçılara aktarılan üzüm, şarap olmaz mı?

— Vallahi şevketlim, biz üzümü sıkar, suyunu fıçılara dolduruurz. Artık Allah ne murat ederse, o olur.

BEKTAŞİ İLE ARNAVUT

Anavut'un biri gurbette yüz lira kazanır. Memleketine dönmeden önce cuma namazına gider. O gün hoca, vaazında:

— Cömert olmalı, daima fakirleri gözetmeli, Tanrı böyle yapanlara bire on verir, der.

Aylarca gurbet kahrı çekerek güçlükle yüz lira kazanan saf Arnavut, parasının kısa zamanda bin lira oluvereceğine inanır, hemen cami kapısında bekleşen fakirlere cebindeki paraları dağıtır.

Arnavut, bir gün bekler, iki gün bekler, bakar ki hiçbir taraftan beş para geldiği yok. Yoksul düşer, aç kalır. Parasını bir hoca sözüne bakarak dağıttığına pişman olur. Sermayesini kaybeder etmez bütün işler ters gitmeğe başlar. Gurbette tutunamıyacağını anlayınca çaresiz eli boş memleketinin yolunu tutar. Aç, susuz akşama kadar yürür. Ortalık kararmağa başlarken, açlıktan gözleri de kararmağa başlar. Cansız, yere düşüp kurtların kuşların yemi olmaktan korkar. Güçbelâ bir ağaca çıkarak geceyi orada geçirir.

Ağacın dibine şafakla beraber bir bektaşi gelir. Arnavut hiç ses çıkarmadan bektaşinin yaptıklarını seyre dalar.

Bektaşi bağdaş kurup oturur. Torbasından bir peştemal çıkarır. Peştamalı önüne yayar. Çıkından da bir topak un helvası çıkarır. Helvayı üç eşit parçaya böler. Bunlardan üç tane bebekçik yapar. Bebekleri sırayla peştamalın üstüne oturtur. Sanki karşısında canlı insanlar varmış gibi, heldavadan insanlarla yüksek sesle konuşmağa başlar.

Bebeklerden birincisine:

— Sen Hazreti Ali'sin! Bana bileğindeni tılımsımlı kuvvetten kuvvet vermediğinden, benim daha çok kazanmama yardım etmediğinden seni yiyeceğim!

Der, hemen helvadan insanı öfkeyle yutar.

İkincisine:

— Sen de Hazreti Peygamber'sin! İşlerimi düzgün yürütmediğin için seni de yiyeceğim!

Der, onu da temizler.

Üçüncüsüne dönerek:

— Sen de Allah'sın! Bütün kabahatlerin başı sende. Beni bir kesere kulp yapmadığın için seni de yiyeceğim!

Der, tam ağzına atacağı sırada, heyecandan patlayan Arnavut buna dayanamaz:

— Bireh mori, yeme onu, benim de var onda bin lira alacağım!

Diyerek yukarıdan bağırır.

Bektaşi, yukarıdan gelen bu sesten çok korkar, ödü patladığından oracıkta ölür.

d. ÇEŞİTLİ TİPLERE BAĞLI FIKRALAR

GİDERSE NE YAPARSIN

Bir herif, bir papaza gelerek bir kuyumcudan kıymetli bir yüzük çaldığını itiraf etmiş. Papaz, yüzüğü alarak kuyumcuya götürmüş. Ona nasihat vererek:

— Sen malına böyle dikkat etmezsen bir gün çekmeceni takımıyla çalarlar, demiş.

Kuyumcu:

— Hiç öyle şey mi olur? Çekmeceyi nasıl çalarlar?

Deyince, papaz, çekmeceyi alıp cüppesinin altına saklayarak:

— İşte birisi, çekmeceyi böyle alıp, kapıyı şöyle açarak giderse ne yaparsın?

Diyerek kapıdan çıkar çıkmaz kaybolmuş. Kuyumcu bir müddet papazın dönüp çekmeceyi getirmesini bekletdikten sonra dışarı çıkıp bakmış ki, meydanda kimseler yok.

DURDURUP DA

Bir papaz içkili halde ve içki şişesi cebinde motosiklet sürüyormuş. Trafik memuru:

— Papaz efendi, motosikleti sürerken neden içiyorsun? demiş.

O da:

— Doğru değil. Ben sürerken içmiyorum, durdurup da içiyorum, demiş.

SİZ DE TEHLİKEDE KALIRSINIZ

Güzel, şık bir kadın, bir papaza ufak tefek kusurlarını itiraf ederse de kadının bazı büyük günahları olduğunu sezen papaz, onları niçin söylemediğini sorunca, kadın:

— Sonra siz de o günahlarla günahkâr olmak tehlikesinde kalırsınız da onun için söyleyemiyorum, demiş.

İNKÂR EDİYORSUN AMMA

Hâkim:

— Sen inkâr ediyorsun, amma iki kişi seni hırsızlık ederken görmüş.

Sanık:

— Tuhaf söylüyorsunuz. Bu kadar milyon içinde iki kişinin şahitliği geçer mi? demiş.

YİRMİ SENE HAPİS

Meşhur bir avukat, dâvasını üzerine almış bulunduğu bir suçluyu ziyaretten dönüyormuş. Düşünceliymiş. Yanındaki arkadaşı bu hâlinin sebebini sormuş. Avukat şu cevabı vermiş:

— Müvekkillerimle konuşmak için hapishane hücrelerinde geçirdiğim saatleri hesap edecek olsam yirmi sene hapis yatmış sayılabilirim.

YEMİN ETMİŞTİN

Hâkim, şahitlik için gelmiş ellilik bir kadına:

— Doğru söyleyeceğine yemin eder misin?

Kadın:

— Vallahi, doğru söyleyeceğim.

— Kaç yaşındasın?

— Otuz beş yaşındayım.

Hâkim gülümseyerek:

— Hani ya doğru söyleyeceğine yemin etmiştin.

KENDİ HATASI

Yeni savcı cezaevlerini geziyormuş. Her tarafın temizliği ile ilgileniyor, mahkûmların hatırını soruyormuş. Birden koğuşun köşesine büzülmüş bir mahkûm gözüne ilişmiş. Onun yanına sokularak sormuş:

— Senin suçun ne bakalım?

— Ben, demiş mahkûm içini çekerek, bir ev soydum. Biliyorum, başıma ne geldiyse kendi yüzümden.

— Yok canım!..

— Evet evet, hep kendi yüzümden. Soyacağım evin köpeğine tam iki ay yiyecek verdim, fakat eve girdiğim gece kedinin kuyruğuna basmaz mıyım...

SİZ HER GÜN GELİYORSUNUZ

Hâkim, sabıkalı bir serseriye:

— Utanmıyor musun? Bununla on defadır ki buraya geliyorsun.

Deyince, serseri:

— Siz her gün geliyorsunuz! Ben on defa gelmişim, çok mu? demiş.

TEDAVİ

Karısını göle atıp boğmakla suçlu birini mahkemeye getirmişler.

Hâkim:

— Sen karını göle atmışsın.

Deyince:

— Evet. Kendi iyiliği için atmıştım. Zavallı hasta olduğundan hekimler su tedavisi tavsiye etmişlerdi.

YAKAYI ELE VERİŞİM

Sorgu hâkimi bir sanığa:

— Sana pek çok cinayetler isnat olunuyor. Hakikaten bu cinayetleri sen mi işledin?

Sanık:

— Son cinayetim hepsinden ağırdır.

— Son cinayetin hangisi?

— Yakayı ele verişim.

HIRSIZ VAR DİYE

Hâkim:

— Bu hırsızlığı yaparken hiç içinden "yapma" diye bir ses işitmedin mi?

Hırsız:

—Hayır, Hâkim efendi! Yalnız ev sahibinin , hırsız var! diye haykırdığını işittim.

GENÇ KADIN

Şahitlik için mahkemeye çağırılan bir genç kadına hâkim sormuş:

— Bayan, sanatınız?

Kadın cevap vermemiş.

— Size soruyorum. Sanatınız? diye tekrarlamış hâkim. Kadın da:

— Madem ki ısrar ediyorsunuz, söyleyeyim. Sabahtan akşama kadar kocamla oynarım, demiş.

HÂKİMLE AVUKAT

Burunsuz bir avukat, mahkemede müdafaasını okurken kekelemeğe başlamış. Gayet iri burunlu olan hâkim, alayla:

— Şu gözlüğü avukat efendiye verin de müdafaasını dürüst okusun, deyince, avukat da:

— Biraz da burnunuzdan verin ki, gözlükten istifade edebileyim. Demiş.

REİS İLE AVUKAT

Reis:

— Siz niçin hep böyle haksız dâvalar alıyorsunuz? demiş.

Avukat da:

— Birçok haklı dâvaları kaybettiğim için, şimdi haksızlarını tecrübeye başladım, demiş.

KUYU DÂVASI

Bir mahkemede, bir kuyu dâvası görülüyormuş. İki tarafın avukatları saatlerce söylemişler, işi uzatmışlar. Canı sıkılan reis:

— Canım! Ehemmiyetsiz bir kuyu için dâvayı bu kadar uzatmakta mâna ne? Esası söyleyiniz. Deyince avukatın biri:

— Reis Beyefendi! Müvekkillerimizin şarap tüccarı olduklarını unutuyorsunuz!

— Şarap tüccarlığı ile kuyunun münasebeti?

— Aman efendim, sermayeleri bu kuyudan ibaret.

DÜŞÜNÜŞ

Mahkemeye tanık olarak getirilen ihtiyar bir çiftçiye yargıç sormuş:

— Bu iki kişi kavga ederken siz ne kadar uzakta bulunuyordunuz?

Çiftçi hiç tereddüt etmeden cevabını yapıştırmış:

— Beş adım ve dört parmak uzaklarında duruyordum.

Bu kadar kesin cevap yargıcı oldukça şaşırtmış:

— Bakın, demiş, burada yemin altında bulunuyorsunuz, son derece emin olmadığınız konularda cevap vermeyin. Meselâ, tam beş adım dört parmak mesafede bulunduğunuza emin misiniz?

— Yüzde yüz eminim.

— Peki, nasıl bu kadar emin olabiliyorsunuz?

— Eminim, demiş çiftçi, çünkü kavga dağılır dağılmaz münasebetsiz birinin bunu bana sorabileceğini düşünerek hemen ölçtüm.

BATAKÇI

Bir seyyar satıcının, yabancı mala düşkün birinden alacağı varmış. Verecekli, bir gün bankadan para alıp çıktığı sırada, satıcı:

— Dostum, şu benim parayı versene, demiş.

Öteki:

— Para aldığımı zannetme, bir ahbabımla görüştüm, yok para. diye cevap vermiş ve yoluna devam etmiş.

Satıcı çabuk elden kılığını, bıyığını değiştirmiş, diğer sokaktan adamın önüne çıkmış. Beğendiği bir malın asıl fiyatına alacağı olan parayı da ilâve ederek ona ecnebi malı diye pahalı satmış. Bundan sonra kendini tanıtarak:

— Müsterih ol dostum, artık bana borcun kalmadı, demiş.

KAZ YAĞI İLE GAZ YAĞI

Petrol lâmbası yeni çıktığı zamanlar, pazar yerinde bu acayip aydınlatma aracını herkes hayretle seyrediyormuş. Satan adam, lâmbanın nasıl kullanılacağını, ne kadar faydalı olduğunu ballandıra ballandıra anlatmış.

Köylünün biri de muma, yağ kandiline benzemeyen bu tuhaf âleti çok yakından incelemiş, köyüne döndüğü zaman, taze pazar havadisini ninesine heyecanla söylemiş:

— Şehre camlı camlı bir şeyler gelmiş. İçinde kaz yağı yakıyorlar, demiş.

Nine şaşkınlık içinde konuşmuş:

— Bunlar hep ahır zaman alâmetleri, biz de koca kazı keser, yağını yakarız. Herkese uymak gerek. Önümüzdeki pazar bir de sen alırsın oğlum, demiş.

KAHVALTI YAPMIŞ

Çok obur bir köylü kasabaya gitmiş. Bir aşçıya girerek:

— Pişir bana bir kilo sucuk, bir de somun getir, demiş.

Bunları yedikten sonra aşçıya:

— Yarım kilo sucukla yarım somun ekmek daha getir, demiş. Aşçı ısmarlanan şeyleri verirken diğer müşterilere bakarak gülümsemiş. Adam bunları da yedikten sonra aşçıya:

— Hey, gel al paranı. Dükkânında bir kahvaltı yapayım dedim, sen de insana iyi muamele yapmıyorsun. Al paralarını da gidip başka yerde doyurayım karnımı, demiş.

KADINLAR MUHAREBESİ

Kitapçı:

— Güzel bir roman, "Kadınlar Muharebesi" demiş.

Müşteri de:

— Onun daha mükemmeli bizde var, demiş.

— Müellifi kim? demiş kitapçı.

— Bizim koca valide ile gelin, demiş öteki.

FARKETMEZ

Adamın biri büyük bir mağazaya girmiş ve kendisine yakalaşan satıcıya sormuş:

— Bir tayyör satın alabilir miyim?

— Tabii efendim. Hangi renkte ve hangi ölçüde olduğunu bildirirseniz size birkaç model gösteririm, arasından istediğinizi seçersiniz.

Adam:

— Hayır, hayır demiş, ne renginin ve ne de ölçüsünün hiç önemi yok. Siz bana herhangi bir tayyör verin. Nasıl olsa, iyi de olsa, kötü de olsa, karım beğenmeyip yarın gelip değiştirecektir.

GEVREKÇİDE

Adamın biri gevrek satın almış. Gevrekçi ona gevreğin küçüğünü vermiş. Adam da ne yapsın, almak zorunda kalmış. Fakat canı bir türlü rahat etmemiş, gevreğin orta yerini gevrekçiye göstermiş:

— Bu boşluk için de para alıyor musunuz? diye sormuş.

Gevrekçi: "Hayır." deyince:

— Öyleyse, neden bu boşluğu daha büyük yapmıyorsunuz? diye sormuş.

TÜCCAR DUASI

Tüccarın biri atlarını malla yükletmiş, panayıra yollanmış,. Yolu bol sulu nehre çıkmış. Köpüre köpüre akan suya baktıkça, tüccarın gözleri kararmış. İki elini göğsüne kavuşturmuş, Allah'ına yalvarmaya başlamış: "Aman Rabbim, bu âciz kuluna acı, merhamet et. Malımla canımla öteki yakaya geçmemi bana nasib et. Huzur-u âlinizde söz veriyorum, eğer bu suyu selâmetle geçersem, bir at satar, parasiyle bir fakiri giydiririm," diyormuş.

Tüccar her nasılsa sudan geçmiş, ayağı karşıki kıyıya basmış.

Fakat yolda düşünceye varmış: nasıl olur da, bir atın parasını hiçbir kâr getirmiyecek bir şey uğrunda harcar!...

Tüccar panayırda alış verişini yaptıktan sonra evine dönmüş. Kediyi bir torba içine sokmuş, atın da yularından tutup at pazarına gitmiş.

Çıkan her müşteriye atı kediyle birlikte satacağını söylüyormuş.

Müşterinin biri sormuş:

— Öyleyse kaç istersin?

Tüccar, diyelim ki bizim para ile ata elli, kediye ise beşyüz leva istemiş.

Pazarlık olmuş. Bundan sonra tüccar, önüne gelen ilk fakirin kolundan tutup onu atın parasıyla giydirmiş.

KABAK BUZAĞI

Cambaz, ineğini önceden kabakla doyurup pazara çıkarmış. Gelen müşteri ineğe bakmış, karnını ellemiş:

— Cambaz ağa, inek buzağılayıcı mıdır? diye sormuş.

— Buzağılayıcıdır aganın, buzağılayıcı. Hem de buzağısı kabaktır aganın, demiş.

HASİSİN MANTIĞI

Fevkalâde hasis olan birine:

— Senden borç isteyenlere niçin ödünç vermezsin? Demişler.

— Nasıl vereyim? Ödünç isteyen eğer düşmanım ise ve aldığı parayı geri çevirmezse "Niçin düşmana paramı kaptırdım" diye müteessir olurum. Eğer dostum olup ta parayı zamanında veremezse üzülür, ben de onun haline üzülürüm. O halde niçin hem kendimi ve hem de dostumu üzeyim? demiş.

SEN BİZDEN, BEN SİZDEN

Bir yeni gelin kendi kovaları olmadığından daima komşusunun kovasını kullanıyormuş. Nihayet onlar da bir kova edinmişler. Bunun üzerine kadın komşusuna gitmiş:

— Komşu, demiş, al artık kovanı. Bizim de artık kovamız var. Şimden sonra ne sen bana, ne de ben sana!

Fakat bir kaç gün sonra inek genç kadının yeni kovasını ezmiş. Gelin tekrar komşusuna koşmuş:

— Komşu, haydi yine eskisi gibi olsun: Sen bizden, ben sizden, demiş.

ANA PARA

İki kişi ticaret yapmak için bir araba karpuz almışlar. Parayı biri vermiş.

Kârı paylaşmışlar.

Sermayeyi veren:

— Ana para ne oldu? diye sormuş.

Öteki de:

— Onu karpuzlara verdik ya, demiş.

SEN DE KURTUL, BEN DE

Zorbanın biri, kiracısı olduğu hanenin kirasını vermez, istedikçe ev sahibini kovarmış. Haneden çıkarmak için çok çalışmışsa da muvaffak olamayınca, bir gün:

— Gel arkadaş, şu evi senin üstüne çevireyim de sen de kurtul, ben de kurtulayım. demiş:

Kiracı:

— Evi üstüme çevirmek istemem. Çünkü o zaman harç, vergi, tamir masrafları olacaktır, demiş.

İKİ YALAN

İki yalancı konuşuyorlarmış. Biri:

— Geçen gece falan köye gidiyorum. Bir şimşek çaktı, tam bin tane çakal saydım! demiş.

Öteki de biçimine getirmiş, şu yalanı yumurtlamış:

— Dün minareye çıkmıştım. Minarenin şerefesinde dorumlamış bir deve gördüm! demiş.

Birinci yalancı, arkadaşının deveyi minarenin tepesine çıkarmasına kızmış:

— Yahu, minarede deve dorumlar mı? Deveyi şu düze indir bakayım! Demiş.

O da:

— Sen çakalı yüze indir de, ben de deveyi düze indireyim! demiş.

KULAĞINI KAŞIYORDU

İki avcı bir gün dağda gezerken bir gurup oduncuya raslamışlar. Palavracı olan kendini övmek için başlamış kesmeğe:

— Bir gün bir arkadaşla avdayken önümüze bir geyik çıkıverdi. Şuna bir ateş ettim, arka ayağıyla kulağını vurdum.

Yalanı yutmayan dinleyicilerden biri:

— Nasıl olur canım, arka ayağı nerde, kulağı nerde? demiş.

Arkadaşının zor duruma düştüğünü gören diğer avcı da:

— Arka ayağıla kulağını kaşıyordu, diye yetiştirmiş.

Böylece yalan kapanmış.

Odunculardan ayrıldıktan sonra ikinci avcı birinciye:

— Arkadaş, demiş, konuşurken biraz daha ölçülü ol, zira geyiğin arka ayağını kulağına getirinceye kadar imanım gevredi.

HİLEKÂRIN MUMU

Hırsızın biri tavuk çalmağa giderken bir çukura düşmüş. Hem çıkmaya uğraşır, hem de:

— Kurtulursam, köyün camisine beş kilo mum alacağım, diye adak adarmış.

Nihayet, çukurdan kurtulmuş ve şöyle söylenmeğe başlamış:

— Hey Yarabbi, benim yağhanem mi var, mumhanem mi? Ben bunca mumu nereden bulurum?

Bu sırada ayağı tekrar kösteklenip başka bir çukura düşünce hemen ağzını değiştirmiş:

— Hey Yarabbim, camiye mum alınağa giderken bak şu başıma gelenlere!

AÇ TAVUK AMBARDA

— Memiş, birader, ava gittim. Bir ormandayım. Pat , bir tilki, pat, bir kurt, pat, bir tavşan, pat, bir karaca, pat, bir sülün...

— E, sonra?

— Sonra... uyandım.

BİR TİLKİ AVI

— Ben ava giderken bir çeşit silâh kullanmam. Çeşit çeşit av aracı taşırım yanımda, diye anlatıyordu. Çünkü insan ormanda hangi çeşit hayvanla karşılaşacağını kestiremez.

Bir gün yine ava çıkmıştım. Bir ara beş, altı yüz metre ilerimde tüyleri yaprak rengi, kuyruğu gövdesinin iki misli bir tilkinin hızla geçmekte olduğunu gördüm. Hemen tüfeğimi yüzüme aldım. Tam tetiği çekeceğim anda aklıma geldi: Tilkiyi vuracaktım. Ama postuna iki delik açılacaktı. E, o zaman da değeri düşecekti kürkün!... Bunun üzerine tüfeğimi bir ağaca dayadım. Sırtımdaki yayı çıkardım. Bir ok aldım. Tilki tam iri bir ağacın hizasından geçerken, "kuyruğu budur" deyip oku salıverdim. Ok hedefini bulmuş, tilki kuyruğundan ağaca çivilenivermiş.

Dinleyenler sordular:

— Peki, sonra? ... Hayvanı kafasına vurarak mı öldürdün?

— Hayır.... Buna lüzum kalmadı. Ben tilkiyi ağaca çiviledikten sonra, üzerine yürüdüm. Hayvancağız beni görünce kaçmak için olanca gücü ile ileriye atıldı. Bunun sonucu postunun içinden çırıl çıplak fırlayıp kaçtı. Ben de kürkünü alıp eve getirdim!

HİÇ Mİ YOKTU

— Aliş, birader, dün bir tilki vurdum amma, kuyruğu tam iki metre uzundu.

— Hadi be...

— E, bir metreydi...

— Hadi be...

— E, hiç mi yoktu bunun kuyruğu be yahu...

— Hadi be, dün beraberdik ya, unuttun mu, boş elle döndük...

FENALIK

Yeni arkadaş olmuşlar. Genç adam genç kıza soruyormuş:

— Sigara içer misin?

— Hayır!

— Ya içki?

— Hayır?!

— Sevgilileriniz var mı?

— Katiyen!

— Peki, hiç kötü bir şey yapmaz mısınız?

Genç kız biraz tereddütten sonra cevap vermiş:

— Yaparım tabii o kadarlık; yalan söylerim.

GENÇ GÖRÜNMEK ARZUSU

Genç görünmek istiyen bir kadın, bir dost toplantısında otuz beş yaşında olduğunu söylemiş. Vaktiyle onunla bir okulda beraber okumuş olan diğer bir kadın dayanamayarak:

— Demek ki, bundan tam otuz sene evvel, beraberce diploma aldığımız zaman beş yaşındaydınız, demiş.

HAZIR YALAN

Yalancının biri yolda şeytanlık düşüne düşüne gidiyormuş. Bir tanıdığına rastlamış.

Arkadaşı:

— Haydi bana düşünmeden bir yalan söyle bakayım, diye takılmış.

Yalancı:

— Bırak Allah aşkına, insanın her gününü bir bilme! Babam öldü de, ona kefen parası aramağa çıktım. Alay etmek için buldun da, böyle acıklı bir günümü mü buldun? Yazıklar olsun sana diye gücenmiş.

Arkadaşı yalancının hâline çok acımış, ondan özür, bağış dilemiş.

— Yaptığım şakaya pişman oldum. Başın sağ olsun. Kusura bakma. Al şu kefen parasını da evine dön, demiş.

ŞAHİTLİĞE GİDİYORUM

Tanınmış yalancı şahitlerden biri, birkaç kişi ile beraber gidiyorlarmış. Rastgelenlerden biri sormuş:

— Uğurlar olsun! Böyle acele ile nereye?

— Şahitliğe gidiyorum.

— Neden dolayı?

— Daha ben de bilmiyorum, cevabını vermiş.

KORKUTMAK İSTEMEMİŞ

Bir avcı maceralarını anlatıyormuş. Hikâyenin bir yerinde dinleyenlerden biri dayanamamış:

— Hadi be palavracı, bu hikâyeyi geçenlerde de anlatmıştım. Ama o gün üstüne on iki değil, altı aslanın saldırdığını söylemiştin.

Avcı istifini bozmamış:

— Biliyorum kardeşim, ama o gün gerçeğin tamamını söyleyip sizi korkutmak istememiştim.

HIRSIZ

Safça bir hırsız, geceleyin bir evi soymağa girmiş. Aşıracağı eşyaları:

— Bu benim, bu ev sahibinin! Diyerek ikiye bölmeye başlamış. Gürültüye ev sahibi uyanmış, hırsızın yanına gelmiş:

— Bu ne rezalet, diğe bağırmış!

Hırsız:

— Ben hırsızım ama, senin bildiğin hırsızlardan değilim. Eşyaların hepsini götürecek değilidim. Görüyorsun ya, bunların yarısını sana, yarısını da kendime ayırıyordum! demiş.

Hırsızın bu hareketi, yufka yürekli ev sahibinin çok hoşuna gitmiş:

— Hırlı ol, hırsız ol, yine insafı elden bırakma. Haydi öyleyse bildiğin gibi yap, ayırdıklarını götür, ananın ak sütü gibi helâl olsun!.. demiş.

FİYATINI BİLMİYORUM

Biri yeni şapka almış. Dostu görünce:

— Güle güle giy, kaça aldın ? demiş.

Öteki:

Fiyatını bilmiyorum. Çünkü alırken satıcı dükkânda yoktu, demiş.

ESKİTİRİM

Biri dostuna:

— Birader, bu ne hâl? Daima sende para bulunuyor, demiş.

O da:

— Eski borçları vermem de onun için parasız kalmam, diye cevap vermiş.

— Peki, yenilerini ne yaparsın?

Öteki de:

— Vermeye vermeye onları da eskitirim, demiş.

BU SEFER BEN GİRECEĞİM

Polis bir hırsız yakalamış. Karakola götürüyormuş. Bir pastahane önünden geçerlerken, hırsız:

— Müsaade et de bir boza içeyim, diye rica etmiş.

Polis izin vermiş ve kendisi dışarda kalmış.

Hırsız içerdeki arka kapıdan çıkarak kaçmış.

Bir müddet sonra polis aynı hırsızı yine yakalamış. Aynı pastahane önünden geçerken hırsız yine boza içmek için izin istemiş. Fakat polis:

— Bu sefer ben gireceğim, demiş.

Yalnız kalan hırsız da kolayca kaçmış.

YANINDA ÇOK OTURMA

Bir ağır hastayı ziyarete gelip saatlerce oturan bir adam, giderken hastaya:

— Kardeşim! Bir vasiyetin var mı?

Diye sorunca, hasta:

— Evet var. Bir hastayı yoklamağa gittiğin zaman yanında çok oturma, demiş.

YİNE Mİ

Daireye geç gelen arşiv memuru müdüre giderek:

— Mazur görün beni, karım ağır bir doğum vakası geçirdi, demiş.

Müdür de:

— Geçmiş olsun öyleyse.

Demiş, mazereti kabul etmiş.

Beş gün sonra memur yine gecikince:

— Gecikmem karımın yüzünden, çünkü ağır bir doğum vakası geçirdi.

Demiş. Müdür. :

— Yine mi?

Diye sormuş. Öteki de:

— Evet, çünkü o ebedir, demiş.

NE OLUR BENİM HÂLİM

Bir deli diğer bir delinin kafasına bir çivi çakmak istemiş. Öteki razı olmuş:

— Olur ama, çiviyi çakmaya çalışırken çekici rastlatamayıp da kafama vurursan, ne olur benim hâlim? demiş.

O DEĞİL HER HÂLDE

Bir deli, gardiyanı kandırıp akıl hastanesinden kaçmış. Biraz sonra gardiyanın aklı başına gelip hastasının peşine düşmüş. Bir müddet koştuktan sonra yolda bir polise raslamış.

— Bay polis, demiş gardiyan, bir deli hastaneden kaçtı. Acaba buradan geçip geçmediğini biliyor musunuz?

— Yoo! Hiç farkına varmadım. Peki bu adamcağızın belirli bir noksanı, bir işareti var mıydı ki, görenler kendisini tanısınlar?

— Tabii vardı canım, belirli şekilde topallar.

— Haa! Biraz önce biri geçti, ama demek ki o değil. Çünkü o elleri üzerinde yürüyordu.

VASİYETNAMESİNİ YAZMALI

Bir dost toplantısında sağlık korumaya dair konuşulurken orada bulunanlardan biri:

— İnsan bir hastalığa tutulursa, doktor gelinceye kadar ne yapmalıdır?

Diye sorunca, orada bulunan biri:

— Vasiyetnamesini yazmalıdır, demiş.

EVİME GİDİYORUM

Genç doktor evliymiş, ama geceleri durmadan geziyormuş. Üstelik hastalara uğramam gerek diyerek, hazır bir özrü de varmış.

Gene bir gece iyice eğlendikten sonra saat üçte evine dönmüş. Yavaşça yatak odasına girmiş. Karısı derin bir uykudaymış. Onu uyandırmamaya gayret ederek sessizce soyunmuş ve yatağına girmiş. Aradan bir saat kadar geçmiş. Doktor birden yatağından fırlamış. Ve acele giyinmeye başlamış. Bu sefer karısı da gürültüye uyanmış.

— Bu saatte nereye gidiyorsun böyle?

— Nereye mi gidiyorum, evime tabiî, ben evli bir erkeğim, mutlaka eve dönmeliyim sabaha kadar!

YEDİNİN YERİNİ TUTMAZ MI

Doktor, hastasına:

—Her defası bir çeyrek saat devam etmek şartıyla yedi gün banyo yapmalısınız, demiş.

Hasta:

— Affedersiniz doktor. İki saat kalmak üzere bir banyo yapsam yedi günün yerini tutmaz mı ? demiş.

HOŞ GELDİNİZ

Seçkin bir kişi hastalanmış. Arkadaşları ziyaretine gelip saatlerce oturmuşlar. Hastanın canı sıkılmış. Yastığını koltuğuna alarak kalkmış ve:

— Hastanıza Allah şifalar versin. Artık ziyarete de hacet kalmadı. Hoş geldiniz, safa geldiniz.

Diye topuna kapıyı göstermiş.

KABAHATİ YOK

Doktorun muayenehanesine telâşla bir adam gelmiş. Kendisine kapıyı açan hastabakıyıcıya doktoru görmek istediğini bildirmiş. Hastabakıcı adamı bekleme odasına oturtmuş. Aradan iki saat kadar geçmiş, hastabakıcı adama sırasının geldiğini bildirmiş. Önde hastabakıcı, arkada adam doktorun odasına girmişler.

— Oturun, demiş doktor.

— Pek fazla vaktim yok da efendim, hiç oturmasam daha iyi olacak...

— Peki ama, ayakta nasıl muayene ederim sizi?

— Ben muayene olmayacağım efendim, sadece size otomobilinizin anahtarını verir misiniz, diye sormaya gelmiştim.

— Otomobilimin anahtarını mı? Peki, ne yapacaksınız onu?

— Benim bir şey yapacağım yok doktor, otomobiliniz yanıyor. İtfaiyeciler: "Anahtarı getir, belki içinden bir şeyler kurtarırız." dedilerdi de...

KENDİ KENDİMİZE ÖLÜRÜZ

Karısı ağır hasta olan bir fakire, komşuları:

— Niçin hekim getirmiyorsun?

Dediklerinde, fakir:

— Ne yapalım? Biz fakir adamlarız, kendi kendimize ölürüz, cevabını vermiştir.

KEDİ YUTMALI

Ahmağın biri, bir doktora koşarak:

— Aman doktor! Karnıma fındık sıçanı kaçtı, ne yapayım? demiş.

Doktor gülerek:

— Bir kedi yut, cevabını vermiş.

KERAMET ALETTEYMİŞ

Çok geveze bir kadın varmış. Hastalanınca büsbütün dırdırcı oluyor ve tahammül edilmez hâle geliyormuş. Bir defa kocası doktor çağırmış. Hekim çantasından bir termometre çıkarıp kadının ağzına koymuş ve böylece beş dakika beklemesini söylemiş.

Adamcağız doktoru geçirirken kulağına eğilerek:

— Kuzum doktorcuğum, demiş, şu aleti bana kaça satrsınız?

ANSIZIN ÖLÜM

Bir hekime:

— Sizce ölümlerin en fenası hangisidir? diye sormuşlar.

Hekim:

— Ansızın ölümdür. Çünkü adamı bir anda öldürür ve vizite ücreti bile almağa vakit bırakmaz. Cevabını vermiş.

ÜÇ BÜYÜK HEKİM

Ünlü hekimlerden biri ölürken yanında bulunan hekimlere:

— Dünyada üç büyük hekim bırakarak gidiyorum.

Deyince, bunlardan birisinin kendi olacağını zanneden biri

— Üstad, bunlar kimdir, diye sormuş.

O da:

— Biri banyo, biri hareket ve biri de perhizdir, demiş.

ARIŞ DEMİRİ

İlkyazın köye konferans vermeğe gelen doktor ısırganın insana çok faydalı olduğunu, onda demir bulunduğunu, bunun için yenilmesi lâzım geldiğini söyleyip sözünü bitirince, köylünün biri parmağını kaldırarak:

— Doktor, ısırganda çok demir var dediniz. Bir arış demiri çıkarabilmem için kaç kilo ısırgan yiyeyim, demiş.

BULAŞICI ve ÖLDÜRÜCÜ

Bir gün doktorun muayene edip gitmesinden sonra bir hasta, karısına:

— Aman karı! Odama senden başka kimse girmesin, zira doktor, hastalığın bulaşıcı ve öldürücü olduğunu söyledi, demiş.

ÖYLE İSE MUMU SÖNDÜR

Gayet cimri bir hastayı muayene eden hekim:

— Bundan ümit yok.

Deyince, hasta başını kaldırarak:

— Madem ki benden ümit yoktur, mumu söndürün, beyhude ziyan olmasın, demiş.

ONUN YERİNE KENDİSİ SAYIKLADI

Biri, hasta annesi için getirdiği hekime hastalığın ne olduğunu sormuş. Yabancı kelimeler kullanmaya alışmış olan hekim bir çok anlaşılmaz şeyler söylemiş, gitmiş. Karısı:

— Doktor ne dedi? Hastalık neymiş? Deyince, herif:

— Hastayı ağır gördü, onun yerine kendisi sayıkladı, gitti, demiş.

NEYE YARAR

Kadın:

— Doktor, çok canım sıkılıyor. Ne yapayım? Demiş.

Doktor:

— Seyahate çıkınız, demiş.

Kadın müteessirane:

— Kocam da beraber gidecek değil mi? Neye yarar? demiş.

VERDİĞİM HAPI YUTTUN MU

Cahil ve şarlatan bir hekimin eline düşüp, bir türlü iyi olamayan hastaya, hekim:

— Nasılsın? Dün verdiğim hapı yuttun mu? diye sorunca hasta:

— Ben zaten senin eline düştüğüm dakikadan beri hapı yuttum, cevabını vermiş.

HOŞUNA GİDERMİŞ

Adamın biri dişini tedavi ettirmek için daima kadın dişçiye gidermiş. Sebebi sorulunca izah etmiş:

— Bir kadının "Çeneni kapa" demesi yerine tatlı tatlı: "Lütfen ağzınızı açar mısınız" deyişini duymak çok hoşuma gidiyor da...

İŞTE NUMUNESİ

Bir meyhaneye gelen müşteri:

— Usta rakın iyi mi? diye sormuş.

— İyi demek de söz mü?

— Sözüne inanayım mı?

Usta, bir tarafta sızmış olan bir sarhoşu göstererek:

— İşte numunesi, demiş.

HAZIR TARAFI

Arkadaş, gene meyhaneden çıkıyorsun... Bu işi beni pek üzüyor.

— Döneyim öyleyse...

MÜNASİP MEZE

Bir meyhaneye gelip oturan ve bir şişe rakı ısmarlayan çocuk denecek yaşta iki genç , garsona:

— Bize münasip bir meze getir, demişler.

Garson biraz sonra bir tabak muhallebi getirip önlerine koymuş ve:

— Size en münasip meze budur, demiş.

MUBAREK OLSUN

— Tebrik ederim arkadaş, sarhoşluğu bırakıp işe başlamışsın. şimdi iyisin değil mi?

— İyiyim şükür...

— Ne iş yapıyorsun, sormaya unuttum?

— Vinpromda çalışıyorum... İçkilerin derecesine ve tadına bakıyorum.

YAZMAMAK GÜÇ MÜDÜR

Birisi, saçma sapan bir tiyatro piyesi yazmış, dostlarından birine göstererek fikrini sorunca, dostu:

— Pek güzel. Fakat yazmamak o kadar güç müdür ki, bunu yazmak zorunda kaldın, demiş.

KOKUNUZA GELDİLER

Hazırcevap bir şair, kara, kuru ve sıska çocuklarını beraber alarak aydın bir kişinin ziyaretine gitmiş. O kişi, lâtife olarak:

— Bu bok böcekleri senin midir? demiş.

Şair:

— Evet efendim, kokunuza geldiler, cevabını vermiş.

ACABA HANGİSİ

Şiirleri de hikâyeleri kadar zayıf olan bir sanat heveslisi mektep arkadaşlarından birine sordu:

— Ne dersin arkadaş, acaba kendimi hikâyeye mi, yoksa şiire mi vereyim?

Arkadaşı hemen cevap verdi:

— Hikâyeye.

— Öyle mi, demek gördün hikâyelerimi?

— Hayır, görmedim ama şiirlerini okudum da.

GENÇ ŞAİRE NASİHAT

Genç şair dostuna:

— Şiirlerime fazla ateş koysam daha iyi olmaz mı? diye sormuş.

Dostu da hemen şu cevabı vermiş:

— Hayır, hiç lüzumu yok, bence şiirlerinin çoğunu ateşe atsan daha iyi olur.

NEDEN ACABA

Şarkıcının biri sahnede şarkı söylerken seyircilerden bir çocuk sordu:

— Baba, bu şarkıcı ağzını açtı mı, gözlerini neden kapıyor?

Baba acı acı gülerek dedi ki:

— Herhalde çirkin sesinden dinleyicilerin çektikleri sıkıntıyı gözüyle görmeye dayanamıyor da...

NEDEN YAZIYORSUN

Genç şair getirdiği şiiri okuduktan sonra, usta sanatçı eserin sahibine dönüp:

— Sizin şiirlerinizi okurken hayret ediyorum, dedi.

— Nasıl yazıyorum diye mi?

— Hayır... Neden yazıyorsunuz diye.

EKMEK KAVGASI

Çingenenin biri ağlayan çocuğunu bir türlü avutamamış, huysuz çocuğuna öfkeyle bağırmış:

— Be çocuk ne ağlarsın? Evimizde kuş sütünden gayrısı var.

Çocuk hıçkırarak:

— Ekmeeeeek!.. Demiş.

Çingene karısı ekmek sözüne daha çok kızmış:

— Seni karamık seni, sen de gelir gelir olmayacak şey istersin, demiş.

ÇİNGENE ÂDETİ

Çingeneler eskiden güveyi bir çuvala koyar, ağzını sıkıca bağladıktan sonra gerdek odasının ortasına otururlarmış.

Gelin, çuvalın başına gelir, çuvalın ağzını açar, güveye:

— Çık, dermiş.

Güveyi de töre gereğince:

— Çıkmam, dermiş!

Gelin tekrar:

— Çık, dermiş.

Güveyi yine:

— Çıkmaaaam, dermiş.

Böylece gelin çık çık diye tekrar eder, güveyi de çıkmam da çıkmam diye nazlanırmış.

Bu konuşmalardan sonra gelin yine yalvarmağa devam edermiş:

Ekmeğin, aşın benden,

Üstün başın benden,

Çık gülüm, artık beni üzme!" Dermiş.

Güveyi, gelinden bu teminatı aldıktan sonra, meseleyi daha fazla uzatmaz:

— Öyleyse sarması da benden!

Diyerek çuvaldan çıkarmış.

KÖPEK ALMIŞTIR

Köyün meşhur Zeliş İbrahim'i birkaç dostu ile çingene mahallesindeki ahbabı Burgucu Ali'ye sohbete yollanmış. Evin kapısına vardıktan sonra yemenisiz gelen Zeliş İbrahim dışarıdan seslenmiş:

— Birader, geliyoruz, yemenileri dışarda mı bırakıalım. Köpek ler almaz mı?

Burgucu içerden:

— Hayır, almazlar, diye cevap vermiş.

Uzun sohbetten sonra, ayrılırken Zeliş İbrahim:

— Ah! Nerede yemenilerim?

Deyince şakayı sezen Burgucu:

— Köpek almıştır. Fakat namusludur. Mutlaka size götürmüştür. demiş.

KAÇMASIN DİYE

Berberin altına tıraş olmaya oturan biri, kör bıçaktan canı acıyınca:

— Berber, dükkânın yerini niçin tahtayla döşedin? diye sormuş.

Berber:

— Toz olmasın diye.

— Ben, tıraş olan yere batmasın diye zannediyordum.

Az sonra müşteri yine:

— Berber, kapıyı niçin kapatıyorsun?

Berber:

— Sinek, girmesin diye.

Müşteri:

— Ben, traş olan dışarı kaçmasın diye sanıyordum, demiş.

YERİNE DÜŞMÜŞ

Adamın biri saçlarının dökülmesinden şikâyetçiymiş. Kendisine bir berber tavsiye etmişler.

— Acaba sizde saç uzatan bir kolonya bulunur mu? diye berbere sormuş.

— Olmaz olur mu? Tam yerine geldiniz, ben bu işin ustasıyım. Size kendi icadım olan bir kolonya vereceğim. Alacağınız sonuca şaşacaksınız. Bizzat kendimde denediğim bir kolonyadır bu, demiş.

Gerçekten müşteri berberin saçlarının dalga dalga ve son derece gür olduğunu görmüş.

Berber sözlerine devamla:

— Bu kolonya sayesinde çok rahat ettim. Yoksa bundan önce saçlarım bakınız nasıldı, demiş.

Bunları söylerken elini başına atmış ve kafasındaki perukayı çıkarıvermiş. Kafası bilârdo topu kadar tüysüzmüş.

BUNDAN DA OLUVERSİN

Bir terzi her gelen müşterinin kumaşından biraz çalarmış. Fakat rüyasında çaldığı bütün parçalardan meydana gelme büyük bir bayrak görmüş. Uyanınca artık çalmamağa karar vermiş. Sabahleyin dükkânına varınca başkalfasına:

— Eğer önüme çok pahalı kumaş gelirse, yalnız "bayrak" diye sesleneceksin, diye tenbih etmiş.

Böyle bir kumaş gelmiş. Kalfası "bayrak!" deyince, usta:

— Haydi bundan da bulunuversin o bayrakta, demiş.

ÂDETİM DEĞİLDİR

Cimrinin biri yemek yerken tanıdınlarından biri odaya girmiş.

Cimri, sofranın etrafında dolaşan sineğe:

— Haydi bakalım, sinek efendi, sofrada kimseyi bulundurmak âdetim değildir, demiş.

KARŞILIKLI DİLEK

Adamın biri, pinti komşusuna başvurarak:

— Senden bir dileğim var, der.

Komşusu:

— Benim de bir dileğim var, dur önce ben söyleyeyim. Dileğim, benden bir şey istenmemesidir.

AĞZIMA SIĞMAZLAR Kİ

İki dostun misafir oldukları hanede sofraya yemekten sonra lokma tatlısı konmuş. Misafirlerden biri oburmuş. Lokmaları ikişer ikişer atıyormuş ağzına. Öteki:

— Şunları tek ye!

Deyince, obur tekten üçer anlayarak:

— Ağzıma sığmazlar ki... demiş.

YEMEK YEDİKTEN SONRA

İki kişi yabancı bir köyde bir haneye misafir olmuş. Biraz sohbetten sonra, hane sahibi: "Aç mısınız, tok musunuz?:" demeden misafirlere döşekleri sermiş. Doyurulmayacaklarını anlayan misafirlerden biri:

— Biz, şimdi yemek yedikten sonra buraya mı yatacağız? demiş.

Bunun üzerine hane sahibi:

— Evet, diyerek misafirleri doyurmak zorunda kalmış.

BAŞKA KİMİ VAR

Ayşe, komşusu Zeynep ablalara gitmiş. Konuşurlarken Ayşe pencereden bakarak:

— Zeynep abla, size Damatların Sultan geliyor, demiş.

Zeynep:

— Aman usandım ondan, o her gün bizdedir, demiş.

Ayşe:

— Lâkin o koltuğunda size bir şeyler getiriyor, deyince, Zeynep:

— Gelsin ya, onun zaten bizden başka kimi var, demiş.

NE YAPARSINIZ

Mehmetlere bir misafir gelmişti. Vakit akşamdı. Birkaç saat konuştuktan sonra misafir:

— Mehmet, dostum, bizde bu vakit yemek yedikten sonra yatılır, sizde nasıl? diye sordu.

Mehmet:

— Bizde de öyle, diye cevap verdi. Biz akşam yemeğini çoktan yedik, şimdi artık uykuya yatabiliriz...?

ARMUT GÖLGESİNDE

Çırağını orak biçmeğe yollayan bir çorbacı her akşam:

— Nasıl, daha biçilecek yer var mı? diye sorarmış.

Çırak ta cevap verirmiş:

— Var çorbacım, var.

Orağa başlanalı birkaç hafta olmuş, fakat orak bir türlü bitmiyormuş. O zaman çorbacı karar vermiş, bakalım bu çırak tarlada bütün gün ne yapıyor diye gözetmeğe gitmiş.

Çırak o gün de tarlaya varmış, armut ağacının altında biçilmiş yere oturmuş, torbanın ağzını sökmüş, içindekilerini birer birer çıkarmağa başlamış:

— Bir parça ekmek, bir baş soğan, yat ta uzan, demiş.

Torbayı yanıbaşına koyup armudun gölgesine uzanmış.

Çorbacı, hiç sesini çıkarmadan dönüp gitmiş. Fakat devresi sabah çırağının torbasını güzelce doldurmuş da öyle işe yollamış. Kendisi de ardından gitmiş, yine uzaktan bakıyormuş.

Çırak, torbayı sökmüş, içindekileri birer birer çıkarmış:

— Bir tavuk, bir bütün somun, işe tutun, demiş ve orağa başlamış.

BENİ TEPTİ

Misafirle hane sahibi oturmuşlar, yemek yiyorlarmış. Biraz sonra, hane sahibi karnını doyuruca, çekilmiş sofradan ve:

— Beni tepti, demiş.

Misafir de istifini bozmadan yere:

— Bana da savurdu, amma ermedi.

demiş, ve yemeye devam etmiş.

BESMELE

Bir şehirliyle bir köylü sağdıç olmuşlar.

Bir gün köylü şehirliye misafir olmuş. Şehirli sağdıcına sofra çıkarmış. Köyünde kocaman kocaman çanaklarda, yığın yığın yemekleri kaşıklamağa alışkın gani gönüllü arkadaşını, küçük tabaklarla koyduğu azıcık yemeklerle doyuramayacağını sanmış, sofraya her tabak koyuşta:

— Sağdıcım bismillâ de, karnın doysun, diyormuş.

Köylü bu mânasız sözlere içerlemiş. Gerçi şehirlinin sofrasında ne gözü, ne de karnı doymuş, ama misafirlikte insanın doyasıya dek yemek yemesi şart değil ya. Yalnız arkadaşının kendisini pisboğaz, beynamaz, sofra töresinden anlamaz yerine koymasına çok kızmış.

Gel zaman git zaman, bir gün şehirli de köyüne gelmiş. Köylü karısına yarım şinik* undan mantı kestirmiş. İçine bir lenger sarımsaklı yoğurt döktürmüş, mantıyı şehirli sağdıcının önüne sürmüş. Söz arasında o da biçimine getirmiş:

— Sağdıcım, bismillâ deme bakalım karnın doymayacak mı? demiş.

GETİR ÖYLEYSE

Bir köylü şehre inip büyük bir lokantaya girmiş, listede havyar bulunduğunu görmüş ve garsonu çağırarak sormuş:

— Bu havyar denilen nedir ki?

— Bir cins yumurta, efendim?

— Ya öyle mi, yumurta severim doğrusu, hadi bana iki tane hazırlayıp havyar getir, öyleyse, demiş.

PİDELER BİTTİ

Dört iriyarı köylü bir köyde misafir olmuşlar. Ev sahibinin karısı altı tane pide yapmış. Sofraya oturmuşlar. Az sonra pidelerin bittiğini gören ev sahibi:

— Pideler bitti ama, misafirler de doydular a, demiş.

PELTE

Yeni geline kaynanası:

— Ben gelinceye kadar pelte pişir kızım.

Diyerek gezmeğe çıkmış.

Gelinceğiz, pelteye tuz atılıp atılmadığını bilmediği için şaşırmış kalmış. Pişirmese, "Daha gelmeden sözümü tutmamağa başladı." diye kaynanasını kızdıracak, pişirse, "Daha pelte pişirmesini öğrenmemiş." diyerek diye kötü düşüncelere dalmış. Komşularına da sormak onuruna dokunduğundan eli ayağına dolaşmış. Kapı önüne çıkmış, dalgın dalgın sokaktan geçenleri seyre başlamış.

"Kul sıkılmayınca Hızır imdada yetişmez" derler. O sırada ak sakallı bir dede sallana sallana, sakallarını pelte gibi titrete titrete yoldan geçiyormuş.

Gelin dedeye takılmış:

— Dede, ne sallanıp gidersin tuzsuz pelte gibi, demiş.

Dede gülmüş:

— A kızım, hiç pelteye tuz atılır mı?

demiş.

Gelin çok sevinmiş, soluğu mutfakta almış. Elini kolunu sıvayarak kaynanasına güzel bir pelte pişirmiş.

UNUTMUŞSUNUZDUR

Ziyafete çağırılmadan gelen Ahmet amcaya:

— Sen davetli misin?

Diye sormuşlar. O da:

— Hayır, ama, beni unutmuşsunuzdur diye geldim, diyerek sofraya oturmuş.

TANRI MİSAFİRİ

Bir köylünün evine, çok uzak bir köyde oturan asker arkadaşı misafir gelmiş. Matrakçılığıyle kışlada bütün arkadaşlarına kendini sevdiren misafir, arkadaşının evinde de olur olmaz şeylere, evinli evinsiz konuşarak takılmağa başlamış.

Ev sahibinin, asker arkadaşım geldi diye eli ayağına dolaşmış. Misafiri odada yalnız bırakarak, yemek hazırlamak için odadan odaya mekik dokumağa başlamış. Misafir, yemek telâşına düşen arkadaşına şöyle bir ricada bulunmuş:

— Arkadaşım, kendini üzme, Allah ne verirse denkleştiririz.

İki uçar, bir kaçar,

Yanına bir su böğreği,
Bir de sütlâç,
Çorba zahmetine girme.
Nanesi, maydanozu var, der!..

Ev sahibi uçarıyla, kaçarıyla arkadaşına mükellef bir sofra çıkarmış. Gülüş ahenk yemeklerini yemişler. Gece, uzun kısa konuştuktan sonra yatmışlar.

Akşam gayet güzel olan hava, gece bozulmuş. Sabaha kadar dağlar taşlar karla örtülmüş. Yollar, beller kapanmış,

Ev sahibi erkenden kalkmış, pencereden dışarı bakmağa başlamış.

Misafir de uyanmış, arkadaşına:

— Hava nasıl, diye sormuş.

Ev sahibi yüzsüz arkadaşının pişkinliğe vurarak, yollar kapandı bahanesiyle aylarca başında ekişiyeceğinden korkarak:

— Yağar eser yolcu havası, demiş.

Misafir de kalkmış, dışarıya bakmış. Yağar eser yolcu havası sözüyle kendini hemen sepetlemek istiyen arkadaşına kızmış, ona şöyle karşılık vermiş:

— Eşek oğlu katır,
Ne gönül bilirsin, ne hatır,
Misafir iseterse on gün daha yatır,
Yağar eser
Hane sahibi kaz keser!

Demiş, ocak başına yan gelip oturmuş.

SIĞIR MUSA

Musa'nın biri yengesine misafirliğe gitmiş. Yengesi biraz pintiymiş. Musa'ya biraz yemek koymuş. Biraz oburca olan Musa tabağı sıyırmağa başlamış.

Yengesi oburluğunu kastederek:

— Sığır Musa, demiş.

— Sıyırıyorum, yenge sıyırıyorum, demiş Musa da.

SON POSTAYI BEKLİYORUM

Görgüsüzün biri bir ziyafette bulunuyormuş. Yemek bittikten sonra misafirler sofradan kalkmışlar. Hane sahibi:

— Aman, acele etmeyin, komposto var.

Diyerek misafirleri tekrar sofraya oturtmuş. Görgüsüzün komposto pek hoşuna gitmiş.

Başka bir zaman ziyafette aynı görgüsüz, herkes sofradan kalktığı halde, oturmakta devam etmiş.

— Yemek bitti, daha ne bekliyorsun, denilince:

— Son postayı bekliyorum, demiş.

SOFRA DUASI

Bir gün köylüler ziyafetteymişler. Aralarında da bir medrese öğrencisi, yani molla varmış. Çok güzel sohbet etmişler. Nihayet sofraya birbirinden nefis yemekler konduktan sonra, köylülerden biri şöyle demiş:

— Aramızda çok okumuş bir dost bulunuyor. Kendisi buradayken sofra duasını bizden birinin okuması ona karşı saygısızlık olur.

Molla:

— Hay hay, okurum, demiş ve başlamış:

"Bismillâhirrahmanirrahim.
Kabak dolması ena, kaymaklı pidel
Patlıcan dolması ile kayısı hoşafı minel
Pirinçle dolu baba hindi
Yemesi eşsiz olacak şimdi."

Bunu dinliyenlerin ağızları açık kalmış: "Vay, biz meğer sofra duasını yanlış biliyormuşuz" demişler, ve yemekleri afiyetle yemişler.

EVLENDİKTEN SONRA ÇIKAR

Şehirli iki kız, bir sayfiyede gezerlerken, kucağında henüz doğmuş bir keçi yavrusuyle gezen bir çoban görmüşler. Oğlağı sevdikten sonra kızın biri:

— Aman ne güzel! Ne sevimli hayvan! Ama boynuzları yok! Deyince, çoban:

— Boynuzları evlendikten sonra çıkar, diye cevap vermiş.

EĞİLMEDEN ÖPSENE

Bir cüce kadınla uzun boylu bir erkek konuşuyorlarmış. Bir aralık erkek kadına:

— Sen, ayaklarını hiç kaldırmadan benim sakalımdan tutsana, demiş.

Cüce kadın:

— Sen onu bırak ama, hiç eğilmeden beni dudaklarımdan öp sene, demiş.

ÂLEMİN GÖZÜNE ÇOK GÖRÜNÜR

Yaşlı delikanlının birine sormuşlar:

— Yaşın kaç?

— Yirmi, demiş.

— Çok görünüyor.

— Âlemin gözüne her şey çok görünür, demiş.

EVLİ MİSİNİZ

Kadın:

— Yeni moda bir entari yaptırmak istiyorum, demiş.

Terzi:

— Evli misiniz? Bekâr mı? diye sormuş.

— Evlinin, bekârın modası başka mı?

Terzi:

— Bu sene öyle. Evliyseniz entarinizde iki tane gizli cep fazla olacak, diye cevap vermiş.

YANIP KÜL OLURSUN

İki sevgili arasında:

Erkek:

— Ben senin için cayır cayır yanayım da, sen bana karşı bu kadar soğuk durasın? Bu yakışır mı?

Kadın:

— İyi ya işte! Bu kadar ateşin üzerine ben de soğuk durmasam bütün bütün yanıp kül olursun.

YİRMİ YAŞINDA BİR EŞEK

Bir genç, sevdiği genç kızın yanında yaşlıca bir adam görerek kıskanmış ve alaylı bir tavırla kaç yaşında olduğunu sormuş.

Kız:

— Pek iyi bilmem. Fakat şu kadar bilirim ki, yirmi yaşındaki bir eşek altmış yaşındaki bir adamdan ihtiyardır. Demiş.

OLAMAZ

— Fena yola sapmışsın kızım...

— Olamaz... ona yakında asfalt döşediler.

NİYE ALDATTIN

Sokakta bir kadın gidiyormuş. Erkeğin biri onu görünce arkasından yollanmış. Kadın köşeye kıvrılmış, erkek de kıvrılmış. O zaman kadın duraklamış ve sormuş:

— Ne istiyorsun benden? Niçin arkamdan geliyorsun?

Erkek cevap vermiş:

— Seni seviyorum da...

— Neden bana âşık oldun? İşte arkamdan benim kızkardeşim geliyor. O benden on defa güzeldir. Ona âşık ol!

Erkek hemen gerisi geriye dönmüş, pek fazla çirkin olan kadını görünce, çok öfkelenmiş, hemen birinci kadının yanına varmış ve ona demiş:

— Sen beni aldatmışsın.

Kadın homurdanarak demiş:

— Sen de beni aldatmışsın. Eğer beni sevmiş olsaydın, başka karı aramaya gitmezdin, hattâ daha güzel de olsa.

GERİ ÇEVİREMEZSİN

İki nişanlı kavga ettiler. Kız, erkekten ayrılma kararındaydı.

— Senden aldıklarımın hepsini geri çevireceğim, diyordu.

Erkek soğukkanlı bir tavırla:

— Yalnız bir şeyi geri çeviremezsin. dedi.

— Neyi?

— Sevgimi.

Bu cevap üzerine tekrar barıştılar.

TEDBİRLİ KIZ

Bahçenin kuytu bir köşesine çekilmişlerdi. Kız sevgilisine sokularak fısıldar bir sesle:

— Aman Turgut, dedi, beni öptüğünü annem görmesin...

— Ben seni öpmüyorum ki.

— Şey... Yani öpersen demek istiyorum.

AL GÖRÜR ALA, MOR GÖRÜR MORA

— Nereye kız?

— Mektup atacağım.

— Hani göreyim. Yârine galiba?

— Ona.

— Ben sizi demin beraber gördüm ya!

— O... Eskisi...

— Aha, neden otuzuna kadar kız kaldığını şimdi anladım.

YENİ GÖMLEKLER

Elindeki gazeteyi bırakarak arkadaşına döndü:

— Piyasaya düğmesiz erkek gömlekleri çıkarmışlar.

Beriki dudak büktü:

— Bu da yeni bir şey mi sanki. Ben evlendiğim günden beri hep düğmesiz gömlek giyiyorum.

ACI GÖRMÜŞ KADIN

Talihsiz bir kadının onsekizinci kocası Kör Osman da ölmüş. Ağladık sızladıktan sonra yine kadere boyun eğmiş. Bir gün ocak başında kara kara geçmişini düşünürken oğlu çıkagelmiş:

— Anne, ne düşünüyorsun? Denizde gemin mi battı? Düşünmenin geçinmeğe faydası yoktur. Keşke hepimiz senin gibi ömür sürsek. Ben sana vaktinde Kör Osman'a varma demedim mi? Sakalım olmadığından sözümü dinletemedim. Düşünmeyi bırak ta, kaç kocaya vardın, şunun hesabını ver bakayım? diye takılmış.

Annesi:

— Tam şaka zamanını buldun. İçim kan ağlıyor. Sana şimdi eski kocalarının hesabı mı lâzım? Demiş.

Oğlu tekrar tekrar yalvarmış. Yüreği yanık ana biricik oğlunun yalvarışlarına dayanamamış. Nikâhından geçen onsekiz kocanın hesabını vermeğe başlamış:

— Ali, Veli,

İki de ondan evveli,
Hese, Musa,
Dördü sakallı, dördü köse,
Recep, Şaban,
Rahmetli baban,
Başıma kaktığın Kör Osman!

A oğlum, anan bir sefa mı sürdü sanıyorsun, demiş?...

YÜZSÜZ KİM

Yeni gelin, özene bezene tatlı yemekler yapmış. Kaynatasının önüne ilk sofrasını çıkarmış. Aile toplanmış, henüz eve alışmayan utangaç gelinle yemeklerini yemeğe başlamış.

Sıcak çorba kaynatanın ağzını yakmış. Şaşkınlıkla:

— Ya yüzsüzün pişirdiği, ya!..

Demiş.

Gelin bu söze alınmış. Çok üzülmüş. Takazaya uğradığından sofra kalktıktan sonra da suratını asmağa devam etmiş.

Kaynanası:

— Kızım sana ne oldu, hasta filân mısın? diye sormuş.

Gelin:

— Değilim ama, kaynatam beni gelir gelmez yüzsüz yaptı, yerlere girdim, ona üzülüyorum anneciğim, demiş.

Kaynanası da:

— Kızım sen daha cahilsin, o, yüzsüz diye sana değil, ateşe söyledi. Bunda darılacak ne var a gelinciğim! demiş.

EV İŞLERİNİ BİLİRSE

Orta tahsil diploması olan bir kız, şahadetnâmesini iftiharla babasına göstererek:

— Babacığım! Şahadetnâmeme bak: Resim ve musiki peki, matematik peki, mantık ve tarih peki, edebiyat peki. Nasıl, beğendin mi? diye sormuş.

— Çok iyi evlâdım: Eğer varacağın koca: yemek pişirmek, çamaşır yıkamak, gömlek kolalamak, dikiş dikmek, çocuğa bakmak gibi ev işlerini bilirse, mesudane yaşarsınız, demiş.

DEFİNE

Seksenlik bir adamın üç oğlu varmış. Son nefesinde onları başına toplayıp:

— Yanıkçalı'daki kısır tarlada define var, demiş.

Üç kardeş, babalarının ölümünden sonra küreklere kazmalara yapışıp bütün tarlayı aktarmışlar. Fakat define mefine çıkmamış. Küçük kardeş:

— Haydi buğday ekelim şu tarlaya. Hiç olmazsa bu zahmetin birazını bari karşılar belki, demiş.

Ve öyle de yapmışlar.

O kadar bol buğday vermiş ki tarla, parmak ısırmışlar. Mahsul, defineye bedelmiş.

Yine küçük kardeş:

— Babamın define dediği işte bu! demiş.

ÇARIK MARIK

Köylünün biri, şehirdeki sağdıcının çocuklarına her pazara inişle bir hediye götürürmüş. Çocuklar hediyelere alıştıklarından, amcalarının köyden her gelişinde yanına sokulur, yemişlerini paylaşırlarmış.

Bir gün yine köylü amca sepetiyle gelmiş. Sepetini kapı arkasına koymuş, çocukların arasına oturmuş. Aradan epey zaman geçtiği halde hediyeden hiç söz açılmıyormuş.

Bekleye bekleye çocukların sabrı tükenmiş:

— Sepette ne var amca? Diye sormuşlar.

Amcaları:

— Çarık, marık, demiş.

Çocuklar çarığı biliyorlarmış. Fakat "marıkların" ne olduğunu anlayamamışlar. Marıkları da yiyecek bir şey sanmışlar. Bu meyvanın ne olduğunu merak etmişler. Sepeti getirip, amcalarının önünde açmışlar. Sepetten yiyecek bir şey çıkmayınca köylünün yüzüne bakmışlar.

— Çarıklar bunlar, hani marık yok ya amca, demişler.

Amcaları dolak ve bağcıkları göstererek:

— Marıklar da bunlar yavrularım, demiş.

BEN DE BABAYIM

Biri ilk oğlu dünyaya gelip baba olunca baş köşede babasının yerine uzanıp yatmış. Az sonra babası içeri girmiş. Onun toparlanmadığını görünce kızmış:

— Kalk oradan be saygısız, demiş.

Öteki de:

— Ne münasebet, demiş. Artık ben de babayım.

BUGÜN DE YARIN DA

Haftalarca kalan misafire işittirerek bir gün ev sahibinin karısı çocuğuna:

— Git amcanın kucağına otur da okşasın seni, bugün gidecek, özlersin.

Deyince, misafir çocuğu kucağına almış, okşıyarak:

— Onun amcası, bugün de burada, yarın da, demiş.

İMTİHANDA

Mümeyyiz:

— Oğlum, sıcağın ve soğuğun cisimler üzerinde olan tesirine dair biraz bilgi verebilir misiniz?

Öğrenci:

— Evet, sıcak, bir cismi büyütür, soğuk ise küçültür.

— Misali?

— Yazın, günler uzar, kışın kısalır.

YİRMİ BEŞ

Öğretmen:

— Bir gün kaç saattir?

Öğrenci:

— Yirmi beş.

— Yirmi beş mi? Hiç öyle şey mi olur?

— Geçende günlerin bir saat uzadığını siz söylemediniz mi?

YENİR ŞEY

Öğretmen öğrencilerine:

— Bana yenir maddelerden birkaç tane kim sayacak, diye sormuş.

Ömer parmak kaldırıp:

— Ekmek, et, peynir, biber, deyip susmuş.

Öğretmen:

— Başka?

deyince, Yaşar eklemiş:

— Dayak, öğretmenim.

YARAMAZ ÇOCUK

Babası oğluna:

— Gel bakalım. Gene dayak mı yedin? diye sormuş.

Çocuk cevap vermemiş. Babası yine:

— Öğretmen seni böyle her gün neye dövüyor? demiş.

Çocuk da:

— Benden kuvvetli de onun için, demiş.

KARIN AĞRISI

Öğretmen:

— İçinizden dört kişiye kırk elma, otuz dört armut, altmış iki erik, seksen kestane versem, her birinize ne düşer?

Öğrenci cevap vermiş:

— Karın ağrısı.

FINDIK İLE KIZILCIK

Fransızcada branş: dal, budak mânasına geldiği gibi, kısım, şube mânasına da gelir.

Her şeye Fransızca bir kelime karıştırmayı marifet sayan biri öğretmenin birine sormuş:

— Öğrenciliriniz için pedagojinin hangi branşlarını kullanıyorsunuz?

— Fındık ile kızılcık branşlarını kullanıyoruz. Zira çapkınlara ondan başkası fayda vermiyor, demiş.

BİLMEM

— Ali, senin baban şoför, saatte kaç kilometre sürüyor kamyonu?

Altmış kilometre.

— Peki. Buradan Sofya'ya kadar üç yüz kilometrelik bir yol var. Baban Sofya'ya kaç saatte varabilir?

— Bilmem

— Niçin, bu çok kolay bir soru...

— Evet ama, önce bu yol üzerinde kaç meyhane olduğunu da söylemelisiniz bana.

ÖYLE ELBET

Horemakçıya sabahtan elli litre şarap gelmiş, öğleden sonra da otuz litre, hepsi kaç eder? Kim söyliyecek?

— Ben hepsi yüz litre.

— Niçin? Acele etme, iyi düşün bakalım

— Düşünecek ne var sabahtan elli litere şarap, öğleden sonra da otuz, etti seksen, horemakçı da yirmi litre su katacak, işte sana tam yüz litre şarap.

YA SARHOŞ, YA DELİ

Felsefe imtihanında.

Öğretmen:

— Olağanüstü olay nedir?

Öğrenci:

— .....

— Meselâ güneş, bir gece yarısı çıkacak olsa ona ne dersin?

— Ay derim.

— Lâkin sana güneştir derlerse ne dersin?

— Yalandır derim.

— Pekâlâ bilirsin ki ben, hiç yalan söylemem. Farzet ki, ben sana bu çıkan ay değil, güneştir, dedim. O halde hatırına ne gelir?

— Sizin ya sarhoş veya deli olmanız.

KENDİ MALIN GİBİ

Köye çok uzak olan Mayadağı korusunda gece öküz otlatan gençlerin arasında kabadayılığı ile tanınmış Kara Salih de varmış. Ta oradan birkaç delikanlıyı köye sarımsak çalmağa yollamış. Gençler de onun bahçesindeki sarımsaklardan bir demet getirip önüne atmışlar ve:

— Ye, kendi malın gibi, demişler.

YAVAŞ SÜRÜVER

Adamın biri Sofya'dan memleketine dönmek üzere gişeden yolcu treni için bilet almış. Fakat yanlışlıkla ekspresе binmiş. Biletçi durumu azarlayarak kendisine söyleyince:

— Yok zararı, ben zaten acele etmiyorum, yavaş sürüver treni, demiş.

İYİ Kİ SAĞIRMIŞ

Bir ihtiyar bir akşam komşusuna gitmiş. Komşunun o günlerde yabancı köyden alınma yeni bir gelini varmış. Çok sıkılgan olan gelin acele ile ihtiyara pösteki sererken elinde olmayarak yellenmiş. Gelinin utandığını gören ihtiyar kendini sağır göstermiş. Gelin bu numarayı yutmuş ve sesle:

— İyi ki sağırmış, demiş.

KALMAMIŞ

Otobüste ihtiyar bir kadın ayakta kalmış ve hiç kimse yerini terketmeye niyetli görünmüyormuş. Kadın yüksek sesle şikâyete başlamış:

— Eskiden kadınları ayakta bırakmak ayıp sayılırdı. Ama artık eski terbiye de kalmadı.

Bu sözler üzerine bir adam yerinden kalkmış ve kadını gayet kibarca selâmladıktan sonra cevap vermiş:

— Affedersiniz hanımefendi, şayet müsaade ederseniz sizinle aynı fikirde olmadığımı söyleyeyim. Gene eski terbiyeyi almış kimseler var, hem de pek çok. Ama olamayan nedir biliyor musunuz, otobüslerde yer.

Ve bunları söyledikten sonra gene yerine oturmuş.

ÇOK BÜYÜDÜ

Kooperatif başkanı, yardımcısından şikâyetçiydi. Sancak şûrası başkanının yanına varıp:

— Artık çok büyüdü. Ulu filân tanımıyor. Başkan olmak istiyor, dedi.

Şûra başkanı onun bu sözlerine güldü ve şöyle cevap verdi:

— Tanımaz elbet... İki, üç sene içinde hizmetçilikten ambar memurluğuna, ambar memurluğundan muhasebeciliğe, muhasebecilikten kasadarlığa, kasadarlıktan başkan yardımcılığına yükselttin adamı, üstelik bir de kızını verdin. Elbette şimdi başkanı olmak da ister.

FUTBOL MERAKLISI

— Ahmet, sen "Levski" den mi, yoksa "Botef"ten misin?

— Razgrat'tak...

BÖYLESİNİ DE GÖRDÜK

— Mari ahret, Halime fistan taşıyordu ya, neden şimdi şalvar giyiyor?

— Neden olacak, fistanları kirlenmiş... Anası hasta olduğundan yıkayamazmış Halime'nin fistanlarını.

HASAN AGA DARDA

Hasan aga asker oğlunu dolaşmak için Burgaz'a gitmişti. O akşam otelde kalacaktı. Fakat pasaportunu evde unutmuştu. Otelci sordu:

— Peki be ama, üstünde kimliğini gösteren herhangi bir şeyin bari bari yok mu?

Öyle deyince Hasan aga hemen cevap verdi:

— Var be sol omuzumda parmak kadar kara bir benim var.

BÖYLELERİ YOK ZANNETMEYİN

Bir siyasi dernekte propagandist ders anlatıyordu.

Ahmet aga ise uykunun koynunda. Burnu, gırtlağı, nefes borusu, küçük dili çifte müzikle meşgul: Kıırr, füüüürr.

Propagandist daha fazla dayanamadı. Ahmet agayı uyandırdı.

— Ahmet aga be, ne diye uyuyorsun? Niçin not tutmuyorsun? Ahmet aga gözlerini açtı, bir iki yutkundu ve ön rahlede oturan Rasim'e seslendi:

— Ey, Rasim, şunu Eski Türkçe yazıver de ben sonra senden okurum...

SABRİYE TEYZE TELEFONDA

Sabriye teyze siftah telefondan konuşuyordu. Çemberi altındaki dağınık saçlarını aralayıp ahizeyi kulağına koydu. Öteden biri.:

— Halo, haloo, halooo... diye habire bağırıyordu.

Sabriye teyze ağzını açtı, kurumuş dilini damağından zorla koparak:

— Haaa, dedi, ben halan değil, teyzen... Söyle bakalım.

ELBET, ELBET

Komedi bir piyes seyrediyoruz, ama hepimizin esnemekten çenesi kayacak. Yalnız bir kişi gülüyor. Yanında oturan da soruyor:

— Neye gülüyorsun arkadaş! Piyes hiç gülecek gibi değil.

— Neye gülmeyeyim, para verdik ya... Boşa gitmesin...

ACEMİ NALBANT

Lektor raporunu okudu okudu, okudu... Hasan aga dayanamadı, nihayet haykırdı:

— Hey, Lekturu oğlum, biraz dinlenseydin a, olmaz mı?

— Neden?! Ben yorulmadım.

— Be sen yorulmadın ama, bizde dinleyecek hâl kalmadı...

ÇAMURLUYA MÂNA

Şefiyle pastanede oturuyorlardı.

— Sayenizde, diyordu memur şefine, sayenizde müessesemiz ilerledi, zengin oldu. Siz çok akıllı bir yönetmensiniz. Siz olmasaydınız...

Bu anda içeri başka biri girdi. Memur sözünü yarıda keserek şefine fısıldadı:

— Aman arkamızı dönelim de yanımıza gelmesin... Çok büyük bir dalkavuktur.

BÖYLE DE OLUR

Tarladan zararlı otları temizleyip bir kenara attılar. İki ot birbiriyle konuşuyordu:

— Baksana arkadaş, içimizden biri çıkarılmadan kalmış...

— Belki arkası kavidir de ondan...

KELEPİRCİLERLE BAŞA ÇIKAMAMIŞ

— Dostum, bir sigara verir misin?

— Buyur.

— A, sen de artık. "Ardar" içiyorsun desene!..

— Dostlarım ondan hoşlanıyor da.

SEBEBİ VARMIŞ

— Siz hiç operaya gitmez misiniz?

— Hayır, gitmem.

— Niçin?

— Uyurken çok horluyorum. Yanımdakilerin uyumasına da engel oluyorum.

TAVUKLAR

Hamdi, şehirdeki bir arkadaşına bir kafes tavuk göndermişti...

Bir müddet sonra buluşunca, Hamdi arkadaşına sordu:

— Nasıl, gönderdiğim tavukları aldın mı?

— Eh, bir kısmını, diye cevap verdi arkadaşı. İstasyonda kafesi aldım, tam çıkarken kafes kırılmasın mı? Kaçan tavukları yakalamak için iki saat uğraştım, ancak onikisini tutabildim.

Hamdi yavaşça:

— Sus, dedi, kimse duymasın, ben sana sekiz tavuk yollamıştım.

YENİ ŞEF

Yeni şef müessesede iki üç hafta çalıştıktan sonra memurlardan birini durdurup şöyle der:

— Yahu, burada beni neden sevmediklerini bir türlü anlayamıyorum. Eski yerimi bırakırken orada çalışan memurlar bana bir gümüş tabaka hediye ettiler.

— Gümüş tabaka mı? Burasını bırakırsanız biz size altın tabaka hediye ederiz.

PEK ÇOK YAZIK

— Tüh...

— Neye tühlanıyorsun Memiş?

— Bırak Aliş, şu bizim magazinde konserve balık da yok...

— Konserve balığı ne yapacaksın?

— Bugün balık avına gittim... Eve boş elle dönmek olur mu?!

SÜRÜSÜNE BEREKET

Zaten ağzına kadar kalabalık olan otobüse yeni duraktan bir kadın, önüne dört de çocuk iterek zorla binmeye çalışıyordu. Nihayet girebildiler. Biletçi dayanamadı:

— Abe, yoldaş, dedi, insanın bu kadar çok çocuğu olursa sokağa çıkarken yarısını bari evde bırakır.

Kadın, mahcup, önüne bakarak mırıldandı:

— Ben de öyle yaptım zaten.

OLMAZ MI

Memiş babadan anmalık kalan büyük duvar saatini şehirdeki tamir atelyesinden alıp köye gitmek üzere acele acele otobüs durağına gelirken, kaldırımda yaşlı ve dalgın bir adama çarpar. Adam hiddetlenerek:

— Be heey mubarek, der, elâlem gibi sen de cep saati taşısan olmaz mı?!..

SAKLA SAMANI

—Hasan aga, gel.

Hasan aga istemez.

— Hasan aga, Bulgarca öğren.

Yok, Hasan aga gene istemez. Nesine lâzımmış onun. Köyden dışarı çıkmazmış. Köydekilerse Türkçe bilirmiş.

Ama bu ilkyaz Hasan aganın oğlu askere gitti. Üç ay sonra Hasan aga oğlunu özledi. Onu ziyaret için Burgaz'a gitmek istedi. Lâkin Burgaz'a neyle gidildiğini bilmediğinden bunu köy milisine sordu:

— Hiristo ba, Burgaz'a neyle gidilir?

— Vlakla, Hasan aga, vlakla...

İyi amma Hristonun iki ön dişi yok. Söyledikleri pek uz anlaşılmaz. Hasan aga da Bulgarca tek kelime bilmez. Alır bir malak, katar hayvanı önüne ve tutar Burgaz'ın yolunu... Meğerse vlak (tren) yerine malak anlamış bizim Hasan aga.

YOKÇU DÜKKÂNI

— Nereye gidiyorsun be Hüseyin?

— Magazine.

— Ne alacaksın?

— ...Başkan gölgesi!

— ... Yoktur ki...

— Zaten bizim magazinde bütün gün gölgede yatan bir magazinerden başka ne var ya...

DINGILAYIM MI

Zeliş İbrahim aga ile Kabaklı Osman bir eşekle bir yerde define aramak üzere yola çıkmışlar. Gidilecek yer epey uzakmış. Önce eşeğe Zeliş İbrahim binmiş. Az sonra uyuklamağa başlamış. Bir aralık, her akşam evde yatacağı zaman karısına sorduğu soruyu sormuş:

— Kadriye, döşeği serdin mi?

Kabaklı cevap vermiş:

— Serdim.

— Dıngılayım mı?*sidiye sormuş.

Arkadaşı:

— Dıngıl, demiş.

Zeliş İbrahim aga dıngılmış. İyi ama hemen uyanmış. Bir de bakmış, kendisi yorgan altında değil, eşeğin ayakları altında. Bunun üzerine:

— Aman arkadaş, rüyamda eşekten düştüm, ben gidemeyeceğim, hadi eve dönelim, demiş.

NE GÜZEL ÇALGI

Kuru Muharrem'in evi samanla örtülü olduğundan yağmur suyu içeri akıyormuş. Bir gün yağmur yağarken içeri girince karısının ne kadar sahan, tepsi varsa varsa içeri dizmiş olduğunu ve damlaların kaplara ahenkli şekilde damladığını gören Muharrem amca oynamağa başlamış ve:

— Ne güzel çalgı bulmuşsun be karı., demiş.

NEDEN DURMAMIŞ

Bir trafik kontrolörü bir şöförü durdurmak için elini kaldırarak "Dur" işareti vermiş. Şoför de, baş, işaret ve orta parmağını gösterip durmadan yoluna devam etmiş. Sonra kontrolcü şöförü karakola çağırtmış.

— Sen o zaman neden durmadın ve niçin benim "Dur" işaretime üç parmağını gösterip gittin? demiş.

— Ne diye durayım? Sen bana elini kaldırarak beş yıllık plânı kaç senede bitireceksin, diye sordun, ben de üç parmağımla üç yılda diye cevap verdim, demiş.

RAMAZAN BAYRAMI

Her işini önceden düşünen tedbirli bir adam, ramazan için de bir ay önceden hazırlanmağa başlamış. Ekşisini, tatlısını koyduktan sonra bayramlık elbiselerini bile diktirip astırmış.

Safça olan bayan, kocası eve her yeni birşey getirişinde:

— Adam, bunları ne yapacaksın? Evi doldurdun taşırdın, bunları kim yiyecek, giyecek?

der, kocası da:

— Ramazan, bayram gelecek, sakla!

dermiş.

Bir gün kapı tak tak vurulmuş. Bayan:

— Kim o?

diye sormuş.

— Benim, hayırcı Ramazan Dede'yim. Allah rızası için gönlünden koparsa bir parça sadakacık hanımcığım, demiş.

Sâf bayan Ramazan'ın geldiğine sevinmiş:

— Ooooo, hoş geldin, safa geldin, gel gel içeri gel. Erce geldiğine çok iyi yaptın. Sana bak neler aldık!

diye, kocası ramazan için neler aldıysa dilencinin önüne yığmış..

Kurnaz dilenci durumu kavramış, sevinçle:

— Sağol sayın bayan, elin yüzün dert görmesin. Bunları yalnız götüremem, oğlum. Bayram'ı getireyim de onunla götürelim, demiş!

Akılsız bayanın tatlı sözlerle koltuğu kabarmış:

— Haaa, dur dur, aklıma geldi. kocam Bayram için de elbise yaptırmıştı. Onları da götür!

ŞAP AMCA

Meşeli Veliyi çocukken bir gün evden dükkâna şap almağa yollamışlar. Dükkâncı kepengi açıncaya kadar Veli ne alacağını unutmuş. Satıcı ne istediğini sorunca kekelemeğe başlamış. Bir türlü söyleyemiyormuş. Dükkâncı kızarak:

— Haydi sen de şaplı.

deyince, Veli:

— Şap amca, şap! demiş.

KİMLER GELMİŞ

Kâhya Ali mandalarının kaybolması üzerine:

— Eğer bulunurlarsa, gençleri Tekke'ye götüreceğim, demiş.

Mandalar bulunmuş. O da sözünde durmuş. Arabaya bindirdiği yetişkin kızları Tekke'ye varınca indirmiş. Kendisi de dinlenmek için tekerlek başlığına yaslanmış, sessizce duruyormuş.

Kızlar, iki de birde arkadan yaya olarak birçok delikanlının geleceğini söylüyorlarmış. Ancak birkaçı gelmiş. Bunu gören adam, kızlara:

— Delikanlılar gelecek, delikanlılar gelecek, diye sesiniz ortalığı tuttu. Gele gele kimler geldi ya: Yakupların Sarısı, Bekirlerin Karası, Karasanyusufun Doruğu, Kenarın Buruğu. Bunlar mıydı sizin beklediklerıniz, demiş.

e. HAYVANLARLA İLGİLİ FIKRALAR

KOYUNLA KEÇİ

Koyunla keçi dost olup kır otlamaya çıkmışlar. Hayli bir zaman gezip dolaştıktan sonra, önlerine çıkan yüksekçe bir hendekten atlamak icab etmiş. Sâf koyuncağız hendeği önce atlamış. Atlarken de kuyruğu havaya kalkmış, koyunun edep yeri görünmüş. Arkada kalan keçi bu hali görünce sinsi sinsi gülmeye başlamış.

Koyun, arkasına dönerek:

— Abe arkadaş, demiş, kuyruğumun bir kere açılmasıyla gülmekten kendini alamadın. Ya sana ne demeli? Doğduğun günden beri edep yerin hep meydanda duruyor.

SIÇANIN AŞKI

Bir fille bir sıçan evlenmek için nikâh dairesine gitmişler. Memur bu hale bir hayli şaşmış kalmış ve:

— Nasıl evlenebilirsiniz? diye sormuş.

Sıçan kızarmış, bozarmış, önüne bakmış ve şu cevabı vermiş:

— Mecburum.

BAŞINA NELER GELECEK

Bir sap gündöndü güneşte kızınıyordu. Patatesin biri de yer altından başını uzatıp onunla alay etti:

— Yükseksin komşu, ama çok aptalsın. Bütün gün cezalı gibi güneşe bakarsın. Bak ben ne akıllıyım, gölgede yatıyor, şişmanlıyorum.

Bunu duyan gündöndü ince bir tebessümle cevap verdi:

— Çok akıllısın, ama başına neler geleceğini bir bilsen... Yarın benim yağımda kavrulacaksın!

YAŞASIN DOSTLAR

Karganın biri dağ tepesinde bir sümünlü böcek gördü.

— Sümüklü böcek kardeş, sen taa buraya nasıl çıktın?

— Dostlarımın sayesinde...

RAZIYIM, FAKAT...

Kaplumbağa ile tavşan karşılaştılar. Kamplumbağa tavşaka:

— Hadi koşu yapalım, dedi.

Tavşan:

— Olur, ama bir şartla... Hısımların karışmayacak, diye cevap verdi.

DEĞMEZ Kİ

İki tavuk bir gün beraber gezmeye giderken bir mağaza vitrininde beyaz yumurtalar görürler. Üzerlerinde "sekiz stotinka" diye bir etiket durmaktadır.

Birinci tavuk arkadaşına dönerek:

— Görüyor musun, der, bunlar benim yumurtalarım. Sekiz stotinkaya satılıyor.

Az daha yürürler. Başka bir vitrindeki sarı, daha büyük yumurtaların önünden geçerken ikincisi:

— İşte, der, bunlar da benim yumurtalarım. Ban on stotinkaya satılıyor.

O zaman birinci tavuk altta kalmamak için:

— O kadar irisini ben de yumurtlarım, ama iki stotinka için kendimi yormam ki, diye cevap verir.

II. EFSANELER

SALKIM SÖĞÜT

Zaman zaman içinde, Karaçay'ın sağ geçesinde Karaköy derler bir köy varmış. Bu köyün bir Kara Dayısı, dayı kâhyanın da iki tane kuzu çobanı varmış. Kara Dayı öyle eli, açık, kapısı dayalı ağalardan değil, kuzu çobanları dersen biri oğlan, biri kız, ikisi birbirinden talihsiz... Oğlan anadan öksüz, kız babadan yetimmiş... Kütükte var mı, yok mu, orasını o kadar bilmem ya, Karaköy'de bir adları bile yokmuş; Karaoğlan aşağı, Karakız yukarı... Karaoğlan gel, Karakız git; köyün her işine seğirden onlarmış... Hani biraz daha büyüseler kurda kuşa yem olacaklarmış ama, yine sağ olsun Karaköy'ün Kara Dayısı! Kınalı kuzuları kızın önüne katar, emlik kuzuları da oğlanın önüne:

"Ay oğlum, sen de bir ana kuzususun; bu yaşta elin eline bakacağına; yağlı, yavan demezsen, dağarcığını ben doldurayım da var git, sen yayılanı yayla; kuzularım da yanın sıra otlarını otlasın. Yıllar yel gibi gelir, geçer; sen bir koçyiğit olursun; kuzularım da koyundan koç olur. O zaman dile benden dileğini! Yün istersen yün veririm, un istersen un verir; umduğundan çok ondururum seni." der, der ama, ne oğlana dediğini kız duyar; ne de kızın kulağına söylediğini oğlan...

Adıyla, sanıyla Kara Dayı bu, bir dediği yerde kalır mı? Bu kuzucuklar da her Allah'ın günü kuzuları önlerine katar; dağ, bayır dolanır; ot çayır aranır; doyuracakları kadar doyururlar, gün tepelerine dikildi mi, çay kenarına sürerler sürülerini; içen içer, geçen geçer sudan, sonra serilip yatarlar karşıki söğüdün altına; ta serinlik çıkıp da, yapraklar kımıldanıncaya kadar... Kuzular uyurken kara kuzucuklar da yamaçtan yamaca söyleşir dilleşirler ama, pek öyle yüz yüze gelmezler.

Günlerden bir gün yine kuzular çay başında meleşir, kuzu çobanları da yamaçtan yamaca dilleşirken, olacak olur ya, Karaoğlan kar-

şıki söğütten bir dal koparır; bu daldan ikisine iki düdük yapmaya başlar. Birini yapar, çayın öte geçesindeki Karakız'a atar, öbürünü de yapayım diye eline alır ama, alması ile elini kestirmesi de bir olur. Karakız bunu görür görmez, her yeri diken diken olur; gayri ne oturur, ne durur; ırmak demez, çay demez; kaldırıp kendini o yana atar; kara yazmasını bir ucundan yırtar, sarar Karaoğla'nın elini... Karaoğlan'ın gözleri dolar:

"Anam yok ki ağlasın; yazmasını yırtıp yaramı bağlasın; ilâhi kız, elin, kolun dert görmesin..., diye sızlanır. Bu sızlanış Karakız'ın yarasına dokunur:

"Eloğlu, sen anadan öksüzsen, ben de babadan yetimim; senin kolun kırıksa, benim de kanadım kırık" der. Biri anasını anar, biri babasını; biri öksüzlüğüne ağlar; biri yetimliğine... Bu göz yaşı, bir dert kardeşi yapar onları...

O günden sonra orada buluşur, orada dertleşirler; gün olur, kız ona ana, gün olur, oğlan ona baba olur; doğrusu da bu ya, dağlar dayanamayan dertlere dayanılırsa, yine böyle dayanılır. O gün de böyle, yüz yüze gelirler ama, göz göze gelmezler.

Yıllar yel gibi geçer... Kuzular; koyun, koç olur, e... onlar da o yaşta kalmaz ya! Oğlan büyür, koçyiğit olur; kız da tomurcuklanır. Birbirinin gözünde burcu burcu tütmeğe başlarlar ya, neyin nesi olduğuna kendileri de pek akıl, sır erdiremez O günden geri, ikisinin de huyu, suyu değişir; gayri, ne dağ dolanır, ne bayır dolaşırlar; sürülerini her gün bir dereye sürer, kendileri de gider gönül yaylasında yaylayıp sevda pınarından içerler; bir var ki, göz göze gelirler ama, diz dize gelmezler.

Bir gün gelir, Kara Dayı'nın elinden canları yanar. Öyle ya yün isterler, yün vermez ağa; un isterler, un vermez ağa. Bugünü yarına atar, bir belli gün vermez ağa; İyi ama, Allah'ın günü biter, yarınların ucu gelir mi? O gün ne gönül yaylasında yaylar; ne sevda pınarından içerler, oturup birbirine dert yanarlar. E, ağlayanlara kim ağlar? Kim ağlayacak, ağlarsa bulut ağlar; Koyun, kuzu dersen o gün otlarda ne bir tutam ot, ne bir yudum su! Meleşir dururlar.

Derken gün biter, dertleri bitmez. "Kalakı geceye kalsın!" derler; el, ayak çekildikten sonra gelip yine bir söğüdün altında dertleşmeyi kurarlar, kim bilir, belki dert derdi açar, kuş diliyle de konuşurlar. Bu gün de böyle diz dize gelirler ama, ağız ağıza gelmezler.

Karaoğlan, nuzuları ağıla kapadıktan sonra, er akşamdan gelir, karasöğüdün altında Karakızı beklemeye başlar ama, hele şu uğursuzluğa bakın! Durup dururken Karaçay kabarmaz mı? Karaoğlan bakar ki, bu sular, o sular değil, dağdan geliyor, taştan geliyor, sanki bir yeleli arslan geliyor! Uğultusu mu dedin, dünyayı tutuyor; kitapların yazdığı tufan mı, ne?

Hani, gündüz gökler şöyle bir gürlemiş, iki de serpiştirmişti ama, kim derdi ki, böyle gürül gürleyecek; dağı, taşı sele verecek!

Karaoğlan korkusundan söğüdün tepesine çıkar ama, aklı fikri de Karakızda kalır; "Söz bir, Allah bir!" der de "gelmeye yeltenirse!" diye kara kara düşündükçe gözleri kararır; tutup kendini sulara atası gelir. Sabaha kadar inim inim inler; yeri, göğü inletir ama, Karaçay duyar, Karakız duymaz...

Bu gece de sabah olur; kara dağlar ağarır ama, kara sular ağarmaz. Karaoğlan kara söğüdü görür, kara gözlerine inanamaz, dallar eğim eğim eğilmiş; yaprakları yolum yolum yolunmuş... Yüreğine bir korku yapışır; gözlerine sırma teller ilişir.: Karakız'ın saçları bu!

Karakız, Karakız! Demek yel dememiş; sel dememiş; yüze yüze gelmiş, söğütlere el atmış, dallar eğilip gelmiş; dalgalar, dalların elinden çekip almışlar onu...

O günden sonra Karasöğüdün adı Salkımsöğüt kalır. Bu söğütten sürüp gelen söğütler de o gün, bugün başlarını yukarı kaldırmazlar. Ya dal dal sulara eğilir, Karakızı arıyor gibi! Ya salkım salkım yerlere serilir, saçlarını yoluyor gibi...

SARIKIZ

Evvel zaman içinde, bir mağaranın birinde bir kocakarı varmış... Kocakarı'nın bir Sarıkızı, Sarıkızın da bir sarı ineği varmış; sarı ineğin bir memesinden süt, bir memesinden bal akarmış... Sarıkız da nar tanesi, nur tanesi, bu dünyanın bir tanesiymiş; yüzü aydan aydın, gözleri kudretten sürmeli imiş, doğan aya "ya sen doğ, ya ben!" dermiş. Hele, öyle utangaç, öyle utangaçmış ki, "Sunam!" desen, al al olur, yanağından güller açarmış... Güllerini dersen bal bal olur, dudağından bülbül uçarmış... Ömründe kapıya, bacaya çıkmaz; ele, güne görünmez; sarı ineğin sütünü içip balını emerek büyürmüş...

Günlerden bir gün aşağı ine, ineğin yanına inmiş; balını emip, sütünü içecekmiş. Derinden derine bir ses duymuş, sese benzemeyen bir ses! Durmuş dinlemiş:

"Sarıkız, Sarıkız, gelmesine geliyorum! Ağlayarak mı geleyim, çağlayarak mı?"

Sarıkız kalbine inen, kanına karışan bu büyülü sesten öyle korkmuş, öyle korkmuş ki, büsbütün sararıp gazele dönmüş. Soluk soluğa koşup gelmiş, kendini kocakarının kucağına atıvermiş. Ağlamış ağlamış, ağlamış... Ağladıkça gözlerinden inci, mercan saçılmış... Sonra biraz durur gibi, durulur gibi olmuş. O zaman ana nız başbaşa vermiş; durmuş ve düşünmüşler:

"İn içinden gelen ses, in sesi mi? cin sesi mi? Yok, yoksa dev anasının sesi mi? Her hâlde tekin değil bu!" demişler, demişler ama bir, türlü bir dala konduramamışlar... Derken, akşam olmuş; görünür, görünmez bir el kendisini çekiyormuş.. İstemeye istemeye gene ine, ineğin yanına inmiş; kulağına aynı ses çalmasın mı:

"Sarıkız, Sarıkız; desen de geliyorum, demesen de; harlayarak mı geleyim? Gürleyerek mi?"

Ne olmuş, nasıl olmuş; kız kendini yitirmiş: "Harlayarak gel, harlayarak gel!" dememiş mi?

Vay sen misin diyen! Birden kayalar çatırdamış, sular çağıldanmış; harlayarak, çağlayarak sarmışlar Sarıkız'ı.

Ne yaptılar onu, neylediler ona? Yalana borcum ne! Biliyor muyum bilmiyorum... Bir bildiğim, duyduğum varsa, Sarıkız saçlarının rengi, yüreğinin ateşini bu sulara vermiş ve sır olmuş; kocakarı ile sarı ineği de bir daha gören olmamış...

İmdi, ılıca (kaplıca) suları bu yüzden sarı, bu yüzden sıcaktır. Amanın deyim? "Arılık, duruluk, Sarıkız aşkına bir cum!" deyip de bir dulunmazsanız bu şifalı su, şifasını vermez! Üstelik, Sarıkız'ın saçları ağrı olur, sızı olur, dolam dolam dolanır bir yerinize. Amanın deyim, siz siz olun da yüreğinize dolanmasın ha!

ŞAHİTLER KAYASI

Şu dağın eteğinde bir köy, köyün de deli dolu bir çobanı varmış. Çobanlığına diyecek yokmuş ama, bir var ki, huyunu, suyunu beğenmediklerinin ineğini, danasını gütmezmiş. Yamacına dikilip de ille diye ayak diredilerse mi:

— Bre sakalı ağarasıca, ben beni bildim bileli bu dağların çobanıyım. Her yaylayı yayladım, her türlüsünü yaydım. Allah insanın huyuna göre, hayvanına tüy veriyor. Saklayacak yerim yok ya, ben senin işini, gidişini beğenmiyorum. Suyunu samanını senin elinden alan bu ineğin de tüyü sana çektiyse, vay hâlimize! Bir bayırda, bir çayırda tutabilirsen, tut! Şu benimkiler "ot" dediğim yerde otluyor, "yat" dediğim yerde yatıyor. İmdi senin yüzünden bu ağızsız, dilsizlerin huyunu, suyunu değiştiremem doğrusu der, başından savarmış onları. Eh, gücenen gücensin, kırılan kırılsın, mihrap yerinde dursun da...

Yıllardan bir yıl, bu köye bir kıran girer, sürü koymaz kırar geçirir. Derileri tulum, kemikleri tarlalara çit olur, köyün ağzını bıçak açmaz. Velâkin, bu, bizim deli çobanın yedip güttüğü kocabaşlardan birinin burnunn kanatmaz, bir tüyüne bile ziyan gelmez. Her aklı yeten bir kuş kondurur, kimi çobandan yana yontar, kimi de ota, çöpe verir bu kerameti!

İlde iyiler çok ya, kötüler de yok değil. Bizim çoban dersen, aklı tepesinden bir karış yukarıda olduğu için, bir köyün gözü, kendi sürüsünün içinde iken "Elemtere fiş, kem gözlere şiş!" demeyi akletmez. Eh, bu böyle olur da, o kadar inekten birine olsun nazar değmez mi? Gülsüm Aba'nın ineği buzağıladıktan üç gün sonra "çat" diye çatlar... Çoban, o akşam dağdan dönünce, köyün alt başında bu kara haberi alır, neye uğradığını bilmez:

— Koca inekler, gayri evlerinin yolunu da bilmeyecek değiller ya! der, o günlük onları başıboş bırakır, kendisi de seğirtir oraya gider.

Görür ki ne görsün! Sarı inek serilmiş, ahırın ortasında küskütük yatıyor... Yavru buzağı da başucunda meleyip duruyor... Gülsüm Aba dersen, kanı iliği kurumuş, iki eli böğründe kalmış! Deli çoban utana, sıkıla:

— Gül Aba, Gülsüm Aba! Bir kaza belâ savmışsın, bununla geçmiş olsun. Veren Allah yine verir, sakın meraklanayım deme, daha büyüğüne uğrarsın. Hani şu körpeyi düşünüyorsan, onu da bana bırak. Ben her sabah omuzuma vurup dağa götürürüm onu! Ne sanki, yumruk kadar karnı var! Sabah bir, akşam iki emerse, dişleri otu, çöpü kesecek olur der, dediğini de eder. Günlerce öksüz buzağıyı omuzunda götürür, omuzunda getirir, yola, yokuşa yormaz. Eh, sütleri yerlere sağılan inekler yok değil, Yıldız Irmağı dersen akıp gidiyor, kendi eline onları indirir. Kendi avucu içinde suyunu içirir, dizinin dibinden, gözünün önünden ayırmaz. Derken haftasına varmaz fıstık gibi olur... Bir gün, dal öğle zamanı... Çoban dalmış, başını yaslandığı ağaca dayamış, şöyle bir şekerleme kestiriyormuş. Yavru buzağı ne yapsa beğenirsiniz! Aklına nereden esmişse bir "danalık edeyim!" der, der ya, her inek de ona "analık" eder mi?

Ama yaşı ne, başı ne, nerden bilecek? Takılır bir ineğin ardına, tırmanır dağa doğru. Çoban uyanınca bunu görür, yerinden fırlar ama, o varıncaya kadar ne yapar, neylerse, huylandırır ineği. Bu insafsız inekte boynuzlarına takması ile dağdan aşağı yuvarlaması bir olur mu! Çoban yarı yerde yetişir, ölümü boylamaktan kurtarır ama, bir ayağı kırılır.

Mintanını yırtar, kırılan ayağını sarıp sarmalar ama, Gülsüm Aba ne diyecek diye de düşünür durur.

Ne diyecek o, gün görmüş görmediği kalmamış bir hatuncuk! Üzülür ama, üzüldüğünü belli etmez. Gelgelelim, ağzı kara oğlu hiç de anasına çekmemiş! Hani çobanın şu huyunu suyunu beğenmedikleri yok mu? Onlar, bunu fırsat bilir, Gülsüm Aba'nın oğlunu fitilleyip üstüne gönderirler. Bu ağzı kara da, il demez, ar demez, ağzına geleni söyler çobana. "Yok inek vurduydu, yok dağdan yuvarlandıydı sen bu kavalı kavaklara çal, bu mavalı başkalarına oku, beni kandıramazsın. Mutlak deliliğin tutmuş, bir taş atıp sen kırmışsındır. Çoban değilse kim gördü, hani şahidin?" diye bar bar bağırır, kahve döğücünün "hınk!" deyicileri de "Hani şahitlerin?" diye tutturmazlar mı? Deli çobanın başı darda kalır, ne dediğini, ne diyeceğini şaşırır:

— Be hey zalimler, Allah'ın dağında kim var ki, kimi göstereyim, yalana borcum ne! Dağ taş buna şahit... der. Sonra başını köyün tepesine doğru dikilen koca dağa kaldırarak:

— Hey dağlar, taşlar! Allah için siz söyleyin, bu böyle olmadı mı? Sarı buzağının ayağını kara öküz vurup kırmadı mı? diye seslenir. Olacak olur ya, o anda iki kaya parçası dağdan koparak, köyün üstüne doğru yuvarlanmağa başlamaz mı? Çoban olduğu yerde göğsünü gere gere, şahitlerini karşılar ama, ötekileri koydunsa bul yerinde... Pabucunu bırakıp kaçan kaçana, kanadını kaldırıp uçan uçana...

O günden sonra, bu dağın adı, "Şahitler Kayası" kalır. Şimdi o köyün yerinde yeller esiyor ama, şahitler kayasının dibindeki "Çoban Çeşmesi" geçen yolculara bu masalı söyleyip duruyor...

III. MASALLAR

KELOĞLAN İLE KEMER TAY

Bir varmış, bir yokmuş. Bir bey varmış. O beyin hiç oğlu olmazmış. Yoldan giderken bir ihtiyara rastlamış ve ona sormuş:

— Benim hiç oğlum olmuyor, demiş.

Adamcağız ona alma vermiş ve şöyle demiş:

— Bu almanın dışını beygire vereceksin, içini ise kendin yiyeceksin.

Bey ihtiyarın dediği gibi yapmış. Birkaç zaman geçtikten sonra bir oğlu olmuş. Almanın kabını yiyen beygirden ise güzel bir tay dünyaya gelmiş. Çocuk büyümüş, güzel bir genç olmuş. Tay da büyümüş, güzel bir at olmuş. Bey, çocuğuna ayrı muallim tutmuş, onu gün görmedik yerde, yani izbede okutmuş. Senelerin geçmesiyle izbenin bir yanından içeri gün girmiş. Bunu gören çocuk onu tutmağa çalışmış. Ne kadar da uğraşsa onu tutamamış, ter köpük içinde kalmış. Bu sırada muallim içeri girmiş ve çocuğa sormuş.:

— Çocuk sana ne oldu?

Çocuk ona güneş ziyalarını tutmaya çalıştığını söylemiş.

Muallim şaşarak ona:

— Sen güneş görmedin mi yoksa?

Çocuk:

— Ben daha hiç ışık görmedim de, onun için tutmak istedim.

Muallim:

— Sen onu tutamazsın, o çok yüksektedir, haydi istersen kıra çıkabilirsin, baban bırakıyor.

Bir gün Şah İsmail'in babası başka memlekete gitmiş. Bey, çocuğunu annesine bırakmış. Annesi ise fena bir kadınmış. Kocası yokken başkalarıyle konuşuyormuş. Bu defa da uzak bir memleketten onlara bir Arap misafirliğe gelmiş. Bey gelinceye kadar bey karısı ile Arap tanışmışlar. Sık sık konuşmağa başlamışlar.

Bir gün de çocuğun anasının yanına Arap gelip onunla evlenmek istemiş, o da razı gelmiş, fakat şöyle demiş:

— Benim bir oğlum var, ondan ayrılmam mümkün değil.

Arap ona oğlunu otalamasını söylemiş. Çocuk bir gün mektebe gittiği zaman Arap anasının yanına gelmiş, çocuğu otalaması için zehir getirmiş. Kadın yumurta pişirip içine zehir atmış ve çocuğunu görünce yemeği hazırlayıp kıra çıkmış. Çocuk odaya girmezden önce Kemer tay'ın yanına girmiş. Bir de ne görsün, at ağlıyor.

Şaşıp ona sormuş:

— Sana ne oldu?

— Ne olacak, Arap, anana bu gün zehir verdi ve yumurtanın içine kattı seni otalamak için, istersen ver bak kediye.

Çocuk çıkıp gitmiş, odaya girip yemeğin başına oturmuş ve yemezden önce kediye vermiş. Kedi hemen ölmüş. Çocuk çinkayı yumurtasıyla alıp kıra atmış.

İkinci gün Arap, kadına sormuş:

— Ne oldu, yedi mi?

— Hayır, kediye verdi de kedi öldü.

Arap ona oğlunun rubalarını ilâçlamasını söylemiş. Çocuk mektepten dönerken atın yanına sapmış. Atı yine ağlarken bulmuş. At ona:

— Anan rubalarını ilâçladı, seni hep öldürmek istiyorlar. Rubaları giyme, çünkü öleceksin.

Çocuk rubaları doğrudan ateşe atıp yakmış.

Az zaman sonra bey eve gelip karısının arzusu üzere atı kesmek istemiş. Çocuk ağlayacak gibi ona şöyle demiş:

— Baba, ben daha atıma binmedim, dur bir defa bineyim.

Bey atı semerlemiş, çocuğu üzerine binmiş ve:

— Benim bey çocuğu olduğum neden belli olacak iki heybe gözü de altın doldur, demiş.

Bey altınları çuvala doldurup ata yükletmiş. Çocuk babasıyla helâllaşmış ve:

— Baba, anamı Arap almak istiyor, ona atı kesmesini ve beni otalamasını söyledi. Haydi, hoşça kal, deyip ata bir kamçı vurarak yola koyulmuş.

Uzun zaman yürüdükten sonra bir düzlükte bir çobana rastgelmiş ve çobanı çağırarak ona bir kuzu satmasını rica etmiş. Çoban razı gelmiş, tutup ona bir kuzu vermiş ve o da bir kaç altın uzatmış. Çoban ona yol göstermiş. Çocuk kuzuyu toplayıverip atla uzun zaman gittikten sonra kuzuyu kesmiş, yüzmüş ve pişirip atla birlikte yemiş.

At çok yorgun olduğunu çocuğa söylemiş ve onun biraz yürümesini rica etmiş. At:

— Eğer yorulursan, "Neredesin Kemertayım?" dedin mi ben senin yanına geleceğim, demiş.

Çocuk uzun zaman yürümüş, deriyi kendine bir şapka yapmış. Bir bahçede bir beye çırak olmuş. Sabahleyin çocuk kendi adını Keloğlan olduğunu bildirmiş ve gül bahçesini bcnlemeye gitmiş.

Uzun zaman orada çırak durmuş. Bir gün bey nasabaya gitmiş. O da kendi atına ninip gül bahçesini çiğneyip, gülleri ziyan etmiş, Bey gelirken attan inip üzerine bir kara çalı yükü çekmiş. Bey gelip ona hâlini sormuş, Keloğlan ona:

— Bir atlı bahçeyi çiğneyip benim üzerime dikenleri attı.

Bey:

— Yok zarar, aldırma sen, onlar yine büyüyecek deyip gitmiş.

Bunu gören beyin kızı ona aşk bağlamış, fakat çocuk onun bu kadar aşk bağladığına bakmıyor, hattâ onunla yakınlaşmıyormuş. Bir vakitler bir harb olmuş. Bey kendi güveylerini ve kardeşlerini toplayıp harbe hazırlanmış. Beyin kızı babasına Keloğlan'ın gitmesini de söylemiş. Keloğlana bir topal beygir bulup harbe bir gün varken salmışlar. Keloğlan ata binip yola çekilmiş. Uzun zaman yürüdükten sonra beyler ona erip geçmişler. Keloğlan kendi atına: "Neredesin Kemer tayım" demiş. At hemen yanına gelmiş, çocuk da atına binmiş. Beyleri erip geçmiş, bir de ne görsün, harp meydanında toplanmışlar, harb ilân ediliyor. Çocuk kılıcını alıp bütün meydandakileri kesmiş ve beyler gelirken harb meydanından çıkmış. Beyler de dcüp yola koyulmuşlar. Çocuk topal beygirin yanına gelince atından inip topal beygire binmiş. Giderken beylere rastgelmiş. Onlar geri dönmesini söylemişler.

Beyler gelince kızı babasına sormuş:

— Babacığım, nasıl böyle sağ döndünüz?

Bey, kızına düşmanın bir çocuk tarafından dağıldığını söylemiş. Bir gün sonra Keloğlan gelmiş. Kız ona harbin nasıl olduğunu sormuş. Çocuk kıza dönerek:

— Ben harbin bir tarafından girip çıktım, daha baban girince ben kırıp döndüm.

Kız bunu duyunca çocuğa kendini nasıl sevdiğini anlatmış, fakat çocuk ona aldırış etmemiş ve gül bahçesine gitmiş.

Aradan zaman geçmiş. Nedense beyin gözleri kör olmuş. Gözlerinin eyi olması için ilâç aramışlar. Çok yere başvurmuşlar ve en nihayet kurt südüyle gözlerinin düzelceğini duymuşlar. Sınıra yakın bir yerde süt veren kurt bulunduğunu öğrenmişler. Çekilmeye hazırlanmışlar. Kız babasına Keloğlan'ı da gitmesini rica etmiş. Ona gene topal beygiri bulmuşlar. Keloğlan bir gün evvel çekilmiş. Beyler ona ermişler, geçip gitmişler. Keloğlan topal beygiri bağlayıp Kemer tayı çağırmış, binip beylere ermiş ve onları geçmiş. Uzun bir yolculuktan sonra sınıra varmış, kurt sütünü alıp orada bulunanlara dönerek:

— Buraya bir kaç bey gelecek, onlara kurt südü yerine eşek sidiği veriniz, demiş.

Topal beygirin yanına dönmüş, ona binip sınıra yollanmış. Beylere rastgeldiği yerde beyler onu geri çevirmişler. Onlar eve gelince beyin gözlerine eşek sidiği sürmüşler. Beyin gözleri daha fena olmuş. Keloğlan geldiği vakit kız onun önüne çıkıp babasının gözlerinin düzelmeyip daha fena olduğunu anlatmış. Çocuk kıza:

— Onlar ilâç almak bilmiyorlar. Bakalım benim aldığımı sürelim düzelmeyecek mi?

Keloğlan gelince babasının gözlerine kurt sütünü sürmüşler, az zaman sonra beyin gözleri düzelmeye başlamış ve en sonra eskisi gibi olmuş. Kız harpte olanları ve kurt südünü Keloğlan'ın getirdiğini ona anlatmış.

Babası kızını kudurmuş gibi azarlamış:

— Ben dönerken o giderdi, olamaz!

Kız:

— Baba, onun atı görünmezden kendisiyle gidermiş, deyince o zaman bey:

— Öyleyse onun harbteki ruba ve atıyla yanıma gelsin!

Keloğlan atını çağırıp beyin önüne çıkmış. Bey onu görünce kızını vereceğini söylemiş. Çocuk aynı rubalarla beyin karşısına çıkmış ve bey kızının da ona lâyık bir kız olduğunu anlayarak kızıyla evermiş. Kendi beyliğini ona teslim etmiş. Az bir zaman sonra bey ölmüş. Şimdi kızla çocuk şen hayat geçiriyorlar.

KIZCAĞIZLA KUŞÇAĞIZ

On beş yaşında bir kızcağız mektebe gidermiş. Her sabah onun arkasından bir kuşcağız gezermiş. Kızın arkasından hep:

— Kızcağız, kızcağız, diye bağırırmış.

Kızcağız ise, ona hiçbir şey söylemezmiş. Üçüncü defa annesine demiş:

— Anne, benim arkamdan bir kuşçağız hep bağırır.

Annesi de demiş:

— Sen de ona "Ne var kuşçağız?" desene!

Kızcağız mektebe çenilmiş, kuş, arkasından yine bağırmaya başlamış. Kızcağız da demiş:

— Ne var, kuşçağız?

— Sana kırk gün kırk gece mevta bekletecekler.

Kızcağız bunu işitince ağlayarak annesine koşmuş. Annesi de demiş:

— Ben hiç biricik kızıma mevta bekletir miyim? Haydi, demiş annesi babasına, koş arabayı da kaçalım bu memleketten, bak başımıza neler gelecek.

Koşmuşlar arabayı, çekilmişler. Portaları çok büyük demirden bir yere ermişler. Yüksek duvarlarla sarılı, bir de çeşme varmış. Bu sırada kızcağız susamış. Annesi de demiş:

— Var git, çabucak iç de çekilelim.

Bu avlu çiçekle doluymuş. Kızcağız çiçekleri koklarken kapılar lambur lumbur kapanmış. Kızcağız içeride, annesi dışarıda kalmış. Ağlaşmışlar, bir türlü kapılar açılmamış. Kızcağız bakınca, bir de ne görsün bir mevta yatıyor. Ne yapsın, oturmuş başı ucuna otuz dokuz gün onu beklemiş. Yoldan bir çingene kızı geçermiş Kızcağız ona:

— Gel yanıma da, azıcık sen de bekle. Ben ise gidip biraz uyuyayım, otuz dokuz gündür uykusuzum.

Kırkıncı günü mevta kalkmış ve çingene kızına demiş:

— Sen mi beni bekledin?

Çingene kızı da:

— Evet ben, demiş.

Kırk gün yatan adam hacılığa çekilmiş. Nasıl bahşiş alması için orada olanlara sormuş. Kızcağıza da sormuş. O ise:

— Bana sabırtaşınla bir kara bıçak al, demiş. Eğer bunları almazsan, gelirken bindiğin geminin etrafını duman bürüsün ve gemi batsın.

Adam hacılıktan dönüşünde tam gemiye binmiş, etrafını duman bürümüş. Kızcağız ona sabır taşı ısmarladığını o zaman hatırlamış. Geri dönüp sabır taşı almış ve eve dönmüş. Kendi kendine dermiş:

— Bunda bir şey var, bakalım ne olacak!

Geldiğinde sabırtaşını kızcağıza vermiş. Kızcağız da hayatını anlatmaya başlamış. O anlattıkça taş sabredemeyip çatlamaya başlamış. Kızcağız:

— Dur çatlama, ben dayandım sen de dayan. Daha çok anlatacaklarım var, demiş.

Kızcağız anlatmaya devam etmiş. Nihayet taş dayanamamış, çattadan yarılmış. Kız hemen bıçağı almış ve kendine saplamaya hazırlamış. O zamana kadar ise hacılıktan dönen genç adam dışarıda her şeyi dinlemiş. Hemen içeri girmiş, kızcağızın elinden bıçağı almış ve:

— Madem böyle şey varmış, sen niçin şimdiye kadar söylemedin? Ondan sonra ikisi evlenmişler.

PADİŞAH KIZI

Bir varmış, bir yokmuş. Bir vakit bir padişah kızı varmış. Bir gün bu kız avlu içinde kilim dokurmuş. Bu sırada gökte uça uça bir güvercin gelip, kızın etrafında dolanmaya başlamış. Kızcağız bu güvercini görünce hemen parmağından yüzüğünü çıkarmış, ona atmış. Güvercin de yüzüğü ağzına alıp, gitmiş. Ertesi gün yine gelmiş. Kız bu sefer kolundan bileziğini çıkarıp atmış. Güvercin onu da alıp gitmiş. Üçüncü gün geldiğinde kız boynundan gerdanlığını çıkarıp atmış. Güvercin onu da alıp gitmiş. Bir daha da hiç gelmemiş. Kız güvercinin artık gelmediğini görünce hep ağlarmış. En sonra kız bu güvercine âşık olduğunu anlamış. Babasına meseleyi anlatmış. Güvercini aratmasını rica etmiş.

— Baba, bana dört yol ağzında bir yanar hamam yaptıracaksın. Bütün etraf köylere haber edeceksin gelip, parasız yıkansınlar. O zaman ben herkese bu kuşu görüp görmediklerini soracağım, demiş.

Babası da derhal bir hamam yaptırmış. Etraf köylere haber etmiş. Kız hamamın kapısında durmuş. Gelene geçene şimdiye kadar başlarından ne geçtiğini anlatmalarını rica edermiş, sonra ise güvercini sorarmış. Birisi: "Kaynanam fenadır", diğeri "Gelinim fenadır", başkası ise "Komşularımdan çok fenalık görürüm" dermiş. Kız hepsini içeri salarmış. Herkes artık geçmiş, hamama gelen başka yokmuş. Kız ise istediği şeyi öğrenememiş. Tam gideceği sırada, karşıdan bir kel çocuğun geldiğini görmüş. Kız kendi kendine:

— Acaba buna sorsam mı? Ama neden haberi olacak? Haydi herkese sordum, ona da sorayım, demiş.

Sormuş:

Çocuk:

— Şimdi gelirken ne gördüklerimi sana anlatacağım, demiş ve sözüne devam etmiş:

— İşittim ki, burada hamam varmış. Herkes yola koyuldu, ben de buraya gelmeye çekildim. Bir de bakarım karşıdan oduk yüklü bir sürü eşek geliyor. Sahipleri falan yok. Hemen bir kuyuya girdiler. Ben de, acaba bu kuyuda ne var, diye düşüne kaldım. Eşeklere daha da, yaklaştım. Hemen bir eşeğin kuyruğuna asılıp kuyuya girdim. Bir de ne bakayım, eşeklerdeki odunlar yere indirildi, yığın oldu. Eşekler kuyudan çıkıp gittiler. Ben ise odunlar üzerine yattım. Oraya buraya bakınırken, bir de ne bakayım, uça uça bir güvercin geldi. Sonra silkinip çok güzel bir çocuk oldu.

Kız güvercin adını işitince sevincinden sesi çıktığı kadar bağırmış.

Çocuğa:

— Beni oraya götürür müsün? diye sormuş.

Çocuk da razı olmuş. Kız bütün insanlara dönüp:

— Bütün bu cemaat şahit olsun. Bu hamamı çocuğa işletmeye veriyorum, hamam artık onun malıdır, demiş.

Yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe geçmişler. En sonra bir kuyunun başına gelmişler. Fakat kız içeri girmeye korkmuş. Kel çocuk onu kandırmış. Birer eşeğin kuyruğuna tutukup, içeri girmişler. Oduular üstüne yatmışlar. Kız sabırsızlıkla güvercinin gelmesini beklemiş. Gece yarısı geçtikten sonra güvercin uça uça gelmiş. Yere inip, bir silkinmiş, öyle bir güzel çocuk olmuş ki, ayın on dördü gibi. Yüzünün parlaklığından etraf şıp şıp şıllarmış. Kız ise güvercinin ne yapacağını beklemiş. Sonra çocuk cebinden bir şeyler çıkarıp, saymaya başlamış:

— Ah benim beyaz parmağımda duran yüzüğüm! Ah benim beyaz kolumda duran bileziğim! Ah benim beyaz boynumda duran gerdancığım! Ablanız nerededir? Acaba hangi odasında tatlı uykulara dalmış, sakin sakik uyumaktadır.

Kız bu sözleri işitince, derhal kalkıp şöyle demiş:

— Ablası nasıl derin uykulara dalabilir? Onun sevimli güvercini artık onların avlusunda dolaşmıyor ki!

Güvercin hemen kızın ağzını kapamış:

— Ah, sus konuşma, zeire duyarlarsa, beni de, seni de öldürecekler. Ben küçük iken anam benim bezlerimi ezandan sonra dışarıda bırakmış. Peri kızları da onları kapmışlar. Ben şimdi kırk bir perinin elindeyim ve onlara hizmet etmekteyim, demiş.

Kız, kel çocuğa gitmesini ve babasına artık onu beklememesini söylemesini rica etmiş. Kel çocuk alıp kendini gitmiş. Kızla güvercin bu yerlerde yaşamaya başlamışlar. Bir gün , iki gün, haftalar, aylar geçmiş. Kız hamile kalmış. Bir gün çocuk kıza şunları anlatmış:

— Benim de babam, senin baban gibi padişahtır. İşte karşıda gördüğün saray bizimdir. Sen şimdi gidip kapıya vuracaksın. Anamın halayıkları vardır. Kimdir, diye bakmaya çıkacaklar. Ondan sonra sen, "Bahtiyarın başı için verin bir tas su içeyim", diyeceksin. Ondan sonra birkaç gece orada yatmak için müsaade isteyeceksin, demiş.

Kız da bütün bu duyduklarını bellemiş. Kapıya gidip vurmuş. Halayıklar çıkmış:

— Ne var genç kız, ne istersin? diye sormuşlar.

O da:

— Bahtiyarın başı için bir tas su içeyim, demiş:.

Halayıklar derhal güverscinin anasına koşmuşlar:

— Hanım, hanım, kapı önünde bir kız var. Sizin Bahtiyarın başı için, su içmek istedi, demişler.

— Nasıl gençmiş o? Verin içsin ve getirin onu buraya bakayım. Sorayım bakalım bizim Bahtiyarı o nereden biliyor. Bahtiyar, daha üç yaşında iken kayboldu, artık onun kemikleri bile nalmadı.

Kızı getirmişler. Hanım:

— A be kızım, sen nereden bizim Bahtiyar isminde çocuğumuz var olduğunu biliyorsun? diye sormuş.

Kız:

— Bana anam anlatırdı. Değil mi, siz oğlunuz olduktan sonra haber etmişsiniz her yere. İşte o sırada ben de dünyaya gelmişim. Ben büyüdükten sonra anam bana:

— Kızım, sen padişahın çocuğuyla bir günde dünyaya gelmiştiniz, derdi.

Hanım:

— Öyle evlâdım, amma bizim Bahtiyar çoktan kayboldu, onun artık kemikleri bile kalmadı.

— Kıyılmayın hanımcığım, belki de kurt, kuş onu yememiştir, her hangi bir yerden bir gün olup bakarsınız gelir. Bizim de amcamın çocuğu öyle olmuş, sonra on dokuz yaşında büyük bir delikanlı olup

eve gelmiş. Kimse tanıyamamış. O, olduğuna inanmamışlar. Fakat bir yerinde nişanı varmış, göstermiş. Ondan sonra inanmışlar. Sizin Bahtiyar'ın bir yerinde nişanı yok muydu, gördüğünüz de tanıyasınız? Hanım:

— Yoktu kızım, fakat yedi bin ordu içinde olsun, ben onu yine tanırım.

— Hanım, ben size bir ricada bulunacağım. Birkaç gece için bana burada yatmaya müsaade edin. Başka nereye gideyim, kimseleri tanımam.

— Olur kızım, nasıl almayacağız. Biz şimdiye kadar o kadar fukaralara buralarda sığınak yeri bulmuşuk da sana mı bulamayacağız. Kızı alıp hizmetkâr odalarına götürmüşler. Altına bir çuval, üstüne de bir çuval örtmüşler. Bir kaç gün geçtikten sonra kızanı dünyaya gelmiş. Lohusacık diye onun yanında bir hizmetçi kadın bırakmışlar. Gecenin bir vakti olmuş. Güvercin camın parmaklıklarına konmuş ve kıza sormaya başlamış. Kızın adı ise Üskiyar imiş.

Güvercin:

— Ne yaparsın, Üskiyarım?

Kız:

— Yatırım, Bahtiyarım.

Güvercin:

— Ne yapar benim evlâdım?

Kız:

— Uyur, Bahtiyarım.

Güvercin:

— Ah benim evladım olduğunu anam babam bilse hamamları yakıp, onu yıkarlar, güzel düzenlerle sararlar, yüksek döşenlerde yatırırlar. Ah Üskiyar, sen bir padişah kızı olasın da böyle yerlerde yatasın. Ben de bir padişah oğlu olayım da seki böyle hizmetkâr odalarında yatırayım. Bana çok fena geliyor. Fakat yok başka çare.

Güvercin uçup gider. Hizmetçi kadın ise bütün bunları işitir sabahlayın kalkıp, hanıma anlatır. Fakat hanım inanmaz.

— Aman, sen benimle oyun oynuyorsun, Bahtiyar gelecekmiş. Artık onun kemikleri kalmadı. Bu gece ben yatacağım, bakalım ne olacak.

Hanım o gece kızın yanında yatar. Kız şaşar, padişah karısı böyle yerde gelip yatar mı hiç. Fakat bunda bir iş olduğunu sezer. Gece yarısı olur, güvercin gelir. Yine konuşmaya başlarlar. Anası hemen kalkar:

— Ah evlâdım sen misin? Gir içeri, bir defacık sevimli yüzünü göreyim. Senin karın olduğunu bilsem, elbette onu böyle yerde mi yatıracağım.

Güvercin silkinip içeri girer.

— Ah anacığım, sesini çıkarma zere, kırk bir peri kızının elindeyim. Küçükken onlar beni kapmışlar. Şimdi hiç bir yere salmıyorlar.

— Evlâdım bundan kurtulma çaresi yok mu?

— Var anacığım ama, oku siz yapamazsınız.

— A be kızanım, babanın elinde bu kadar hüküm var da yapmayacak mı? Söyle de biz nasıl, nice bu işe çare bulalım!

— Madem o kadar merak edersin, söyleyeceğim. Bütün etraf köylere haber edeceniz, buraya gelsinler. Hepsine hâl soracaksınız. Onları besleyeceksiniz. Cuma günü cami önüne bir koca ateş yakacaksınız. Bu insanları da oraya toplayacaksınız. Ben cumaya daha erken geleceğim. Bir defa silkineceğim. O insanlar benim tek bir kılımı yerde bırakmayacaklar. Hepsini ateşe attılar mı, ben o zaman kurtulacağım.

— A be evlâdım, o en kolay işmiş de şimdiye kadar gelip bize söylemiyorsun.

Güvercin uçup gider. Sabah olur kızanla kızı alırlar, güzel odalara götürürler, yüksek döşeklere yatırırlar. Bütün insanlara aş salarlar. Cami önünde bir ateş yakarlar. Güvercin daha erken cumaya gelir. Bir silkinir, insanlar da bütün tüylerini yakarlar.

Bu sırada havayı kara bir bulut kaplar. Gök gümbürdemeye başlar. Buklar ise peri kızlarıymış.

— Ey Bahtiyar, Bahtiyar! Biz de kurnazdık, ama sen bizden daha kurnaz çıktın. Eğer tek bir kılını bulmuş olsaydık, bu kasabayı tek kanadımızla yıkardık, demişler.

Fakat artık Bahtiyar onların sözlerini seslemezmiş. Bütün insanları toplarlar, kırk gün kırk gece Bahtiyar kızanınla beraber bir düğün yaparlar. Sağ iseler şimdiye kadar yaşıyorlar.

İNCİDİŞLİ İLE KAZMADİŞLİ

Sesleyen seslesin, pabucuna kara eylesin, uzatmayalım arasını, sürtürürüm bakırın karasını, çekelim çuvalın darasını, verelim şu arnadaşın parasını, çeksin arabasını, gelin beni dinleyin:

Bir varmış, bir yokmuş, vaktin birinde bir kasabada, ihtiyar annesiyle bir çoban yaşıyormuş. Onların İncidişli ile Kazmadişli adında bir kedisi ile bir köpeği varmış. Çoban kasabanın koyunlarını otlatır, annesi de, evde ona sabahlık, anşamlın pişirirmiş.

Bir gün, çoban koyunları otlatmaya giderken, birkaç küçük çocuğun, bir küçük yılanı taşladıklarını görmüş. Çoban, bunları durdurarak yerden yılanı alıp, torbasına koymuş, akşamleyin eve getirmiş.

Annesine:

— Anneciğim, bu küçük öksüze baksak mı? Bakarsak sevaba gireriz, demiş.

— Sen bilirsin oğlum. Madem ki almışsın bakarız, demiş.

Çocuk yılanı yere bırakarak, ona içmesi için süt koymuş. Aradan günler, aylar ve seneler geçmiş, küçük yılan büyümüş ve dile gelerek çobana demiş:

— Ey mert yürekli, kahraman çoban ağacığım! Ben yılanların padişahının kızıyım, beni babamın memleketine götürmeni rica ederim, demiş.

— Götürürüm, fakat babanın nerede yaşadığını bilmiyorum,

— Benimle gel, ben sana yolları gösteririm, demiş.

Çoban ile yılan yola çekilirler. Az giderler, uz giderler, dere tepe düz giderler. Derken yılan padişahının memleketine gelirler. Büyük bir nehir kıyısında durarak yılan padişahının kızı çobana der:

— Agacığım, bu nehirin öbür tarafı benim babamın memleketidir. Bu nehir derindir, ben geçecem öbür tarafa, seni bir kocaman yılan alıman gelecek. Hiç korkma atla sırtına o seni buraya getirecek, sonra babam sana dedi mi, "dile benden ne dilersen", o vakit parmağındaki yüzüğü isteyecen, demiş.

— Eyi kızım, sen geç ben de gelirim.

Yılan nehire dalarak karşıki sahile geçmiş. Biraz sonra bir koca yılan çobanın yanına gelmiş. Çoban korkmayarak yılanın sırtına binmiş. Biraz sonra o da karşıki sahile geçmiş. Hep beraber Yılan Padişahı'nın sarayına gitmişler.

Yılan padişahı onları görünce sevinmiş. Karşılamış, çobanla konuşmuş. Çobanın gideceği vakit:

— Ey oğlum, sen benim kızımı ölümlerden kurtarıp, büyüttüğün için ben de sana bir iyilik yapmak isterim. Dile benden dilediğini, demiş.

— Senin gibi bir Yılanlar Padişahı'ndan ne dileyebilirim. Sağlığını dilerim, demiş.

— Hayır, dile benden ne dilersen.

— Parmağındaki yüzüğü, bir hatıra kalsın diye bana ver.

— Yalnız yüzüğümü isteme, başka ne dilersen veririm, demiş.

— Başka dileğim yoktur. Haydi Allah'a ısmarladık ben gidiyorum, demiş.

Çobanı geçirmeye çıkmışlar, fakat padişahın kızı da ardına düşer, bunu gören yılan padişahı:

— Kızım, sen nereye? diye sormuş.

— Babacığım bu çoban beni ölümlerden kurtarıp beni memleketime getirdi, a sen bir yüzüğü kıyamadın ona veresin, ben de onunla gideceğim, demiş.

Yılan padişahı kızının bu laflarından utanarak, parmağından yüzüğü çıkarır ve çobana hediye eder.

Kız onu geçirirken:

— Ey agacığım, sen bu yüzüğün ne kadar kıymetli olduğunu bilir misin?

— Hayır, bilmiyorum.

— Sen bu yüzüğü bir defa öptün mü; karşına bir Arap çıkacak, sen ondan ne istersen derhal getirecek, demiş.

— Çok teşekkür ederim.

— Güle güle agacığım.

Çobanla Yılan Padişahı'nın kızı ayrılırlar. Kız geri döner, çoban da yoluna devam eder. Çoban az gitmiş, uz gitmiş, dere, tepe düz gitmiş. Çobanın karnı acıkmış, hemen yüzüğü hatırlayarak onu öpmüş. Birden karşısına kocaman bir Arap çıkmış. Arabın bir dudağı yerde bir dudağı gökte imiş.

Arap:

— Dile ne dilersen?

— Kırk çeşit yemek dilerim, demiş.

Çobanın önüne derhal kırk çeşit yemek getirmişler. Çoban yemekleri yediyen Arap'a topla emrini vermiş ve derhal kalan yemekler ortadan yok olmuş.

Çoban yüzüğün her işe yarayacağını anlamış ve sevincinden tekrar yüzüğü öpmüş, öpmesiyle Arab'ın çıkması bir olmuş. Bu sefer: "Derhal beni evime götür" emrini vermiş. Aynı dakikada onu evine götürmüş. Akşam olmuş annesi çocuğun önüne sofra kurmuş ve yapmış olduğu çorbayı dışarıdan almaya gitmiş. Bu esnada çocuk yüzüğü öperek kırk çeşit yemek emretmiş, yemekler derhal sofraya dizilmiş. Annesi içeri girer girmez yemekleri görünce şaşırmış.

— Aman oğlum, bu yemekler nereden çıktı?

— Sorma anneciğim, şimdi ye, doyur karnını?

— Dur be oğlum hangisinden başlayayım yemeğe?

— Hangisinden istersen ondan ye. Çünkü biraz sonra yine yok olurlar.

İkisi de oturup yemişler, vakit gelmiş yatıp uyumuşlar.

Sabah olmuş, çocuk anasını padişahın sarayına yollamış ve padişahın ufak kızını ona karı istemesini söylemiş.

Annesi sarayın yolunu tutmuş. Saraya yaklaştığında, sarayın hizmetçileri onu görmüşler, dilenci hesap ederek ona akşamdan kalma yemekler vererek geri çevirmişler, İhtiyar kadın eve geldiyen çocuğu ona sormuş:

— Ne oldu anne?

— Ne olacak, hizmetçiler bana yemek vererek beni geri çevirdiler.

— Anneciğim, ben seni yemek istemeye yollamadım, kız istemeye yolladım anladın mı! Yarın gittiyen sana yemek verirlerse yemekleri almayacan, onlara: "Ben padişahın yanına girmek istiyorum" diyecen, demiş.

Ertesi sabah annesi yine saraya gitmiş, fakat bu sefer:

— Ben padişahın yanına girmek istiyorum, deyince hizmetçiler padişaha haber etmişler. Padişah , gelsin emrini verince ihtiyar kadını salmışlar, o da padişahın odasına gelmiş ve padişahtan padişah kızını oğluna istemiş. Padişah:

— Veririm, ama bir şartla, oğlun benim sarayımın karşısında bir saray yaptıracak; onun sarayından benim sarayıma kadar yolları kadife döşedecek. Bir de fayton beygirsiz olarak kendi gelecek, kendi gidecek, kırk gün vade veriyorum, eğer yaparsa kızı verecem, yapamazsa kellesini alırım, demiş.

İhtiyar kadın oradan çıkmış doğru evine gelmiş. Oğlu:

— Ne oldu, anneciğim padişah kızı verdi mi?

— Verdi ama yapamayacağın işler buyurdu, demiş ve sonra, oğluna sırası ile anlatmış.

Günler, haftalar geçermiş, fakat çocun bir türlü işe başlamazmış. Padişah otuz dokuzuncu gün cellâtlara baltaları bilemelerini söylemiş.

Çocuk otuz dokuzuncu gece yüzüğü öperek Arap'a ne gibi şeyler yapacağını emir vermiş. Kırkıncı gün sabahleyin hepsi hazır olmuş. Saray da, kadife üzerine giden atsız fayton da.

Sarayda uyananların gözleri kamaşmış. Dikkatle bakınca bu sarayın padişahın emrettiği saray olduğunu anlamışlar. Hemen padişahı uyandırarak meseleyi anlatmışlar. Padişah çıkıp bakmış. Sarayı görünce onun da gözleri kamaşmış, fakat söz sözdür. Küçük kızını çobana vermiş. Kırk gün, kırk gece düğün yaptıktan sonra çocuk muradına ermiş ve yeni bir hayat yaşamaya başlamış.

Çocuk her gün kedisiyle, köpeğiyle ava gidiyor, genç karısıyle annesi evde kalıyormuş. Bir gün çocuk avda iken onların sokağından bir satıcı geçmiş ve sesinin tuttuğu kadar:

— Bir eski yüzüğe beş yeni yüzük veririm, diye bağırıyormuş. Bunu duyan genç gelin annesine.

— Anneciğim, kocamın da bir eski yüzüğü var, onu verip biz de yeni yüzük alsak mı? diye sorar. Annesi:

— İstersen al be kızım, der.

Gelin sarayın penceresini açıp yüzüğü satıcıya atar satıcı bu yüzüğü ararmış, yüzüğü görünce sihirli olduğunu anlamış, yeni yüzükleri topunla geline atmış. Sonra saraya girerek yüzüğü öpmüş, karşısına çıkan Arap'a:

— Bu sarayı denizin öbür tarafına geçir, emrini vermiş. Arap sarayı derhal denizin öbür tarafına geçirmiş.

Gelelim biz çocuğa: Çocuk akşam üzeri kedisiyle, köpeğiyle ve tüfeğiyle avdan döner, fakat sarayı yerinde bulamaz. Padişah da işi öğrenir ve çocuğu saraya çağırtarak ona:

— Eğer kırk günde kızımı ve sarayı yerine getirmezsen kelleni alırım, demiş. Çocuk düşüne düşüne saraydan çıkmış, kedisi ile köpeğini alıp yola çekilmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, ayağında olan demir çarıklar yırtılmış, demir deynek de kısalmış. Çocuk dinlenmek için bir ağacın altına uzanmış, uzandığı gibi uyumuş kalmış.

Çocuğun İncidişli kedisi ile Kazmadişli köpeği etrafında oynuyorlarmış. Bir aralık kedi ile köpek kavga etmişler, köpek kediyi kovalamaya başlamış. Kedi de bir ağaca tırmanmış. Kedi ağaç üzerinde bakınırken denizin karşısında, bir evin parladığını görmüş. Dikkat edince bu evin ağasının sarayı olduğunu tanımış.

Kedi hemen köpeğe bağırmış:

— Ey, Kazmadişli, denizin öte tarafında ağamın sarayını görüyorum.

— Sahi mi söylüyorsun, İncidişli?

— Orada, ama ne yazık ki, yüzmeyi bilmiyorum, gidemeyeceğiz, demiş.

Köpek:

— İncidişli gel seninle barışalım, ben seni sırtımda geçiririm.

— Olmaz, Kazmadişli sonra beni denizin ortasında atarsın.

— Vallahi atmam, gel barışalım ve bin sırtıma gidelim, demiş.

Kedi ağaçtan inmiş ve sahile doğru ilerlemişler. Sahilde kedi köpeğin sırtına binmiş. Denize dalmışlar, köpek yüze yüze kediyle karşı sahile çıkmışlar.

Köpek yerde kalmış. Kedi pencereye tırmanmış. Bir de ne görsün: Ağasının karısı yabancı adamla sarmaş dolaş olmuşlar uyuyorlar. Kedi dikkat etmiş; yabancı adam yüzüğü burnunun deliğinde saklamış,. Kedi düşünmüş taşınmış, aklına bir iş gelmiş, Hemen dama giderek bir fare avlamış. Fare korkudan tiril tiril titrerken kedi ona:

— Korkma, sana bir iş buyuracağım, eğer bu işi yaparsan seni yemeyeceğim. Eğer yapmazsan derini yüzüp öyle yiyeceğim, demiş.

Farenin korkusu biraz geçmiş.

— Buyur, her emrini yerine getireceğim eğer getirmezsem o vakit beni yersin.

— Beni dinle sen şimdi, mutfağa gideceksin, kuyruğunu evvelâ bal küpüne sokacaksın, sonra gidip toz kırmızı biber küpüne sonacaksın, bu iş de tamam oldu mu, yukarıda uyuyan efendinin burnuna kuyruğunu sokacaksın, efendi aksırınca burnundan bir yüzük çıkacak, onu alıp bana getireceksin.

— Bekle biraz, şimdicik getirim, demiş.

Kedi beklemiş. Biraz sonra farenin ağzında yüzük görünmüş. Kedi yüzüğü alarak köpeğin yanına gitmiş.

Köpek ona:

— Ne oldu İncidişli?

— Ne olacak yüzüğü aldım. Haydi şimdi gidelim ağamın yanına

— Ama biraz da yüzüğü ben taşıyacağım.

— Olmaz Kazmadişli, sen balıklara harlıyorsun, yüzüğü düşürürsün.

— Vermezsen ben seni götürmeyeceğim.

Kedi bakmış kolayı yok, razı olmuş. Binmiş köpeğin sırtına, çekilmişler yola. Bir hayli yol gittikten sonra köpek kediden yüzüğü istemiş. Kedi yüzüğü köpeğin ağzına vermiş. Bir hayli yol gittinten sonra köpek bir balık görmüş. Balığa hırlayarak saldırmış ve ağzından yüzüğü düşürmüş.

Kedi:

— Ah! Kazmadişli ne yaptın?

— Eh, oldu artık, ne yapalım, demiş.

En nihayet kederli kederli ağasının yanına gelmişler. Ağaları hâlâ uyuyormuş. Bir aralık kedi uzakta bir kalabalık görmüş ve köpeği çağırarak o tarafa gitmişler, fakat bir şey görememişler Kedi hemen bir ağaca tırmanmış, oradan banmaya başlamış. Bir de ne görsün: altın gibi sarı bir balık. Aşağıya inmiş, köpeğin yanına gitmiş ve şöyle demiş:

— Beni dinle, bu adamların önünde altın renginde bir balık var., herhalde yüzüğü yutmuş olacak. Sen şimdi bu insaklarık diğer taraflarına geç ve oradan onların üzerine havlayarak saldır. Onlar kekdileriki korumaya çalışırken ben de balığı kapıp kaçacam anladın mı?

— Anladım İncidişli, hazır ol!

Konuştukları gibi yapmışlar. Kedi balığı kapmış ve kaçmış. Sonra balığı ikiye bölmüşler. Balığın içinden yüzük çıkmış. Balığı yemişler ve yüzüğü ağalarına getirmişler.

Çocuk uyanmış ve yanında kedi ile köpeği oturur bulmuş. Bir de ne görsün: kedi ile köpeğin önünde yüzüğü duruyor. Çocuk yüzüğü kedi ile köpeğin getirdiğini anlamış. Onları kucağına alıp hem sevmiş, hem ağlamış. Sonra yüzüğü parmağına takarak öpmüş. Karşısına çıkan Arap'a, sarayı yine eski yerine götürmesini emretmiş.

Kendi de kasabaya döndükte padişahın huzuruna gitmiş ve ona:

—Sarayı getirdim, gel bakalım kızın da içerde mi, demiş.

Padişah kalkarak çocuk ile saraya gitmiş. Bir de ne görsün kızı yabancı adam ile uyuyor. Hemen kılıcını çekip ikisiki de kesmiş. Sonra çocuğa dönerek:

— Eğer istersen yine bana güvey olasın gel sana ortanca kızımı vereyim, demiş.

Padişah yeniden kırk gün, kırk gece düğün yapmış. Düğüne davetliler de gelmiş, davetsizler de. Türlü türlü yemekler varmış: kuzu kızartmaları, tatlılar v.s. Ben de düğünde bulundum, herkesle beraber yedim içtim. Gelirken size de biraz getireyim dedim: Bir altın tepsisi içine kuzu kızartması koydum, fakat gelirnen, o Ahmetler'in köpeği güzel kuzu kızartmasının kokusunu almış ve takıldı arkama, ben de tepsiyi bırakarak kurtuldum. Köpek kuzuyu yedi, ama yarın tepsiyi gidip Ahme'tin annesinden isteyin.

ÇOBANSIZ KOYUNLAR

Bir zamanlar koyunları ve köpekleriyle birlikte bir balkanda koyun çobanı varmış. Bu çoban koyunların sütünü içiyormuş ve onların arasında en semizlerini kesip yiyormuş. Çoban işin nereye varacağını bilmiyormuş. Bir gün koyunlar çobanın yaptıklarını çekemeyip şöyle kendi aralarında bir konuşma, danışma yapmışlar. Kendilerini çobandan nasıl kurtaracaklarını karar almışlar. Bir gün koyunlar koçlarıyla, köpekleriyle birlikte çobanın üstüne yürümüşler, çobanı çiğneyip ondan kurtulmuşlar. Artık koyunlar, koçları ve köpekleriyle yaşamaya başlamışlar.

Bir gün koyunlar balkana doğru giderken önlerine bir canavar çıkıvermiş. Onu görüncesi korkmuşlar, fakat çobanla yaptıkları gibi onlar koçlarıyle, köpekleriyle birlikte canavarın üstüne hücum edip kendilerini kurtarmışlar.

Köpekler artık kendi aralarında bizden daha büyük kurt kalmadı diye konuşurlarmış. Geride kalan ihtiyar koyunları ve yürüyemeyen kuzuları boğazlayıp yiyorlarmış.

Bunu gören koyunlar, çobandan kurtuldukları gibi köpeklerden de kurtulmak istemişler ve karar almışlar. Koçlarıyle birlikte köpekleri kovmuşlar. Koyunlar artık kendi kendine yaşamaya başlamışlar.

Nihayet bir gün balkana giderlernen önlerine canavar, ayı, çakal çıkıvermiş. Artık bundan kurtuluş yok deyip kendilerini teslim vermişler. Canavar, ayı, çakal yediklerini yemişler, kalanları olan yerde bırakmışlar. Bunca koyundan ancak beş on koyun kalmış. Bunlar da kendi hâlinde yaşayamıyacaklarını anlayarak kendilerine bir çoban tutmuşlar.

ÇİNGENELERLE KURTLAR

Zaman zaman için, kalbur saman için, hamam yıkanmak için, davul zurna çalmak için derken dört çingene düğün yapmak için bir köye çekilmişler. Az gitmişler uz gitmişler, çay boyunca düz gitmişler, bir değirmene yaklaşmışlar.

Bu sıralarda kurtların hiç av bulamadıkları sıra imiş. Aç olduklarından çingeneleri kovalamaya başlamışlar. Çingeneler değirmene girip saklanmışlar. Kapının ardını dayaklamışlar, pencereleri kapamışlar, değirmenin oluğunu tıkamaları akıllarına gelmemiş. Buradan da kurtlar içeri girmeğe muvaffak olmuşlar. Bunu gören davulcular tavana çıkmışlar. Fakat kurtlar buraya da saldırmaya başlamışlar. Çingenelerin korkudan ödü patlıyormuş. Bir zamanlar davul istemeyerekten ses vermiş. Davul sesini duyan kurtlar saldırmayı bırakmışlar. Davulculardan biri kurtların korktuğunu anlayarak davulunu alıp çalmaya başlamış. Hepsi çalmaya başlamış, zurnacı zurnasını, davulcu davulunu v.s. Kurtlar ise girdikleri yeri bulamamışlar. Davulun havasına göre oyun yapmışlar. Tak birinci duvar tak ikinci duvar, çıkmak için yer yon. Korkudan kurtlar ölüp gitmişler. Davulcular yoluna devam ederek çekildikleri köye varmışlar. Bugün de düğük yapmaya devam ederler.

KABAK KIZ

Evvelce bir kadının hiç kızanı olmazmış. Onun için kadıncağız hep kahırlı dururmuş. Bir gün düşünürken Allah'a şöyle yalvarmış:

— Ey Allahım, bana kızan değil de, bir kabak ver!

Bir hayli zaman sonra kadının bir kabak kızanı olmuş. Kabak büyüye büyüye bayağı büyümüş. Sesinden kız olduğunu anlamışlar. Zavallı kabakçık annesine elinden geldiği kadar yardım etmeye çalışırmış.

Bir gün köy kızları toplanıp çergeleri yıkamaya gitmişler. Kabak kızancağız da:

— Anne, ben de bizim çergeleri yıkamaya gideceğim, demiş. Annesi gene:

— Nasıl yıkayacaksın, kızım! Sen burada dur, ben gidip yıkayacağım, diye söylemiş.

Kız bir daha üsteledikten sonra annesi çergeleri eşeğe yükletmiş. Eşek dereye doğru yürümüş, kız da arkasından tekerlene tekerlene öbür kızların çergeleri yıkadıkları yere kadar varmış. Kabak kızcağız daha aşağıya gitmiş. Orada kabaktan çıkarak güzel bir kız olmuş.

Bu sırada oradan bir beyin oğlu geçermiş. Kızı görünce, ona vurulmuş. Saklanıp kızı seyretmiş. Kız ise çergeleri yıkayıp eşeğe yükletmiş, kabağın içine girmiş ve yine tekerlene tekerlene eve dönmüş. Beyin oğlu hep arkasından gidermiş. Kızın hangi eve girdiğini görmüş. Sonra evine dönmüş ve annesine şöyle demiş:

— Anne ben filancanın kabak kızıyla evleneceğim.

Anne şaşmış:

— Aman çocuğum, koca bollukta onu mu buldun. O zaten işleyemez, bize yaramaz, demiş.

Fakat beyin oğlu:

— Evlenirsem, onunla evleneceğim, dermiş. Eğer alamazsam kendimi öldüreceğim.

Ne yapsınlar, çocuğun hatırını sayarak dünür yollamışlar! Kızın annesi kızının kabak olduğunu ve işleyemediğini söylediyse de yine isterlermiş. O zaman kızı vermeğe razı gelmişler. Düğün yapıp gelini beyin evine götürmüşler.

Kaynanası çok fenaymış, kıza hep çıkışırmış, bağırırmış.

Bir gün fırına ekmek kaparmış. Kabak kızcağız da:

— Ben de yardım edeyim anne, demiş.

Kaynanası ise ona:

— Sen yapamazsın, diyerek bir şamar vurmuş. Oncağız da tekerlenerek duvarın dibine gitmiş.

Akşam olmuş. Kocası gelmiş. Kızcağız:

— Beni annem dövdü , diye ağlanmış.

Ertesi gün çocuğun annesi kızı gene dövmüş . Kocası döndükten sonra kız gene ağlanmış:

— Beni annem dövdü, ben burada duramam, diye.

Aradan beş altı gün geçmiş, kaynanası ona hep bağırırmış.

Bir gün yakın bir köyde düğün olmuş. Kızın kaynanası hazırlanıp düğüne gitmiş. Kızcağız da kabaktan çıkmış, güzelce giyinmiş ve bir beygire binip düğüne gitmiş. O kadar güzelmiş ki, oraya vardığı zaman bütün etrafı aydınlatmış. Herkes ona bakmaya başlamış. İnsanlar:

— Beyin oğlu bu kızla evlenseye, diye söylenirmişler.

Kızın yanına gidip kandırmaya başlamışlar, fakat kız razı gelmemiş. Kız düğünde kaynanasının bulunduğu yere keçi boku atarmış, diğerleri ise şeker atarmış. Herkes niçin böyle yaptığına şaşmış. İnsanlar:

— Onun fena olduğunu biliyor galiba , derlermiş.

Düğün dağılmağa başlayınca kız atına binip eve dönmüş. Kaynanası da eve dönermiş. Kız başka kapıdan girip kabuğuna girmiş.

Kaynanası içeri girer girmez çocuğuna görmüş olduğu kızın güzelliğini anlatmağa başlamış ve gene kızı göstererek

— Bu bollukta bunu mu buldun, demiş.

Aradan biraz geçmiş. Başka bir düğün olmuş. Kaynana gene düğüne gitmiş. Kaynanası gittikten sonra kabaktan çıkmış, güzel elbiseler giymiş ve bir beygire binip düğüne gitmiş. Düğünde onu gören âşık olurmuş. Ona kiminsin diye sormuşlar, kız ise Kabakçıoğlu adında bir beyin kızı olduğunu söylemiş. Kaynanası şüphelenmiş. Kızdan ileri eve dönmüş. Kabuğunu görünce ateşe atmış. Tam bu sırada kız da dönmüş. Kabuğunu ocakta görünce düşüp ölmüş. Kocası da karısının öldüğünü görünce kılıcını çıkarıp kendisini öldürmüş. Her ikisini de bir mezara koymuşlar. Mezarının üstünde bir gül ağacı bitmiş. Onda iki gül açmış, biri beyaz, biri kırmızı.

Anneleri dünyada yalnızca, deli divane kalmış.

HOCASININ BAŞINI YEDİ

Varmış yokmuş, günün birinde bir adamın bir çocuğu varmış. O bu çocuğunu okutmak için hoca aramaya gidermiş, giderken önlerine bir hoca çıkmış ve onlara nereye gittiklerini sormuş.

O adam da çocuğunu okumaya götürdüğünü anlatmış. Hoca da:

— Ben onu okutayım, demiş.

Babası razı geldikten sonra çocuğu alıp götürmüş. Bugün, yarın derken aradan üç sene geçmiş.

Bu üç sene zarfında çocuk bütün peri frenklerini öğrenmiş ve babasının yanına dönmüş.

Çocuk babasına demiş ki:

— Baba, ben şimdi güzel bir at olacağım, sen beni panayıra satmaya götüreceksin. Ben bütün panayırı ikiye ayıracağım. Beni sattığın zaman çılbırımı vermeyeceksin, demiş.

Panayıra gidiyorlar. Bütün panayır ikiye ayrılmış. Bütün cambazlar onun başına toplanmışlar. Hekres bu atı satın almak istermiş. Adam da şu kadar altın vereceksiniz, deyip kolay kolay atı satmış. Çılbırını da istemişler, lâkin adam:

— Atın parası kadar para verseniz yine vermem, demiş.

Atı alıp eve götürmüşler, bağlamışlar. O akşam at bir çocuk olup babasının evine gelmiş. Babasına:

— Baba, ben şimdi bir koç olacağım, beni satmaya götüreceksin, lâkin çılbırımı vermeyeceksin, demiş.

Adam yine onu pazara götürmüş. Bütün pazarda onun gibi koç yokmuş. Herkes onun başına toplanmış. Bunların arasında çocuğu okutan adam da, yani hocası da bulunuyormuş.

O adam:

— Bu koça kaç para istersin? demiş.

Çocuğun babası:

— Bu kadar altın vereceksin, amma çılbırını vermem, demiş.

Koçun parasından daha fazla para vermiş, adam da parayı gör dükten sonra çılbırını da vermiş. O zaman koç ağlamaya başlamış. Çünkü o hocasıymış.

Hoca onu eve götürüyor ve bağlıyor. O zaman o adamın kızı koçun yanına gidip koçu sevmeye başlamış. Koçun boynunda boncuklar varmış. Koç:

— Boynumdaki boncukları sana vereceğim, yalnız benim çılbırımı başımdan çıkar, demiş.

Kız çılbırını çıkarınca koç bir güvercin olup uçmuş. Kız bunu görünce gidip babasına anlatmış.

O hoca da bir duvan olup güvercini kovalamaya başlamış. Güvercin bir bahçeye girmiş ve gül olmuş.

Arkadan duvan da girip bir koca karı olmuş ve gülleri toplamaya başlamış. Bir tane kaldıktan sonra gül darı olmuş.

O zaman karı bir tavuk olmuş ve darıları yemeğe başlamış. Çocuk bir tilki olup tavuğu yeyivermiş. Demek talebesi hocasının başını yemiş.

ASLAN ALİ

Bir varmış bir yokmuş, bir padişah varmış. Bu padişah kırk perili denen bir memlekette bir kız sevmiş. Kıza Yarım Elma derlermiş. Padişah az uğraşmış, çok uğraşmış, bu kızı bir türlü alamamış En sonunda bir savaşta onun resmini eline geçirmiş. Resmini ele geçirmiş amak ız yok ki. Kız da ne kızmış ama, dünya güzeli. Padişah resmi alınca onu kadifelere, bürüncüklere sararak, bir sandığa koymuş. Sarayda kırk oda varmış. Sandığı kırkıncı odaya kilitlemiş. Odanın anahtarını kimseye vermezmiş. Bu işi vezirlerinden başkaca da kimse bilmezmiş. Padişah ise, zaman zaman bu odayı açar, kızın resmine bakarmış.

Gel zaman, git zaman, padişah evlenmiş. Bir de çocuğu olmuş. Seneler geçmiş çocuk büyümüş. Padişah ise çocuğuna bütün odaların anahtarlarını vermiş, yalnız kırkıncı odanın anahtarını vermemiş. Çocuk da buna içten merak edip üzülmeye başlamış. Günden güne zayıflıyormuş. Bunu gören padişah telâşa düşmüş. Hele çocuğu bir gün döşekler hastası olunca vezirlerinden birini çağırıp oğlunun yanına göndermiş.

Vezir hastanın başına gidip de:

— Küçük Sultan, derdin nedir, söyle de dermanını arayalım! deyince, oğlan:

— Derdim çok büyüktür. Babam bana kırkıncı odanın anahtarını vermiyor, demiş.

Vezir, olup biteni padişahan alatmış. Padişah korkmuş. Görmüş ki, çocuk bu dertten ölüp gidecek. Ne yapsın, anahtarı vermiş. Çocuk anahtarı alınca odaya girmiş. Odanın içersinde büyük bir sandık görmüş. Hemen sandığı açmış. Karıştırırken kadifeler, bürüncükler içinde bir resim bulmuş. Yarım Elma'nın resmi. Çocuk kıza vurulmuş. Sonra yine odasına gidip yatmış. Şimdi hastalığı daha da ağırlaşmış. Babası yine telâşa düşmüş. Birkaç zaman geçtikten sonra vezirler yine çocuğa:

— Ne var yine efendim? diye sorunca çocuk:

— Sandıkta bir kız resmi gördüm, çok güzel bir kız! O kızı istiyorum, demesin mi.

Padişah bunu işitince hepten telâşlanmış. Nasıl olur da, oğlu sevdiği kızı sever? Çocuksa kızı istermiş de, istermiş. İlle de o resimdeki kız, ille de o kız, dermiş. Padişah düşünse de, taşınsa da, ne yapabilir, hangi çareye başvurabilir! Bir gün oğlunu yanına çağırarak:

— Oğlum, o kızın adı Yarım Elma'dır, demiş. Onun uğruna ben de çok yandım, olmadı. Çok savaş yürüttüm, elime geçmedi. Derdine derman bulamayız. Çünkü bu kız, 40 perili denilen bir memlekette yaşıyor.

Çocuk babasını dinlermiş, ama, aklı fikri hep kızda. En sonuna babasına:

— Baba asker ver de, gidip bu kızı alayım, demiş.

Babası ise, kızın lâfını ettirmezmiş. Çocuk az yalvarmış, çok yalvarmış, babası bir türlü razı gelmemiş. Nihayet babası bir gün oğlunu saraydan kovmuş. Çocuk da iki heybe altınla at alarak yola çıkmış. O gide dursun, biz gelelim şimdi masalın öteki tarafına.

Bir köyde Mehmet adında bir demirci varmış. Bu Mehmet çok fakirmiş. Demiri bulunursa kömürü bulunmaz, kömürü bulunursa demiri bulunmazmış. Fakirlik artık canına tak demiş. Mehmet bir gün karısına:

— Ben dağa gidip kömür için biraz odun toplayacağım, demiş.

Mehmet, gitmiş gitmiş, en sonunda ulu bir dağa varmış. Kuru dallarını kesmek için ağaca tırmanmış. O kesedursun baltasının çıkardığı "tak! tuk!" sesleri bütün ormanı inletiyormuş. Derken ağacın altına bir arslan dikilivermiş. Mehmet korkudan ne yapacağını bilemez bir durumdayken, Aslan dile gelmiş ona:

— İn ağaçtan! demiş.

Mehmet:

— Hayır, inemem, sen beni yersin, demiş.

Arslan onu yemeyeceğine yemin etmiş. En sonunda Mehmet aslana inanarak ağaçtan inmiş. Aslan:

— Gel, seni evime götüreyim, demiş.

Mehmet, korksa da ne yapacak. "Gitmeyeceğim" dese arslan belki onu orada parçalayıverir. Korkar morkar aslanın arkasına takılmış. Gide gide aslanın inine varmışlar. Kapıda bir kaya varmış, aslan hemen bu kayayı almış, içeri girmişler. Girmişler ama Mehmet yine "bu beni şimdi artık yer" dermiş. Yatmaya sıra gelince aslan Mehmet'e:

— Sen burada dur, ben varıp altımıza atacak birşeyler bakayım, demiş. Aslan çıkmış, çıkarken de deliğin ağzına yine o kayayı dayamış. Mehmet korkadursun. Biraz sonra aslan elinde bir koyun derisiyle dönmüş. Meğer etini yemiş de, derisini altlarına yaymak için getiriyormuş. Neyse, yatmışlar. Yatmışlar ama, aslan büyülüymüş. Gece yarısı güzel bir kız olmuş.

Sabahleyin aslan yine Mehmet'e:

— Sen, dur burada. Ben varıp üstümüze atmaya da bir deri bulayım, demiş.

Mehmet de ona:

— Olur ama, benim içerde canım sıkılıyor. Kapıyı kapatma, demiş.

Aslan, bu sefer çıkarken kapıyı kapamamış. Aslan gidedursun, Mehmet dışarı çıkarak oradan kaçıp gitmiş. Soluk soluğa evine dönmüş.

Gel zaman, git zaman, bu aslanık bir çocuğu dünyaya gelmiş. Bu çocuk hem aslana benziyormuş, hem insana. Bu yüzden aslan, çocuğunun adını Aslan Ali koymuş. Sencler geçmiş. Çocuk babasını sormaya başlamış. Aslan da ona:

— Babanın adı Mehmet'tir. Demircilik yapar, çok fakirdir, demiş.

Aslan Ali bir gün annesine:

— Ben babamı aramaya gideceğim, demiş.

Anası müsaade etmiş. Aslan Ali yolda giderken bir meşe ağacını kökünden çıkararak omuzlayıp yürümüş. Gide gide demirci Mehmedin evlerini bulmuş ve:

— Ev sahibi, baba, baba, diye haykırmış.

Demirci Mehmet işi anlayarak, korka korka:

— Ne var oğlum? Gel, gel, demiş:

Aslan Ali sırtındaki meşeyi avluda bırakıp girmiş. Demirci Mehmet, bu meşeden tam bir ev içi kömür yapmış. Bir gün Aslan Ali babasına:

— Ben para kazanmaya gideceğim, demiş.

Babası izin verince hemen yola koyulmuş. Aslan Ali o kadar iriymiş bir adımı beş adım kadarmış. Gitmiş gitmiş, giderken yolda bir atlı görmüş. Atlı atından inmiş, düşünürmüş. Aslan Ali onun yanından geçerken kendisine selâm vermediği için bu atlıya çok kızmış. Atlıya:

— Niçin selâm vermedin bana? diye sormuş.

Atlı da ona:

— Afedersin beyim, göremedim. Düşüncem, derdim çok büyük de, dalgınım biraz. Büyüğümsen ağamsın, küçüğümsen kardeişmsin, demiş.

Sonra derdini Aslan Ali'ye açmış. Aslan Ali de ona:

— Eğer para kazanmaya çıkmasaydım sana yardım ederdim, demiş.

Meğer bu delikanlı padişahın oğluymuş. Heybelerindeki altınları Aslan Ali'ye vermiş. Aslan Ali de ona yardım edeceğine söz vermiş.

Aslan Ali'yle padişahın oğlu Demirci Mehmet'in evine dönmüşler. Aslan Ali babasına iki heybe altın vererek:

— İşte, ben bunları kazandım. Sen de şimdi bana büyük bir kılıç yap, demiş.

Babası yapmış. Aslan Ali kılıcı eline alınca, ne görsün, küçük parmağı kadar.

— Bu çok küçük olmuş, baba, demiş, daha büyüğünü yap.

Babası bir daha, bir daha yapmış. Üçüncüsü iyi olmuş. Aslan Ali de padişahın oğlunu yanına alarak kırk perili diyara Yarım Elma'yı aramaya gitmişler.

Gitmişler, gitmişler dere tepe düz gitmişler, bir de arkalarına baksalar bir balta sapı kadar yol yürümüşler. Nihayet gide gide akşam bir ovada kalmışlar. Geceleyin çocuk uykuya yatmış. Aslan Ali ise:

— Ben biraz gezineceğim, demiş.

Aslan Ali iki sekmiş, bir sıçramış, bir memlekete varmış. Ne görsün, bütün etraf leş içinde. Kazanların altında ateşler yanıyor, içinde insan kelleleri kaynıyormuş. Büyük bir kaya dibinde de bir Arap du-

ruyormuş. Aslan Ali geçecek olmuş, Arap onun önüne dikilivermiş. Arap dokuz kafalıymış. Aslan Ali, bir eliyle arabı kaldıracak olmuş. Bir de ne görsün, altından güzel bir kız çıkmış. Aslan Ali'ye:

— Ben seninim, sen benimsin, demiş.

Aslan Ali de ona:

— Benim derdim büyük, demiş, ben senin olamam.

Sonra gidip padişahın oğlunu kaldırmış. Bu sırada tam sabah oluyormuş. Gitmişler gitmişler kazanların kaynadığı yere varmışlar. Padişahın oğlu:

— Dönelim, demiş.

Aslan Ali:

— Gel, korkma, demiş.

Geçip gitmişler. Gide gide yine bir ovaya gelmişler. Yine uyumaya yatmışlar. Aslan Ali bu gece de gezinmeye çıkmış. Karşısına çıkanlara basmış kılıcı. Bir Arab'a raslamış yine bir geçitte. Arap yine Aslan Ali'ye vurmaya kalkmış. Aslan Ali kılıcını çekip bir vurmuş Arab'a. Arap birdenbire güzel bir kız olmuş. Kazanlarda bu sefer insan kafaları değil, insan bacalkarı kaynatılıyormuş. Kız, Aslan Ali'ye:

— Ben senin olayım, sen benim ol, demiş.

Aslan Ali de:

— Yürüyecek yolum var. Çekil yolumdan! Ben 40 peri memleketine gidiyorum. Yarım Elma'yı arıyorum, demiş.

Sonra dönerek padişahın oğlunu uyandırmış yeniden yola revan olmuşlar. Gitmişler, gitmişler, altı ayla bir yaz yürümüşler ve 40 perili memlekete varmışlar. Burası da insan leşiyle doluymuş. Aslan Ali yine korkmadan yürüyormuş. Bir sıra birdenbire bir Arap çullanmış üstüne. Aslan Ali ise onu da kılıcıyla vurmuş. Vurur vurmaz da üç güvercin uçuvermiş. Aslan Ali güvercinleri tutmuş. Güvercinler dile gelmişler.:

— Bu memleketin güzeli Yarım Elma onu, alırsanız kimseye söylemeyin. Söylerseniz taş olursunuz. Biz sizin yardımcınız oluruz, demişler.

Aslan Ali'yle padişahın oğlu güvercinlerin peşine düşerek yürümüş ler. Gide gide Yarım Elma'yı bulmuşlar. Yarım Elma ile padişahın oğlu düğün yapıp, gerisin geriye dönmüşler. Öyle ama, Aslan Ali unutarak, güvercinin birine "Yarım Elma'yı aldık" demiş. Güvercin de

bunu hemen padişaha bildirmiş. Padişah da oğlunu öldürmek için, onları, karşılamaya zehirli faytonlar göndermiş. Padişahın onları karşılamak için zehirli fayton yolladığını yine güvercinler söylemiş Aslan Ali'ye. Aslan Ali de bu haberi alır almaz, onları karşılamaya gelen faytonları tuzla buz etmiş.

Aslan Ali, padişahın çocuğu ve Yarım Elma, yine yollarına devam etmişler. Tam memlekete yaklaşmak üzereymişler ki, bir bakmışlar, karşıdan bir ordu geliyor. Padişahın oğlu, orduyu babasının gönderdiğini anlamış. Ama ne çare, savaşmak gerek, çarpışmak gerek yine. Aslan Ali yine kılıcını çekip bir savurmuş, iki savurmuş bütün orduyu yere sermiş. Sermiş ama, Yarım Elma'yı aldıklarını güvercine söylediği için Aslan Ali taş oluvermiş. Padişahın oğlu, taş olan Aslan Ali'yi bir bahçeye götürerek bırakmış. Taş olan Aslan Ali'ye her gün bir tokmak vuruyormuş. Böylelikle ona 40 günde 40 tokmak vurmuş. Aslan Ali kırkıncı günü, kırkıncı tokmakla yine canlanıp insan olmuş. Padişah oğlunun Aslan Ali'ye her vuruşunda bahçede bir gül büyüdükçe büyümüş ve allı yeşilli olmuş. Aslan Ali de insan olunca, bu gül, güzel bir kız olmuş. Aslan Ali de bu kızla evlenmiş. Kızın adını Gülkız koymuşlar.

Aslan Ali, Gülkız, Yarım Elma ve padişahın oğlu yeniden büyük bir düğün yapmışlar. Dere gibi hoşaflar, tepe gibi pilâvlar, kolum gibi dolmalar, budum gibi sarmalar yenmiş kırk gün kırk gecede, bugünlere bile kalmış.

BABANIN VASİYETİ

Bir varmış, bir yokmuş, fakir bir adam varmış. Bu adamın da üç çocuğu varmış. Çocuklarının ikisinin zanaatları varmış. En küçüklerinin ise eli tamtakırmış. Ne bir zanaat varmış elinde, ne de bir kanaat. Babasının malı olsa işleyecek. Onunla da geçinecek ama, fakirlikten ne çıkar! Göz kulak olacak kimseleri de yokmuş. Agalarının kazandığı üç beş parayla geçinmeye çalışırlarmış. Gel zaman, git zaman, babaları döşeğe düşmüş. Başlamış derin derin düşünmeye. Babaları "en küçük çocuk, agalarının eline kalırsa hali fena olacak" diye düşünüyormuş en çok.

Bir gün ihtiyar, döşeğine uzanmış yatarmış. Kendi kendine "Var akar, yok bakar. Çocuğuma ben öldükten sonra kim bakar?" diye düşünürken, pencereye bir güvercin konuvermiş. İhtiyar ona bir bakmış, iki bakmış, güvercin yerinden bile kımıldamamış. Kalkmış yanına yaklaşmış. Ama güvercin yine uçmadan duruyormuş. Bu anda ihtiyar adam derinden bir "ah" çekmiş. Güvercin hemen dile gelmiş:

— Vasiyet, ölüm getirmez. Onun için, çocuğuna vasiyette bulun. Başı sıkıldığı zaman, dağa gelsin, beni bulsun, demiş., kuşçağız ve uçup gitmiş.

Babanın yüreğindeki ağır taş düşüvermiş. Biraz kendine gelmiş. Güvercinin dediklerini, akşamleyin çocuğuna anlatmış.

Birkaç gün geçer geçmez, baba ölmüş. Dünyalar yıkılıvermiş en küçük çocuğun üstüne. Ne ana, ne baba, kalıvermiş kendisiyle başbaşa. Evirse çevirse, neler düşünüp neler etse, giden gitmiş. Biten bitmiş. Sıra artık ona gelmiş. Babasının vasiyetini yerine getirmek için almış başını çekilmiş dağlara. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz geçmiş. Dağın birinden soğuk bir su içmiş ve "ah" demiş. Demiş dememiş karşısına güvercin çıkıvermiş. Korkmuş. Güvercin yine dile gelmiş:

— Ayacığın sıcak olsun, başın serin, iş bul kendine, düşünme derin. Yalnız, şu dağda büyük bir yılan vardır. Dokuz gün sonra yu-

vasından kalkacak. Altında ise gök bir yumurta olacak. Aldın mı onu, hayır olur işin sonu, demiş ve uçup gitmiş.

Çocuk dağda az beklemiş, çok beklemiş, tam dokuzuncu gün, yılan kalkıp gitmiş. O da hemen yılanın altından gök yumurtayı almış. Sonra yine yoluna koyulmuş. Gide gide ulu bir dağa varmış. Uludağ'da gezinirken, bir ağacın dalında asılı bir torba görmüş. Torbayı almış. Bir de baksa içinde bir kâğıt varmış. İşte o kâğıtta ne yazarsa, yumurtayı da öyle yapmış.

Biraz gitmiş, yumurtayı kırmış. Yumurtanın içinden bir timsah çıkmış. Yumurtanın kabuklarından ise bir eşek meydana gelmiş. Timsah hemen dile gelmiş:

— Ben, şimdi bu eşeği yiyeceğim, demiş.

Çocuk bir şey dememiş. Sonra, timsah çocuğu sırtına bindirmiş, yola koyulmuşlar. Gitmişler, gitmişler, yine bir dağa varmışlar. Timsah yorulmuş ve uyumaya yatmış. Çocuğun gözüne hiç uyku girmezmiş. Bir aralık, bakırdan dökercesine yağmur yağmaya başlamış. Çocuk hemen timsahı uyandırmış ve yakında bir mağaraya gizlenmişler. Yağmur diner dinmez., önlerindeki ovada iki beygir belirmiş. Timsah çocuğa:

— Şu beygirin kulunını git tut da buraya getir, demiş.

Çocuk kulunı tutmaya çalışırken, beygir dile gelmiş:

— O benim, analı kuzum, kınalı kuzumdur. Analık, kara yamaklık tır. Gel etme oğul! Gel benim yavrumu alma. At istersen, benim kuyruğumdan üç kıl kopar. Tüyleri ne zaman elinde okşarsan, yanında biterim senin, demiş.

Çocuk da beygirin kuyruğundan üç tüy almış. Bir de timsahı bıraktığı yere gelse, orada kimse kalmamış. Dağlar, düz ova olmuş. Yakınlarda ise kendi köyü görünüyormuş. Sevinmiş ve sevine sevine eve dönmüş. Dönmüş, ama, bakalım daha neler neler gelecek başına. Daha nice yarışlar yapacak atıyla. Neyse. çocuk bir baksa, agaları at besliyorlarmış.

— Ne yapacaksınız bu atları? diye sormuş çocuk.

Agaları ise:

— Yakında, padişah, at yarışı yapacak. Sonunda büyük hediyeler olacak, demişler.

Yarış olacağı günü çocuk cebindeki tüyleri çıkarıp okşayınca karşısına bir kara at çıkıvermiş.

— Haydi, atım, göreyim seni, demiş çocuk.

Yarışta çocuk birinci çıkmış. Ama, şu bu deyince derhal kaybolmuş. Aramışlar, taramışlar. Yok ta yok. Sanki yer yarılmış ta yere girmiş. Padişah bu işe rahatsız olmuş. Birkaç gün geçer geçmez, yine bir yarış ilân etmiş.

Gel gelelim, kaybolan atlı çocuk, meğer padişahın kızına vurulmuş. Ondan da ortaya çıkmazmış. Padişahın kızı da ona vurulmuş. Geceleri padişahın kızı, pencereleri açıp, saray önündeki bahçeyi seyredermiş. Bir gece böyle seyrederken, bahçede bir atlı görünmüş gözüne. Atlı yere düşen bir gül yaprağının üstünde koşturur dururmuş atını. Bir böyle beş böyle, kız gördüklerini halayıklara anlatırmış güle güle. Ama, bahçedeki, güllere de bir şey olmazmış. At ise geceleri orada şaha kalkar gezinirmiş.

Yarış günü yine gelmiş.

Padişah:

— Şu dağın karlı tepesinde bir yüzük var. Kim onu atıyla alıp, ilk önce dönerse, bahşişi o alacak, demiş.

Çocuk, yine cebindeki tüyleri okşamış. At derhal yanına gelmiş. Yarış başlamış. Diğerleri daha yarı yoldayken, çocuk yüzüğü alıp dönmüş. İlle ne var, yine gözden kaybolmuş. Padişahın kızı da, derdinden artık hasta olmuş. Çocuğa pek vurulmuş. Geceleri pencereleri açınca, yine o atlı o çocuğu bahçede görürmüş. Bir akşam çocuğun yanına inmiş. Çocuk onu da atına bindirmiş. Hemen uçup gitmişler. Çocuk dağdan aldığı yüzüğü bir yalamış, karşısına bir Arap çıkmış:

Dile benden, ne dilersen, demiş.

Çocuk da:

— Evimiz, yurdumuz yok. Ev isteriz demiş.

Daha ertesi gün, köy içinde güzel evler parıldamaya başlamış. Çocukla kızın evlendiğini duyan padişah, onların yanına gelmiş.

— Gelin, yanımda yaşayın, demiş.

Çocuk ta:

— Hayır, babamın vasiyeti böyleydi, biz böyle yaşayacağız, demiş.

TOPAL KARGA İLE ÇOBAN

Evvel zaman içinde fakir bir çoban varmış. Bu çobanın birkaç koyunu, bir kulübesi varmış. Karısı ile kıt kanaat geçinmeye çalışıyormuş. Zaman zaman koyunlarından aldığı sütten peynir yaparlarmış. Çoban koyunlarını güdermiş, karısı da dağdan odun toplarmış. Bir gün akşamleyin eve döndükleri zaman, peynirlerin delik deşik olduklarını görmüşler. Çoban buna pek kızmış. Geliri de, zenginliği de, yiyeceği de, içeceği de oymuş. Fakat bunu kim yaptığını bilmezlermiş. Ertesi gün yine bir şey gelip peynirleri didik didik yapmış. Çoban yine hiddetlenmiş ve:

— Fakirin malında gözü olan da var, diye söylenmiş.

Ama, o günden sonra çoban kulübeye gizlenip, peynirleri didik didik yapanı gözetmeye koyulmuş. İkinci günü güneş batmadan evvel kulübeye bir karga girmiş ve peynirleri gagalamaya başlamış.

— Senin gözün fakirin malında mı kaldı? Ben seni daha şimdi öldüreceğim, demiş.

Karga hemen dile gelip:

— İyilik yapan iyilik bulur. Bana dokunmazsan, benim de sana bir gün gelir iyiliğim dokunur. Hiç olmazsa dost oluruz, birbirimize gelip gideriz, demiş.

Çoban, kargayı affetmiş.

Karga kulübeden çıkarken:

— Bana misafirliğe gelecek olursan, yol boyunda kime raslarsan evimi sor, demiş.

Çoban bir gün davarları bir meraya çıkarmış, kendi kendine düşünmeye başlamış. Aklına Topal Karga gelmiş, ve ona misafirliğe gitmeye karar vermiş.

Çoban yola koyulmuş. Giderken yolda bir sığırtmaca rasgelmiş.

— Ey, ağabey, Topal Karga nerede oturuyor? diye sormuş.

Sığırtmaç da:

— Ben onun sığırını güdüyorum, demiş.

Sığırtmaç, çobana, Topal Karga'nın nerede oturduğunu tarif etmiş.

Çoban, az gitmiş, uz gitmiş, koyunlarını meraya yaymış, yanık yanık kaval çalan bir kuzu çobanı görmüş.

— Ey kuzucu, bu mal kimin böyle? diye sormuş.

Kuzucu da:

— Bunlar Topal Karga'nın, demiş.

— Topal Karga nerede oturuyor? diye sormuş.

Çoban yoluna devam etmiş. Gitmiş gitmiş gide gide bir deve sürüsüne raslamış. Develeri güdene:

— Bu develer kimin? diye sormuş.

— Topal Karga'nın!

— Topal Karga nerede oturuyor?

— Şu karşıki kulübede, demiş.

Çoban yine yoluna devam etmiş. Gide gide Topal Karga'nın kulübesini bulmuş.

Öğle olmuş. Topal Karga hemen bir yemek örtüsü getirmiş ve:

— Açıl örtüm, demiş.

Hemen önlerine çeşitli yemekler gelivermiş.

Neyse, çoban Topal Karga'nın bu hünerine şaşıp kalmış. o, dünyasında böyle yemek gördüğü yokmuş.

Yemek yedikten sonra Topal Karga:

— Örtüm, bizi güzel güzel doyurdun. Şimdi örtül, demiş.

Sonra, ayrılacakları vakit, Topal Karga bu yemek örtüsünü ona hediye etmiş.

Çoban sevinçle evine dönmüş. Olanı biteni iğneden ipliğe kadar karısına anlatmış.

Günlerden bir gün çoban, padişahı ve veziri misafirliğe dâvet etmiş. Padişah da vezirlerini toplayarak çobana misafirliğe gitmiş. Ama kulübe o kadar alçakmış ki, içeri girenler iki kat oluyormuş. Neyse muhabbete başlamışlar. Ama, bir aralık iyice karınları acıkmış ve birbirlerine bakınmaya başlamışlar.

Çoban işi anlamış ve yemek örtüsünü çıkararak:

— Açıl örtüm, açıl da, bizi güzel güzel yemeklerle doyur, demiş.

Örtü hemen açılmış. Misafirlerin önlerine çeşitli yemekler dizili dizilivermiş.

Oradakiler çobanın bu hünerine şaşıp kalmışlar. Ama güzelce karınlarını doyurduktan sonra çoban:

— Kapan örtüm. Bizi güzel güzel doyurdun, demiş.

Örtü kapanmış. Misafirler de evlerine dönmüşler. Dönmüşler ama, padişah o akşam meraktan uyuyamamış. Daha ertesi gün, çobanı saraya çağırarak, örtüyü vermesini emretmiş. Çoban korkmuş ve örtüyü padişaha vermiş.

Bu hâdise çobanı kederlendirmiş. Çoban, olup biteni gidip Topal Karga'ya anlatmış.

Topal Karga, çobana bu defa bir eşek vermiş ve:

— Eşeğe "çuş" dedin mi, tüyleri altın olacak, "diy" dedin mi, yine eski hâlini alacak, demiş.

Çoban eşeği almış. Saray önünden geçerken "çuş" demiş. Eşeğin tüyleri altın olup dikilmeye başlamış. Padişahın adamları çobanın eşeğini de çok görmüşler ve derhal elinden onu da almışlar.

Yine kederlenen çoban, gidip derdini Topal Karga'ya açmış. Topal Karga çobana:

— Sen iyi bir çobansın. Kimsenin malında gözün yok. Rahat ol! Herşeyin bir çaresi bulunur, demiş.

Topal Karga bu defa çobana kilitli bir sandık vermiş ve:

— Başın sıkıldı mı, sandığa "bat", işin görüldü mü "yat" diyeceksin, demiş.

Çoban kilitli sandığı almış. Evine dönerken saray önünden geçmiş. Saray önündeki vezirler çobanın sırtındaki sandığı görünce, dayanamamışlar. Onu hemen almışlar. Çoban da onlar saraya girdiği zaman "bat" demiş. Sandık başlamış içeridekilerini dövmeye. Kaçan kurtulmuş. Kaçamayan ölmüş.

Ertesi sabah çoban saray önünden geçerken bir de ne görse, baksa sarayın önü ölüyle dolu. Sarayın da duvarları yıkılmaya başlamış. Sandık ise, güp güp edermiş. En sonunda çoban, "yat", demiş. Sandık durmuş. Çoban da sarayda neyi varsa gerisin geriye almış. Güle güle geçinmeye başlamış.

HAYAT SUYU

Bir varmış, bir yokmuş, bir adamın üç oğlu varmış. Adam bir gün çok hastalanmış. Hastalık okkayla girer, dirhemle çıkar, başına gelen çeker, ateş düştüğü yeri yakar derler ya. Adam döşeklere düşer, kalkamaz olur. Konu komşu, onu artık yolcu bilerek birer birer onu ziyarete gelerek "Ahret hakkını helâl et!" demeye başlamış.

Gelgelelim çıkmayan candan ümit kesilir mi? Komşular da her gelişinde:

— Bu adama bir çare arayın, tırnak altında bile can kalır! diyorlarmış.

Fakat, ne ilâç para edermiş, ne hocaların okuması. Hastanın durumu günden güne fenalaşıyormuş. Günlerden bir gün, onu görmeye ihtiyar bir adam gelmiş. Hastaya:

— Senin hâlin yaman kardeş! demiş. Böyle durursan, ecelin on parmağı yakandadır. Sana ne üfürük para eder, ne ilâç. Bir yerde "Hayat Suyu" denen bir su var. Onu içen iyileşir, gencelir. İçmeyen ölür. Evlâdı olmayanın, devleti de olmaz. Üç oğluna söyle, gidip sana bu suyu bulsunlar...

Gelen ihtiyar, bu sözleri der demez, gözden kaybolmuş.

Hasta, derhal oğullarını yanına çağırtmış ve:

— Benim hâlim fenadır evlâtlarım, derdime çare bulmak sizin elinizde. Bir yerde "Hayat Suyu" denen bir su varmış. Onu bulup getirirseniz iyileşeceğim. Getirmezseniz öleceğim.

Kan can, ölünce yan. Babanın hastalığı karşısında dur da dayan. Babaya acımayan olur mu? Çocuklar da hemen yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler. Bir yol kavşağına çıkmışlar. Buradan üç yol ayrılıyormuş.

Birinci yolun ağzında şöyle bir yazı varmış: "Bu yoldan giden döner. Çoluk çocuğunu da görür."

İkinci yolun ağzında şöyle bir yazı varmış: "Bu yoldan giden gider, kısmeti varsa döner."

Üçüncü yolun ağzında ise: Bu yoldan giden dönmez. Anasını babasını bir daha göremez." yazısı varmış.

Üç kardeş, bakmışlar, baka kalmışlar. Düşünmüşler, düşüne kalmışlar. En sonunda bir karara varmışlar.

En küçük kardeşleri demiş ki:

— Birinci yoldan büyük ağabeyim gitsin. Onun karısı da var, kızanı da var. Öteki yollar ona da, karısına kızanına da dert açar.

Ortanca ağabeyim, ikinci yoldan gitsin. Onun karısı var. Yola bakar.

Bense, üçüncü yoldan gideceğim. Benim ne karım, ne de çoluk çocuğum var. Bana ağlarsa sade babam ağlar.

Ama dönüp dönmediklerini anlamak için de, üçü bu yol kavşağındaki taşın altına yüzüklerini koymuşlar. Döndükten sonra bu taşın altındaki yüzüklerden kimin gelip gelmediğini anlayacaklarmış. Bunu da yaptıktan sonra, aynı yerde tekrar buluşmak temennisiyle ayrılmışlar. Üçü birer yol tutmuş.

En küçük kardeş, epeyce yürüdükten sonra yol boyunda bir ateş görmüş. Ateşin etrafında ise, büyük bir yılan kıvrım kıvrım kıvrılıyormuş. Çocuğun geldiğini görünce dile gelen yılan:

— Güzel çocuk, yiğit çocuk! Yolun fena... Başın belâ... Elinde gençliğin var. Gel bana yardım et. Yavrularım ateşte yanıyor. Her biri ana! ana! diye yalvarıyor. Kurtar yavrularımı, diye yalvarmaya başlamış.

Çocuk da hemen yılanın yavrularını ateşten nurtarmış. Sonra da, ana yılanın arzusu üzere, bütün derdini ona anlatmış:

— Benim de derdim büyük, yılan ana! Babam yatakta, gözleri sönük. "Hayat Suyu" nerde olduğunu bilirsen, göster bana yolunu! demiş.

Yılan:

— Bensiz "Hayat Suyu"nu bulmak kolay iş değil! demiş. Ve dilinin altından bir altın çıkararak küçük oğlana uzatmış:

— Bu altını al! Buradan biraz yukarıda babam yaşıyor. Bu altını ona ver, "Hayat Suyu"nun nerede bulunduğunu, sana o söyleyecek, demiş.

Küçük oğlan da gitmiş gitmiş, altından bir saraya varmış. Bir haykırmış, iki haykırmış, saraydan kocaman bir yılan çıkmış.

— Ne arıyorsun sen burada? diye sormuş oğlana.

O da elindeki altını göstererek "Hayat Suyu"nu sormuş.

Koca yılan dile gelerek:

— Benim bir dostum var, onu benden daha iyi biliyor. Ver o altını, al şu altını, demiş.

Küçük kardeş, koca yılanın dostunu aramaya yollanmış. Gitmiş, gitmiş, bir yolda bir kargaya raslamış. Zavallı susuzluktan çırpınıyormuş. Çocuk onu görünce, hemen ona matarasından bir yudum su vermiş. Karga, suyu içince birdenbire kendine gelerek:

— Küçük çocuk, iyi yürekli çocuk, seni buraya hangi yeller, hangi dertler attı. Kısmetin varmış. Buraya gelen dönmez, ama senin yaptığın iyilikler çok ki, işlerin uz gidecek! demiş.

Çocuk da elindeki altını kargaya göstererek derdini anlatmış:

—"Hayat Suyu"nu arıyorum, karga kardeş! Annem çoktan gözlerini yumdu dünyaya. Babam da şimdi ölüm yatağında. Beni buralara babamın derdi attı.

Karga dile gelmiş:

— Yoluna devam et. Gide gide bir altın saraya varacaksın. Orada bir güzel karşılayacak seni. Senin aradığın "Hayat Suyu" onun elinde, demiş.

Küçük kardeş, yine yoluna koyulmuş. Gitmiş gitmiş, altın saraya varmış. Etrafta da ne in, ne cin varmış. Sarayın dolayı ise ağaçlar, çiçekler, güller, bülbüllerle doluymuş. Küçük kardeş bu güzelliği görünce şaşırıp kalmış. Saraya yaklaşarak pencereden içeriye bakmış. İçerde nur topu gibi iki yavru uyuyormuş. Onların başında ise, dünya güzeli bir kadın oturuyor, yavrularına ninniler söylüyormuş.

Ninni diyem uykunuz gelsin
Uzak yoldan yolcumuz gelsin
Size uzun ömürler versin
Ninni nazlı yavrularım, ninni.
Ninnilerim benim olsun
Uykularım sizin olsun
Bize de gelip bir yudum su verenler olsun.
Ninni yavrularım ninni!..."

Küçük kardeş, annenin, yavrularına içli içli söylediği bu ninnileri duyunca, yüreği dayanmamış. Bir köşeye çekilip sessiz sessiz ağlamaya, kanlı göz yaşları dökmeye başlamış.

Bu dert onu uzun boylu ağlatmış. "Dert ağlatır, aşk söyletir, dert gezer, derman arar. Ama bu gözyaşları neye yarar. Karınca kaderince, herkes kısmetince" diye düşünüp kalmış. Bütün ovalar, dağlar, küçük kardeşin derdine yaslanmaya başlamış. Derken bir ağacın dalından bir bülbül dile gelmiş:

— İyi insan, pak insan. Derdinin dermanını ararsan, git şu önündeki pınardan bir kova su al da, mini minilerin anasını güldür, demiş. Bu sözleri der demez de yeniden tatlı tatlı ötmeye başlamış.

Çocuk, yerinden kalkarak, gidip pınarı bulmuş. Kovayı doldurup, nur topu, nar topu gibi yavruların anasına götürmüş. Güzel ana, yakından daha da güzel görünüyormuş. Gözleri kara kömür gibi, kaşları yay gibi. Yanakları allı, dudakları ballıymış,. Karşısında duran yakışıklı erkeği görünce ona âşık olmuş. Ama bunu oğlana hiç hissettirmemiş. Göz yaşlarını sile sile;

— Yiğit oğlan, mert oğlan!, derdin nedir? diye sormuş.

Küçük kardeş de:

— Babam yatakta hasta yatıyor "Hayat Suyu" denilen bir su varmış, onu aramaya geldim, demiş.

— Yaptığın iyilikler pek çok. Al şu altın yüzüğü. Bunun bir yaladın mı karşına bir Arap çıkacak. Ne istersen sana onu bulacak. Ama yüzüğe ihtiyacın varsa, sağ eline, yoksa sol eline takacaksın. Dediğimi yaparsan, "Hayat Suyu"nu bulursun, demiş.

Küçük kardeş de yüzüğü sağ parmağına takarak yola koyulmuş. Neden sonra, yüzüğü yalayarak:

— Ağabeylerim yanıma gelsinler, demiş.

Bir de ne görsün çocuk. Ağabeyleri oturmuş onu bekliyorlar. Başından gelip geçenleri onlara da anlatmış.

Büyük ağabeyi:

— Ver şu yüzüğü, bakalım benim parmağıma da olacak mı? demiş.

Büyük ağabeyi yüzüğü rasgele sağ parmağına geçirmiş ve:

— "Hayat Suyu" yanıma gelsin. Küçük kardeşim de yine yolunca gitsin, demiş.

Küçük kardeş, bir de ne görsün yine aynı yolda gidiyor. Gide gide yine kargayı bulmuş ve başına gelenleri anlatmış.

Karga ona:

— Sen burada kal. Ben şimdi onları bulurum, demiş.

Karga uzak diyarlara uçup ağabeyi aramaya gitmiş.

Karga gidedursun, büyük ağabey, bu esnada köyüne vararak bey olmuş. Yüz tane hizmetçi tutmuş. Hizmetçileri etrafında fır fır dönüyorlarmış. "Hayat Suyu"nu babasına vermemiş de, kendisi için gencelmiş. Baba yatakta inim inim inleyip dururmuş. Ortanca kardeşini de yolda öldürerek bir kuyuya atmış.

Karga olup bitenleri, uçan kuştan, öten bülbülden anlamış. Bir gün bey, saray gibi evinin bahçesinde gezinirken, karga onun üzerine hücum ederek ellerini yara içinde bırakmış. Bey çok hastalanmış ve yüzüğü yaralı parmağından çıkarıp, yastığının altına koymuş.

Bey yatakta inim inim inlerken, bir bir yanına dönerken, yastık altındaki yüzük yere düşmüş. Telli horoz da, bunu yiyecek bir şey diye alıp, bahçeye kaçmış. Gelgelelim, bütün bu olup biteni karga gözetirmiş. Telli horoz da, bahçede gezinirken, ağaç üzerindeki kargayı görmüş. Karganın ağzında bir peynir parçası varmış. Karga ağzındaki peyniri yere bırakınca horoz, yüzüğü, ağzından çıkarıp, peyniri kapmış. Karga da yüzüğü kapmış ve hemen küçük kardeşin yanına uçmuş. Küçük kardeş, yüzüğü alır almaz:

— Babam yanıma gelsin, demiş.

Babası yanına gelmiş.

— "Hayat Suyu" yanıma gelsin, demiş.

"Hayat Suyu" yanına gelmiş. Suyu babasına içirmiş. Babası hem iyileşmiş, hem gencelmiş.

Sonra küçük kardeş:

— Büyük ağabeyimin sarayları yıkılsın, demiş.

Saraylar yıkılmış.

— Ortanca ağabeyim, kuyudan çıksın, demiş.

Ortanca ağabeyi de kuyudan çıkmış.

Küçük kardeş, sonra o güzel kadının yanına giderek, başından geçenleri anlatmış ve yüzüğü ona uzatarak:

— Elin ayağın sağ olsun. Bana yaptığın iyilikler çok oldu. Yüzük senindi, senin olsun, demiş.

Kız da:

— Yüzük benim olacağına, sen benim olsana, demiş.

Çocuk, bunu sevinçle kabul etmiş. Evlenmişler. Babası ve ortanca ağabeyi ile beraber, güle güle geçinmeye başlamışlar. "Hayat Suyu" hepsini gencelterek saadete ulaştırmış.

ÇOBANIN BAŞINDAN GEÇENLER

Evvel zaman içinde zengin bir adam varmış. Bu adamın her şeyi o kadar bol, malından mülkünden aldığı para o kadar çokmuş ki, gün gelmiş, paralarını ne yapacağını bilememeye başlamış.

Bir gün bu zengin adam, karısını kızını alıp geziye gitmiş. Gezi, denizde olacakmış. Gemiye binerek, engin denizlere açılmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, mavi köpüklü sular geçmişler. Gelgelelim denizin orta yerine vardıkları bir sırada gemileri birden bire duruvermiş. Zengin öte bakmış, beri bakmış, gemide yakıt materyalinin bittiğini anlamış. Ne yapsın, ne etsin? Bu deniz ortasındaki felâketten nasıl kurtulsunlar? Bir gün geçmiş, beş gün geçmiş, yardıma koşan kimseler bulunmamış. Bir sabah, denizden bir balık çıkarak dile gelmiş:

— Durmakla, gemi yürümez. İşleyen dişler, işlemeyen kişner. Kurtulmak istersen, denizin dibine inmen lâzım. Orada, sana yardım ederler, demiş.

Zengin adam, başka çıkış yolu olmadığını anlayarak, denizin dibine inmeyi kararlaştırmış.

Hemen denize dalmış. Yüze yüze denizin dibine varmış. Denizin dibinde üç oda varmış. Yardım istemek için birinci odaya girmiş. Derdini açmak istediyse de ona:

— Bir saat sonra gel, demişler.

Zengin ikinci odaya girmiş. Oradan da:

— Bir saat sonra gel, demişler.

Üçüncü odaya girmiş. Oradan da aynı cevabı vermişler.

Vakit gelmiş. Zengin birinci odaya girmiş. Orada ona:

— Denizin akar yeri nerede? diye sormuşlar.

Zengin düşünmüş, taşınmış, bir cevap bulamamış. Hiddettinden kızarıp bozarmış.

O vakit ona:

— Bilmediğin şeye başını sokma. Madem denizcilikten anlamıyorsun, denizde yolculuk yapma.

Zengin öfkeyle:

— Param var, çıktım! Gemi de benim, para da. Bilmeyecek ne var bunda? demiş.

Bu sözlerin üzerine, ona şu cevabı vermişler:

— Deniz dibi, para yeri değil. Burada para geçmiyor. Ama bize bir sır söylersen, bu sorunun cevabını söyleriz, demişler

Zengin söyleyeceğini vaadetmiş. O zaman ona:

— Bu malı, mülkü, nereden edindin? diye sormuşlar.

Kızıl bozul olan zengin:

— Çobanım, tarlada bir sandık altın buldu! O altınlardan zenginledim.

— Döndüğünde altınlardan çobana da ver. Hem şunu bil ki, deniz akmıyor, demişler.

Zengin, sonra ikinci odaya gitmiş. Ona orada da birkaç soru sormuşlar.

— Cevap vermezsen, seni boğacağız, demişler.

Zengin de korkudan her şeye razı gelmiş.

Ötekiler sormaya başlamışlar:

— Kızını kime vereceksin?

Zengin bu soruya çok kızmış, ama su ortasında tek başına ne yapabilir?

— Benim gibi zengine, demiş.

— Hayır, sana bu zenginliği veren çobandır. Eve döndüğün gibi kızını çobana vereceksin. Vermezsen, kelleni keseriz, demişler.

Zengin bunu da kabul edip çıkmış odadan.

En sonunda sıra üçüncü odaya gelmiş. Zengin, içeri girer girmez.:

— Derdini söyle! Niçin geldin? diye sormuşlar.

Zengin adam, denizin ortasında kaldıklarını, gemide yakıt kalmadığını söyler söylemez, kendini gemide bulmuş: Bulmasına bulmuş ama, olup bitenler onu hayli düşündürmüş. Onu düşünceli gören karısı telâşlanarak, niçin düşündüğünü sormuş.

— Düşünmeyip ne yapayım? Zenginliğim gidecek, gidecek ya üstelik kız da gidiyor elimizden. Hem de kime bilsen! Bizim, kara ihtiyar çobana.

Zenginle karısı konuşurken, bu sözleri kız da işitmiş. Kız pek sevinmiş. O senelerdir çobana âşıkmış, ama babası bunun lâfını bile ettirmiyormuş.

Neyse, gemi gerisin geriye yollanmış. Evlerine dönmüşler. Eve döner dönmez zenginin ilk işi çobanı kovmak olmuş.

Çoban da üzüle üzüle düşmüş yollara. Gide gide bir ormana varmış. Büyük bir meşe ağacının altına oturarak, kavalını yanık yanık çalmaya başlamış. Kavalın sesi o kadar yanın, o kadar dertliymiş ki, etraftaki dağlar taşlar, uçan kuşlar dile gelip ağlamaya başlamışlar. Çoban, zenginin kızını çok seviyormuş. Gönlü gözü, en tatlı sözü ondaymış. Ama, ne çare, elinden sade kavalını yanık yanık çalmak geliyormuş. Zaten bulduğu altınları kızın babasına verdiren de yine onun bu sevgisiymiş. Kulu kölesi olmuş zenginin. Yine bu yüzden zengin çobanın hâlinden anlamamış.

O, kavalını yanık yanık çalarken, ağacın yanında ihtiyar bir adam belirmiş.

Çoban da olup biteni ihtiyara anlatmış. İhtiyar ona elindeki ibrikten bir yudum su içirmiş. Çoban suyu içince güzel bir delikanlı olmuş.

İhtiyar adam ona:

— Namusla çalışmaya devam et. O güzel, eninde sonunda senin olacak, deyip kaybolmuş.

Gencelen çoban oturduğu yerden kalkarak yola koyulmuş. Gide gide bir kahveye varmış. Kahveci onu derhal çırak almış. Öyle ama, evvelleri hiç çalışmayan bu kahve müşteriyle dolmaya başlamış. Çoban burada çok zenginlemiş. Bir gün onu evinden kovan zengin, bu kahveye gelmiş. Delikanlıyı yakışıklı ve güzel görünce:

— Bana gelip, çırak olsana? demiş.

Delikanlı da bu teklifi kabul etmiş. Ama zengin, delikanlının, kendi çobanı olduğunu anlayamamış. Çoban, bunu derhal sezmiş. Bir sabah delikanlı, henüz yatarken kız onun kolundaki kara beni görüvermiş. Hemen ona yaklaşarak:

— Sen kimsin? diye sormuş.

Delikanlı da:

— Senin için güçlüklere katlanan, o kara çoban, demiş.

Kız derhal delikanlıyla evlenmeye razı olduğunu babasına söylemiş. Büyük düğün yapmışlar.

Bir gün kız, babasına, kocasının eski çobanları olduğunu söylemiş. Zengin kızıl bozulmuş ve olduğu gibi yere çöküvermiş. O günden sonra, çobanla kız, güle güle geçinmiye başlamışlar. Hattâ şimdi bile hâlâ da geçiniyorlarmış.

CAMİSAP

Ecel bu ya, bir gün bir ananın kapısını da çalmış. Sorup soruşturmaya, görüp görüştürmeye meydan bırakmadan, zavallı kadıncağızın kocasını alıp gitmiş. Kadının nur topu gibi iki çocuğu babadan yetim kalmış. Ne yapsın, ne etsin, yetimleri yalnız başına doyurup büyütmekten gayri çare yok. Böylece el kapılarında çalışıp çabalayıp, iki çocuğuyla kıt kanaat geçinmeye başlamış. Çocuklar da çalışkan çocuklarmış ha. Ana el kapılarında geçim derdindeyken, çocuklar dağa gidip, mantardır, odundur, şudur budur toplayıp analarına yardım ederlermiş.

Günün birinde iki kardeş yine oduna gitmişler. Gitmişler, gitmişler, gide gide bir dağa varmışlar. Biraz odun toplayıp tam eve yollanacakları sırada, küçük çocuk Camisap, elindeki sopayla oynarken, yerden bir kapak açılıvermiş.

Küçük kardeş, ağabeyini çağırarak açılan kapağı göstermiş ve:

— Ya hayır, ya şer. Bu kuyuda bir şey var, demiş.

Ağabeyi de:

— Bu fakirlik canımıza geçti. Allah vere birşey ola da, anamız bu güçlükten kurtula!.. demiş.

Camisap hemen kuyuya inmiş. Kuyunun dibine varır varmaz, orada bir kazan görmüş. Kazan altın doluymuş.

Camisap içeriden sevinçle:

— Ağabey, biliyor musun burada bir kazan altın var, diye bağırmış.

Ağabeyinin gözleri açılıvermiş. Ne yapacağını, kardeşine nasıl cevap vereceğini şaşırmış. Hemen kendini toplayarak:

— Kazanı bana uzat, demiş.

Camisap uğraşmış, uğraşmış, bir türlü kazanı yerinden oynatamamış. Oynatamayınca da ağabeyine:

— Kazan çok ağır, kaldıramıyorum. Ne yapalım bilmem. Yerinden bile kımıldamıyor! diye bağırmış.

Dışarıda sabırsızlıkla beklemekte olan ağabeyi:

— Sen orada dur, ben gidip evden bir urgan alacağım. Urgana bağlar, çıkarırız, demiş.

Camisap buna razı gelmiş.

Ağabeyi hemen eve koşmuş. Annesine:

— Dağda gezerken, Camisap bir kuyuya düştü. Odunları bağladığımız urganlar ince olduğundan, eve daha kalın urgan almaya geldim! demiş.

Annesi bu işin içinde bir hile olduğunu hiç aklından bile geçirmemiş.

Çok geçmeden Camisap'ın ağabeyi dönmüş. Urganı Camisap'a uzatarak:

— Urganı iyice kazana bağla, sonra, bir ucunu bana uzat. Ben yukarıdan çekeceğim. Sen de aşağıdan kaldıracaksın, demiş.

Camisap urganı kazana bağlamış. Bir ucunu da ağabeyine uzatmış.

Zar zor kazanı kan ter içinde kuyudan çıkarmışlar. Kazan kuyudan çıkınca, ağabeyin gözleri fal taşı gibi açılmış. Ama Camisap kuyunun dibinden:

— Ağabey, urganı uzat da ben de çıkayım, demiş.

Ağabeyi de:

— Kardeşim, iyi bakın, belki orada başka bir kazan daha vardır! İyice araştır da, ondan sonra çıkarsın, demiş.

Camisap, bakınmış, bakınmış. Aramış, taramış birşeyler bulamamış.

— Ağabey, buralarda başka bir şey yok! diye haykırmış.

Ağabeyi bu cevabı alır almaz, kuyunun kapağını kapamış. Camisap kuyunun içinde kalmış.

Ağabeyi kazanı yükleyip gitmiş. O gidedursun. Biz şimdi kuyuda kalanın derdine bakalım.

Zavallı Camisap, iki taş arasında kalınca, ne yapacağını şaşırmış. Bağırmış, çağırmış, ne gelen var, ne giden. Ne yapsın, kalmış toprak altında. Ağabeyinin de ağabeyliği buymuş işte. İçerde aç susuz, kimsesiz kalmış ama, bir aralık kuyuya bir yılan girmiş. Camisap yılanı görünce ödü kopmuş. Ama ne yapsın! Susup büzülmüş bir köşede.

Yılan çocuğa bir şey yapmadan, gerisin geriye sürünmeye başlamış. Çocuk da yılanın ardına takılmış. Az gitmiş, uz gitmiş, gide gide bir yılan yuvasına varmış. Bir de ne görsün, yılan dolu. Ne ona bakan var, ne de onu anlayan... Korksa da kime ne! Ağabeyi altını alıp götürdü, ona ne. Birdenbire içeriden iri gözlü, kama dişli, kocaman elli, kambur belli bir insan belirmiş:

— Oğul, oğul, aptal oğul. Kim dedi sana buraya sokul diye? Ben yılanlar padişahıyım, seni sağ salim bırakmayacağım, demiş.

— Padişahımsın, ağabeyimsin, bana acı! Anam yalnız. Kimler bakar ona. Kimler bir yudum su verir anama. Göz yaşı döker, ölür dertten. Beni ayrı koma anamdan. Ağabeyim cellâtmış, beni aldattı gitti. O bana acımadı, sen bari acı!.. diye yalvarmaya başlamış.

— Bırakacağım ama, burada üç sene kapalı duracaksın!

Camisap korkmuş. Ama ne yapsın, her şeye razı gelmiş. Bir köşeye büzülüp kalmış. Günlerini orada geçirmeye başlamış. Bir ay, iki, üç, beş ay, bir sene, iki sene derken çocuk hep içerde kapalı duruyormuş. Ne gençliğine sevinebilmiş, ne sağlığına, ne anasını düşünebilmiş, ne kendisini.

Bir gün yılanların padişahı:

— Kahraman çocuk. Bugün iki kartal gelip seni alacak. Bir ay yolculuktan sonra seni Elmaz Dağı'na götürecekler. Ama o dağdan inerken koru kendini. Ne acıyan olur sana, ne yardım eden. Basacağın yeri, içeceğin suyu bil. Eve git ananı gör, demiş.

Kartallar on beş mandayla beraber Camisap'ı da almışlar. Gitmişler gitmişler, Elmaz Dağı'na inmişler. Elmaz Dağı da elmaz, kimseye bakmaz bir dağmış. Kartallar çocuğu bırakıp dönmüşler. Çocuk yalnız kalmış yine. Elmazlar parıl parıl parlıyor, bütün etrafı aydınlatıyormuş. Bir gün, beş gün, Camisap'ın canı sıkılmış. Gezerken bir elmaz parçası kopup tekerlenmiş ve Camisap'ın ayakları önünde durmuş. Bu anda yüksek bir ses duyulmuş:

Buyur Camisa-a-ap, ak mı istiyorsun, kara mı? diye çınlamıya başlamış etraf.

— Ak! diye cevap vermiş Camisap.

Her yer ağarmış. Camisapın omuzlarına iki altın kuş konmuş:

Dile bizden ne dilersen, demişler.

— Anam var yalnız, yanına götürün beni, demiş.

Kuşlar Camisap'ı aşağıya doğru indirmeye başlamışlar. Camisap inedursun, dağ eteğinde insan kılığından çıkmış köylüler varmış. Orada taş kırıyorlarmış. Camisap'ı havada görünce korkup kayaların arasına saklanmışlar.

Camisap taş kıranların kaçıştığını görünce:

— Bizden niçin kaçıyor bunlar? diye sormuş.

Kuşlar da:

— Sen onların sultanı oldun. Korkuyorlar. Taşları daha toz yapamadılar. Ondan kaçıyorlar, cevabını vermişler.

— Benden selâm onlara. Hepsi serbest, gitsinler evlerine ana ve babalarına kavuşsunlar, demiş.

Altın kuşlar inip onlara bu haberi bildirmişler. İşçilerin yüreğini sevinç kaplamış. Hepsi onu daha o zaman başlarına sultan yapmışlar.

O köy, Camisap'ın köyüymüş. Taşları toz yaptıran da ağabeyiymiş.

Camisap, doğruca eve gitmiş. İçerde, ocak başında bir kadını ağlarken bulmuş. Bir de baksa anası! Ne yapacağını şaşırmış. Kadın ona dik dik bakmış, ama, gözleri yaşla dolu olduğundan, kim olduğunu bir türlü tanıyamıyormuş.

Camisap:

— Beni tanıyamadın mı? diye sormuş.

— Kimsin sen?

— Benim ana, Camisap!

Bu sözleri işiten anası, hemen yerinden fırlayıp çocuğuna sarılmış. Oğul ana, birbirlerini okşayıp öpmüşler, başlarından geçenleri birbirine anlatmışlar.

Onlar kavuştuklarına sevinedursun, biz birkaç yıl geriye dönelim de, görelim bakalım Camisap'ın ağabeyi bu esnada neler yapmış..

Büyük kardeş eve bir kazan altınla dönünce, annesine:

— Camisap kuyuda kaldı, uğraştım çıkaramadım, demiş.

Annesi de ona inanmış. Sonra da yıllarca ocak başında ağlaya ağlaya, çocuğunun hasretini çekmiş. Dertten saçları apak olmuş...

Camisap, ağabeyini kovmuş.

Annesiyle birlikte, ağabeyinin zulümü altında ezilip, insan kılığından çıkan köylülerle güle güle geçinip yaşamaya başlamışlar.

Böylece doğruluk yerini bulmuş, fakirler de bahtiyar olmuşlar.

FATMECİK

Evvel zaman içinde, Fatme adında bir kız varmış. Fatme arkadaşları ile "belikçik" oyunu oynamasaymış, belki de bu hâl gelmeyecekmiş başına. Adı da Fatmecik olmasaymış. Gel gelelim, bir gün arkadaşları ile "belikçik" oynarken, başından beliği düşüvermiş kızcağızın. Başımdan beliği düşenin de anası keklik olurmuş Daha o anda uçup gidermiş dağlara. Fatme'nin, belikleri başından düşünce anası keklik olup gitmiş. Fatme de anadan öksüz kalmış. Anaya kim kıyar ama, felek böyle buyurmuş iste. Neyse, gözleri yaşlı, kalbi yaralı, başı belâlı Fatme eve dönmüş. Ağlamaya başlamış. Babası:

— Niçin ağlıyorsun yavrum? diye sormuş.

— Anam keklik olup gitti. Anasız kaldım, babacığım, cevabını vermiş kız.

— Hiç ağlama sen. Ben sana yeni , cici bir ana alırım. O da anan gibi sever seni, demiş.

Kız babasının söylediklerine hiç sevinmemiş. Gece gündüz hep ağlayıp durmuş. Konu komşu, hısım akraba, onun hâline acımış. İşte o zaman ona Fatmecik demeye başlamışlar.

Arası pek geçmemiş. Babası Fatmecik'e bir cici ana almış. O cici ananın da, bir kızı varmış. Fatmeciğin akranıymış bu kız. Adı da Ayşeymiş. Ayşe'nin canı bir gün keklik istemiş. Babasından keklik istemeye başlamış. Üvey ana da kocasına keklik vurmasını söylemiş. Babası keklik avına, kız ise, dereye yapağı yıkamaya gitmiş. Ama cici anası, kara yapağının ak yapağı yapılmasını emretmiş ona. Fatmecik yavaş yavaş dereye varmış. Derede yapağıları yıkamaya başlamış. Aklı hep keklik olan anasındaymış. Kendi kendine "Evdekiler keklik yiyecekler. Anamı pişirecekler. Ağlarsa anam ağlar, gayrısı yalan ağlar." diye düşünürken bir keklik kanat gerivermiş üstüne. Fatmecik bundan birşey anlayamamış ama, keklik hemen gelmiş dile:

— Ne yapıyorsun, kızım?

— Üvey anam kara yapağıyı, ak yapmamı istedi de, onu yapmaya çalışıyorum! demiş.

Keklik suda bir çırpınmış, iki çırpınmış kara yapağı ak oluvermiş. Sonra kanatlanmış. Uçacakmış. Fatmecik:

— Anacığım, babam bugün keklik avına gitti, seni vurur. Üvey anamın kızı keklik istedi. Sakın o tarafa gitme, anacığım, diye yalvarmaya başlamış.

Keklik yine dile gelmiş:

— Onlar beni vururlarsa vursunlar, sen keklik eti yemeyeceksin, demiş.

Bundan sonra keklik Fatmeciğe bir dizi altın vererek uçup gitmiş.

Anasını gören kızcağızın kalbi sevinmez mi hiç? Sevine sevine eve dönmüş. Üvey anası ak yapağıyı görünce parmağı ağzında kalmış.

Babası kekliği vurmuş. Üvey ana pişirmiş. Etinden hepsi yemiş, yalnız Fatmecik yememiş.

Arayan belâsını da bulur, Mevlâsını da derler ya, üvey ana Fatmecik'e ettiğini eder de, üstelik evdeki bütün işleri ona yaptırırmış. Fatmeciğin de ağzı var, dili yokmuş. Ama güzel mi, güzelmiş. Bütün o diyarda onun gibi güzel bir kız yokmuş. Ama üvey ana onu, elâlem arasına bile salmaz olmuş. At binene, kürk giyene yakışır, üvey ana da kendi kızını padişahın çocuğuna vermeye savaşırmış. Bir gün, bu memlekette büyük bir düğün olmuş. Üvey ana, kendi kızını telleyip pullayıp düğüne gitmiş. Fatmecik'e de bir ölçek fasulye vermiş ve:

— Biz dönünceye kadar bunları temizlemelisin. Eğer temizlemezsen, başına çare ara, demiş.

Fatmecik de boynunu bükmüş ve:

— Olur, demiş.

Onlar düğüne gidedursunlar. Bakalım Fatmecik ne yaptı? Başına neler geldi?

Üvey anası kızı ile çıkar çıkmaz, Fatmecik'in yanına bir koca karı gelivermiş. Elindeki çıkıdan ona, gayet güzel elbiseler vermiş de:

— Haydi, sen de git. Korkma hiç. Seni kimse tanıyamaz. Fasulyeyi ben temizelyeceğim, rahat ol, demiş.

Fatmecik, giyinip kuşanarak düğüne gitmiş. Düğünde onu bir görenler, bir defa daha görmek isterl ermiş. Padişahın çocuğu da gör-

müş. Düğün henüz dağılışmadan eve dönen Fatmecik'in izine düşmüş. Ama, Fatmecik koşmuş. Koşarken de ayağından ayakkabısı çıkıp fırlamış. Padişahın çocuğu da ayakkabıyı alıp eve dönmüş.

Ertesi sabah padişahın çocuğu:

— Bu ayakkabı kimin ayağına olursa, onu alacağım, demiş. Üvey ana, derhal kızını saraya götürmüş. İlle ne var, ayakkabı onun ayağına olmamış.

Padişah çocuğunun bu haberi bütün memlekete yayılmış. Aradan bir gün, beş gün geçmiş. Ayakkabının sahibi çıkmamış, Fatmeciğin ise talihi yine "belikcik" oyununda küstüğü gibi, bir günde gülmüş. O gün de onu yine dereye kara yapağıyı ak yapmaya yollamış anası. Fatmecik derede yapağıları yıkarken, padişahın çocuğu oradan geçermiş. Bir de ne görsün. Dünyalar güzeli bir kız. Hemen gidip saraydan ayakkabıyı almış. Bir ölçmüş, tam kızın ayağına göre. Hemen kızı oradan almış, saraya götürmüş. Bir düğün, bir düğün yapmışlar, akıllara zarar. Üvey ana öfkesinden çatlamış. Ama, elden ne gelir, dilden ne gelir. Fatmecik ermiş muradına. Herkes küssün kendi bahtına. Fatmecik bakmış rahatına. Gönülü gözü açılmış, etrafına neşe saçılmış. Bunu gören üvey ana hasetliğinden hastalanarak ölmüş.

HAZERAN KUŞU

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler mekik dokurken eski hamam içinde. Tuttum pirenin birisini, davula gerdim derisini. On sekiz bin mandaya çektirdim leşini. Gel gelmez misin, yol bilmez misin! Sen bu işlere gülmez misin.

Buna ben de gülerim, sen de gülersin ama, şu Hazeran Kuşu hikâyesi yürekleri ağlatmasa.

Bir varmış bir yokmuş, allahın kulu çokmuş; bu kulların içinde fakir bir avcı varmış. Herkes kendi işinde, bu avcı av peşinde, gündüz gece koşarmış. Karısı da, oğlu da, avcının vurduğuyle geçinerek yaşarmış. Yaşamak da ne yaşamak; dere tepe ötesinde, her an koşup bir şey ummak!

İşte böyle bizim avcı, bir gün yine ava çıkmış. Dolaşırken ormanda, birden yerde bir tüy görmüş. Bu da öyle bildiğimiz, kazında horozunda her zaman gördüğümüz tüyler gibi tüy değil. Öyle parlıyormuş ki...

Avcı, güzel tüye bakmış bakmış, en sonunda onu gidip pazarda satmaya niyet etmiş. Hemen gitmiş pazara. Gitmiş ama Allah saklasın düşürmesin nazara! O pazarda gezinirken, padişahın adamları görmüşler elinde tüyü. Bir bakmışlar bayılmışlar, bir bakmışlar ayılmışlar.

Gelgelelim, sözü unutmayalım, masalı lâf ebeliğine katmayalım. Padişahın adamları avcıya bu tüyü çok görmüşler. Böyle güzel ve parlak bir şeyin padişahtan başka kimsenin eline geçmemesini düşünmüşler. Düşünür düşünmez de, avcıyı saraya götürmüşler. Padişah, gelen adamın elinde tüyü görünce gözleri kamaşmış. İşi çok çok uzatmadan avcıya bu tüye karşılık bir kese altın verilmesini emretmiş.

Avcı, o zamana kadar bunca altın, rüyasında bile görmemiş. Buna pek çok sevinmiş. Sevinmiş te sevincinden ne yapacağını bilememiş. Neden sonra, aldığı altınlarla yeniden pazara gidip oğluyla karısına hediyeler almış ve evine dönmüş.

Karısıyla oğlu hediyelere çok sevinmişler. Sevinmelerine sevinmişler ya, aradan kara kedi mi geçmiş, kara sular mı akmış, nolmuş bilmem, var varanın, sür sürenin, çok baykuşu olur viranenin. Destursuz bağa girenin hâli yamandır derler. Bir sabah erken erken, karanlıklar toplayıp palasını pırtısını yer yüzünden giderken, padişahın adamları dayanıvermişler kapıya. Avcı, padişah adamlarını görünce şaşırmış kalmış. Bu gelişin sebebini anlayamadığı için kara kara düşüncelere dalmış.

Padişahın adamları:

— Padişahımızın selâmı var avcı. Senden aldığı tüy, Hazeran Kuşu'nun tüyüymüş. Kırk güne kadar bu kuşu bulup getirmezsen, emri üzre kellen gidecek, demişler.

Avcı bu sözleri işitince yerinde donup kalmış. Emir demiri keser, demezler mi, avcı da ne yapsın. Ne yapsın da ne etsin? Hazeran Kuşu'nu bulmayıp hangi diyara gitsin? Öyle ama o güne dek bu kuşu, ne işittiği ne de gördüğü varmış. Düşünmüş, taşınmış. O düşünüp taşınırken koca dağlar aşınmış. En sonunda razı olmuş. Padişahın adamları da, dönüp avcının razılığını padişaha bildirmişler.

Fakir olmak kolay değil, dert, eriyen kalay değil. Neylesin avcı başı? Yine durup düşünmüş, ama böyle bir kuşu nerede bulacağına bir türlü akıl erdirememiş.

En sonunda karısı ve biricik oğlu ile vedalaşarak Hazeran Kuşu'nu aramağa çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş. Takvimden bir gün, beş gün derken, on baharla on güz gitmiş, avcı eve dönmemiş. Karısıyla oğlu evde boynu bükük, kalplerinde dertleri yük, ağlamışlar, sızlamışlar, kanlı yaşlar akıtmışlar. Avcı başı yok da yok. Buna yürek dayanır mı, ama dayanmış işte.

Gel zaman git zaman, avcının karısı binbir güçlüklere katlanarak, kıt kanaat, zor zanaat, oğlunu büyütmüş.

Büyütmüş ama, oğul da er olunca, yaşı yirmiyi bulunca, tutmuş da babası gibi avcı olmak istemiş. Alıp babasının tüfeğini eline, düşmüş bir gün karlı dağlar beline. Karlı dağın ırağı, yiğitin yüreği var. Av peşinde koşarken, ırakları aşarken, bakmış oğlan yerde bir at yatıyor. At, al kanlar içinde. Avcı oğul, onu bu durumda görünce, hemen ip kuşağının yarısını sarmış atın yarasına. At da, kanı dinince dile gelmiş:

— Gün gelir benim de sana bir iyiliğim dokunur, deyip gözden kaybolmuş.

Akşam yaklaşınca avcı oğlan eve yollanmış. Yolda yürürken o da, parıl parıl parlıyan bir tüy görmüş. Tüy renkten renge giriyormuş. Bakanın baktıkça gözlerini kamaştırıyormuş. Avcı oğlan tüyü alıp, torbasına koymuş.

Eve varınca anası, oğlunun torbasından çıkardığı tüyü görmüş. Görünce de az kalsın bayılayazmış. Kanlı gözyaşları dökerek oğluna yalvarmaya başlamış:

— Babanı bu tüy kurban aldı. Gel etme anana oğlum, sakla tüyü, seni de almasın. Bu tüy yüzünden garip anan sensiz de kalmasın.

Anası yalvaradursun, dağların ırağı var, yiğitin yüreği var, dedik ya. Oğlan yılmamış bundan. "Babamın ölümüne sebep olanlar, çıksınlar benim karşıma!" demiş. Hemen pazara varmış. Çok çok gezinmeden de tüye bir müşteri bulmuş. Fakat tam tüyü verip paraları alacağı sırada, padişahın adamları belirmişler. Avcı oğlanı görüp, saraya götürmüşler. Elinden tüyü alıp, avcı oğlana bir kese altın vermişler. Avcı oğlan güle güle eve dönmüş. Anası da, o da paralara sevinmişler. Ama bu sevinç, uzun sürmemiş. Padişah ona da adamlarını göndererek:

— Bu tüy Hazeran Kuşu'nun. Gidip bana Hazeran Kuşu'nu tutsun. Kırk günde bunu yapamazsa, kellesini aldıracağım, emrini vermiş.

Avcı oğlan, "korku bana mı?" dememiş. Tüfeğini alarak yola koyulmuş. Kahramanlık adına yollara düşene uğurlar ola. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, gide gide bir ormana erişmiş. Yorulmuş ki, dinlenmek üzere ormanda bir taş üstüne oturarak düşünmeye koyulmuş. O düşünüp dururken karşısında bir at belirivermiş. At dile gelmiş:

— Düşünme küçük avcı, demiş. Dert sende, derman bende. Sen iyi yüreklisin. Söyle seni üzen nedir. İyilik iyilikle ödenir. Bir zamanlar bana sen büyük bir iyilik yapmıştın. Hatırlarsın al kan içinde beni ölümden kurtarmıştın.

Avcı oğlu başına gelenleri anlatmış.

At, avcıyı dinledikten sonra yine dile gelmiş ve:

— Sana yardım edeceğim, demiş. Aradığın Hazeran Kuşu korkulu bir yerde. Etrafında yırtıcı hayvanlar yaşıyor. Ama sen hiçbir güçlükten yılmayacaksın. Hazeran Kuşu Ak Dağ'ın ardında bulunuyor. Dolayında yüksek duvarlar, aşınılmaz yarlar var. Evin sahibi de yedi başlı bir devdir. Bütün hayvanlar, dev ne derse onu yapar. Senin için, en tehlikeli olan devdir. Eve, dev uyurken gireceksin. Eğer dev uykudaysa baca-

dan kara duman, değilse ak duman çıkacak. Dev uyanıkken içeri girmek pek tehlikeli. Sen, kara duman varken gireceksin. Evin önünde büyük bir demir kapı var. Kapının yanına varınca yerden bir avuç toprak alacaksın ve "Ey mübarek toprak seni işleyenin yüzü daima güler" deyip toprağı kapının eşiğine atacaksın. Demir kapı, yavaş yavaş açılacak. Sen de içeri gireceksin. Önüne berrak su değil de, irin akan bir çeşme çıkacak. Selâm verip o sudan içeceksin "Ne kadar da mübarek suymuş" diyeceksin. Sonra karşına bir koçla bir aslan çıkacak. Koçun önündeki eti, aslanın önüne, aslanın önündeki otu da koçun önüne atacaksın. Sonra yoluna devam edeceksin, ve karşıda altın kafeste duran Hazeran Kuşu'nu göreceksin, demiş.

Küçük avcı, bunları dinledikten sonra, ata teşekkür etmiş. At da bunları söyler söylemez gözden kaybolup gitmiş.

Avcı da yoluna revan olmuş. Az gitmiş, çok gitmiş. Epeyce gün yürüdükten sonra etrafı yüksek duvarlarla, aşılmaz yarlarla çevrili yere varmış. Bacadan kara duman tütünceye kadar beklemiş. Kara duman tütmeye başladığı zaman, atın dediği demir kapının önüne gelmiş ve yerden bir avuç toprak alıp:

— Ey mübarek toprak, seni işleyenin yüzü daima güler, deyip kapının eşiğine atmış.

Demir kapı yavaş yavaş açılmış. Avcı içeri girmiş. Önüne kurnasından berrak su yerine, irin akan bir çeşme çıkmış. Avcı çeşmeye selâm vermiş. Sonra eğilip çeşmeden bir su içmiş ve:

— Ne mübarek su, demiş.

Bunu da yaptıktan sonra, karşısına bir koçla bir aslan çıkmış. Koçun önünde et, aslanın önünde ot varmış. Küçük avcı, koçun önündeki eti aslanın, aslanın önündeki otu da koçun önüne atmış.

Avcı yoluna devam etmiş. Neden sonra gözleri önünde birdenbire parıl parıl parlıyan bir şey görmüş. Başını kaldırınca, bir de ne görsün. Karşısında altın bir kafeste bir kuş duruyor. Kuş, renkten renge giriyor, yıldız gibi yanıyor. Avcı oğlan ne yapacağını şaşırmış.

İşte bu kuş, Hazeran Kuşu'ymuş. Avcı hemen kafesi alıp gerisin geriye dönmüş. İyi amma, bir adım, beş adım derken, arkasında bir uğultu, bir gürültü kopmuş. Meğer bu, uyanan devmiş. Dev, o kadar çirkin bir sesle ve öyle kuvvetli bağırıyormuş ki, sesinden dağlar taşlar titremiş, yerler gökler inlemiş.

Dev avludaki aslana:

— Tut şu insanı! demiş.

Aslan hiç istifini bozmamış:

— Sen beni senelerdir otla besledin. Bu adam bana et verdi. İyilik etti. Onun için ona dokunamam, demiş.

Dev, sonra koça:

— Süs te, devir şu insanı! demiş.

Koç da:

— Sen beni senelerdir etle besledin. Bu adamsa bana, ot verdi. İyilik etti. Ona dokunamam, demiş.

Dev çeşmeye:

— Suyunla boğ şu insanı! demiş.

Çeşme de dile gelerek:

— Benim mubarek olduğumu sade o söyledi. Benden ilk yudum suyu da içen, o oldu. O, bana iyilik yaptı. Ben ona dokunamam, demiş.

Dev, en sonra demir kapıya:

— Demir kapı hemen kapan, geçemesin şu insan! demiş.

Demir kapı da dile gelerek:

— Onun bana, benim anama hürmetim var. Senin gibi hazır yiyip içmiyor, yanımdan geçerken selâmsız geçmiyor! Ben onu tutamam, iyilikçiye kötülük yapamam! demiş.

Böylelikle de avcı oğlana kimse dokunmamış. O da oradan doğru padişahın sarayınn varmış. Hazeran Kuşu'nu padişaha vermiş.

Padişah sevindi mi bilmiyorum bu kuşa. Çok sonbahar çok bahara karışmış bugüne dek; çok yaz, meyvalarını teslim etmiş çok kışa. Bizim yiğit avcı da dilden dile, ilden ile dolaşarak, bulmuş yerini. Şimdi sıra bize geldi vermeye değerini.

YİĞİT ÇOCUK

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, keçi berber, manda muhtarken, bir gün evden kaçtım. İki atla bir anahtar deliğinden geçtim. Çayır çimen, dağ taş aşıp gittim, gittim... Bir de arkama baktım: bir tellâllar bağırıyor, bir tellâllar bağırıyor ama:

— Kırk kazan keşkekle, kırk kazan yoğurdu kim yiyecek? diye.

Keşkekle yoğurtta kaldı gözüm. Hemen eve döndüm. Evimizin önünde bir ağaç vardı. Kırk kişi tuttum yondurdum. Kırk kişi tuttum oydurdum. Kırk kazan keşkekle kırk kazan yoğurdu içine doldurdum. Sonra oturdum, yedim, ama dudaklarımın bile haberi olmadı... Karşıya baktım, dere gibi hoşaflar. Tepe gibi pilâvlar. Kolum gibi dolmalar. Budum gibi sarmalar. Yer yemez misin, Hani de görmez misin? O gün öyle bir gün, öyle bir gündü ki, karnım davula döndü. Ağzımın yinn bir şeyden haberi yok. Birazını da eşeğe yükledim, size getiriyordum. Dereden geçerken kurbağalar: "vırak, vırak" dediler. Ben ise "bırak bırak" diyorlar anladım. Onları bıraktım oraya... Eşeğimle çıktım karaya. Eşeğimin bacakları da mumdanmış, orada eriyip kalıverdi.

Alıp başımı, düştüm yola. Çok uzatmayalım başlayalım masala.

* * *

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zamanda bir ana babanın bir çocuğu varmış. Bir olunca, çocuğun üstüne toz kondurmazlarmış. Ama, gel gelelim fakirlik, onların bağrına basmış, ne kendilerine, ne de oğullarına bakamaz olmuşlar. Bakamayınca, doyurmayınca buna da can dayanır mı hiç. Ananın babanın yüzleri gülermiş, ama kalbleri kederli, yaralıymış. Yaraya da derman yok, paraya da derman yok. Çocuğa da yok, kimseye yok. Yok yok da çocuk buna göz yumar mı?. O da bir gün:

— Yolcu yolunda gerek, ben ne duruyorum? Gidip derde derman arayayım, demiş.

Anası ve babasıyla vedalaşarak yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçerek yeşil çimen ezerek, yanık yanık türküler çekerek bir dağ eteğine varmış. O kadar da yorulmuş, o kadar yorulmuş ki, yol yürümeye hiç takati kalmamış. Biraz dinlenmek için yol boyunda bir ağacın altına oturmuş. Otururken uykusu gelmiş. Dayanamamış. Oracığa uzanıvermiş. Gelgelelim yüreği geçer geçmez, birden bir gürültü işitmiş. Telâşla yerinden fırlamış. Bir de baksa, ortalık kararmış, gökten bakırdan dökülürcesine yağmur yağıyor. Ama o ağacın altında olduğundan, hiç ıslanmamış. Gel gelelim gürültünün nereden geldiğini anlayamamış. Ama başını kaldırınca, ağacın üstünde bir kuş yuvası görmüş. Acı acı bağrışanlar da yağmurdan ıslanan kuş yavrularıymış. Çocuk, dayanamamış. Hemen ağaca tırmanıp kuş yavrularını güzelce örtmüş. Örtünce de kuş yavruları bağırışmaz olmuşlar.

Çocuk yine ağacın altına yatmış, uyumuş. Bir hayli zaman sonra, yine bu yavruların cıvıldayışlarını işitmiş. Hemen kalkacak olmuş. Lâkin bu defa başının üstünde bir şeyin karardığını ve onu yutacakmış gibi bir gaganın açıldığını görmüş. Çocuk çok korkmuş.

Bu arada ağaç üstündeki kuş yavruları dile gelmiş:

— Ana, ana ilişme çocuğa. Yağmur yağarken kalkıp bizi örttü. Sakın ona dokunma, diye yalvarmışlar.

Ana kuş bu sözleri işitince çok sevinmiş. Yavrularını kurtaran çocuğa bir şey yapmamış. Kanatlanarak yavrularının yanına uçmuş. Ana kuş çocuğa:

— Dile benden ne dilersen, demiş.

Çocuk susarmış.

Kuş yine:

— Dile benden, ne dilersen! demiş.

Çocuk bu defa da susmuş.

Kuş üçüncü olarak:

— Dile benden ne dilersen, demiş.

Çocuk bu defa:

— Sağ salim olalım da o yeter bize. Ana kuş, demiş.

Kuş bu defa:

— Altında oturduğun ağacın dibini kaz, demiş.

Çocuk yavaşça yerinden kalkarak ağacın dibini kazmaya başlamış. Kaza kaza oradan altından bir testi çıkarmış.

Testiyi görünce kuş:

— Şu testiden üç yudum su iç, demiş.

Çocuk içmiş. Sonra kuş ona:

— Kendini nasıl hissediyorsun? diye sormuş.

— Kendimi çok kuvvetli hissediyorum. Hattâ bana öyle geliyor ki, şu etrafımdaki dağları bile kaldıracağım, demiş.

Sonra bir eliyle bir dağı, diğer eliyle de diğer dağı başının üstüne kaldırıvermiş. Meğer o testide kuvvet varmış. Koluna kuvvet gelmiş. Çocuk, sonra yoluna koyulmuş. Yürümüş yürümüş yolda ne bir insan, ne de kuş görmüş. Yokmuş gideceği memleket, aradığı bereket. Hele bir aralık gözüne bir ışık ilişmiş. Işığa yollanarak biraz sonra yanına varmış. Bir beyin konağıymış burası. Çocuk beyin huzuruna varmış. Bey onu böyle heybetli, kuvvetli ve nezaketli görünce hemen sarayına hizmetkâr almış. Bey delikanlıymış. Ertesi gün de başka bir beyin kızını almaya gidecekmiş. Sabah olmuş. Oğul uşak, eş, dost, konu komşu hazırlanıp düğüne yollanmışlar. Beyin askeri, vapurları da hazırmış. Binip yollanmışlar. Vapur gidedursun, biz içinde olana bakalım.

Çocuk bu kalabalığın nereye gittiğini bilmediğinden beye bunun sebebini soracak olmuş, ama bey buna çok kızmış. Askerlere çocuğu tutup kollarını bağlamalarını emretmiş. Çocuğu karanlık bir odaya kapatmış. Felâket mi sonu, selâmet mi. Bilmezmiş ama, sular alçaktan akar derler ya, o da alçaktan akar, alçaktan bakarmış olup bitene.

Nihayet gidilecek yere varmışlar. Herkes vapurdan inmeye başlamış. Çocuk da inmek istemiş, ama ona kimse bakış görüş etmemiş. Bey inerken, çocuk:

— Beyim, sen yücesin ama, öbür kaynatan olacak olan bey, sana üç soru sorup, üç iş yaptıracak. Bunlar senin gücünde değil, ama birincisini hizmetkârım yapar, deyiver, demiş.

Düğüncüler, kız alıcılar, varmışlar öbür beyin yanına. Selâm sabahtan sonra bey:

— Üç şartım var. Bana üç türlü yiğitlik göstereceksin. Yaparsan, kız senin. Yapamazsan benim, demiş.

Birinci şartım:

— Bir ata binip havada uçacaksın.

İkinci şartım:

— Bir kılıç vereceğim sana, onunla elli arşın kalınlığında bir ağacı birden keseceksin.

Üçüncü şartım da:

— Bir ok vereceğim sana. Onu üç dağ arkasındaki kulübenin penceresinden geçireceksin.

Bey şartların üçünü de kabul etmiş. Hemen atı getirmişler.

— Bu işi hizmetkârım yapacak, demiş.

Hemen hizmetkârın elini kolunu söküp getirmişler. Hizmetkâr ata binip uçmaya başlamış. Yere inince beygir ağırlıktan beline kadar yere batmış. Etraftakiler bunu görünce şaşakalmışlar.

Bundan sonra yüzelli kişi, büyük bir kılıç getirmişler.

Bey yine:

— Bunu benim hizmetkârım yapar, demiş.

Hizmetkâr yüzelli kişinin zorla getirdiği kılıcı kavrayıvermiş eline, bütün etraf titremiş ve bir vuruşla elli arşın kalınlığındaki ağacı birden ikiye bölmüş. Çocuğun bu kahramanlığına da şaşakalmışlar.

Bundan sonra ikiyüzelli kişi bir ok getirmişler. Bey yine:

— Bunu benim hizmetkârım atar, demiş.

Hizmetkâr oku alıp atmış ve üç dağın arkasındaki kulübenin penceresinden geçirtmiş.

Kızı almışlar, gerisin geriye dönmüşler. Döndükten sonra bey, hizmetkârına bir çuval altın vermiş. Gelgelelim çuvaldan bir yılan çıkmış, beyi oracıkta zehirlemiş.

Çocuk, altınları almış ve yola çekilmiş. Yoldan beyin kızkardeşi ona yetişmiş ve:

— Ağam evlenirken, beygirle uçan, kılıçla kesen, oku atan sen miydin? diye sormuş.

— Bendim, demiş çocuk.

— Madem sensin, sen yiğitsin. Benim de gönlüm yiğitte, evlenelim.

Hizmetkâr da:

— Evlenelim! demiş.

Evlenmişler. Kırk gün kırk gece bir düğün yapmışlar, ama bu düğünde yiğit daha büyük yiğitlikler göstermiş.

Bundan sonra ona herkes yiğit demeye başlamış. Bu ad dillerde destan olmuş.

SAKA GÜZELİ

Evvel zaman içinde, zaman zaman içinde büyük bir padişahla vezirinin güzel birer kızları varmış. Günlerden bir gün bu iki kız karşı karşıya oturmuş tatlı tatlı konuşurlarken sokaktan güzel bir saka geçmiş. Sakayı gören padişahın kızı: "Güzel saka, güzel saka, vezirin kızı mı, ben mi daha güzelim?" diye haykırmış. Güzel saka: "İkiniz de çok güzelsiniz, fakat vezirin kızı senden daha güzel" diyerek yoluna devam etmiş.

Bu sözleri duyan padişahın kızı vezirin kızına imrenmiş ve onu kıskanmaya başlamış. Çok geçmeden de hastalanıp yatağa düşmüş. Bunun üzerine padişah bütün hekimlerle hocaları kızın yanına çağırıp kızını iyi etmelerini emretmiş. Kız ise hekimlerden birisine bir avuç dolusu altın vererek: "Babama, eğer kızın, vezirin kızının kanını içmez se kurtulamaz, diye söyle" demiş. Hekim derhal padişahın yanına giderek ona: "Haşmetlim, eğer kızınız vezirin kızının kanını içmezse kurtuluş yok" diye fikrini bildirmiş.

Padişah derhal vezirini çağırtmış ve ona hekimin sözlerini naklet-miş. Bunu duyan vezir, kızını çok sevdiği için pek fazla kederlenmiş-ve evine gidip büyükçe bir kediyi öldürmüş ve kanını bir testiye doldurarak padişaha göndermiş. Sonra ceviz ağacından yalnız içerden açabilecek gibi büyük bir sandık yaptırmış, kızını içeriye koymuş ve satmak için pazara götürmüş.

Bu arada pazardan geçen güzel saka sandığı görmüş, beğenmiş ve derhal sandığı satın almış. Sonra bir hammal çağırarak sandığı eve götürüp odasına yerleştirmiş.

Ertesi sabah daha şafak sökmeden güzel saka işine gitmiş. Kız yavaşçacık anahtarlarıyla sandığın kapağını açıp dışarıya çıkarak odayı temizlemiş, sakanın yatağını düzeltmiş, birkaç lokma bir şey yemiş ve tekrar sandığına girip yatmış.

Akşam olup güzel saka evine dönünce odanın temizlenmiş ve yatağın düzeltilmiş olduğunu görerek kendi kendine: "Kim gelmiş acaba bugün buraya" diye bir hayli düşündükten sonra yatağına girmiş ve uyumuş. Ertesi gün yine işine gitmiş. Kız da aynı şekilde tekrar odayı temizlemiş ve yatağı düzeltikten sonra sandığına girmiş. Akşamleyin evine dönen güzel saka bu defa da odasının süprülmüş, etrafın tertemiz, yatağının düzeltilmiş olduğunu görmüş ve biraz düşündükten sonra sandığın başına gelerek: "Hey beni dinle, kim olursan ol, çık dışarıya şu sandıktan da yüzünü göreyim!" diye bağırmış. Sandıktan hiç ses çıkmamış. Güzel saka tekrar yatağına girmiş ve uyumuş.

Ertesi sabah bizim saka evinden çıkarak komşusu olan kasaptan bir okka et aldıktan sonra evine dönmüş ve eti odasında bırakarak: "Allah'ın izniyle eti pişiren herhalde bulunur" demiş ve tekrar dışarıya çıkmış.

Kız yine sandığından çıkarak odayı temizlemiş, yatağı düzeltmiş, eti pişirerek bir tabağa koymuş ve çamaşırı yıkamaya koyulmuş. Tam bu esnada saka güzeli birdenbire odaya girmiş ve çamaşır yıkayan genç kızı görmüş. Kız ise: "Ah" diye bağırarak önlüğüyle yüzünü örtmüş. Güzel saka: "Güzelim, artık sen benim, ben de seninim; kurtuluş yok, kısmetime sen çıktın" demiş ve derhal birkaç şahit çağırarak kızla evlenmiş ve gayet mesut yaşamaya başlamışlar.

Günlerden bir gün saka güzeli birçok hediyelerle birlikte karısını hayvanlarından birine bindirerek kendi annesine göndermiş. Kız orada güzel sakanın annesiyle beraber gayet güzel yaşamaya başlamış. Fakat komşulardan bazıları kızın güzelliğini kıskanarak güzel sakaya bir mektup yazmışlar ve bu mektupta: "Karın elâlemin karısı oluyor" diye bildirmişler. Bu sözleri okuyan güzel saka kızarak bıçağı kaptığı gibi karısını öldürmek için derhal annesinin evine doğru hareket etmiş. Daha kapıdan girmeden elinde bir şamdanla karısı onu karşılamaya çıkmış, fakat güzel sakanın elinde bıçağı görünce onun kendisini öldürmek istediğini anlamış ve elindeki şamdanı sakanın eline tutuşturarak kendisini evin önünden geçen nehre atmış. Nehir kızı alıp denize sürüklemiş. Bu esnada deniz kenarında üç balıkçı balık avlıyormuş. Dalgalar kızı bunların ağına yuvarlamış ve balıkçılar ağı dışarıya çektikleri zaman ne görsünler? Ağda ay parçası gibi güzel bir kız duruyor. Balıkçılar bu kadar güzel kızı görünce: "Senin olacak, benim olacak", diye başlamışlar kavgaya. Kavganın sarpa saracağını gören bir balıkçı: "Buradan bir ok atalım, sonra okun arkasından koşarak onu yakalamaya çalışalım. Oku yakalayan ve onu buraya getiren, kızı alsın" demiş.

Ötekiler onun bu teklifine razı olmuşlar ve derhal bir ok alıp uzaklara atmışlar. Üçü birden derhal onun peşine düşüp, oku yakalamaya çalışmışlar. Bu esnada yalnız kalan kız balık ağlarını topladığı gibi derhal kaçmış. Çok kaçmış az yürümüş, derken önüne ihtiyar bir Yahudi çıkmış. Kızı görür görmez vurulmuş ve: "Güzel kız sen artık benimsin, elimden kurtulamazsın" demiş. Fakat kız birden bire elindeki balık ağlarını Yahudi'nin kafasına sararak ondan da kurtulmuş. Kan ter içinde koşarken bir kaynağa varmış. Kaynak başında bir ağaç varmış, kız çıkıp bu ağacın bir dalına oturmuş. Bu esnada padişahın oğlu da buradan geçiyormuş. Eğilip kaynaktan su içmek istemiş. Kaynak suyunda güzel kızın hayalini görünce başını kaldırmış ve kızı görür görmez âşık olmuş. Onunla evlenmek için yanına almak istemiş.

Kız ise ona: "Şehzadem, bu kaynaktan hiç su içmeden gel yanıma otur. Çünkü bu kaynağın suyu sihirlidir ve ondan içenler daima benim yüzümü görürler" demiş. Bunu duyunca şehzade, su içmeden derhal gidip kızın yanına oturmuş.

Biraz sonra kaynağa üç balıkçı gelmişler ve eğilip sudan içtikten sonra kızın güzelliğini görmüşler ve kendilerinden geçmişler. Onlardan sonra kaynağa Yahudi gelmiş, o da sudan içtikten sonra kendinden geçmiş.

Ertesi gün güzel saka da buradan geçmiş. Susuzluktan yanıyormuş ve kaynaktan su içince o da diğerleri gibi kendinden geçmiş. Bütün bunları gören padişahın oğlu askerlerine hepsini tutup getirmelerini ve hapse atmalarını emretmiş.

Padişahın oğlunun emri yerine getirilmiş. Fakat bütün bunlara gönlü razı olmayan kız bir gün padişahın oğluna şöyle demiş: "Şehzadem, bu balıkçılar beni denizden kurtardılar, bu Yahudi ise beni tahkir etti, bu güzel saka ise benim kocamdı".

Bu sözleri duyan şehzade: "Bütün söylediklerin doğru mu, güzel kız?" diye sormuş ve sonra balıkçıları serbest bırakmış, Yahudi'nin başını uçurtmuş ve kızı yine güzel sakaya vererek kendisine: "Al güzel kızı da bir daha elinden kaçırma, ömrünüzün sonuna kadar bahtiyar olun!" demiş.

Güzel saka tekrar kızla evlenmiş ve kırk gün kırk gece düğün yapıp eğlenmişler. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kiremitliğine.

DEV İLE PADİŞAH KIZI

Bir padişah, bütün devleti dolaşıp, şu arzusunu bildirmek için bir tellâl çıkarmış:

"Padişah kızının geceleri nereye gittiğini ve her gece bir çift altın pabucu nerede paraladığını kim öğrenebilse, padişah ona padişahlığının yarısını verecek. Ayrıca da kızını ona verecek."

Memleketin birçok taraflarından, birçok delikanlı, padişahın kızını kollamaya gelmiş. Birbiri ardısıra yirmi dokuz kişi sıralandığı halde padişahın kızı nereye gittiğini ve kiminle gezdiğini kimse farkedememiş, çünkü gece yarısına doğru padişahın sarayında ateş saçan bir dev peyda oluyormuş. Dev, saraya girerken büyük ateş saçan kanatlarını savuruyor ve böylece sıcak bir rüzgâr meydana getiriyormuş. Bu rüzgâr göz kapaklarına dokunur dokunmaz bekçi uyuyuveriyormuş. Dev, padişahın güzel kızını seviyormuş.

Kızı büyülediğinden altın pabuçlarını giyen kız hemen devin peşine düşüyormuş. Bekçi ise, bu sırada odanın kapısı önünde derin derin uyuyormuş.

Padişah, kızının nerede dolaştığını söyleyemedikleri için yirmi dokuz kişiyi zındana atmış.

Bir gün padişahın karşısına bir keleş çıkmış ve:

— Haşmetli padişahım, sözünde duruyor musun? Kızının gece nereye gittiğini söylersem, padişahlığının yarısını ve kızını bana verecek misin?

Padişah cevap vermiş:

— Sözümde duruyorum, fakat sen de uyursan artık zındana değil, kelleni alacağım, çünkü zındanda uykucular kalabalık oldu.

Keleş:

— Pek iyi, demiş.

Ve yola çıkmaya hazırlanmış. Çarıklarını sıkalamış, güneş batmadan padişah kızının yattığı odanın eşiği dibine yatmış ve horul horul uyumaya başlamış.

Padişah kızı onu görünce şöyle demiş:

— Vay keleş, vay senin hâline! Güneş batmadan yattığına göre sen de beni koruyamayacaksın.

Keleş uyumuş, gece yarısı yaklaşınca uyanmış, lâkin kalkmamış. Yattığı yerde bekliyormuş. Tam gece yarısı olunca dev belirmiş. Kanatlarındaki aydınlık o kadar kuvvetliymiş ki, bütün saray aydınlanmış. Dev, kendisini derin bir uykuya dalmış gösteren keleşin üstünden atlamış ve gülmeye başlamış. Uyutucu rüzgârını meydana getirmeden kapıyı kakıp içeri girmiş ve kıza:

— Haydi gidelim, vakittir deyip, padişah kızının omuzundan dürtmüş. Kız kalkmış, giyinip kuşanmış. Altın pabuçlarını giymiş. Dev yolunu aydınlatmak için ileri çıkmış, kız da onun arkasından yürümüş.

Onlar sokağa bükülünce keleş arkalarından yürümüş. Ateş saçan devle padişahın kızı kasabadan çıkınca bir ağacın altına oturup bir demetle oynamaya başlamışlar. Dev demeti daha kuvvetli atınca Keleş'in ayakları dibine düşmüş. Keleş demeti kavrayıp koynuna saklamış. Dev demeti aramış, fakat bulamayınca demetten vazgeçmişler ve daha ileri yollanmışlar. Keleş bir ağaca nişan yapmak için bir balta çıkarmış ve iki yonga koparmış. Kız balta sesini işitince korkmuş ve:

— Birisi tıklatıyor, arkamızdan gelen var, demiş.

Dev:

— Korkma, kimse yok. Gecenin bu vaktinde canlılar ovada gezmeye cesaret edemez, demiş.

Hayli vakit yürüdükten sonra bir nehir geçmişler. Dev kızı kanatlarına alıp sahilin öbür ucuna götürmüş. Keleş de sahile gelmiş. Fakat yüzme bilmediğinden dolayı geçememiş. Geçmek için kendine yer aramış. Bir yere gelince iki kuyruklu adamcağız birbirine çekişiyormuş. Keleş onlara sormuş:

— Niçin çekişiyorsunuz?

— Babamdan kalan mirası paylaşamıyoruz da onun için, diye cevap vermişler.

Keleş:

— Getirin bakalım göreyim, demiş.

Siyah adamcıklar, bunlar şeytanmış, getirmişler.

— İşte bunlar, bir bakır tava, bir gümüş sopa ve bir deri şapka.

Keleş:

— Bu ufak tefek şeyler için niçin çekişirsiniz? demiş. Onlar beş para etmez.

Şeytanlar sıçramışlar:

— Doğru değil, çok kıymetli şeydir onlar, demişler.

— Onlarla ne iş yapabilirsiniz?

Şeytanlardan biri cevap vermiş:

— Ne mi, bu tavacığı görüyor musun? Eğer biri ona basıp da şu sopa ile dokunacak olursa, su üstünden geçebilir.

Diğeri ilâve etmiş:

— Bu şapka ise görünmeyen bir şapkadır. Onu kim kafasına geçirirse görünmez bir hale gelir.

Keleş:

— Ben buna inanmam, demiş.

— İnanmazsan, dene!

Keleş şapkayı başına geçirmiş, görünmez bir hale gelmiş. Tavaya basıp, ona gümüş sopa ile dokunmuş. Karşıki sahile geçmiş. Şeytanlar kum üstünde kalıp ağlamaya başlamışlar. Bu sırada dev ile padişah kızı görünmez bir hale gelmişler. Keleş arkalarından koşarak yetişmiş ve orman dibinde dev sarayının yanına yetiştiklerini görmüş. Görükmez hale getiren şapkayı başına geçirmiş. Görünmez olmuş. Ve onlarla birlikte içeri girmiş. Dev kapıyı kitlemiş. Kızı sarayın en güzel odasına götürmüş. Orada bir sepeti karıştırıp acayip bir elma çıkarmış ve kıza atmış. Kız elmayı tekrar deve atmış. Böylelikle oynamaya başlamışlar. Dev elmayı mermer döşeme üzerine düşürmüş. Keleş onu kavrayıp koynuna gizlemiş. Kızla ateş saçan dev, elmayı uzun uzun aramışlar, fakat bulamamışlar.

Bir yerde horoz ötmüş. Padişahın kızı derhal ayağa kalkmış.

— Haydi beni eve götür, demiş.

Yola çıkmışlar. Keleş acele davranmış, ileriye koşmuş. Derin nehrin üzerinden tava ile yine geçmiş ve saraya varınca güya uyuyormuş gibi yine eşiğin dibine yatmış. Padişah sabahsı pabuçları yine yırtılmış görünce kızına:

— Bu gece nereye gittin? diye sormuş.

Kız:

— Bir yere gitmedim, baba!

— Gitmişsin. Nerede olduğunu Keleş söyleyecek.

Keleş'i çağırmışlar.

— Söyle bakalım Keleş, gece kızımın nereye gittiğini anladın mı?

— Anladım padişahım.

— Söyle öyle ise!

Keleş baştan başlayarak meseleyi iğneden ipliğe kadar anlatmış. Padişah kızı ağaçtan kesilen yongaları, demeti ve elmayı görünce inkâr edemez bir hâle gelmiş ve her şeyi tanımış. Bunun üzerine padişah hem kızını, hem de padişahlığının yarısını Keleş'e vermiş. Dev ise, padişah kızını yüzüğü atıp parmağına başka yüzük taktığını görünce, göklere yükselmiş bir daha saraya dönmemiş.

AZRAİL İLE AVCI

Bir gün bir avcı balkanda avlanıyormuş. Avlanırken yanına bir insan gelmiş. O ise Azrail'miş. Azrail ona:

— Aretlik olalım, demiş.

Aretlik olmuşlar. Bir iki gün beraber gezmişler. Ondan sonra aretliğine:

— Burada beygirin yanında dur, fakat beygire binme, demiş.

Çünkü beygire binerse Azrail'in insanların canını nasıl aldığını öğrenecekmiş. Azrail gittiğinde adam da beygire binmiş ve Azrail'in insanların canını nasıl aldığını görmüş. Azrail yanına gelip şöyle demiş:

— Aretlik ben senin canını tam evlendiğin akşam alacağım.

Ayrılmışlar. Avcı altı yedi sene durduktan sonra evlenmiş, Azrail'in unuttuğunu zannetmiş. Tam bu sırada Arzrail gelmiş.

— Şimdi ne yapacağız, aretlik, demiş. Git babandan elli yaş iste. Çünkü baban yüz sene yaşayacak, demiş.

Çocuk gitmiş, babasından elli yaş istemiş, fakat babası vermemiş. Avcı yine dönmüş.

— Git şimdi annenden iste, demiş.

O da vermemiş.

— Madem ki öyle, git şimdi sevgilinden iste, demiş.

Sevgilisi ona:

Hayatımın hepsini al, demiş.

Azrail onlara:

— Yüzer sene ömrünüz vardı. Yüz sene den ben veriyorum. İkişer yüz sene yaşayın, demiş.

Bunun için de çocuklar sevgililerini dünyada her şeyden ileri tutarlar.

KÖSE

Bir varmış bir yokmuş, vaktin birinde bir köse varmış. Bu köse çok fıkara imiş. On tane kızanı varmış. Bir gün değirmene un öğütmeye çekilmiş. O değirmene giden geri dönmezmiş, çünkü orada peri varmış. Giderken yolda bir tilkiye rasgelmiş. Tilki Köse'nin unlarını almak istemiş. Köse yalvara yalvara kendini kurtarmış. Değirmene gitmiş. O gece değirmende yatmış. Kulağına acayip sesler gelmiş. Korkudan çuvalların arkasına saklanmış.

Gece yarısı oraya bir dev gelmiş. Oku öldürmek istemiş. Köse ona hizmetçi olsun diye yalvarmış.

Dev ona:

— Zanatın var mı ? diye sormuş.

O ise, taşı sıktıyan su çıkardığını, istediği zaman da taşı dağıtıp un yapabildiğini söylemiş. Yavaşçacık cebinden bir yumurta çıkarmış, onu sıkmış. Yumurta da kırılmış, suları akmaya başlamış. Köse şöyle demiş:

— İşte, taştan su çıkardım.

Cebinden biraz un çıkarıp yere sepelemiş ve taştan un yaptığını söylemiş.

Dev onu yanına almış. Köse'yi omuzuna alıp, kendi memleketine götürmüş. Oraya erdiyeni öbür arkadaşları bağrışmağa başlamışlar, adam eti kokarmış, diye.

Dev ise arkadaş getirdiğini söylemiş. Köse'yi içeri götürmüş. Köse ise, korkudan titrermiş.

Bir gün geçmiş, iki gün geçmiş, Köseye şöyle demişler.

— Git bize pınardan su çek de ekmek yapalım.

Köse pınara gitmiş. Onların su çektiği bakırı görünce aklı alınmış. O onu kaldıramazmış bile. Pınarın ipini almış. Pınarın etrafına dolamaya başlamış. Dolamış, dolaşmış bir şey yapamamış. Dev analarından biri Köse'nin yanına gitmiş.

— A be sen daha burada ne yapıyorsun? diye sormuş.

Köse ise:

— Pınarı size daha yakına getirmek için uğraşıyorum!

— Yapma böyle, sen bizi susuz mu bırakmak istiyorsun?

Dev anası bir kova su almış ve eve gitmişler.

Birkaç gün sonra Köse'yi çalı getirmek için bayıra yollamışlar. Köse durmuş, durmuş bir şey yapamamış. Urganı korunun etrafına dolamaya başlamış. Dev analarından yine birisi gelmiş ve ne yaptığını sormuş. O ise, koruyu eve getirip, zahmet etmesinler diye savaştığını söylemiş. Eve boş dönmüş. Akşamleyin Köse'yi öldürmek için hazırlanmışlar. Köse bunu duymuş. Kendi yatağına bir kütük koymuş, kendisi ise rafa çıkmış. Onlar ok atıp, onu öldürmek istemişler. Sabahlayın kalktıyan Köse'nin öldüğünü zannetmişler. Biraz sonra köse odasından dışarı sağ salim çıkmış. Köse'ye geceyi nasıl geçirdiğini sormuşlar. O ise, çok sinek vızıltısı olduğundan dolayı uyuyamadığını söylemiş. Dev anaları kendi kendilerine:

— Bizim attığımız ok ona sinek vazıltısı gelmiş. Biz yarın akşam bir kazan su kaynatıp, onu aşlarız, demişler.

Ertesi gece Köse yine yerine kütük koymuş ve rafa binmiş. Biraz sonra öbürleri odaya bir kazan kaynar su dökmüşler. Kütükler odanın ortasında yüzmeye başlamışlar.

Onlar Köse'nin öldüğünü zannetmişler.

Sabahlayın erkenden Köse odasından yine sağ salim çıkmış.

Devlere şöyle demiş:

— Bu gece hepten fazla terledim, hiç uyuyamadım.

Onlar ise kendi kendilerine:

— Bir kazan aşlar su, onu terletmiş demişler.

Köse'yi evine götürmek istemişler. Ona iki deve altın vereceklerini vaadetmişler.

Köse razı olmuş. Yalnız:

— Beni götürün, çünkü çok düşmanlarım var, beni öldürürler, demiş.

Ertesi gün yola bir dev anasıyla çekilmişler. Köse'nin evine ermişler. Altınları indirip, odaya girmişler. Biraz sonra dev anası evine çekilmiş. Yolda dev anası tilkiye rasgelmiş, tilki ona, nereden geldiğini sormuş.

— Burada bir Köse'ye sataştım, onu başımdan zor kurtardım. Şimdi eve gidiyorum.

— Sen ondan mı korkuyorsun. Değirmene gelirken her vakit onun unlarından alırım. Sen ise ona altın da vermişsin.

Dev anası altınları almaya dönmüş.

İçeri girince uflamış ve kızanlar odanın içinde uçmaya başlamışlar. Dev anası Köse'ye kızanların niçin uçuştuğunu sormuş.

Köse ise onu asmak için ip aradıklarını söylemiş. Öyle deyince dev anası dönmüş. Giderken yine tilkiye rasgelmiş ve:

— Seni gidi kurnaz tilki, sen beni astırmak istermişsin, demiş. Dev anası evine gitmiş. Köse ise bu güne kadar yaşarmış.

TOPAL İSMAİL

Vaktin birinde bir köyde Topal İsmail adında biri yaşıyormuş. Bir gün komşularından iki kişi oduna gidiyormuş. O da onlara nereye gittiklerini sormuş, kendinin de onlarla gitmesini istemiş.

— Sen topalsın, bizimle yol yürüyemezsin, demişler.

Topal yürüyebileceğini söylemiş ve yola çıkmışlar.

Oduna gittikleri yer çok uzakmış. Oraya bir kaç günde ancak varılırmış. En nihayet varmışlar. Biraz dinlendikten sonra odun kesmeye başlamışlar. Komşuları biraz odun kestikten sonra Topal hazır olup olmadıklarını sormuş. Onlar da:

— Hazır değiliz, demişler.

Topal:

— Ben hazırım artık, demiş.

Neyse, onlar da yüklerini yapmışlar ve eşeklere yükletirken birbirine yardım etmişler ve geri çekilmişler.

Geri dönerlerken bir büyük dağın ortasında akşam olmuş. Hemen karanlık çökmüş. Göz gözü görmüyormuş. Dağın bir yerinde bir ışık görmüşler ve oraya doğru yürümüşler. Nihayet ışığa yaklaşmışlar, bir ev ve içinde bir dev yemek yapıyormuş. Deve misafir kalmaya istediklerini söyleyince dev onları kabul etmiş. Dev onları yemekledikten sonra yatmalarını söylemiş. Bir saat sonra dev dönmüş. Kapıyı vurarak:

— Kim uyur, kim uyumaz, demiş.

Topal İsmail:

— Herkes uyur ama ben uyumam, demiş.

Dev içeri girip, onun nasıl uyuyacağını sormuş. Topal da:

— Bana anam bu vakitte saraylı tatlısı yapardı, onu yiyip uyurdum.

Dev bunu yapmış ve yemesini söyleyerek çıkmış. Topal biraz yeyip geri kalanını getirmiş olduğu çuvala koymuş. Dev bir saat sonra yine gelmiş ve yine sorunca Topal aynı cevabı vermiş.

Bu hâl sabaha kadar devam etmiş ve Topal deve çeşitli yemekler yaptırmış.

Horozlar ötmeye başladığı vakit Topal devden köy çeşmesinden kalburla su istemiş. Dev kalburu alıp gitmiş ve gün doğuncaya kadar su getirmeye uğraşmış. Ne kadar da uğraşmış olsa muvaffak olamamış. Bu zaman aralığında Topal diğer uyuyan iki arnadaşını uyandırarak yola koyulmuşlar. Dev gelmiş ve kapıda aynı suali sorunca ve içeriden ses gelmeyince hepsinin uyuduklarını zannetmiş. Dişlerini tıkırdatarak içeriye girmiş. Bir de baksa, kimse yok. Topal'a çok kızmış.

Oduncular odundan dönmüşler. Eve gelmişler. Olan olmuş, Topal'ın çakısı devin evinde kalmış. Anasına çakısının devin evinde kaldığını söylemiş. Çakıyı almaya gitmek için müsaade istemiş. Anası:

— Seni dev yer, demiş.

Topal hiç aldırmamış, yola koyulmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, en nihayet devin evine varmış. Pencereden içeri bakmış. Bu sırada dev yine yemek pişiriyormuş. Topal evin üzerine çıkmış. Bir kiremit almış ve onu evin bacasına aşarı koymuş. Dev çok kızmış:

— Karga, seni Topal'a kızdığıma yerim, demiş.

Onu atan ise Topal. Hadise birkaç defa tekrarlanınca dev dayanamamış ve kızgınlıkla dışarıya çıkmış. Tam bu sırada evin önünden bir karga geçiyormuş. Dev karganın ardından koşmaya başlamış.

Topal evin üzerinden inerek, içeriye girmiş ve çakısını alarak, ceviz sandığının içine girmiş.

Dev kargayı tutamadığı gibi eve dönmüş. Gelmiş ve yemek pişirmeye devam etmiş. Pişirirken sandığın içinden bir çıtırtı gelmiş. Dev bu çıtırtıyı sıçanın yaptığını zannetmiş ve:

— Sıçan demiş, seni Topal'a, kargaya kızdığıma yerim.

Biraz sonra hâdise yine tekrarlanmış. Dev kızıp sandığın kapağını açmış, ne görsün bu çıtırtıyı Topal yapıyormuş, dev bir çuval almış ve Topal'ı çuvala doldurmuş. Çuvalı dışarı çıkarmış. Ormana girerek, bir sağlam sopa aramaya koyulmuş.

Bu sırada Topal çakısını çıkarıp çuvalın ipliklerini kesmiş çuvaldan çıkmış ve devin ineğinin alaca buzağısını çuvala koymuş.

Dev gelmiş ve kızgın kızgın bir sopa indirmiş.

— Nasıl Topal, seni benim alaca buzağı gibi bağırdıyorum a, demmiş.

Sopası ile çuvala vurmağa devam etmiş. Buzağı acı acı bağırıyormuş. En nihayet buzağı bağırmaz olmuş. Dev öldüğünü zannedere çuvalı çözüp bakmış. Bu zamana kadar çuvalın içinde Topal bulunduğunu zanneden dev, daha da hiddetlenmiş. Topal'a çok kızmış ve dudaklarını ısıra ısıra yara etmiş.

Topal eve dönmüş. Herkes onun bunları yaptığını duyunca şaşmışlar. Topal İsmail ise kurnaz ve yürekli diye bütün memlekette anılmaya başlanmış.

ALTIN ELMA

Bir varmış, bir yokmuş, bundan çok çok eski bir zamanda bir padişahın bahçesinde bir elma ağacı varmış. Bu elma ağacı her sene birer altın elma yapar, fakat kemâle geldiyen onu bir şey çalarmış.

Bir sene en büyük oğlu babasına:

— Baba ben bu gece gidip elmayı bekleyeceğim, demiş.

Bir bıçakla bir torba ceviz almış, orada kırıp yesin, uykusu gelmesin diye. Çocuk elmanın altında oturmuş, cevizleri kırıp yermiş. Bir aralık bir bulut peyda olmuş, gelip orasını kaplamış, bulut dağıldıyan çocuk bakmış, elma yok olmuş. Gitmiş eve, babasına:

— Baba kimse gelmedi, bir bulut geldi, fakat dağıldıyan bir de baktım, elma yok, demiş.

Ertesi sene ortanca çocuğu babasına:

— Baba bu sefer ben gidip bekleyeceğim, demiş.

Bir bıçakla bir torba ceviz almış, fakat onun beklemesi de boşa çıkmış. Bulut gelmiş ve elmayı kapıp kaçmış.

Üçüncü sene en küçük çocuğu babasına:

— Baba, bu sefer ben deneyip, elmayı bekleyeyim, demiş.

Yanına yalnız bir bıçak almış. Bahçeye geldiyen elma ağacının altına oturmamış; binmiş üzerine, hem de altın elmanın yanına oturmuş. Bir aralık, gözlerini uyku sarmış. Çocuk uyumasın diye, parmağını kesmiş ve parmağının ağrısından uyuyamamış. Gece yarısı o bulut yine elmaya doğru gelmiş. Çocuk bulutu görünce hazırlanmış. Bulut elmaya doğru eğilmiş. Bir kocaman el elmayı koparmak istemiş, fakat çocuk bıçak ile bu kocaman ele vurmuş. Meğer bu sekiz başlı bir ejderha imiş. Eli kesilince öyle bir çığlık koparıp kaçmış ki, yer gök inlemiş. Çocuk elmayı koparıp babasına getirmiş ve vaziyeti anlatmış.

Ertesi sabah üç kardeş kanın izine düşmüş ejderhayı aramaya. İzden gide gide en nihayet bir pınara gelmişler. İçeri girmek istemişler.

En büyük kardaşını iple bağlayıp içeri salmışlar lâkin o, yandım, çekin beni yukarı, diye bağırmış. Ortanca kardaşını salmışlar, o da aynısını yapmış. En sonra küçük kardaşları onlara:

— Beni salın, ben yandım dedim mi, daha aşağı salın, yandım dedim mi, yine salın, demiş.

Öyle de yapmışlar. O yandım demiş, onlar salmışlar, o yandım demiş, onlar salmışlar, en nihayet pınarın dibine inmiş.

Çocuk burasının güzelliğine şaşmış. Bir güzel bahçede çok güzel bir saray varmış. Gitmiş saraya ve pencereden içeri bakmış. İçeride üç kız varmış, ikisinin altın elmaları varmış, altın elma ile oynarlarmış. Küçüğünün altın elması olmadığından altın tepsi ile oynarmış. Çocuk kızlara selâm vermiş. Kızlar çocuğu görünce: "İn misin, cin misin, sen buralarda ne ararsın, şimdi ejderha uyanırsa seni de yer, bizi de, derhal buradan kaç, demişler."

Çocuk onlara:

— Ben ejderhayı arıyorum. Siz onu bana gösterin de öldüreyim, demiş.

En ufak kız en cesaretli çıkmış ve çocuğu ejderhanın odasına götürmüş. Ejderha upuzun uzanmış, yatarmış. Çocuğu görünce, öfkeli öfkeli, çocuğun üzerine saldırmış. Çocuk kılıcını bir sallamakta ejderhanın dokuz başını kesmiş, ejderha yere serilmiş. Sonra ejderha çocuğa:

— Kes bu başımı da kurtulayım, demiş.

Çocuk bir daha kılıcını sallamış, dokuzuncu başını da kesmiş. Kızların yanına döndüyen:

— Siz üç kız kardaş, biz de üç erkek kardaşız. En büyüğünü büyük ağama, ortancası ortanca ağama, en küçüğünüz bana demiş.

Gelmişler pınarın yanına. Çocuk bağırmış:

— Ey büyük ağa, çek kısmetini!

Büyük kızı belinden bağlamış, çekmişler yukarı. Sonra ortanca ağacığına bağırmış:

— Ey küçük ağa, çek kısmetini! Ortanca kızı belinden bağlamış, çekmişler yukarı. En sonra küçük kızla kalmışlar. Çocuk kıza şöyle demiş:

— Şimdi seni bağlayayım, sen kızların en güzelisin, ağalarım senin için kavga edecekler, beni unutacaklar. Ben çıkarsam sonra sen

çıkmak istemeyeceksin, demiş. En nihayet karar almışlar, ilk evvela kız çıksın. Kız çıkarken çocuğa bir fındık vermiş:

— İçinde elbiseler var, demiş. Açtın mı, elbiseler fındıktan kendi girer, kendi çıkar. Bunu sana nişan olarak veriyorum, iyi sakla, demiş. Sonra da: "Eğer seni yukarı çekmezseler buraya iki koç gelecek, eğer beyaz koça binersen seni ak dünyaya çıkaracak, eğer kara koça binersen seni daha yedi kat aşağıya götürecek", demiş.

Çocuk en nihayet küçük kızı belinden bağlamış ve bağırmış:

— Ey ağa, çekin benim kısmetimi. Kızı çekmişler, bakmışlar en güzeli, aralarında kavga etmeye başlamışlar. Küçük kardaşlarını içerde unutmuşlar, yukarı çekmemişler.

Çocuğun önüne iki koç çıkmış, çocuk şaşırarak kara koça binmiş. Binmiş ama, daha yedi kat aşağı gitmiş ve aşağıki dünyaya inmiş. Orada bir kasabaya varmış ve bir hanede misafir olmayı istemiş. Nene onu kabul etmiş. Akşam olmuş, nene tükürerek hamur tutmaya çabalarmış. Bunu gören çocuk:

— Neneciğim niçin hamuru su ile tutmuyorsun da, tükürükle tutuyorsun? demiş.

— Eh oğlum, burada bir dev var, bir kız yemeyince bize su salmaz. Kız yemeğe başladığı zaman, o vakit su gelir, kim ne kadar alabilirse alır, sonra yine çeşmeler kurur. Şimdi de sıra padişahın kızına geldi, yarın onu yollayacaklar.

— Neneciğim, bana padişahın oturduğu yeri göster, ben onun kızı ile gidip bu devi öldüreceğim ve sizi kurtaracağım, demiş.

Nene çocuğa padişahın nerede oturduğunu göstermiş. Çocuk ertesi sabah beklemiş. Kızı devin yanına gitmesi için araba ile çıkarmışlar. Çocuk arabaya atlayarak:

— Ben de seninle gelip devi öldüreceğim, demiş.

Fakat kız yalvarmağa başlamış:

— Sana acırım tanımadığım yiğit, in aşağı, gelme, beni yediği gibi, seni de yiyecek.

Çocuk aldırmamış ve:

— Sen korkma, demiş.

Yolda giderlerken çocuk kızın dizine yaslanmış ve uyumuş. Devin deliğine yaklaştıkları vakit kız devi görmüş ve ağlamaya başlamış. Bu yaş damlaları çocuğun yüzüne dökülmüş. Çocuk uyanmış ve:

— Ne var, niçin ağlıyorsun? demiş.

Kız da devi göstermiş. Çocuk hemen kılıcını çekmiş ve devle karşı karşıya gelmiş. Çocuk bir vuruşta devin üç başını da kesmiş. Buna sevinen kız elini devin kanına batırmış ve çocuğun ardına yapıştırmış.

Kız eve döndüyen babası kızına ne için gitmediğini sormuş. Kasabanın susuzluktan öleceğini söylemiş, fakat kız:

— Babacığım, ben kaçmadım, bir yiğit bindi benim arabama, beraber gittik. O yiğit devi öldürdü.

— Nerede o yiğit?

— Gitti kasabaya, ama ben onun ardına devin kanından elimle nişan koydum.

Buna kimse inanmak istemiyormuş, fakat biraz sonra çeşmelerin aktığını, saatler geçtiği halde suların dinmediğini görünce, buna inanmışlar.

Şimdi bu çocuğu nasıl bulsunlar. En sonra padişah emir vermiş: "Bütün kasabanın erkekleri sarayımın altından geçsin, kızım evlenmek istiyor. Kızım kime altın elmayı atarsa, o olacak benim güveyim.," demiş.

Herkes gelip geçmiş, fakat bu çocuk geçmiyormuş. Ertesi sabah bire kadar herkes geçmesini emretmiş, herkes ümitle gidiyor, bu çocuk yine gitmiyormuş. Üçüncü gün nene bu çocuğa:

— Oğlum komşu delikanlıya söyledim, gelecek seni çağırsın, beraber saray altında geçesiniz, belki sana kısmettir, demiş.

Biraz sonra delikanlı gelip onu çağırmış, evvelâ gitmek istemedi ise de, sonra razı olmuş.

İki delikanlı alayın en gerisinde ilerlerken altın elma bu çocuğun omuzuna vurmuş, lâkin komşu çocuğu bana attı diyerek bir defa daha deri dönmüşler. Kız yine elmayı bu çocuğa atmış.

Çocuğu alıp padişahın huzuruna götürmüşler. Padişah:

— Dile benden ne dilersen, oğlum!

— Bir şey dilemem, şevketlim, sağlığını dilerim.

— Oğlum, bu yaptığın büyük iyiliğe karşı sana ne yapsak yine azdır. Bir, kızımı kurtardın, iki, bütün kasabayı suya kavuşturdun.

— Şefketlim, ben ak dünyada bir padişahın oğluyum. Buraya bir ejderha öldürmeğe geldim, lâkin ağalarım beni yukarı çekmediler

ve kaldım pınar içinde. Sonra bir kara koça bindim, getirdi beni buraya. Eğer imkân varsa, bana yardım et de, çıkayım ak dünyaya.

— Oğlum, seni ak dünyaya götürecek bir kimseyi bulursan, gel her ne lâzımsa yapacağım, demiş.

Çocuk çıkmış aramaya. Gide gide kasabanın dışına varmış. Orada bir büyük ağacın altına uyusun diye uzanmış: Bir aralık bir cıvıltı duymuş, kaldırmış başını, bir de ne görsün: bir koca yılan ağaçtaki yuvaya tırmanıyor. Hemen kılıcını çekip yılanı kesmiş, sonra onu başı altına yastık yapıp uyumuş.

Bu ağaçtaki yuva boba kuşunun yuvası imiş. Uzun yıllar boba kuşu yavru çıkarır, fakat bir şey yavrularını yermiş.

Biraz sonra boba kuşu havada görünmüş. Çocuğu ağaç altında görünce onu öldürmek için hızla saldırmış, fakat yavrular cıvıldayarak annesine:

— Bu ağa olmasaydı, şimdi biz olmayacaktık dünyada, bak başı altında ne var, demişler.

Boba kuşu dikkat edince çocuğun başı altında yılanı görmüş ve işi anlamış.

Gün dönmüş, çocuk hâlâ uyurmuş. Güneş çocuğun yüzüne vurmasın diye kuş kanatlarını germiş, çocuğa gölgelik yapmış. Akşam üzeri çocuk uyanmış, başı ucunda koca boba kuşunu görmüş. Kuş dile gelerek:

— Ey çocuk, sen benim yavrularımı ölümden kurtardın, bana büyük bir iyilik yaptın. Ben de sana bir iyilik yapmak isterim. Dile benden ne dilersen, demiş.

— Senin gibi bir kuştan ne dileyim, sağlığını dilerim.

— Hayır dile benden ne dilersen, her şeyi yapmağa hazırım.

— Beni ak dünyaya çıkarmanı dilerim, demiş.

Boba kuşu bir düşünmüş ve:

— Ey çocuk, olur, demiş. Ben seni ak dünyaya çıkaracağım. Yalnız bir şartla: bana kırk fırın ekmek, kırk kızartılmış koyun ve kırk tulum su getirecen, onları sırtıma koyacan, sonra sen de binecen "ga" dedim mi, bir fırın ekmekle bir koyun verecen, "gu" dedim mi, bir tulum su verecen. Böylece seni ak dünyaya çıkaracağım.

Çocuk kasabaya gelerek padişaha meseleyi anlatmış. Padişah emir vererek her şeyi tamam ettirmiş. Arabalara yükletip ağacın altına taşımışlar.

Ertesi sabah, çocuk bütün bunları kuşun sırtına yükletmiş, kendi de binmiş ve havalanmışlar. Yolda kuş "ga" dermiş, çocuk bir fırın ekmekle bir koyun verirmiş, "gu" dermiş bir tulum su verirmiş. Artık ak dünyaya yakınlaşdıyan kuş "ga" demiş. Ama yokmuş ne "versin, çocuk bacağından bir parça et keserek kuşun ağzına vermiş. Kuş anlamış insan eti olduğunu anlayarak yememiş, dilinin altına saklamış. Gelmişler ak dünyaya, kuş yere konmuş ve çocuğa "ha şimdi yürü, selâmetle evine git", demiş. Çocuk yürümezmiş. Kuş ısrar edince meseleyi kuşa anlatmış. Kuş hemen dilinin altına saklamış olduğu eti çıkarmış çocuğun bacağına yapıştırmış. Bir defa yalamış, çocuğun ayağı eskisi gibi sağlam olmuş ve yürüyüp gitmiş.

Gelelim biz ağalarına. Onlar aralarında kavga ederken babasları da kıza ortak çıkmış ve:

— Sizinkiler size kavga olmasın diye bu da bana, demiş.

Çocukları öbürleriyle evlenmiş, lâkin en küçük kız padişaha:

— İsterim bir kat elbise, fındık kabına el dokunmadan kendi girsin kendi çıksın, ancak o vakit razı olacağım, demiş.

Padişah terzilere kırk gün vade ile bu elbiseyi yapmaya emir vermiş. Kimse bu elbiyesiyi nasıl yapacağını bilmezmiş.

Çocuk meseleyi öğrenince bir terzinin yanına giderek çırak girmek istemiş. Terzi: "Defol başımdan, zere benim başımda ateş yanıyor, elbiseyi yapamazsam padişah başımı kesecek", demiş ve çocuğu koğmuş. Çocuk sora sora, en nihayet ihtiyar bir terzide çırak girmiş. Terzi derdini çocuğa anladınca çocuk:

— Ustam, bana iki çuval fındık getir ve yanımdan git, kırkıncı günü gel elbiseler hazır, demiş.

Terzi iki çuval fındık getirmiş, çocuğu dükkâna kapamış. Çocuk fındıkları yere dökerek başlamış kırıp yemeye. Bir gün, ihtiyar terzi çocuğun yanına gidip elbiseyi nasıl yaptığını görmek istemiş. Bir de ne görsün, çocuk, fındıkları kırıp yiyormuş. Bir iki gün sonra gitmiş, çırak yine fındıkları yiyormuş. Eyvah, demiş bu çocuk benim başımı kestirecek. Kırkıncı gün gitmiş. Çocuk:

— Buyur ihtiyar, hazır, demiş ve fındığı açarak elbiseyi terziye göstermiş. Sonra kapayarak padişaha götürmesini söylemiş.

Terzi sevinerek elbiseyi padişaha götürmüş. Padişah ta elbiseyi kıza vermiş. Kız çocuğun geldiğini anlamış. Düğüne izin vermiş. Padişah, terziye itibar ederek onu en güzel bir yere oturtmuş. Biraz sonra çocuk güzel giyinik, güzel bir atla düğüne gelmiş. İhtiyar terziyi yerinden kaldırıp kendi oturmuş, teriziye atını gezdirmesini emretmiş.

Biraz sonra koşular başlamış. Çocuk da atını koşturmuş ve birinci olarak gelmiş. Padişah yüksek bir yerde yeni gelinle koşuyu seyrediyormuş. Koşu bittikten sonra başlamış bahşiş vermeye. Evvelâ birinci geleni çağırmış. Çocuk yanına gedince padişahın yakalarına yapışmış ve millete dönerek:

— Ey millet bu benim babamdır, bu da nişanlımdır. Böyle babalara kılıç lâzım, deyerek kılıcı ile bir vuruşta babasını kesmiş. Sonra kardaşlarını bularak onları da kesmiş, düğünü yapmış ve karısı ile mesut olarak bu güne kadar yaşamış.

İKİ KARDEŞ

Bir vakit bir adamın iki oğlu varmış. Adam hastalanıp yatağa düşmüş. Bir gün oğullarını yanına çağırmış:

— Oğlum, demiş, ben artık öleceğim. Ben öldükten sonra, mallarımı ikiniz bölüşünüz.

Birkaç gün sonra baba ölmüş. Oğullarından biri daha büyük olduğundan dolayı küçük kardaşına bir şey vermemiş. Küçük oğul fakir olmuş. Onun bir şeyi kalmayıp, büyük kardaşının yanına gidip ondan bir tepsi un istemiş.

Fakat büyük kardaşı ona:

— Git, sen de çalış, sen de çıkar ekmeğini, demiş.

Küçük kardaş bir şey demeden geri dönmüş. Açlığına dayanamayıp birkaç para çıkarmak için yola koyulmuş. Böyle giderken bir kayanın yanına varmış. Bu kaya ise devlerin eviymiş.

Öteden devler gelirlerken, küçük kardaş bir kayanın ardına saklanıp devleri gözletmiş. Devler, "çanga" deyince kaya açılıvermiş. İçeri girmişler "çunga" deyip kayayı kapamışlar. Biraz sonra devler çıkıp gitmişler.

Küçük kardaş kayanın yanına yaklaşarak "çanga" demiş, kaya da açılıvermiş. Kayanın içi mağara imiş. Orada çuval çuval altın varmış. Küçük kardaş bir torbaya altın doldurarak geri dönmüş. Mağaradan çıktığında "çunga" diyerek kayayı kapamış, Eve dönmüş.

Büyük kardaş bunu duyunca küçük kardaşının yanına gitmiş. Küçük kardaş da meseleyi iğneden ipliğe kadar anlatmış. Açgözlü kardaşı da oraya gitmeyi karar almış.

Ertesi gün erkenden kalkıp kayayı aramaya çekilmiş, yanına gelip "çanga" diyerek kayayı açmış. Çok altın alayım derken hayli uğraşmış. Bu sırada devler dönüvermişler. Büyük kardaş bir fırına saklanmış. Açık kayayı görünce devler hiddetlenmişler.

Biri:

— Burada insan kokusu var, demiş.

Öbürleri inanmamışlar. İyi ama, o dev hep tekrarlayıp duruyormuş:

— Burada insan var, diye.

Beraber arayıp, zengin kardaşı fırının içinde bularak, parampar-ça edip, aralarında bölüşüp yemişler.

BEYİN OĞLU İLE GÜZEL KIZ

Bir varmış, bir yokmuş bir beyin bir oğlu varmış. Artık evlenme sırası gelmiş. Fakat bir türlü kendine güzel kız bulamazmış. Evden çıkmış, kısmetini aramak için yola çekilmiş. Az gitmiş, uz gitmiş nihayet bir çayırdan geçerken bir kadıncağıza rast gelmiş. Ninecik ona:

— Nereye gidiyorsun oğlum? demiş.

Beyin oğlu derdini anlatmış, Ninecik:

— Oğlum, ben sana güzel kız bulacağım, demiş, ama bir şartım var. Sana üç kutu vereceğim. Bunları suyun kenarına varmadan açmıyacaksın. Suyun kenarına vardın mı "sucağız" diye bağıracaksın.

Çocuk kutuları almış ve yoluna devam etmiş. Az gitmiş uz gitmiş çocukcağızı öyle bir merak sarmış ki, dayanamayıp kutuların birini açmış, İçinde bir gül varmış.

Kendi kendine:

— Artık öbürlerini açmayacağım, demiş. Gene yürümeye başlamış. Az gitmiş, uz gitmiş çok meraklanarak ikinci kutuyu da açmış. İçinde bir gül varmış.

— Artık, üçüncüsünü açmam, demiş.

Yine yola çekilmiş. Yolda nineciğin sözlerini hatırlamış. Bir suya rastlamış, Hemen "sucağız" diye bağırmış. Kutu açılarak içinden güzel bir kızcağız çıkmış. O ise peri kızı imiş. Kız o kadar güzelmiş ki, bütün etrafı aydınlatılmış. Çocuk, güzel kızı görünce

— Sen benim kısmetimsin, seni alacağım, demiş.

İkisi geri çekilmişler. Yol çok uzak imiş. Yolda kızın iki güzel kızancığı olmuş. Birinin adını Ahmet, öbürünün adını ise Hüseyin koymuşlar. Artık beyin köyüne yaklaşmışlar. Geceyi geçirmek için bir ormanda kalmışlar. Orada soğuk sulu bir çeşme varmış. Beyin oğlu çeşmeye yakın bir ağacın üzerine yatak yapmış.

Ertesi sabah çocuk erkenden ava çıkmış. Tam bu sırada bir çingene kızı su almaya gelmiş. Bir de ne görsün. Güzel bir kız bütün aydınlatıyormuş. Çingene kızı hemen beyin karısının yanına çıkmış. Konuşmaya başlamışlar. Beyin karısı her şeyi anlatmış. Peri olduğunu da söylemiş,

— Kafamda bir şişik var, onu bastırdığım zaman kuş olup uçuyorum, demiş. Çingene kızı beyin karısını aldatmak için:

— Beni bitlesene, demiş.

O da çingene kızını bitlemiş. Sonra çingene kızı:

— Dur şimdi ben seni bitleyeyim, demiş.

İyi ama, onu bitlerken çingene kızı şişiğini bastırmış, o da kuş olup uçup gitmiş. Peri kızının yerine çingene kızı kalmış.

Kocası avdan gelirken şaşmış.

— Acaba niçin bu kadar karanlık. Herhalde peri kızı olduğu için, böyle oluyor, demiş.

Sonra gidip çingene kızı ile kızanlarını alıp köyüne götürmüş. İyi ama, her akşam onların penceresine kuş konarmış ve şöyle dermiş.

— Uyusun da büyüsün Ahmet ile Hüseyin, beyin oğlu ile çingene kızı ise kanla irin üğürsün!

Kadın işi anlamış. Yalancılıkla kocasına:

— Benim belim ağrıyor, bu öten kuşun etini yersem düzeleceğim, demiş.

Beyin oğlu kuşu tutmalarını emretmiş. Kuşu tutup kesmişler. Keserlerken bir damla kan yere düşmüş. O kan damlasından bir kavak büyümüş. Kavak ise her akşam gıcırdıyarak:

— Uyusun da büyüsün Ahmet ile Hüseyin, beyin oğlu ile çingene kızı kanla irin üğürsün, dermiş.

Kadın işi gene anlamış:

— Adam, demiş, şu ağacı kestir, çok gıcırdıyor.

Beyin oğlu ağacı kestirmiş. Ağacı keserlerken bir yonga kaymış. Bu yonga tekerlene tekerlene bir ninenin kapısına varmış. Ninecik te onu alıp çömleğine kapak yapmış.

Sabahleyin ninecik işe gitmiş. Kızcağız yonganadan çıkıp evleri süpürmüş, bulaşıkları yıkamış, ekmek pişirmiş. Nine gelirken gene kapak olmuş.

İki, üç gün böyle yaparmış. Ninecik, ihtiyar olduğundan köyden kızlar yardım ediyor zannedermiş. Kızlara sormaya gitmiş. Onlar da: Biz sana yardım etmedik, demişler.

İhtiyar kadın:

— Allahım, bana bu hizmeti kim yapıyor, acaba bunu gözetsem nasıl olur, demiş.

Sabahleyin kalkmış, tavana çıkıp bir delik delmiş ve gözetmeye başlamış. Kız yongadan gene çıkmış. Tam evleri süpürürken ninecik birden kapıdan girmiş. Kız hemen çömleğin yanına kaçmış, fakat ninecik elinden tutarak tılsımını bozmuş. Artık o, ninneciğin kızı olmuş.

Kıza dünürlüğe gelmeğe başlamışlar. Kız ise ben evliyim, benim kızanlarım var, dermiş. Fakat onun evli olduğuna kimse inanmazmış.

Beyin oğlunun çok incir ağacı varmış. İncirleri toplamışlar. Lâkin dizmek için köyde kızları toplayıp meci yapmak istemişler. Beyin oğlu kızları haykırmaya gitmiş. Sıra o güzel kıza da gelmiş. Beyin oğlu kızı görünce karısına benzetmiş. Kız ise kendi kocası olduğunu derhal anlamış ama birşey söylememiş.

Her neyse, onlar ninesinle beyin oğlunun evine gitmişler ve herkes gibi incir dizmeye başlamışlar. Beyin oğlu ise hep o kıza bakıyormuş, hep karısına benzetiyormuş. Bir sıra bütün kapıları kitlitlemiş ve meciye gelenlere:

— Şimdi herkes geçirdiği hayatı anlatacak, demiş.

Herkes anlatmış. Yalnız kız anlatmazmış.

— Ben hiçbir şey geçirmedim, dermiş. En nihayet razı gelerek uzun uzun hepsini anlatmış. Bunu duyan meciciler çingene kızını adamakıllı dövüp köyden dışarı uğratmışlar, güzel kız ise kocasına, kızanlarına ulaşmış. Şimdi de yaşıyorlar.

EN KÜÇÜK KARDEŞ

Bir ailede üç çocuk varmış. Bu çocukların babasının yalnız iki beygiri ile birkaç koyunu varmış. Zaman geçmiş. Çocukların ana ve babası ölmüş. Çocuklar babasının malını paylaşmışlar en büyük çocuk beygirin birini, daha küçük çocuk beygirin diğerini ve en küçük çocuk koyunları almış. Böylelikle en küçük kardeş çoban olmuş. Koyunlarla geçinmeye başlamış. Ona ağabeyleri hep gülerlermiş çoban diye.

Günün birinde en büyük çocuk geziye gitmiş. Dönüşte babasının mezarının ne olduğuna bakmak için mezarlığa sapmış. Ne görsün, babasının mezarı açık. Bu vaziyet karşısında gece mezarı kim eştiğini öğrenmek için bekleyecek olmuş. Karangı basmış. Karangıdan birşey göremiyor, kestiremiyormuş. Uykusu da gelmiş, uyumuş. Mezarı kim eşti, kim eşmedi, yani bir şey öğrenmeden eve dönmüş. Kardeşlerine meseleyi anlatmış.

Ertesi gece babasının mezarını beklemek için ortanca çocuk gitmiş. O da aynı ağabeyisi gibi uyumuş, mezarı kim eştiğini görememiş.

Sıra küçük kardeşe gelmiş. Çocuk giderken bir levalık löplöbü almış. Uyumasın diye etrafına kara çalı tikeni toplamış. Böylelikle löblöbü yiye yiye tikenden koruna koruna uyumamış. Bir sıra nal sesleri işidilmiş. Güzel bir kara at gelip mezarı eşmeğe başlamış. Çocuk beygiri tutmuş.

İkinci gece çocuk kırmızı bir beygir tutmuş. Kırmızı beygir de çocuğa yalvarmış, çocuk onu da salmış.

Üçüncü gece çocuk beyaz bir beygir tutmuş. Yalvardıktan sonra çocuk onu da salmış.

Zamanın geçmesiyle bir gün o memleketin beyi her tarafa kızını beygiriyle sarayın kırkıncı basamağına çıkacak çocuğa vereceğini ilân etmiş.

Bey'in yaşadığı kasabaya doğru her taraftan beygirli gelmeye başlamış. Beygirleri olan kardeşler de gitmişler.

Birinci günde sekizinci basamaktan yukarı kimse çıkamamış. Kız kendisini alacak çocuğun orada olmadığını söylemiş.

O zaman bey çıraklarını dağlara, ovalara, her yere yollamış ve çoban, kör, topal hepsinin gelmesini söylemiş.

En küçük kardeş mezarlığa gidip kara beygiri çağırmış. Beygir ona güzel ruba getirmiş. Çocuk giyinmiş, beygire binip beyin sarayına gitmiş. Beygiri gezdirip bir defada otuz altıncı basamağa çıkmış. Kız gülmeğe başlamış.

Akşam olmuş. Çoban koyunları eve getirmiş ve ağabeylerine ne oldu diye sormuş. Onlar da:

— Çok güzel bir çocuk geldi, demişler, otuz altıncı basamağa çıktı. Kırkıncı basmağa o çıkacak.

Çocuk ağabeylerine yalvarmış:

— Ağa beni de alın.

Onlar alayla:

— Sen mi çıkacaksın yoksa! demişler.

Ertesi gün en küçük çocuk kırmızı beygirle otuz sekizinci basamağa çıkmış. Kızın yüzü hepten gülmüş.

Üçüncü gün çocuk beyaz beygirle gitmiş. Beygirini gezdirdikten sonra sarayın kırkıncı basamağına çıkıp kızı almış. Halka karşı selâm vermiş ve kendini ağabeylerine bildirmiş. Onlar şaşıp kalmışlar.

Bey, kızını en küçük kardeşe vermiş. Kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Şimdi de çok güzel geçiniyorlar.

SİHİRLİ ÇAKMAK

Bir varmış, bir yokmuş,. Evvel zaman içinde gurbetçi bir çocuk varmış. Çok görmüş, çok geçirmiş bu çocuk. Çok çile çekmiş, ama erkekçe katlanmış bütün çilelere. Aç durmuş, açım dememiş. Susuz durmuş, susuzum dememiş. Gözlerinden kanlı yaşlar dökmüş mü, dökmüş, için için ahlar çekmiş mi, çekmiş ama merhamet dilenmemiş. Gelgelelim gün gelmiş ki, onun da kaderi gülmüş nihayet. Kambur felek.

— Yeter artık çocuk. Anan var gül gibi, kardeşin var bülbül gibi, git sağlığında onları gör. Dertleri varsa, dertlerine derman olursun. Yürü çocuğum diyarına, ana baba kucağına, yetişir bu gurbet ellerde çektiğin!.. demiş.

Çocuk da hemen yola revan olmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ayla bir güz gitmiş. Gitmiş, gitmiş, bir aralık karşısında saçları sümek gibi ihtiyar bir kadın belirmiş. Çocuk da, iyi yürekli değil mi, acımış bu ihtiyar kadına.

— Hey ninecik, ninecik, demiş. Bir yardıma ihtiyacın varsa söyle bana. Yardım ederim sana!

İhtiyar kadın çocuğa bakmış, bakmış da:

— Oğul, oğul, demiş. Az gittim, çok gittim, şu karşıda kuru kütükte bir şey unuttum git al bana onu getir, diye ricada, bulunmuş.

Delikanlı bu ak saçlı kadını dinlemiş. Kütük dediği de kütük değilmiş ama, sihirli bir yermiş. İçinde üç oda, üçünde de sihirli birer çakmak varmış. İhtiyar kadın orasını iyilik için değil de, kötülük için söylemiş çocuğa. Bir cazı karıymış o. Ne bir işi, ne ağzında bir dişi, yalnız fenalık yapmak için aradığı bir kişi varmış. Olacak ya, gurbet şerbetini içmiş, dertten içi içine geçmiş bu zavallı çocuğa raslamış işte. Mağara da ağacın içinde, alacak şey de yedi kat yerin dibinde, korkunç bir varlığın elinde duruyormuş.

Çocuk onu dinlemiş. Ağaca girmiş, ağaçtan mağaraya, mağaradan kovuğa, kovuktan da soluk soluğa bir odaya girmiş. Girmiş ama, içeride vaziyet çirkinmiş. Orası ise cin, peri dağıymış. Karşısında bir

köpek belirmiş. Gözleri fincan gibiymiş. Öte bakmış beri bakmış çocuk, köpeği görünce benzi atmış,. Atmış ama, korkudan kaçamamış da. Oradan bir torba para alıp, ikinci kapıya varmış. Orada da bir köpek çıkmış önüne Köpek de ne köpek, ötekinden iki kat daha korkunç!.

Korku, korku, ama çocuk ne korkudan çekilmiş, ne de köpekten belinlemiş. Benim vazifem büyüktür, elimdeki şu torba yüktür, deyip torbayı boşaltmış. İçine gümüş paralar doldurmuş. Sonra yine "derde derman, sağlığıma engel olmaz" deyip, iki sekip, bir zıplayıp yine bir üçüncü kapıya dayanmış. İçeri girmiş. Ama ne görsün. Yine bir köpek, gözleri harman, kulakları kocaman, vücut balkanmış. Ama çocuk da pek kahramanmış. Köpeğe bir bakmış, iki bakmış, ayağını hızla atmış ve gümüşleri bırakıp altın doldurmuş torbaya. Tam çıkacağı sırada, gözüne annenin istediği çakmak ilişmiş. Altınları bırakıp, çakmağı almış ve geri dönmüş. Onun da talihi açık çıkmış. Köpekler ona birşey yapmamış. Ereden, dereden, çıkmış bu karanlık yerden. "Gurbetçinin yıldızı açıldı, talih bana bu çakmağı bağışladı" derken iki büklüm, kör kötürüm, ihtiyar kadın belirmiş karşısında:

— Güzel çocuğum, yiğit çocuğum, ver Allah'ın perili çakmağını bana, pek şükür edeceğim sana,. Ben az gezdim, çok kişilere iyilik ettim, sana da ederim, demiş, demiş ama, tavşan bayırı aşmış, bu çakmak ise bir sihirli taşmış. Çakmağı çakınca insanın karşısına o mağaradaki köpekler çıkarmış. Anne ise birisine değil, çok kişiye kötülük yapmış, çok kişiyi ağlatmış, çok kişi yi karalara bağlatmış.

Basma pabucuma, basarlar pabucuna, derler ya, işte allem kallem, çocuğu yok etmek isteyen anne de muradına eremeyince çakmağı çok görmüş ona. Yalvarsa da yakarsa da, dokuz dereden on su alıp getirse de çocuğu kandıramamış. Çakmağı alamamış. Alamamış ama, kalbi buna da inanamamış. Anlamadan çocuğa bir vurmuş, yere düşürmüş. Ama yakışıklı levent kalkmasıyle hançerini çıkardığı bir olmuş. İhtiyar kadını bir sallamış, başını kesmiş. "Çok şükür, kurtuldum" diyerek yola revan olmuş.

Gitmiş gitmiş, yol bitmiş. Dere çıkmış, dereyi geçmiş, deniz çıkmış. Hemen bizim yiğit çakmağını çıkarmış, bir çakmış, köpek çıkmış, bir daha yine bir köpek, üçüncü çakmasında ise üçüncü köpek. Üç köpek dizilmişler sıraya. Biri: "Buyur yiğidim", ikincisi "Buyur kahramanım", üçüncüsü "Buyur aslanım" demiş. Hemen çocuk denizin kara olmasını dilemiş. Köpekler bir havlamışlar, deniz kara oluvermiş de, "Buyurun şu devam ettiğiniz yola" demişler.

Az gitmiş, uz gitmiş, çocuk, sağ salim, ana, baba, kapısına ermiş. Eve girince sevinç üstüne sevinç sarmış içini. Şimdi anamı görürüm, şimdi babamı, kardeşlerimi görürüm! Gözlerinden sevinçten iki sıralı yaşlar akmış. Derken, yüreğini yeniden keder sarmış.

Çünkü girince, ne görsün, ne ana, ne baba kalmış. Hepsi bu dünyaya gözlerini yummuşlar. Hepsi oğula ağabeye hasret, gam kasavet içinde bu dünyadan gitmişler. Ne yapacağını şaşırmış zavallı. Ne ana diyeceği, ne baba diyeceği, ne yiyeceği, ne danışacağı kimseler kalmış. Gel ağlama, gel karalar bağlama da dur durabilirsen.

Nihayet "Anam, babam, rahmetli oldu, bana da bu yazılıymış" diyerek, o köye çoban olmuş. O çok seneler gelip geçmiş aradan. Çocuğa çok kızın lâfını etmişler. Ama birine razılık göstermiyormuş. Yüreğinde padişahın kızı yatıyormuş onun. İlle de o olacak! diyormuş. Ama başındaki fakirliği ne yapsın? Bu fakirlikle padişahın kızını istiyebilir mi?

Bir gün böyle, beş gün böyle derken genç çobanın içi yanıp tuşuyormuş. En sonunda "Bıçak kemiğe dayandı" diyerek bir çakmış çakmağı yine o köpek çıkmış karşısına. Ona, bir gece gidip padişahın kızını gizlice alıp evine getirmesini emretmiş. Köpek daha o gece kızı almış getirmiş. Çocuk bir de ne görsün: Güzellerin güzeli, nur topuymuş, kar topuymuş güzel. Bakmış bakmış da, kıyamayarak onu yeniden çevirmiş evine, çevirmiş ama, padişah anlamış işi. Kıza sormuş, birşey dememiş. Halayığa sormuş, bir şey görmedim, demiş. Ama kurt başlamış içini yemeğe padişahın.

En sonunda kız babasına, güzel bir delikanlıyı rüyasında gördüğünü, ama kimdir, neyin nesidir, bunu bilmediğini söylemiş. Padişah da hemen "Geceleyin kızımı saraydan alan kimdir acaba, bunu nasıl tutabilirim!" diye düşünmeye başlamış.

Bir akşam yatarken kızını un dolu bir çuvala bağlamış. Çuvalda da bir delik bırakmış. O gece olacak işte, bu iş duyulacak işte, genç çoban köpeğini yine kızı almağa göndermiş. Köpek kızı getirip götürürken saraydan çobanın kulübesine kadar uzun bir beyaz iz gelmiş meydana.

Sabahleyin padişah izleyerek, un çuvalının çobanın evine gittiğini anlamış. Çok kızmış. Hemen vezirlerine, çocuğu tutup darağacına çekmelerini emretmiş. Emir emirdir, padişahın vezirleri çobanı yakalamışlar. Darağacına bağlamışlar.

Çocuk ise çakmağına güvenirmiş. Bir yoklasa, yanında yok. Hemen vezirlere "Son arzum, son kanadım, ben bu işten çok utandım. Müsaade edin de son nefesimle bir cigara bari yakayım" demiş. Kavli karar müsaade etmiş. Çocuk gidip çakmağını almış. Darağacının yanına dayanmış. Çakmağı bir çakmış yanmamış, ikinciye çakmış yine yanmamış, üçüncüye çakınca, hemen karşısına üç köpek gelivermiş: birinin gözleri fincan, birinin değirmen kayası, birinin ise harman kadarmış. Bunları görünce etraftakiler şaşırıp kalmışlar. Köpekler hemen:

"Buyurun" demişler. Çocuk da "Beni şunlardan kurtarın, sizdedir bütün umutlarım" demiş. İşin ötesini siz düşünün. Ne padişahı kalmış, ne tek veziri. Hepsi paramparça olmuş.

Padişah kızı çobanın, çoban da padişah kızının olmuş. Ama buna fakir fukara ne kadar, ne kadar sevinmiş bilseniz! Çocuk padişah olmuş. Adını da Çakmakçık koymuşlar. Bir düğün, bir düğün yapmış Çakmakçık ki, herkes yemiş içmiş.

İYİLİĞE İYİLİK

Evvel zamandayken, kalbur samandayken, pire hamamdayken, sinek tavanda sıçanları tutup tutup yerken, memleketin birinde bir delikanlı varmış. Delikanlı o memleketin Beyi'nin kızını seviyormuş. Seviyormuş sevmesine, ama elinden ne gelir. Sevdadan gönlü dolup taşarmış. Kızın aşkına dağlar aşarmış. Çareler ararmış.

Gel gelelim, derdini kimseye açmazmış.

Bey, kızını alacak olandan bir gök at varmış onu istermiş. At da sihirli, bir görünür, bir kaybolur. Aradan onu gören ya olur, ya olmazmış. Gök at bir çeşmeye gelirmiş. Yavaşça eğilirmiş. Doya doya su içer dönermiş. Ama onu kaç kişi tutmaya çalışsa da tutamamış. Kaçar gider, ne iz eder, ne ses edermiş. Ama atı tutmak, çocuğa bir kedermiş. Çırpınmış çırpınmış birşey yapamamış.

Sokakta mahzun mahzun gezinirken bir ihtiyara raslamış. "Şu ihtiyara da derdimi açayım. Dert ağlatır, aşk söyletir. Derdini saklayan derman bulamaz, derler" demiş kendi kendine ve:

— Baba, baba, ak saçlı baba. İyi dinle beni, iyi işit. Yüreğime oturmuş bir derdim var. Bir bey kızı sevdim candan, ama kavuşamıyorum bir türlü. Bey benden bir gök at istiyor. Bu at da bir çeşmeye su içmeğe geliyor ama, tutması güç. Tutayım derken kaçıyor, ardından koşayım derken, gözden kayboluveriyor. At olmayınca, dertli gezezeceğim. Ben bu kız uğruna can vereceğim. Söyle bana ne yapayım diye yalvarmış.

İhtiyar bir düşünmüş, iki düşünmüş. En sonunda çocuğa dönmüş ve :

— Oğlum, bu atı tutmak için, sana bir yol göstereceğim. Ama, iyiliğe iyilik yakışır. O sade iyi yürekli insanları taşır.

Demiş dememiş ihtiyar, çocuğun eline bir kova vermiş. Kovanın içinde de parlak bir taş varmış.

— Bu kovayı al! At su içmeğe geldi mi önüne koy. Sonra o dile gelir. Sen de gidersin, demiş ihtiyar kaybolmuş gitmiş.

Çocuk da almış kovayı, gitmiş çeşme başına, başlamış bakınmaya etrafına. Az beklemiş, uz beklemiş, günün birinde gök at gelmiş. Tam su içeceği zaman çocuk kovayı önüne koymuş. Koyunca çeşmenin suyu durmuş. Kovanın içinde gözleri kamaştırıcı bir su peyda olmuş. Çocuk bir bakmış bayılmış, bir bakmış ayılmış. At suyu içince çeşme yine şırıl şırıl akmaya başlamış. Suların şırıltısına at da oynamaya, kişnemeye, şahlanmaya başlamış. En sonunda at dile gelmiş:

— Ah gençlik gençlik, dinçlik dinçlik. Hani bana, şimdi bir delikanlı. Binsin bana da koştursun, demiş.

Çocuk sevinmiş. Hemen atı tutup binmiş. Dörtnala beyin sarayına doğru uçuyormuş at. Giderken bir adam görmüş yolda. O adam çeşme suyunu durduramamış.

— Nereye gidiyorsun? diye sormuş çocuğa.

Çocuk da, hemen ihtiyarın "İyiliğe iyilik yakışır" sözlerini hatırlamış. O da hiç tereddüt etmeden hakikatı söylemiş. Suyu durduran adam:

— Beni de götürür müsün? diye sormuş.

Çocuk da:

— Götürürüm, demiş.

Suyu durduran da binmiş ata. Yürümüşler tozu dumanı kata kata. Ama biraz gider gitmez, bir adam belirmiş öte tarafta. Bu adam da dağların perisiymiş. Çocuk, ona da hakikatı söylemiş. Binmişler ata, yollanmışlar. Giderken, yol boyunda bir çoban çıkmış ortaya. Onu da almışlar ata. Dördü de gitmişler saraya. Bey onları görünce şaşakalmış. Ata sevinmiş, ama, atı getirenlere hiç de sevinmemiş. Misafirlerine dudak ucuyla, hoş beş etmiş, ama, hemen misafirlere sunulacağı yemeklere zehir koydurmuş. Misafirlerin haberi yokmuş bundan. Bey sofrayı kurdurmuş. Üzerine yemekleri doldurmuş. Zehirli yemekleri de misafirlerin önüne sündürmüş. Tam yiyecekleri zaman, kavalı almış eline çoban:

— Ben bir yandırayım da, öyle yiyeceğim, demiş.

Bu sırada Bey'in askerleri gelip oturmuşlar sofraya. Yemeğe başlamışlar. Ama çoban öyle yapmış ki, zehirli yemeklerin başına Bey'in

askerlerini oturtmuş. Onlar yemeğe başlayınca, misafirler de, zehirsiz yemeklerden yemeğe başlamışlar. İşte çobanın iyiliği.

Epeyce zaman sonra Bey gelince ne görsün. Askerlerinin hepsi ölmüş. Hiddetinden bütün misafirleri sıcak fırına attırmış. Fırının içi kor gibi kızarıyormuş. Suları salan ihtiyar, öyle yapmış ki, fırın ağzına kadar suyla dolmuş. Onlara da bir şey olmamış. İşte suları salanın iyiliği.

Bey çok kızmış. Kızını kurtarmak için çeşitli şeyler uydurumuş. Bir aralık yine:

— Kızımı bununla alamayacaksınız. Daha bir şartım var. Şu karşıki dağlar, durmadan ağlar. Öyle yapın ki, ağlamaz olsun. Sonra dağın tepesinden bir yumurta yuvarlayacaksınız yumurta kırılmadan sarayımın kapısına gelirse, kızımı veririm, demiş.

Dağların sahibi, hemen çıkmış ortaya. Bir taş atmış dağlara, dağlar ağlamaz olmuş. Sonra bir kuş salmış dağlara, yollar dümdüz olmuş. Almış bir yumurta yuvarlamış dağ tepesinden. Yumurta da hiç kırılmadan, Bey'in kapısına kadar gelip dayanmış. Bey buna inanmamış. Bir defa, bir defa daha tekrarlatmış. Yumurta hiç kırılmadan kapıya dayanırmış.

Bey artık hile yapamayacağını anlamış ve kızını delikanlıya vermiş. Çocuk almış kızı gitmiş evine. Dağların sahibi dağa, su salan suların başına. Çoban, koyunlarının yanına. Böylelikle, iyilikle çocuk da ermiş muradına. İyiliğe iyilik yapmanın sonucu bu olmuş işte.

ALTINBAŞ'LA GÜMÜŞBAŞ

Bir zamanlar üç abla kardeş varmış. Bunlar bir gün aralarında konuşuyorlarmış. En büyüğü demiş ki:

— Ben bir beye gitsem bütün kasabanın yemeklerini yaparım.

Ortancası:

— Ben bir beye gitsem, bütün konağı kuşatacak kadar kilimler dokurum, demiş.

En küçüğü ise:

Ben bir beye gitsem iki çocuk doğururum. Çocuklardan biri altın başlı, ötekisi gümüş başlı olur, demiş.

Kızların evleri yol boyundaymış. Onlar böyle konuşup dururlarken sokaktan Bey'in oğlu geçiyormuş. Kızların konuşmasını duyunca merak etmiş.

Kızların üçünü de konağına aldırmış. İlkin büyük kız söylediğini yapmaya başlamış. Çabalamış., Çabalamış ama, bütün kasabayı doyuracak kadar yemek yapamayınca konaktan kovulmuş.

Sonra ortanca kıza gelmiş sıra. O da çalışmış, çalışmış bir türlü söylediklerini yapamamış. Beyin oğlu onu da kovmuş.

En sonra da sıra en küçük kıza gelmiş. Beyin oğluyla evlenip de aradan dokuz ay geçince nurtopu gibi ikiz çocukları gelmiş dünyaya. Çocukların biri altın başlı, öteki gümüş başlıymış. Bütün konak âlemi bu işe çok şaşmış. Yalnız Bey oğlunun bir şeyden haberi yokmuş. Onlar düşünce dursunlar. Küçük kızın ablaları kardeşlerinin Altınbaşlı ve Gümüşbaşlı çocuk doğurduğunu işitince kıskanmışlar. Hemen cazı karıyı bulmuşlar. Ona altınlar vererek, fenalık yapmasını söylemişler. Cazı karı da kimse görmeden, iki çocuğu kızın yanından alarak, onların yerine iki köpek enceği koymuş. Çocukları ise, bir sandığa koyup denize atmış.

Beyin oğlu kızın yanında iki köpek enceğini görünce çok kızmış. Hemen karısını dövmeye başlamış. O dövmüş, kız ağlamış, o dövmüş,

kız ağlamış, kız gözlerinden kanlı yaşlar dökmüş. Ama ne yapsın! Mini mini yavruları artık yanında yokmuş ki! Nasıl anlatsın, kime anlatsın bu iş içinde bir hile olduğunu? Beyin oğlu dövmekle de öfkesini alamayınca, merdivenlerin altına bir kuyu kazılmasını ve bu kuyuya karısının beline kadar gömülmesini emretmiş. Kız orada gömülü duracak, gelen geçen de yüzüne tükürecekmiş. Beyin emri emirdir, emre itaat edilmesin olur mu? Kızı merdivenin altında bir kuyuya beline kadar gömmüşler. Bundan sonra da, oradan her gelip geçen "Utanmaz!" diye yüzüne tükürmeye başlamış. Ölmesin diye de haftadan haftaya önüne bir parça kuru ekmek atıyorlarmış. Böylece aradan çok seneler geçmiş, kız hep o durumda, hep o çirkin hakaret altında. O, yalnız ağlıyor:

— Kuzularım Altınbaş'la Gümüşbaş kuzularım. Yavrumlarım, cancağızlarım! diyormuş.

Ağlaya ağlaya gözleri akmış, kör olmuş. Kendi kendine hep şu türküyü söylüyormuş:

Göre göre görmez oldu gözlerim
Altınbaşla Gümüşbaş'ı özledim
Mahşeredek hep onları gözlerim
Onlar benim tek ümit yıldızlarım
Ah kara günler, kara günler
Evlâdına herkes böyle mi inler...

Kızcağız ağlaya dursun, biz gelelim çocuklara. Cazı karı onları sandıkla denize attıktan sonra, sandık denizin dalgaları üstünde beşik gibi sallanıp dururken onu bir balıkçı görmüş. Hemen sandığa yaklaşarak, sandalına alıp sahile çıkarmış. Çıkarmış ama, ne kadar uğraştıysa da, sandığı bir türlü açamamış. Açamayınca da, akşamleyin evine dönerken, "bu sandığı boşuna taşımayayım" diyerek onu bir dağda bırakmış. Bu dağa da sadece bir keçi çobanı gidermiş. Bütün varlığı sadece bu keçilermiş. Keçilerin sütünü satıp geçinmeye çalışırmış. Öyle amma, bir akşam keçilerini sağıyorken, görmüş ki keçinin birinde süt yok. Oysa bu keçi, onun en sütlü bir keçisiymiş. Ne oldu acaba, diye düşünmeye başlamış. başlamış. Bir gün böyle, beş gün böyle, derken bir gün bu keçiyi ormanda izlemye koyulmuş. Öğle üstü, onun izlediği keçi, doğruca bir kanaranın dibine varmış. Oraya yanaşmış duruyormuş. Çoban daha dikkatli bakınca, görmüş ki, keçi bu durumuyla bir şey emziriyor.

Hemen keçinin yanına yaklaşmış. Bir de ne görsün, orada bir sandık var. Sandıkta da iki delik. Keçi bu deliklerden memelerini uzatı-

yormuş. Çoban bu acayip sandığı alıp evine götürmüş. Kapağını açınca ne görsün, mini mini iki çocuk! Zaten çobanın çocuğu da olmadığı için bu işe pek sevinmiş. "Benim kısmetin ayağıma geldi" diyerek çocuklara bakmaya başlamış. Gel zaman, git zaman, çocuklar büyümüşler. İşe gitmeye başlamışlar.

Bir gün çocuklar işten gelirken, dere boylarında bir aksakallı ihtiyara rasgelmişler... İhtiyar bir dereyi geçmeye çalışıyor, bir türlü geçemiyormuş. Çocuklar, hemen ihtiyara yardıma koşmuşlar. İhtiyar, çocukların yardımıyla dereyi geçtikten sonra:

— Sağ olun, oğullarım, demiş. Allah size ananızı babanızı görmeyi kısmet etsin.

Bu sözlerin üzerine çocuklar:

— Dede, bizim anamız da var babamız da! Biz, şu dağlardaki keçi çobanının çocuklarıyız, demişler.

İhtiyar da:

— Hayır evlâtlarım, sizin ananız bir beyin evinde çok ağır bir vaziyettedir. Yıllar yılı sizin hasretinizi çekip ağlıyor. Gidip ananızı bulun. Onu bu ağır vaziyetten kurtarın, demiş.

Der demez de gözden kayboluvermiş.

Çocuklar daha ertesi gün yola çıkmışlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dereleri, dağları aşmışlar. Akşam olmuş. Bir değirmende misafir kalmayı kararlaştırmışlar. Değirmende kimseler yokmuş. Akşam olmuş yatmışlar, uyumuşlar. Gece yarısı kapıda birisi: "Gireyim mi?" diye üç defa haykırmış. Onlar da "Gir" demişler. İçeriye bir kadın girmiş. Girer girmez sabah olmuş. Kadın onlara demiş ki:

— Önünüze üç yol çıkacak. Ortaki yoldan giderseniz ananızın yanına varacaksınız, demiş. Bu karı, meğerse evvelki cazı karıymış.

Çocuklar, ortadaki yolu tutmuşlar. Gitmişler, gitmişler, nihayet üç yol ağzına varmışlar. Altınbaşlı çocuk:

— Ben sağdaki yoldan gideceğim, demiş.

Gümüşbaş:

— Ben orta yoldan gideceğim, demiş.

Ayrılıp yollarına devam etmişler. Altınbaş gide gide bir paşanın konağına varmış. Oraya çırak olmuş. Gümüşbaş bir altın ovaya çıkmış. Oturmuş, orada kalıvermiş. Meğer onu cazı karı aldatadurmuş.

Etrafına yılanlar çıyanlar dizilmişler. Çocuğu zehirlemek istemişler. Gümüşbaş ise, cebinden çakısını çıkararak kendini korumaya çalışmış.

Gelelim beye çıraklık eden Altınbaşa. Bir gün iki gün derken çocuk basamakların altında bir kadından:

Altınbaş'la Gümüşbaşı özlerim.
Göre göre görmez oldu gözlerim.

Sözlerini işidince, yerinde donakalmış. Bu kadın beni başımın altın olduğunu nereden biliyor acaba, demiş kendi kendine.

Bir akşam çocuk kadının yanına gitmiş ve:

— Yenge, sen hangi Gümüşbaş ve Altınbaş'ı çağırıyorsun? diye sormuş.

— Yavrum, iki kuzum vardı. Mini mini yavrulardı. Onları göremedim. Alıp benden gittiler, nerelere attılar bilmiyorum.

Çocuk işi anlamış: Beyin oğluna demiş ki:

— Bu kadını serbest bırakmak için kaç altın istiyorsun?

Paşa çocuğu da:

— Bir çuval, demiş.

Çocuk ona bir çuval altın verip anasını almış. Sonra Gümüşbaş kardeşini de bulmuş, anasının gözlerini de açtırtmış.

Gümüşbaş'la Altınbaş büyük bir ev yaptırmışlar. Cazı karının yaptıklarını öğrenmişler ve onu denize atmışlar.

Böylelikle Altınbaş, Gümüşbaş ve anaları yeniden bahtiyar yaşamaya başlamışlar.

ŞEYTANLAR PATLAMIŞLAR

Evvel zaman içinde, memlenetin birinde şeytandan çok korkarlarmış. Geceleri kimse dışarı çıkmazmış, Çıkan bulunsa bile onu şeytanlar paralarmış.

Günün birinde, fakir bir adamın ekmen yapacak unu kalmamış. Değirmene gitmek de birkaç gün sürermiş. Gece basınca da şeytanlar belirir, herşeyi alt üst ederlermiş.

Nasılsa, bu fanir adam buğdaylarını arabaya koymuş, değirmene yollanmış. Gide gide değirmene varmış. Hemen buğdayını öğütmüş ve yine gerisin geriye yoluna koyulmuş. Ama değirmenci:

— Gitme, ağam. Değirmenden gece dönen evine dönmüyor. Dönen olursa un yüzü görmüyor. Şeytanlar, onları yolda alıp, öteye beriye atıyorlar. Sonra ya buna pişman, ya da bana düşman olacaksın. En iyisi mi, kal yanımda, horozlar öttü mü çık yoluna, demiş.

Ama fakir adam, öküzlerini koşmuş. Kendi kendine "Yol yürümekle, borç ödemekle tükenir" deyip yola düşmüş. Gitmiş gitmiş, yolun yarısında gece basmış. Her yer kararmış. Etrafa sessizlik çönmüş. Yalnız bazı kuşların cıvıltıları işitiliyormuş. Adam norkmuş ve hemen arabadaki çuvalların altına gizlenmiş. Öküzler ise kendi başlarına yürüyorlarmış. Yolda arabayı gören şeytanlar, derhal öküzlerin önüne geçmişler. Sonra çuvalla dolu arabaya binmişler. Aramışlar taramışlar arabada kimseyi görememişler. Öküzlerin kendi kekdilerine gittiklerine şaşakalmışlar. Şeytanlar, aramaya devam etmişler. Kimisi arabanın altına, kimisi arabanın geri yanına, kimisi yol boylarına gitmişler. Ama, insan cinsi yok da yok.

Etraf aydınlanmaya başlamış. Horozlar ötüşmüşler. Horozlar ötünce aralarından biri:

— Bırakın. Artık kuvvetimiz kesildi. Horozların ötüşü, bizim varlığımızı bitirdi.

Şeytan böyle der demez, arabada çuvalların altına gizlenen adam:

— Diy, yavrularım, demiş.

Şeytanlar "diy" sözünü işitince, kızmışlar ve: "Bizi şimdiye kadar kimse aldatmadı da, bu adam mı aldatacak! Gün basmazdan evvel nasıl sezmemişiz onun burada olduğunu. Artık bize inanan da olmaz" diye düşünürken adam yine:

— Diy, yavrularım, demiş.

Bu sözü ikinci defa işiten şeytanlar, öfkelerinden kudurmuşlar ve adama bir şey yapamadıklarından patlamışlar.

O zamandan beri de şeytan kalmamış.

İBRİKÇİ

Evvel zaman içinde, üç ibrikçi birlikte , geçim derdiyle yollanmışlar başka bir memlekete. Çünkü fakirlik canlarına geçmiş. Memleketlerinde açlık, yokluk hâkimmiş. Dertleri büyük, oğul uşak bakmak da başlarında büyük yük. Düşmeyen daldan, anlamaz hâlden, derler ya. Memleketin padişahı anlar mı hiç onların gam ve kederlerini. Arayan bulur, inleyen ölür, yaşıyorlarmış kül kömür.

Az gitmişler, uz gitmişler, yolda karınları acıkmış. Yanlarında da yiyecek bir lokma ekmekleri yokmuş. Bir köy kenarına vardıkları zaman:

— Gidip şu köyden biraz ekmek isteyelim, demişler.

İkisi ekmek aramaya gitmiş. Biri de eşekleri beklemeye kalmış. Gidenler, çok durmadan ellerinde güzel kokulu pidelerle dönmüşler. Eşekleri bekleyen, ona da biraz pide vermelerini rica etmiş ama:

— İstersen, işte köy. Git al. Biz nasıl aldık. Biz seni burada bekleyeceğiz., demişler.

İbrikçinin karnı da çapraz çekiyormuş. Ne yapsın. Eşeğini bırakıp gitmiş. Ona da pide vermişler. Derhal dönmüş. Dönmesine dönmüş, ama, dönünce ne görsün, ne eşek kalmış, ne arkadaşları. Hepsi yok olmuş. Yol boyunda yalnız kalmış. Zaten bütün malı, mülkü de eşek ve eşekteki ibrikleriymiş. Ne yapar, ne eder, kalbine çökmüş bir keder. Ama derdini kime söyler, kime açar? Biçare kalınca, hemen koyulmuş yola. Gitmiş gidedurmuş, durmuş bakakalmış. Ama ne ibrikçi görmüş yollarda, ne de insan. Gece olunca, yakında bir değirmen görmüş. Gitmiş oraya bir çit içine uzanıvermiş. Kendi kendine: "Edene, eden bulunur. Ko ben fakir kalayım" demiş.

Gece yarısı değirmene cinler gelmişler. Cinler o gün kötülük edenlerden yağ, un, et toplamışlar. Yemeğe oturmuşlar. Ama henüz yemeğe başlamazdan önce, aralarından biri:

—. Bu gün hep merhametsizlerle işimiz oldu. Onlara yapacağımızı yaptık. Açgözlüleri de üzdük. Durun, bu iyiliğin üstüne bir muhabbet yapalım, demiş.

— Şu köy susuzluktan ölüyor. Halbuki, cami yanında bir taş var. Ona bir kazma vursalar, öyle su çıkacak ni, bütün köye yetip artacak, demiş.

İkinci cin:

— Şu karşıki köyde bir padişah var. Kızının gözleri kör. Halbuki, saray bahçesinde bir sarı çiçek var. O çiçekten kızın gözlerine bir sürseler, kızın gözleri açılıverecek, demiş.

Üçüncü cin:

— Şu köyün kenarında bir kulübe var. O kulübenin altında kırk kazan altın var. Halbuki, onu bir kazsalar, zengin olacaklar, demiş.

Bunların hepsini ibrikçi işitmiş. Cinler tam yemen yiyecekleri zaman, horozlar ötüşmeye başlamış. Cinler de dağılıp gitmişler. İbrikçi hemen çit içinden çıkmış. Güzel yemeklerle karnını doyurmuş. Alınış başını yola koyulmuş. Gide gide cinlerin konuştukları camiyi bulmuş. Camideni halka:

— Suyunuz yokmuş. Size yardım edeyim, demiş.

Kendini çok beğenmiş köylünün biri hemen ortaya atılarak.

— Bizim dualarımız suyu bulamadı da, senin gibi bir ibrikçinin duaları mı bulacak, deyip ibrikçiyi gücendirmiş.

İbrikçi bir kazma istemiş. Sonra onu alıp, cami yanındaki kayaya vurunca, oradan berran su şırıl şırıl akmaya başlamış. Köy halkı çok memnun olmuş. İbrikçiye altınlar vermiş.

İbrinçi, oradan padişahın sarayına gitmiş. Padişaha kızının kör olduğunu, onu iyi etmeye geldiğini söylemiş ibrikçi:

— Bahçede bir sarı çiçek var. Onu koparıp getirin bana, demiş.

Vezirler derhal çiçeği koparıp getirmişler. İbrikçi çiçeği kızın gözlerine sürtünce, kızın gözleri açılıvermiş. Padişah çok sevinmiş. Kızı ise, derhal ibrikçiyle evlenmiş.

Gel zaman, git zaman, ibrikçi karısına:

— Köy kenarında bir kulübe var. Onun altında, gömülü altın var. Onları çıkarıp fakir fukaraya dağıtacağım. Ama bilmem baban buna razı gelecek mi? diye sormuş.

Karısı da:

— Sen bana dünyayı bahşettin. Biz ne kadar iyilik yapsak hiçbir zaman dünyayı satın alamayız, demiş.

İbrikçi, sevinmiş. Bir gece gidip, kulübenin altından kırk kulplu, kırk kazan altın çıkarmış. Ertesi gün, altınları köyün fakir fukarasına dağıtmaya başlamış. Olacak iş bu ya, o, paraları dağıtırken, diğer iki ibrikçi de bitivermişler bu köyde.

— Bu bizim, ibrikçi arkadaşımız. Ama niye bu kadar zengin olmuş? Dur soralım, demişler.

Demişler ama, ibrikçi onlara tek altın vermemiş. Onları yanına çağırmış ve:

— Nereden mi zengin oldum? Bu köyün kenarında bir değirmen var. Oraya gidin. Cinler size söyleyecekler, demiş.

Diğer iki ibrikçi, söylenilen değirmene varmışlar. Gece olmuş, yatmışlar. Ama hep cinleri beklerlermiş. Gece yarısı cinler gelmiş. Gelir gelmez içeride insan olduğunu sezmişler. Aralarından biri:

— İnsan kokuyor, burada, demiş.

İkincisi:

— Bizi dikliyorlar, demiş.

Üçüncüsü:

— Bizim zenginliğimizi, öğrenmek istiyorlar. Durun şunların hesabını görelim, demiş.

Periler ibrikçileri çit içinden çıkarmışlar. Onları paramparça yapmışlar.

Evet arayan belâsını da bulur, mevlâsını da.

Aç gözlü iki ibrikçi belâlarını böyle bulmuşlar. Diğeri ise namusuyla herkesin sevgisini kazanmış.

KEL ÇOBAN

Evvel zaman içinde Kel Çoban, derler biri varmış. Kel Çoban, gayet fakirmiş. Karınca kaderince, kıt kanaat annesine bakar, geçirinirlermiş.

Bir gün çoban, annesine:

— Anne, git bana, padişahın kızını iste, demiş.

Padişah, kızını hiç çobana verir mi, ama gelgelelim gönül ya bu, ona vurulmuş işte çoban. Vurulunca da eli ayağı tutuşmuş, beti benzi sararıp solmuş.

Annesi de gitmiş. Saraya varınca, vezirler onu dilenci zannetmişler. Eline bir parça ekmek vererek, kadını çevirmişler.

Kel Çoban annesini yine yollamış. Annesine bu defa da bir parça ekmek verecek olmuşlar.

— Ben evlâtlarım, demiş annesi, dilenmeye gelmedim. Ben padişahın kızını oğluma istemeye geldim, demiş.

Neyse, kadın padişahın yanına gitmiş. Söyleyeceğini söylemiş.

Padişah da düşünmüş taşınmış ve:

— Kızım güzeller güzeli. Ama şu çocuğunun işini, gücünü görmeli. Onun için çocuğun, gelip bir sene benim mandalarımı gütsün. Bakalım eli, hüneri ne gösterecek. Eğer lâyıksa, kızım onun olacak, demiş.

Kel Çoban'ın annesi eve dönmüş. Olup biteni oğluna anlatmış.

Kel Çoban, padişahın mandalarını gütmeye gitmiş. Gitmesine gitmiş, ama, bu mandalar da birer sır yumağıymışlar. Dağıldılar mı, bir daha toplanmazlarmış. Padişah da, kızına baş vuranları, bu oyunuyla kapı dışı edermiş.

İşte, Kel Çoban'ın da başına bu belâ gelmiş. Az uğraşmış, çok uğraşmış, ama mandaları bir araya getirememiş. En sonunda, "kader bana böyle yazmış, kısmetim yokmuş" demiş ve oturup için için kanlı

göz yaşları dökmeye başlamış. Göz yaşı kime ne eder. Padişah, mandaların dağınık olduğunu görünce çobanı kapı dışı edecekmiş. Kel Çoban sevdalı başıyle biçare ağlarken, yanında bir ihtiyar bitivermiş.

— Niye ağlıyorsun evlâdım. Derdin nedir? diye sormuş ihtiyar. Kel Çoban da:

— Mandaları bir araya toplayamıyorum. Padişah mandaları gütsün de, kızımı o vakit veririm, dedi, demiş.

Kel Çoban, ihtiyara kızı ne kadar sevdiğini anlatmış.

İhtiyar da ona:

— Oğlum, "yaş" dedin mi, mandalar bir araya gelecekler. "kuru" dedin mi, eve yollanacaklar. Ama bu hüneri bir sır bil, demiş ve gözden kaybolmuş.

Kel çoban buna pek sevinmiş. Hemen "yaş" demiş, mandalar derhal toplanmışlar. "kuru" demiş eve yollanmışlar. Böyle yapa yapa aradan bir sene geçmiş. Sene sonunda Kel Çoban, padişahtan kızı istemiş. Gel gelelim padişah, Kel Çoban'ın hünerini görünce ondan korkmuş, daha zor bir iş vermeyi düşünerek:

— Bu birinci şarttı. Bunu yaptın. İkinci şartımı da yerine getirirsen, kızımı vereceğim. Bir sene de tavşanlarımı güdeceksin. Eğer bu işi de becerirsen, bahtın açık olsun. Kızım senindir, demiş.

Kel bunu da kabul etmiş. Tavşanları gütmeğe başlamış. Başlamış ama, tavşanlar da yine ormana dağılıvermişler. Kel Çoban yine ağlamağa başlamış. Karşısına o ihtiyar yine çıkmış ve:

— Oğlum, başına ne belâ gelirse gelsin "yaş" de "kuru" de Her şey istediğin gibi olacak. Mandalarda nasıl yaptıysan tavşanlarda da onu yapacaksın, demiş.

Çoban da, ihtiyarın dediği gibi yapmış. Böylelikle, Kel Çoban senenin geçmesini beklemeye başlamış. Sene sonuna bir kaç gün kalmış. Kel Çoban da ormanda bir ağacın üstüne çıkmış ve kavalını yanık yanık çalmaya başlamış. O kaval çalarken, yanından birkaç adam geçiyormuş. Ona:

— Çoban, çoban, niye bu sevinç a oğlan? demişler. Çoban da:

— Niçin sevinmeyeyim, padişahın kızını alacağım. Birkaç günüm kaldı! cevabını vermiş.

Geçen adamlar:

— Padişahın kızı bugün evleniyor, demişler.

Çoban:

— Onu benden başka kimse alamaz. Ben onun tavşanlarını güdüyorum, görmüyor musunuz? demiş.

Adamlar gitmişler. Kel Çoban ağacın tepesinc çıkarak, sarayda düğün yapıldığını görmüş. Hemen "yaş" demiş, tavşanlar toplanmış. "kuru" demiş, dağılmışlar. Çobna da düğün yerine gitmiş ve rasgelene:

— Bu kızı ben alacaktım. Bu kızı ben alacaktım, deyip dururmuş.

Düğüncüler, çobanın deli olduğunu zannederek, onu oradan kovmuşlar.

Nihayet gece olmuş. Çoban, yine odasına kapanmış yalnız yalnız ağlarmış. Bir aralık ihtiyarın söylediği sözler aklına gelmiş ve: "yaş" demiş, gelinle güveyi yattıkları odada oldukları yerde kalmışlar. Sabah olmuş. Herkes gelinle güveyin çıkmasını bekliyormuş. Yengeler kapıda bekliye dursunlar. Bir de içeri girseler, gelinle güvey hâlâ yatakta.

— Haydi, geç oldu. Kalkın, demişler.

Kız:

— Kalkamıyorum, demiş.

Düğüne gelenlerin hepsini bir telâş almış.

Aralarından biri:

— Gitsin , biri hocayı çağırsın, demiş.

Bu sözleri çoban işitmiş ve:

— Ben gidip çağırırım, demiş.

Çoban derhal gitmiş. Hocayı çağırmış. Hoca da atına binip düğün evi olan saraya gelmiş. Altından inmiş. Tam kızla delikanlının , yani gelinle güveyin yanına yollanacağı anda Kel Çoban "yaş" demiş. Hoca olduğu yerde kalmış. İnsanlara bakarak Kel Çoban, yine "yaş" demiş. Herkes olduğu yerde kalıvermiş. Kimse neye uğradığını bilmezmiş. Aralarından biri yine:

— Gidin falcı kadını çağırın, o gelsin, demiş.

Kel Çoban hemen yollanmış. Falcı karıyı bulmuş. Gelirlerken bir dereden geçmeleri lâzımmış. Kadın Kel Çoban'a:

— Oğlum, ilkönce sen geç. Ben de senin arkandan geçerim, demiş.

Kel Çoban dereyi geçmiş. Falcı kadın da geçerken çocuk "yaş" demiş ve kadın derenin orta yerinde kalıvermiş.

Çoban kadına:

— Eve dönmek istiyor musun? diye sormuş.

Falcı kadın da:

— İstiyorum, demiş.

Falcı kadına Kel Çoban "kuru" demiş ve hemen evine dönmüş.

Kel Çoban saraya dönünce herkes olduğu yerde duruyormuş.

Kel Çoban hocaya:

— Hoca, evine dönmek istiyormusun ? demiş.

Hoca:

— İstiyorum demiş.,

Kel çoban "kuru" demiş ve hoca evine yollanmış.

Kel çoban sonra diğerlerine dönerek:

— Kızı bana verirseniz, hepinizi eve salacağım. Vermezseniz, sizi burada bırakacağım, demiş.

Kadınlardan biri:

— Gidip güveye , geline soralım, demiş.

Kel çoban da onu salmış. Kız, Kel Çoban'a âşık olduğunu, senelerdir onu sevdiğini ve babasının razı olmadığını söylemiş. Güvey de, sade onu serbest bırakmalarını rica etmiş.

Kel Çoban, sonra hepsini serbest bırakmış. Yalnız kızın babasını salmamış. Düğüne gelenler büyük bir düğün yapmışlar, Düğün tam kırk gün kırk gece devam etmiş. Yiyecek içecek, bana diyene yetmiş. Ama, ne çare, sonra düğün bitmiş! Kel Çoban da kızı alıp, başka memlekete göçmüş.

EN KÜÇÜK KARDEŞ

Masal masal maliki. Yolda saydım on iki. On ikinin yarısı, tilki, çakal karısı. Masal, masal martladı. İki fare atladı. Kurbağa kanatlandı. Taş vurdu bardağa, gelin çıktı çardağa. Masal masal mart atar. Dil dokur damak atar. Masalcı başı da masala başlar:

Bir varmış bir yokmuş bir zamanlar bir adamın üç çocuğu varmış. Seneler de kıtlıkmış. Gidip bir diyardan un almak gerekirmiş. Bir gün bu adam en büyük çocuğunu yanına çağırarak:

— Evlâdım, yılları görüyorsun. Paramız pulumuz da yok. Eşeğe bin de, komşu ülkeden bir çuval un al, der.

Çocuk da eşeğe binip, yola çıkar. Un bulamaz. Ne çare, eve boş dönmek zorunda kalır. Yeniden yola çıkar. Oğlan gider, yol gider, yol uzar, oğlan yürür, en sonunda yorularak biraz dinlenmek üzere, ormanda yıldırımların devirdiği bir ağacın üstüne oturur. O böyle oturup dinlenedursun bir kurt gelip eşeği yer. Çocuk bundan çok korkar. Eve dönünce olup biteni babasına anlatır.

Babası bu sefer un almaya ortanca oğlunu yollar. O da, ağabeyisi gibi eve eşeksiz döner. Sıra en küçük çocuğa gelir. O da düşer iki ağabeyinin boş döndüğü yola. Yolda giderken, bir dağ kulağında eşeğini keserek derisini yere serer. Kendisi de derinin altına gizlenir. Bir aralık, etle derinin üzerine kargalar üşüşür. Çocuk da konan kargalardan bir tanesini yakalar. Onu koynuna sokarak, yoluna devam eder. Az gider, uz gider, açlıktan içi içine geçer. Nihayet bir parça ekmek için bir kapıya baş vurur. Kapıyı çalınca içeriden bir kadın sesi ona:

— Fazla ekmeğimiz yok, başka yerde ara kısmetini, der.

Çocuk etrafına bakınır, ne in, ne cin var. Yakınlarda da bir ev filan yok. "Ne yapayım? Bir dilim ekmek". Ama, bir şeytan, çocuğu dürtmüş: "Sen buraya gizlen. Bu işin içinde iş var. Bu kadının kocası topluyor, o dağıtıyor. Bir yere gizlen de seyre bak" der çocuğa. Çocuk da kimseye görünmeden avluya girer, ve çit arkasına gizlenir. Aradan çok geçmez, avluya bir erkek gidrer. Çocuk: "Ha kocası geldi. Şimdi

beni yakalar" diye düşünür. Düşünür, ama iş hiç de öyle değilmiş. Kadın, gelen erkeğe horoz kızartmış, baklavalar yapmış. Tam oturup yiyecekleri sırada, dışarıdan bir gürültü gelir. Gelen, kadının kocasıymış. Kocasının sesini duyan kadın, baklavasını da, kızartılmış horozu da gizlemiş. Yabancı erkek de dolabın içine girer. Kadın, kocasının boynuna sarılıp pınardan kalburla su getirmeye başlar. Öyle ama, kocasının karnı açmış meğer.

Hemen:

— Yiyecek bir şey yok mu? diye sorar.

Kadın:

— Hayır, iki gözüm, ciğerparem kalbimin sultanı, der. Biliyorsun ya, kül kömür geçinmeye çalışıyoruz. Ben, senin olmadığın zamanlarda aç susuz duruyorum. Kimse gelip kapımı bile açmıyor. İyi oldu da döndün artık gurbetten. Git şu yakın köyden yiyecek bul, getir, der.

Erkek de kadına inanır.

Halbuki kadının maksadı, kocasını başka köye göndererek, gizlediği öteki erkeği aşırmakmış. Fakat kadının kocası tam komşu köye yollanacağı sırada, çitin ardından bir "Gaak" sesi işitilir. Erkek hemen oraya koşar. Çitin ardında çocuğu görünce, gözleri faltaşı gibi açılır. Çocuk:

— Affedin, ağam, ben bir şey demedim, koynumdaki karga konuştu, der.

Adam son derece sinirlendiği için, çocuğun üzerine çullanır. Çocuk da kendini korumak için:

— Beni dinlersen, sana yardım edeceğim, diye yalvarmaya başlar. Sen yoldan yorgun argın döndün. Evine geldin, biraz dinlenmek istedin. Karın seni gene yola gönderdi. Bu işin içinde, bir iş olduğunu düşünmedin mi? Beni değil, şu koynumdaki kargayı dinle. Sana pek çok şeyler ayan olacak!...

Bu anda karga yine: "gaak" diye bağırır.

Kadının kocası:

— Ne diyor? diye sorar.

Çocuk da:

— Karga "gak" diyor, senin evinde bir yabancı var, diyor.

Kadının kocası:

— O yabancı sensin! diye çıkışır.

Karga yine "gak" der.

Çocuk da:

— Hayır, der. Karga, yabancı, ne ben, ne de sen diyor. Dolap içinde gizlenen, diyor. Kızartılmış horoz, cevizli baklava, tatlı yemekler, senin kazancını yiyen de, yine o... Ama, karın , bunları senden gizledi. Git yokla. Eğer bende kabahat varsa, davamı daha burada gör, der.

Adam kızıl bozul olur. Ayakları suya erer. Hemen dolabın bulunduğu odaya gider. Karısı süt dökmüş kedi gibi kocasının etrafında fır fır dönüyormuş. Ama, ne çare! Erkek dolabı açınca ne görsün; yabancı bir erkek dolap içinde gözlerini belirtip duruyor! Hiddetle onun yüzüne bir tokat yapıştırır. Öyle bir tokat ki, yabancının gözleri yıldırım püskürür. Nereden geldiğini bile anlayamaz. Sonra bir daha, tokat yapıştırır, sonra bir daha. Dolaptan can hakkıyla farlıyak yabakcı erkek, bacakları kıçına vura vura kaçıp oradan kurtulur.

Karısı korkar, tiril tiril titremeye başlar. O zaman kadının kocası, kargalı çocuğa:

— Sen haklısın! Ama, şu koynundaki kargayı bana satarsan, memnun olurum, der.

Çocuk kargayı, bir torba altına satar. Kadının kocası da bu işe çok sevinir. Daha o dakika karısını evden kovar.

Çocuk, altın torbasını alıp eve yollanır. Yolda bir eşekle, bir çuval un satın alır. Babası onu görünce pek sevinir ve:

— Aferin oğlum, der. Sen ağabeylerinden de kahraman çıktın. Ağabeylerin senden ibret alsınlar. Hayatta kahramanlık olmadan bir şeye ulaşılmaz.

O günden sonra, üç kardeş, güle güle geçinmeye başlar.

ÜVEY KIZ

Zaman zaman içinde. Kalbur saman içinde, develer top oynarken eski hamam içinde. Hamamcının tası yok. Hamamın kubbesi yok. İçinde yıkanacak suyu yok. Çarşıda bir tazı gezer, boynunda haltası yok. Saraca gittim, dedim: "Bir halta yapar mısın? Üç beş para kapar mısın? Dedi: "Hay hay, yaparım , kaparım istersen masala başlarım" Dedim: "Başla, başla", o da başladı masala:

Bir zamanlar bir adamın karısı ölmüş. Ölünce de, biricik kızıyla yaşamaya başlamış. Fakat aradan biraz zaman geçince, kendine başka bir karı almış. Bu karının da kızı varmış. Gel zaman , git zaman, derken, "anasız kız, kınasız kız" derler hani, üvey ana öteki kızı verir mi hiç, bir sabah erken erken kocasına:

— Ben bu kızı istemiyorum. Al, götür, ne yaparsan yap, demiş.

Kızın babası da ikinci karısının sözünden çıkamayarak, ona bir kolaç yapmasını söylemiş. Karısı kolacı yapmış. Adam, kolaçla birlikte bir de susak bulup alarak kızına:

— Hadi kızım, demiş, bugün seninle oduna gideceğiz. Hemen yola çıkmışlar. Epey bir yol aldıktan sonra bir ulu dağa gelmişler. Babası kıza demiş ki:

— Ben burada odun toplayacağım. Sen gene şu kolacı tekerlediğim yere gideceksin. Beni bulmak için şu elimdeki susağı bir ağaca acasağım. O, ağaca vurdukça takırdıyacak, sen işte beni susağın takırdadığı yerde bulacaksın, deyip kolacı tekerlemiş ve susağı ağaca asıp evine dönmüş.

Kız, bayır aşağı kolacın arkasından koşmuş. Kolacı yakaladığı gibi gerisik geriye dönmüş, beklemiş, akşam olmuş. Beklemiş, babası görükürlerde yok. Zavallı kızcağız, ortalık kararınca, korkudan ağlamaya başlamış. Nihayet kız, takırdayan susağı bulmuş ve ağacın dibine oturmuş. Ağlamış, ağlamış, haykırmış, haykırmış, ne babası var, ne de ses seda. Etraf büsbütün kararınca, korkudan bir ağaca tırmanmış ve:

— Tın tın eden kabacığım,

Beni bırakıp giden babacığım...

diye diye ağlıyor, hıçkırıklar içinde babasını çağırıyormuş. Babası yon da yok. Kızcağız korkudan ağacın üzerinde büzülüp kalmış. Sabah olunca yine:

— Tın tın eden kabacığım,

Beni bırakan babacığım...

diye yine bağırıp çağırmağa başlamış, ama kimse gelip çıkmamış. Nihayet bir arada ihtiyar bir kadın, kızın sesini işitip, yanına gelmiş.

— Ne var kızım, neye ağlıyorsun? diye sormuş. Kız babasını kaybettiğini söylemiş. İhtiyar kadın ağaçtan indirmiş kızı ve ona: "Odun toplayalım kızım" demiş. Kız ihtiyar kadına yardım etmiş. Ve sonra hep birlikte odunları ihtiyar kadının evine götürmüşler. Kız bu ihtiyar kadınla birlikte yaşamaya başlamış.

Bir gün, beş gün derken, aradan koca bir ay yuvarlanıp geçmiş. Bir gün ihtiyar kadın, kızı dereye çamaşır yıkamaya yollamış. Kız çok çalışkanmış. Hemen çamaşırları alıp gitmiş. Yıkadığı gibi de ihtiyar kadına getirmiş. İhtiyar kadın ona:

— Kızım, şurada aşağıda bir dere akıyor; o dereye git, başında oturup biraz bekle, ilkin derenin suyu mavi, sonra sarı, sonra kara, en sonra da tertemiz, duru akacak. Berrak dalgalarının üstünde bir sandık getirecek. Sandığı alarak doğruca evine git, demiş.

Kızcağız, ihtiyar kadının dediğini yapmış. Duru sudan sandığı tutup eve gitmiş. Üney ana onu görünce yine küplere binmiş, ama sandığı ne yaparsın. Sandık var elinde kızın. Hele sandığı açınca şaşırıp kalmış. Sandık altınla doluymuş. Üvey ana üvey değil mi bu sana, bunu iyi yürekli kızcağıza yine çok görmüş: "Bak benim kendi kızım ne yapacak" diyerek onu da aynı şekilde dağa yollamış.

İhtiyar kadını üvey ananın kızı da görmüş, ama ona hiç yardım etmemiş. Evde hep uyumuş. İhtiyar kadın onu da nehre göndermiş, sarı suyla gelen sandığı tutmasını söylemiş. Kız sarı suda sandığı tutarak eve gelmiş. Anası sandığı kavradığı gibi açmış. Açınca da içinden kocaman yılanlar çıkarak, üvey anayla kızını daha o anda zehirleyip öldürmüş.

Babası kendi kızıyla kalmış. Güle güle geçinmelerine yeniden devam etmişler.

HAYLAZ KARI

Bir zamanlar bir karı ile koca varmış. Karı çok haylaz, kocası ise çok çalışkanmış. Kocası sabahtan akşama kadar çalışıyormuş. Karısı ise bütün gün evde yatıyormuş.

Bir gün kocası pazara giderken karı:

— Bana biraz pamuk al, da eğiririm, demiş.

Adam ona pazardan pamuk almış. Karı sonra bir sümek pamuk eğirmiş ve kocasına:

— Bunu eğirdim, diye göstermiş.

Aradan birkaç gün geçer geçmez, karısı hergün o eğirdiği ipliği göstererek:

— Ben artık pamuğun eğirmesini bitirdim, diye kocasını aldatmış.

Vakit gelmiş çözmeye ve dokumaya. Karı bir gün kocasına yine:

— Bana git ormandan arşın kes, demiş.

Kocası yine onu sinliyerek ormana arşın kesmeye gitmiş. O, arşın keserken ona bir taraftan gizli bir ses gelmiş:

Arşın kesen arılsın

Oğlu kızı kırılsın.

diye üç defa tekrar etmiş. Kocası bu lâfları işitmiş ve:

— Benim oğlum, kızım kırılacak olduktan sonra, bana arşın ne lâzım? demiş.

Kocası eli boş eve dönmüş. Ona bu sözleri söyleyen ise karısıymış. O, kocasından evvel ormana gitmiş. Onu takibetmiş ve söyleyeceklerini söyledikten sonra, yine acele eve dönmüş. Kocasını eli boş görünce:

— Adam, niçin kesmedin? diye sormuş.

Kocası ise:

— Bana ormanda bir ses:

Arşın kesen arılsın
Oğlu kızı kırılsın

dedi, demiş. Adam sonra çalıdan arşın yapmış. Her şeyi hazır etmiş. Sıra gelmiş çözmeye. Karısı kocasına:

— Sen evin arkasındaki kuşları uçurma, bekle, ben de evin önünde çözeyim, demiş.

Adam kuşlar uçmasın, diye benleye dursun. Karısı bağırarak yanına gelmiş, ve onu gören kuşlar uçmuş yine:

— Adam, kuşları niçin uçurdun. Yeller seller bezimizi aldı götürdü, demiş. Maksat, yelde değil, çözecek ip yokmuş. Kocası işi anlamış ve karısını kovmuş.

MİSK ÇELEBİ

Ey Ali dost, Veli dost, ne keçi kaldı ne post. Çayıra serdik postu, şu gelen kimin dostu? Hem senin, hem benim olsun; cepleri para dolsun, düşmanın rengi solsun, yolun sağından mı gideyim, solundan mı gideyim, diye sorsun. Ne şiş yansın, ne kebap. Ne sakala minnet, ne bıyağa hizmet, nabzına göre şerbet. Nerde hareket orda bereket, deyip yola düzüldüm. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi, Çukurova mantarı gibi altı ay ağarıp ağarıp gittim. "Gidip de gelmemek var, gelip de bulmamak var" deyip, bir padişahın sarayı önünde durdum. Durdum da ne gördüm, ne işittim dinleyin anlatayım.

Diyarın birinde koskocaman bir saray varmış, süt gibi beyaz mı beyazmış. En uzak memleketlerden bile görünürmüş. Önü bahçe arkası bahçe. İçinde renk renk güller açar, cins cins bülbüller şakırmış. Salkım söğütlerin dalları hışır hışır yerleri süpürürmüş; aralarında meltemler dolaşır, bülbülün sesini, gülün kokusunu, söğüdün hışırtısını birbirine katarak sarayın içine doldururmuş. Bu sarayda yaşayan padişahın bir tek kızı da bu kokuyla mest olurmuş. Kıza da diyecek yokmuş ha! Güzel mi güzelmiş; öyle ki, bir gören bir kere daha görmek istermiş. Gören görmek istermiş ama, padişah kem gözden mi, nazardan mı olacak, kızını kolay kolay bahçeye bile bırakmazmış. Kuş tüyünde yatırır, kuş sütü içirirmiş. Sanki kafeste kuşmuş gibi gözünün içine bakarmış, ondan kıymetli hiçbir şeyi yokmuş...

Zaman gelir geçer, gelen zaman kıza bir yaş daha ekler. Kız büyür, serilip serpilir, tam gelinlik çağa gelir. Lüle lüle lepiska saçlar, ela gözler, inci dişler, gül dudaklar, fidan boy; biz diyelim cennet güzeli, siz deyin dünya güzeli.

Kız büyür de isteyen olmaz mı? Hele bu kadar güzel olunca isteyen isteyene. Dünürlerin biri gelip biri gider. Gelgelelim padişahın kızı kimseyi beğenmez. Boylusu da gelir, soylusu da; huyuna uyanı da, suyuna uyanı da gelir, fakat gönlüne uyanı gelmezmiş. Kız ise her talipten sonra babasına: "Gönül kimi severse güzel odur. Bir türlü gönlü-

me göre biri gelmedi" dermiş. Kimler istememiş, kimler? Hâkimi de, hekimi de kısmetini denemiş, lâkin kız hiçbirine "He!" dememiş.

Kız, bir gün, gelip gidenlerden bıkarak, babasına:

— Can babam, aslan babam, bana kırk okka balmumu ile, kırk okka misk yağı al, ben kendi kısmetimi kendim yapacağım. Kırk gün kırk gece odamda kapalı kalacağım, kırk birinci günü gel de kısmetimi gör der.

Baba kızının sözünü iki etmez, hemen kırk okka balmumu ile kırk okka misk yağı aldırır, kızının odasına doldurur.

Kız, kırk gün kırk gecelik yiyecek alarak odasına kapanır, kapıyı kilitler, perdeleri indirir ve başlar balmumu ile misk yağını karmaya. Kırk gün kırk gece dediğin ne ki, göz açıp kapayıncaya kadar geçer. Kırk birinci günün sabahı, padişahı, kızının odasının kapısını çalar.

Kapı, "gıcı-ı-ır, gıcı-ı-ır" gıcırdıyarak açılır. Bir de padişah ne görse beğenirsiniz? Masanın üzerinde boylu boyunca yatan güzel bir delikanlı. Elini tutar, eli kıpırdamaz, ayağını dürter, ayağı oynamaz. Döner kızına:

— Güzel kızım, güzellerin güzeli kızım, delikanlıyı istediğin gibi yaptın ama, ona can veremedin, der.

Kız yalvarır:

— Babacığım, zor olsun ama, zorlu olsun. Bana daha kırk gün kırk gece izin ver odamda kapalı kalayım, ona can vermesi için Tanrı'ya yalvarayım. Sonunda alnım ak, yüzüm pak çıkacağım. Aman babacığım, kırk gün, kırk gece daha müsaade!

Padişah yine odaya kırk gün kırk gecelik yiyecek koyar, kızını odasına kapar.

Kız Tanrı'ya yalvarır da yalvarır. Sesi de dokunaklı mı dersin dokunaklı! Ne yerdeki karınca yağını kımıldatır, ne gökteki kuş kanadını... Esen rüzgârlar, akan sular durur, mumdan adam yerinde yatamaz olur. Birden üfür üfür bir yel çıkar. Gürül gürül sular akar, sürü sürü kuşlar uçar.

Kızın yalvarışını Tanrı duyar mı duymaz mı bilinmez ama, kırk birinci gün padişah kapıyı açınca, masanın üzerinde yatan, dudağında ay, yanağında gül, sırma saçlı, inci dişli, badem gözlü, kalem parmaklı gümüş tırnaklı delikanlı "Hapşii-i"! diye aksırarak doğrulur.

Gün görmüş, uzun ömür sürmüş padişah:

— Değirmen iki taşla, muhabbet iki başla olur, ömrünün sonuna kadar mesut ol, yavrum! Gayretin boşa gitmedi, amma bu delikanlının adını ne koyacaksın? der.

Kız cevap verir:

— Onu ben misk yağıyle yoğurdum. Şimdi etrafına misk kokusu saçarken ona "Misk Çelebi"nden başka ne ad konabilir? Ben ona "Misk Çelebi" adını koyacağım.

Misk Çelebi aşağı, Misk Çelebi yukarı, memlekette Misk Çelebi'yi duymayan kalmaz. Yarım astarlısı da, bütün astarlısı da yola koyulur, kürkünü giyen Misk Çelebi'yi görmeye gelir. Gelenlerin arkası kesilmesin, biz gelelim bir başka memleketteki padişahın biricik kızına.

Bu padişahın kızıyla Misk Çelebi'nin karısı hem akran, hem arkadaşmışlar. Kız, Misk Çelebi'nin namını işitir de durur mu? Biner bir gemiye, gider arkadaşını dolaşmaya.

Gemi büyük, yol uzun, deniz engin, gider de gider! Gide gide arkadaşının memleketine varır. Hasret çekenler kavuşunca ne olur? İki arkadaş öpüşüp koklaşırlar, sıra Misk Çelebi'yi görmeye gelir. Kız, Misk Çelebi'yi görmüş ama, keşke görmez olsaymış. "Âşık elâlemi kör, dört tarafını duvar zannedermiş", hiç utanmadan arkadaşına ne dese beğenirsiniz?

— Bir bulutla kış olmaz, bir çiçekle yaz olmaz, Misk Çelebi'yi bana versene!

Misk Çelebi'nin karısı ona şu cevabı verir:

— İki ayak bir pabuca sığmaz; iki bülbül bir dala konmaz iki cambaz bir iple oynamaz. İki testi birbirince vurunca, elbette biri kırılır, kardeş! Misk Çelebi'yi sana verip de ben ne yapayım? Onu kırk gün kırk gece yoğurdum, kırk gün kırk gece başı ucunda yalvardım durdum, kırk kere kırk gün kırk gece safasını sürmeyeyim mi!

Öteki kızar ama, belli etmek istemez:

— Ver dediysem, hemen bugün ver demedim ya! Kırk kere kırk gün kırk gece geçtikten sonra da olur. Geç olsun, da güç olmasın!

— Kırk kere kırk gün kırk gece bekleyeceğine, ne yap, ne et de bir Misk Çelebi de sen yoğur!

Bu cevaptan sonra iki arkadaş darılır ve birbirilerinin yüzüne bakmadan ayrılırlar.

Kıskanç kız gemisine bindiği gibi, geldiği yoldan geri döner. Dönmesine döner ya, kıskançlık söner mi? Hemen babasına yalvarır; büyük, kırk bir arşın boyunda, kırk bir arşın eninde, altın kakmalı bir gemi yaptırmasını ister. İçine, dünyanın hiçbir yerinde görülmemiş ve işitilmemiş ne varsa doldurur, çifte başlı devler, tekerlekli evler, yedi başlı ejderler. İnsan gibi konuşan papağanlar, neler neler!

Gemi düzülür yola, sallanır sağa sola; o yana yatar, bu yana yatar, gelip öbür padişahın yalısının karşısında demir atar. Kıskanç kız hemen emir verir: "Kim isterse gelip gemiyi görebilir!", "Gemiyi herkes teker teker gezecek ve bir kere benim önümden geçecek!", "Misk Çelebi gemiyi gezmeye gelince, gemi derhal hareket edecek! ."

Tellâl bağırır. Tellâlı duyar da kim gelmez? Oflayan da gelir, ohlayan da. Kırık bacaklı kurtla, kesik kuyruklu tilki de gelir. Kurdu, tilkiyi görünce mahallenin Tel İmamı da (o kadar zayıfmış ki, bu yüzden ona "Tel" lâkabını takmışlar), hamamın kel tellâğı da gelirler. Gelen gelir, gören gider; ziyaretçiler ne azalır, ne biter. Vurdum duymaz da, kör ayvaz da gelir; kimisi hayra, kimisi şerre gelir. Pazarda dolaşan Misk Çelebi duyar, o da seyre gelir. Kıskanç kızın derdine deva, gönlüne safa gelir. Bundan sonra da emri yerine gelir. Derken efendim, lâfı uzatmayalım, gemi hareket eder. Kıskanç kız güle oynaya memleketine döner. Lâkin Misk Çelebi'yi bir sıkıntıdır sarar. Denizin altında evler, üstünde köşkler yapılır, bir türlü gönlü eğlenmez yüzü gülmez. Hiç gönüle kilit vurulur mu? Vurulmaz elbet. Gönül kimi severse güzel odur. Misk Çelebi de kıskanç kızın sevgisine cevap vermez. Kıskanç kız durmadan ona şarkılar söyler, olmaz, maniler söyler olmaz. Nihayet konuşturmak için oturur bilmece sormaya başlar.:

— "Karşıdan baktım ağlarlar, yardım yanlarına sordum; niçin ağlarlar? İpsiz adam bağlarlar." Bil bakalım nedir?

Misk Çelebi:

— Bilemem, diye cevap verir.

Kıskanç kız devam eder:

— Bunu bilmeyecek ne var a Misk Çelebi'm: İmam nikâhı. Madem bilemedin, haydi başkasını sorayım: "Bir dükkânım var üç katlı. Üst katında muşamba satılıyor, orta katında un, en alt katında tahta." Bil bakalım nedir?

Misk Çelebi dayanamaz:

— Dükkânın da senin olsun, muşambaları da, unu da. Benim canım sıkılıyor, beni yalnız bırak!

Nihayet, kıskanç kız bakar ki olacak gibi değil, dereler görsün eğlensin, olta atıp avlansın, diye saraydan uzak yeşil bir düzlükte Misk Çelebi'ye güzel bir köşk yaptırır. Misk Çelebi bu köşkte daha çok dertlenip yaşaya dursun biz dönelim eski karısına.

Padişahın kızı bir gün iki, gün ağlar, yüreğini ateş dağlar. Demir değil ya bu, yürek, dağlana dağlana ateş alır. Gider babasına:

— Babacığım, bana demirden bir elbise, demirden bir çift ayakkabı, demirden bir şapka yaptır. Ben Misk Çelebi'yi aramaya gideceğim, der.

Baba ağlaya oflaya kızının dediğini yapar. Gün gelir günü biter, yel yeperek, yelken kürek, kızcağız yollara düşer...

Az gider, uz gider, epeyce yol geçer. Birdenbire, önüne, bir memesi bir omuzunda, diğer memesi öbür omuzunda bir dev anası çıkar, kız hemen "Aşını, eşini bil!" der, devin bir memesini emer. Dev, kızı aldığı gibi evine götürür, bir dolaba saklar. Akşam olup gün kararınca, devin, etrafta kısmetlerini arayan yavruları eve dönerler. Sıcak aş, tasasız baş, deyip sofraya otururlar. Tam kaşıkları alıp çorbaya başlayacakları zaman, anaları:

— Yavrularım, der, himmeti çok olanın, kıymeti de çok olur. Eğer beyaz bir kardeşiniz olsa, ne dersiniz?

Devin çocukları hep birden:

— Bir kaşık ile dokuz çoban karnını doyurmuş da, birinin olsun ağzı boş kalmamış. Bir el eker, iki el biçer; bir kardeşimiz daha olsa ne zararı var? cevabını verirler.

Bunun üzerine dev, kızı dolaptan çıkarır ve ona çocuklarını takdim eder: Yangöz, Tepegöz, Alagöz. Sonra hep birlikte yemeğe otururlar. Kız, dev kaşığı ile dev çorbası içerken, bir taraftan başından geçenleri anlatır.

Dev dinler dinler, kızın derdine ahlar, vahlar, sonra:

— Haydi kızım, öyleyse sen şu altın tavukla piliçleri alıp git. Ne zaman canın sıkılırsa, tavuğu kur, onlar sana oynar, der.

Kız devlerle vedalaşarak yeniden yola koyulur. Kayalık dağlar, böğürtlenli bağlar, köpüklü dereler aşar, gözyaşları süzülür taşar, gider de gider. Ne ayağında acı, ne karnında sancı. Derken, karşısına cıvıl cıvıl bir sürü kuş çıkar. Kuşların arkasından, bir gözü önde, bir gözü arkada koca başlı bir dev anası çıkar. Kız, hemen koca memeli dev anasını hatırlar ve başlar koca başlı devin memesini emmeye. Bunu gören koca başlı dev:

— Güzel kız, civan kız, nereden gelirsin nereye gidersin? diye sorar.

Kız başını önüne eğer, şikâyete başlar:

— Ey, dağların anası, koca dev! Ver elindekini ellere, sonra vur başını yerlere, bu hak mı? Misk Çelebi'mi çaldılar, düştüm yollara. Gece demedim, gündüz demedim, aç susuz kaldım, yürüdüm yol aldım. Ağzım susuzluktan açılmaz oldu, saçlarım omuzlarıma saçılmaz oldu. Bahtım kara bu işin sonu neye vara?...

Devlerin iyisi seyrek de olsa, bu dev, devlerin iyilerindenmiş. Kıza acır, alır evine götürür. Su verir, karnını doyurur, ondan sonra eline altın bir örekeyle, altın bir sümek vererek:

— Al bunları kızım, ne zaman canın sıkılırsa, örekeyi kurarsın, sümek oynar, der, kızı uğurlar.

Az gitmiş, uz gitmiş mi diyelim? Dere tepe düz gitmiş mi diyelim? Ne dersek diyelim, kızcağız bir kasabaya varmış. Bir kalabalık, bir kalabalık! Düğün mü var? Seyran mı? Kara öküzün ipine yapışan da meydanda, boş eşeğin yularına yapışan da; testisini dolduran da, testisini kıran da. Sepet sepet incirler, dal dal narlar. Kız güneş altında parıl parıl parlar. Olacak ya, kızın parlaklığı ak sakallı bir ihtiyarın gözüne çarpar. Pinekleyip duran ihtiyar, vakit geçsin diye kıza seslenir:

— Almazsın, satmazsın, pazarda ne ararsın, a kız?

Kızın:

— Ah, ak sakallı dedecik! Benim aradığım ne pazarda bulunur, ne de satın alınır. Misk Çelebi'mi kaybettim, onu arıyorum, diye cevap vermesiyle, ihtiyarın sakalından bir tutam kıl koparması bir olur. Kılları kıza uzatan ihtiyar:

— Al bunları evlâdım, canın bir yerden başka bir yere gitmek isterse, bunların birazını yak, dumanı seni istediğin yere götürür, der.

Kız, ihtiyarın uzattığı kılları alır, yoluna devam eder. Şehirden çıkar, dönüp dönüp arkasına bakar. Ne büyük şehir, ne büyük şehir, dört yüz yaşında çınarı da var. dört minareli camisi de. Lâkin neylersin ki, Misk Çelebisi yok!

Gündüz gider güneşe bakar, gece gider aya bakar; mermer çeşmelerden soğuk sular içer, ulu söğütlerin altında yatar, yüreği geçer. Derken efendim, çok konuşup başınızı ağrıtmayalım, Misk Çelebi'nin çayırdaki köşküne varır. Çayırın ortasındaki çeşmenin başına geçerek, tavuğu kurup civcivleri oynatmaya başlar. Çeşmenin yanından geçen ihtiyar bir kadın, tavukla civcivlerin oynadığını görünce, durup seyre dalar. Sonra kıza tavuğu nasıl oynattığını sorar. Lâf lâftan derken, kız da ona çayırın ortasındaki köşkte kimin oturduğunu sorar. İhtiyar kadın, tavuğun nasıl kurulduğunu, kız ise köşkte Misk Çelebi'nin oturduğunu öğrenir. Lâkin ihtiyar kadın köşkü anlatırken: "İn misin, cin misin bilmem ama, bildiğim bir şey varsa altınlar, cevahirler içinde yaşayan bu Misk Çelebi'nin gizli bir derdi var. Ne dışarı çıkar, ne pencereden bakar. Ak gününü bir padişah kızının uğruna kara etmiş. Nerede olduğunu bilmezmiş, yoksa kuş olup uçmak ona göre hiçmiş..." gibi gibi sözlerle Misk Çelebi'nin uzaktaki padişahın kızını çok sevdiğine dair birçok şeyler söyler.

İhtiyar kadın konuştukça, kıza, çeşmenin suyu daha soğuk akıyormuş, güneş daha ziyade yakıyormuş gibi gelir. İçinden de: "Her cefanın bir sefası, her derdin bir devası vardır. Bu tavukla civcivleri Misk Çelebi'ye yollayayım. Her boyaya boyandım, bir fıstıkisi kaldı, yarın da fakir bir kadın kılığına girer örekeyle sümeği oynatırım. Misk Çelebi belki onları da arzu eder" diye düşünür ve ihtiyar kadına dönerek:

— Kalbime taş koydum, yoluna baş koydum. Canım nineciğim, bu altın tavukla civcivleri al, Misk Çelebi'ye götür. Oynatıp eğlensin. Misk Çelebi bunları alınca sana mutlak altın verecektir. Benim senden istediğim, yarın gelirken bana kendi elbiselerinden bir kat getirmendir. Eğer Misk Çelebi bunları kimden aldığını sorarsa, ona: "İlk gelin çiçek, her dediği gerçek, arkadaşı yılan, her dediği yalan" de başka bir şey deme, der.

İhtiyar kadın, altın tavuğu civcivleri alır Misk Çelebi'nin köşküne gider. Kurar tavuğu, oynatır civcivleri: Şıkıdak, şıkıdak, şıkıdak! Şimdi gel de Misk Çelebi'nin haline bak: güler misin ağlar mısın? Çocuk gibi dikmiş gözlerini civcivlere, bir ona, bir ona bakar. Sonra gözlerini civcivlerden kaldırıp, İhtiyar kadına sorar:

— Kimden aldın bu civcivleri?

İhtiyar kadın:

— İlk gelin çiçek, her dediği gerçek, arkadaşı yılan, her dediği yalan, diye cevap verir.

Misk Çelebi bir şey anlamaz ama, anlamadığını belli etmek istemez. Hemen al sırmalı ceketinin altındaki mor kadife yeleğinin cebinden, tavus kursağından yapılma altın kesesini çıkarır, ihtiyara verir. Altınlar şakır şakır şakırdar, ihtiyar kadın kikir kikir kirkirder ve Misk Çelebi'nin yanından ayrılır. Doğruca evine gider. Kaz gelen yerden tavuk esirgenir mi? En eski elbiselerini alıp çeşmenin yanına varır. Kıza iki kelâm, bir selâm eder, getirdiği elbiseleri uzatır.

Kız sevincinden yerinde duramaz olur:

— Biraz dön arkanı da, elbisemi değiştireyim, diyerek çeşmenin yalağında, çabucak demirden rubasını soyunur. İhtiyar kadının getirdiği yırtık pırtık elbiseleri giyer. Ak sakallı ihtiyarın verdiği kılları koynuna yerleştirir, altın örekeyi kurar, sümeği yere bırakır ve başlar onların oyunlarını seyretmeye...

İhtiyar kadın örekenin bel kırmasına, sümeğin göbek atmasına hayran kalır, hayran kalır da: "Yürüyen yol alır, yürümeyen yolda kalır" deyip, kızdan bunları da Misk Çelebi'ye göndermesini ister.

O zaman, kız, ihtiyar kadına şunları söyler:

— Elinden bir şey gelmezse de, dilinden gelir ya. Misk Çelebi'ye de ki: Çeşme başında fakir bir kadın gördüm, altın örekesiyle, altın bir sümeği var. Öreke bel kırıyor, sümek göbek atıyor. Yalvardım yakardım, bir türlü elinden koparamadım. Onlar benim ekmek paramdır deyip duruyor.

İhtiyar kadın Misk Çelebi'nin yanına gider. Kızın söylediklerini bir bir tekrar eder. Misk Çelebi al sırmalı ceketinin altındaki mor kadife yeleğinin cebinden, tavus kursağından yapılmış iki kese altın çıkarır.

Birinci keseyi uzatır:

— Al bunu o kadına ver, sümeği al, der.

İkinci keseyi uzatır:

— Bu da sana, der.

İhtiyar iki kese altını alır, doğruca çeşmeye varır. Öreke bel kırmakta, sümek göbek atmakta devam etmektedir.

İhtiyar kadın daha uzaktan:

— Bu kesedeki altın sana, bu da bana ! diyerek, altın kesesini uzatır.

Sonra ilâve eder:

— Fakat buna karşılık Misk Çelebi ruhu öreke ile sümeği istiyor.

Kız keseyi eliyle iterek kadına der ki:

— Benim örekemle sümeğim, onun kesesiyle on kese altın eder, göreceği varsa gelsin görsün. Eğer dışarı çıkmamakta inat ederse, ona: "Böyle gam, böyle keder., böyle gelmiş böyle gider; haydi kalk Misk Çelebi, git kendin iste. Belki senin kederini görünce dayanamaz, verir" de.

Elçiye zeval olmazmış. İhtiyar kadın da biraz iyilik yapmayı sevdiğinden, daha çok da fakirlik canına tak dediğinden, artık yürümez, koşar.

Misk Çelebi'ye kızın söylediklerini nakleder. İyi mi eder, fena mı eder, bunu ilerde göreceksiniz, o zaman masalın sonunu da öreceksiniz.

Misk Çelebi, haberi alır almaz kalkar, giyinir kuşanır, çeşmenin yanına gider. Bel kıran altın örekeyle, göbek atan sümeğe bakayım derken, bir de ne görsün! Görünen köy kılavuz istemez, eski elbiseler içinde de olsa, ilk gözağrısını hemen tanır.

Sevgililer sarmaş dolaş, sarmaş dolaş derken, kızın aklına ak sakallı ihtiyarın kılları gelir ve koynundan çıkararak, bir iki tanesini yakar. Misk Çelebi örekeye, kız sümeğe oturur, gözlerini açıp kapayıncaya kadar bir bulut onları memleketlerine götürür:

Yolda giderken, gökten bulutun içine üç elma düşer: birini, erkek çocukları olsun diye, bölüşüp ikisi yer; birini bana verdiler; üçüncüsünü size yolladılar; hem yiyelim, hem erkek çocukları olması için dua edelim diye...

PORTAKAL PERİLERİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellâlken pireler hammalken, anamın beşiğini tıngır mıngır, tıngır mıngır sallarken Akyurt denen bir memleket varmış. Bu memleketin bir padişahı varmış. Yüksek yüksek konaklarda yaşar, bir dediği iki olmazmış. Fakat bu padişahın büyük bir derdi varmış ki, kimse çare bulamıyormuş. Bulacak gibi değilmiş. Bu kadar varlık içinde koşup oynayacak bir oğlu yokmuş. Memlekette baş vurmadıkları hekim kalmamış. Nihayet bir gün lalasını alarak, başka memleketlerde derdine çare aramak üzere yola çıkmış.

Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, nihayet büyük bir vadiye gelmişler. Dinlenmek için bir ağacın altına oturmuşlar ve cezveleri ateşe sürmüşler. Kahvenin kabarmasını beklerken, birdenbire bir gürültü kopmuş ve yeşil elbiseli, sarı çizmeli ak sakallı bir derviş karşılarına çıkıvermiş. Padişah ile lalası dervişi görünce o kadar korkmuşlar ki, bir şey diyememişler. Derviş ise onlara yaklaşıp: "Selâm aleyküm" diye selâmlayınca onlar da cesaretlenerek: "Aleyküm selâm" demişler.

Derviş: "Böyle nereye gidiyorsun padişahım?" diye sormuş. Bunun üzerine padişah: "Benim padişah olduğumu bildikten sonra, kederimin, derdimin ne olduğunu da bilirsin" diye cevap vermiş. Derviş ise bir şey demeden biraz düşünmüş, sonra cebinden bir elma çıkarıp padişaha uzatarak: "Saraya döndüğün zaman bu elmayı ikiye böl, yarısını sen, yarısını karın yesin" demiş ve ortadan kaybolmuş.

Padişah hemen saraya dönmüş elmayı ikiye bölüp, yarısını kendisi, diğer yarısını ise karısı yemiş. Dokuz ay on gün sonra sarayda bir şehzade doğuvermiş. Padişah sevincinden ne yapacağını bilmiyormuş. Fıkaralara para dağıtıyor, esirlerini serbest bırakıyor, birçok ziyafetler veriyormuş.

Gel zaman, git zaman, şehzade on dört yaşını doldurmuş ve günlerden bir gün padişaha giderek: "Padişahım, babacığım, demiş, ba-

na mermerden öyle bir saray yaptır ki, iki tarafında iki çeşme olsun. birinden tereyağı, ötekinden bal aksın" diye ricada bulunmuş. Padişah çocuğunu pek çok sevdiği için derhal böyle bir sarayın kurulmasını emretmiş. Memleketin en büyük ustaları sarayı ve çeşmeleri inşa ettikten sonra, genç şehzade, oraya yerleşmiş ve her gün pencerenin önüne oturup, kurnalarından bal ile yağ akan çeşmelere bakmaya başlamış. Nihayet günün birinde ihtiyar bir kadın elinde taşıdığı çanağa yağ ile bal doldurmak için bu çeşmeye gelmiş. Şehzade ihtiyar kadınla alay etmek istemiş ve bir taş alarak kadının çanağına atmış ve onu kırmış. İhtiyar kadın bir şey demeden kalkıp gitmiş.

Ertesi gün kadın yine gelmiş ve tekrar çanağını doldurmak istemiş, fakat şehzade tekrar bir taş atıp çanağını kırmış. İhtiyar kadın bu defa da bir şey demeden çeşmeden uzaklaşmış. Üçüncü gün, şehzade, kadının çanağını tekrar kırmak üzereyken ihtiyar kadın "Hey genç, inşallah portakal perilerine âşık olasın" demiş ve ortadan kaybolmuş.

O günden sonra genç şehzade hasta gibi olmuş, zayıflamaya, sararıp solmaya başlamış. Bunu gören padişah derhal memleketin en büyük hekimleriyle hocalarını çağırtmış, fakat nafile. Kimse bir şey yapamamış. Şehzade gittikçe zayıflıyor, gittikçe neşesini kaybediyormuş.

Günlerden bir gün şehzade: "Padişahım, babacığım, demiş. Bütün bu insanların, hekimlerin, hocaların gayretleri nafile. Bir şey yapamayacaklar. Ben portakal perilerine âşığım ve onları bulup görmeyinceye kadar iyi olmayacağım". Padişah bu sözleri duyunca fazla kederlenmiş ve şehzadeye dönerek: "Ah oğlum. Sen de buradan gidersen ben ne yaparım kahrımdan kahrolurum" cevabını vermiş. Lâkin şehzade gittikçe zayıflıyor, daha kederli oluyormuş ve nihayet padişah çok düşündükten sonra, belki yine geriye döner ümidiyle şehzadeyi kalbinin dermanını, yani portakal perilerini bulmak için yola çıkmasının daha uygun olacağına karar vermiş.

İşte böylece, bir gün genç şehzade yanına birçok kıymetli hediyeler alarak yola çıkmış. Dağlar aşıp, çayırlardan, nehirlerden, vadilerden, birçok köy ve şehirlerden geçmiş ve kırk gün kırk geceden sonra büyük bir çayıra gelmiş. Dinlenmek için bir ağacın altına oturduğu zaman birdenbire karşısına kule gibi yüksek boylu dev ana çıkmış. Bir ayağiyle bir dağın tepesine, öteki ayağiyle diğer bir dağın tepesine basıyor ve öyle sakız çiğniyormuş, ki, sakızın şaklaması yetmiş fersah öteden işitiliyormuş. Nefesi bir bora gibiymiş. Elleri ise dokuz arşın uzunluğundaymış.

Dev anayı gören şehzade derhal: "Merhaba anneciğim" diyerek elini öpmüş. Bunun üzerine dev ana: "Bana anne dememiş olsaydın, haraptı halin, seni derhal öldürürdüm" demiş. Ondan sonra şehzadeye, nereden geldiğini, nereye gittiğini sormuş.

Şehzade: "Eh, anneciğim, benim öyle bir kederim, öyle bir derdim var ki, sen sormasan, ben de söylemesem daha iyi olur" diye cevap vermiş.

Dev ana: "Söyle, söyle derdini oğlum" diye ısrar etmiş. Ancak bu sözlerinden sonra şehzade: "Eh, sevgili anneciğim, demiş. Mademki o kadar ısrar ediyorsun, söyleyeyim. Ben portakal perilerine âşığım ve eğer sen onlara dair bir şeyler ve nerede olduklarını biliyorsan bana da anlatırsan minnettarın olurum". Dev ana bunu duyunca şehzadeye yaklaşarak: "Yavaş, yavaş konuş! Bu sözleri söylemek yasaktır. Ben ve oğullarım onları muhafaza ediyoruz, fakat onların nerede yaşadıklarını biz de bilmiyoruz. Benim, dünyanın her tarafını dolaşan kırk oğlum var. Belki onlar perilerin yaşadığı yeri bilirler" diye cevap vermiş.

Akşam olmuş ve dev ana, oğulları dönmeden bir eliyle şehzadeyi elinden tutmuş ve diğer eliyle omuzuna vurarak onu su testisine çevirmiş.

Dev ana bunu tam zamanında yapmış, zira bu anda oğullları olan kırk dev dönmüşler ve annelerine: Burada" insan kokusu var, anneciğim" demişler. Dev ana ise sert sert onları azarlamış: "Burada insan kokusu ne arar, siz dişlerinizi daha iyi temizleyin".

Herkes büyük birer odun parçası alarak dişlerini temizlemeğe başlamış ve kimisinin ağzından bir el, kimisinin ağzından bir ayak düşmeğe başlamış. Ondan sonra yemek yemeğe oturmuşlar. Yemek yedikleri sırada anneleri: "Bir insan kardeşiniz olsaydı ne yapardınız?" diye sormuş. Devler: "Ne mi yapardık? Onu öz kardeşimiz gibi severdik" demişler.

Oğullarının bu sözlerinden sonra Dev ana testiye eliyle vurur vur maz testi yine şehzade olarak ortaya çıkmış. Dev ana: "İşte kardeşiniz bu", diyerek şehzadeyi onlara göstermiş. Devler neşe içinde şehzadeyi kendi kardeşleriymiş, gibi kucaklamışlar ve birlikte yemek yemeğe davet etmişler ve sonra annelerine bunu onlara niçin daha evvel söylemediğini sormuşlar. Bunun üzerine dev ana: "Oğullarım, o sizin yediğiniz yemekleri yemez, tavuk ve koyun eti yer" demiş. Devlerden

biri derhal ayağa kalkıp uzaklaşmış ve az zaman sonra elinde getirdiği koyunu gencin önüne koymuş.

Dev ana: "Oh çocuğum, koyun ilk önce pişirilmeli" demiş. Devler çabucak koyunun derisini yüzmüşler ve içini temizledikten ve pişirdikten sonra şehzadenin önüne koymuşlar. Şehzade koyun etinden biraz yedikten sonra karnını doyurmuş ve geri kalanını bir kenara koymuş. Devler ona daha fazla yemesi için ısrar etmişler, fakat anneleri onlara insanların o kadar yediklerini söylemiş. Bunun üzerine devlerden biri kardeşlerine dönerek "Haydi şu koyun etinin tadı nasılmış bir bakayım" demiş ve elini uzatarak bütün koyunu alıp iki üç lokmada yemiş.

Ertesi sabah dev ana oğullarına: "Kardeşinizin büyük bir derdi var!" demiş. Devler ise: "Söylesin derdini bakalım, belki yardımına koşabiliriz" diye cevap vermişler. Anneleri: "Kardeşiniz portakal perilerine fena halde âşık olmuş" demiş. Bunun üzerine devler: "Onları tanımıyoruz ve yaşadıkları yeri de bilmiyoruz, fakat her halde teyzemiz bunu bilir" demişler. Dev ana hemen emretmiş: "O halde genci alıp, ona götürün ve benim oğlum olduğunu, bunun için kendi oğluymuş gibi ona yardım etmesini söyleyin."

Devler şehzadeyi kollarından tuttuğu gibi, uçarak teyzelerine götürmüşler ve ona her şeyi anlatmışlar.

Daha yaşlı olan bu devin de altmış oğlu varmış. Lâkin o da portakal perilerinin yaşadığı yeri bilmediği için oğullarının dönmesini beklemiş. Fakat oğulları misafirine bir fenalık yapmamaları için ona bir tokat atmış ve şehzade bir tabak olmuş. Akşam olup devler evlerine dönünce derhal: "Burada insan kokusu var" demişler. Anneleri gülümseyerek: "Galiba insan eti yemişsiniz. Dişleriniz arasında muhakkak et parçaları kalmıştır" demiş. Bu ihtar üzerine her biri, büyük sopalar alıp dişlerini temizlemeye başlamışlar ve dişlerinden düşen et parçalarını derhal yutmuşlar. O vakit dev teyze tabağa vurmuş ve şehzade yine eski halini almış. Devler onu selâmlamışlar ve yemeğe davet etmişler. Ertesi sabah dev teyze oğullarına: "Bu çocuk portakal perilerine âşık olmuş. Kendisini oraya götüremez misiniz?" diye sormuş. Devler: "Biz portakal perilerinin yaşadığı yeri bilmiyoruz, belki büyük teyzemiz yolu gösterebilir" diye cevap vermişler. Bunun üzerine annneleri "Teyzenize selâmımla birlikte bu gencin kardeşiniz olduğunu ve kendisine oğluymuş gibi yardım etmesini söyleyin" demiş.

Devler şehzadeyi aldıkları gibi büyük teyzelerine götürmüşler ve: ona her şeyi anlatmışlar. İhtiyar dev:"Ah çocuklarım, portakal perileri-

nin nerede oturduğunu bilmiyorum, fakat akşamleyin oğullarımın sekseni de eve dönünce onlara sorarım" demiş.

Altmış dev, şehzadeyi teyzelerine bırakmışlar ve gitmişler. Akşam olunca ihtiyar dev, şehzadeye bir tokat vurarak onu süpürge yapmış ve kapının arkasına koymuş. Biraz sonra evlerine dönen seksen dev aynı şekilde insan kokusu olduğunu söylemişler ve sonra annelerinin ihtarı üzerine dişlerinde kalan et parçalarını temizlemişler. Yemek esnasında ihtiyar dev oğullarına bir insan kardeşleri olduğu takdirde ne yapacaklarını sorunca, oğulları onu seveceklerine ve hiçbir fenalık yapmayacaklarına dair söz vermişler. Bunun üzerine ana dev, kapının arkasında duran süpürgeye vurmuş ve şehzade yine eski insan halini almış.

Devler onu neşe içinde karşılamışlar, derdini, sıhhatini sormuşlar yemek yemişler. Yemekten sonra ihtiyar dev oğullarına yeni kardeşlerinin portakal perilerine âşık olduğunu söylemiş ve oğullarına onların yaşadıkları yeri bilip bilmediklerini sormuş. En küçük oğul heyecanlanarak güzel portakal perilerinin yaşadığı yeri bildiğini söylemiş. Annesi: "Biliyorsan, al şu çocuğu, muradına nail olması için oraya götür" demiş.

Böylece ertesi sabah genç dev, şehzadeyi alarak yola çıkmış. Yolda giderken genç dev şöyle demiş: "Kardeşim, biraz sonra içinde güzel havuzları olan büyük bir bahçeye varacağız. Portakal perileri işte orada yaşıyorlar. Sana, gözlerini kapa, gözlerini aç der demez, gördüğünü yakala!".

Biraz yürüdükten sonra büyük bahçeye varmışlar ve genç dev havuzları görünce şehzadeye: "Gözlerini kapa", sonra da, "gözlerini aç!" diye bağırmış. Şehzade gözlerini açmış ve suyun üstünde üç portakal görmüş. Onlardan birini yakalamış ve cebine sokmuş. Dev tekrar: "Gözlerini kapa", sonra "gözlerini aç" diye bağırması üzerine genç yine gözlerini kapayıp açmış, ikinci portakalı yakalamış. Sonra üçüncüsünü de aynı şekilde yakalamış. O vakit dev şehzadeye dönerek: "Sakın bu portakalları susuz bir yerde soyma, eğer soyarsan pişman olursun" demiş.

Şehzade devin sözlerinden faydalanacağını vaadettikten sonra vedalaşıp ayrılmışlar. Biri sağa, diğeri sola gitmiş.

Dağlardan tepelerden geçen şehzade, buram buram terlemiş ve cebinde taşıdığı portakalları hatırlayarak onlardan birini soymak üzere cebinden çıkarmış ve portakalı soyunca içinden ay gibi güzel bir kız

çıkmış. Güzel peri kızı derhal: ""Aman şehzadem, bana su ver" demiş. Fakat şehzade su veremediğinden kız derhal kaybolmuş. Şehzade bu hareketine çok kızmışsa da, başka yapılacak bir şey yokmuş. Olan olmuş, kız ortadan kaybolmuş.

Yoluna devam eden şehzade biraz sonra yine portakalları hatırlamış. Cebinden ikinci portakalı da çıkarmış ve kabuğunu kestiği zaman içinden ilk portakaldakinden daha güzel bir kız çıkmış. O da su istemiş, fakat şehzadenin suyu olmadığı için verememiş. Bu kız da ortadan yokoluvermiş.

Bu defa şehzade kendi kendine: "Bir daha böyle yapmam, üçüncüsünü daha iyi saklıyacağım" diyerek yoluna devam etmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, nihayet bir kaynağa varmış, suyundan içmiş ve üçüncü portakalı burada soymayı düşünmüş. Cebinden portakalı çıkarmış ve soymaya başlamış. İçinden, evvelki kızlardan kat kat daha güzel bir kız çıkmış. Kız su istediği zaman şehzade onu derhal kaynağa götürmüş, eliyle su içirmiş ve kız kaybolmamış. Kız çıplak olduğu için şehzade ona, bu vaziyette şehre götüremeyeceğini, kaynak başında bulunan ağacın üstüne binmesini ve şehirden kendisine elbiseler alıp dönünceye kadar beklemesini söylemiş. Şehzade uzaklaştıktan sonra, kaynağa su almak için gelen zenci bir hizmetçi kız suyun içinde peri kızının güzel yüzünü görmüş. Bunun üzerine zenci kız; "Ah, ben hanımımdan daha güzelim. Bundan sonra ona artık su götürmeyeceğim. O benim ayağıma su getirsin" diyerek testisini kırarak eve dönmüş. Hanımefendi zencinin testisiz geldiğini görünce testinin nerede olduğunu sormuş. Zenci kız: "Ben senden daha güzelim, bundan sonra ben sana değil, sen bana su getireceksin" diye cevap vermiş. Bu sözler üzerine hanımefendi zenci kızının önüne bir ayna koyarak: "Aklını mı kaçırdın sen. Kendine bir baksana" demiş. Zenci kız aynaya bakmış ve hakikaten simsiyah olduğunu görmüş. Sonra yeni bir testi alarak yine kaynağa gitmiş Fakat, suyun üstüne eğilince suda kızın yüzünü görmüş ve bu güzel yüzün yine kendi yüzü olduğunu sanmış.

Kendi kendine: "Ne de olsa, ben hanımefendiden daha güzelim" diye bağırmış, testiyi vurduğu gibi yere kırmış ve yine eve dönmüş. Hanım kızarak niçin su getirmediğini sormuş. Zenci kız tekrar: "Ben senden daha güzelim, sen bana su getir" cevabını vermiş. Genç ve güzel bir kadın olan hanımefendisi: "Ne oluyor sana kızım, çıldırdın mı, ne?" diyerek zenci kızına aynayı uzatmış. Kız kendisini aynada seyrettikten sonra üçüncü bir testi alarak yine kaynağa gitmiş. Suyun üstüne eğilip de peri kızın güzel yüzünü görünce testiyi kırmak istemiş,

fakat bu anda ağacın üstünde bulunan portakal dilberi ona: "Testini kırma kardeş, senin gördüğün benim yüzümdür, sen ise kendi yüzün zannediyorsun", diye bağırıvermiş.

Zenci kız, güneş gibi güzel olan kızı görünce, ağaca çıkmış ve ona tatlı bir sesle: "Oh, benim güzel kardeşim, sen burada otura otura kim bilir ne kadar yoruldun. Gel de saçlarını tarayım" demiş. Kız başını uzatmış ve zenci kız saçlarını tararken kızın başına ufak bir iğne batırmış ve peri kızı "Ah!" diyerek bir kuş olup havaya uçmuş. Zenci kız ise ağacın üstünde kalmış.

Biraz sonra şehzade, elbiseleri ve hediyeleri doldurduğu bir arabayla gelmiş ve ağacın üstünde duran kızı simsiyah görünce başına ne geldiğini sormuş. Zenci kız ise derhal: "Sen beni buraya bırakıp gittin, güneş beni o kadar yaktı, o kadar yaktı ki, bu hâle geldim", diye cevap vermiş. Ne yapsın şehzade derhal kızı almış, arabaya bindirip babasının sarayına götürmüş. Saraydaki insanlar büyük bir merakla şehzadenin peri nişanlısını bekliyorlarmış. Fakat zenci kızı, görür görmez şehzadeye: "Bu zenci kızında ne güzellik buldun" diye sormuşlar. Şehzade: "O zenci kızı değildir, demiş. Ben onu bir ağacın üstünde bırakmıştım, güneşten kararmış. Birkaç zaman gölgede oturup dinledikten sonra yine beyazlaşacak". Şehzade, kızı yatak odasına götürmüş ve beyazlaşıncaya kadar beklemeye karar vermiş.

Şehzadenin sarayı etrafında büyük bir bahçe varmış. Günün birinde ağaçlardan birine bir portakal kuşu konmuş ve bahçıvana seslenmiş.

Bahçıvan: "Benden ne istiyorsun?" diye sormuş. Kuş ise titrek bir sesle: "Şehzade ne yapıyor?" diye cevap vermiş. Bahçıvan: "İyi, sıhhati de yerindedir" demiş. Kuş : "Zenci nisanlısı nasıl?" diye tekrar sormuş. Bahçıvanın cevabı ise: "İyi fakat yatak odasından çıkmıyor" olmuş.

Kuş:

O zenci kız oturmaz olsun,
Arkasına dikenler dolsun
Konduğum her ağaç kurusun.

diye öttükten sonra uçmuş gitmiş. Arkasından, konduğu ağaç derhal kurumuş.

Ertesi gün kuş yine gelip başka bir ağaca konmuş. Şehzadenin ve zenci kızının sıhhatini sormuş ve yine evvelki gün söylediği şarkıyı

tekrarlamış. Uçup gittikten sonra konduğu ağaç yine kurumuş. Üçüncü gün, yine aynı şeyleri sorup ağacı kuruttuktan sonra uçmuş.

Gel zaman, git zaman, günlerden bir gün zenci kızından bıkan şehzade biraz hava almak için bahçeye çıkmış. Ağaçların birçoğunun kurumuş olduğunu görünce, derhal bahçıvanı çağırarak: "Bahçıvan başı, niçin bu ağaçlara bakmıyorsun? Bak kurumuşlar" demiş. Bu sözler üzerine bahçıvan şehzadeye, buraya bir kuşun geldiğini, şehzadenin ve zenci kızın sıhhatini sorduğunu ve sonra bir şarkı söylediğini, bu şarkıdan sonra ise konduğu her ağacın kuruduğunu, her şeyi her şeyi birer birer anlatmış. Şehzade, bahçıvana bütün dallara tutkal sürmesini emretmiş, öyle ki, kuş konduğu zaman hemen yapışsın. Bahçıvan şehzadenin söylediğini yapmış ve ertesi gün kuş ağaca konar konmaz yapışmış ve bir türlü kendini kurtaramamış. Bahçıvan kuşu yakalayıp şehzadeye götürmüş. Şehzade kuşu bir kafese kapamış. Zenci kız kuşu görünce derhal onun peri kızı olduğunu anlamış. Çabucak yatağa yatarak şehzadeye ağır hasta olduğunu söylemiş. Gizlice de sarayın baş hekimini yanına çağırtmış ve ona avuç dolusu para ve hediyeler vererek şehzadeye, "karın yalnız portakal kuşu yediği takdirde iyi olacak" demesini tembihlemiş.

Karısının çok hasta olduğunu gören şehzade, baş hekimi çağırtmış ve ona karısının iyi olması için ne yapmak lâzım geldiğini sormuş. Bunun üzerine baş hekim şehzadeye, karısının ancak portakal kuşu yediği takdirde iyileşebileceğini söylemiş. Bunu duyan şehzade, derhal bir gün evvel yakalanan portakal kuşunun öldürülmesini ve karısına yedirilmesini emretmiş. Fakat kuşun güzel tüylerinden bir tanesi yerde iki tahtanın arasında sıkışmış kalmış.

Gel zaman, git zaman, karısının beyaz olmasını bekleyen şehzade sabırsızlanmaya başlamış. Aynı zamanda sarayın hareminde bulunan kadınlara, yazıp okuma öğreten bir kadın varmış. Günün birinde bu kadın sarayı dolaşırken yerde parlayan bir şey görmüş. Eğilip almış. Bu elmasa benziyen bir tüymüş.

Akşam olunca tüyü evinde pencerenin çerçevesine takmış. Ertesi gün kadın saraya gittiği zaman, tüy yerinden fırlamış, biraz uçtuktan sonra fevkalâde güzel bir kız olmuş. Etrafı süpürüp temizledikten ve her şeyi yerleştirdikten sonra yine tüy olmuş ve gidip yerine konmuş. Kadın evine dönünce şaşırıp kalmış. Bunun kimin yaptığını uzun uzun düşünmüş, evini aramış, fakat sebebini bir türlü anlayamamış.

Ertesi sabah yine saraya gitmiş. Tüy tekrar pencereden uçup kız olmuş ve her şeyi düzeltikten sonra yine tüy hâlini almış. Evine dönen ihtiyar muallime yine şaşıp kalmış. Düşünmüş, taşınmış, fakat nafile... sebebini anlayamamış. Bütün bunları kimin yaptığını öğrenmek isteyen kadıncağız, ertesi sabah erkenden kalkmış, saraya gidecekmiş gibi dışarıya çıkıp kapıyı içerden kilitledikten sonra kapının arkasına saklanmış. Biraz sonra odasını süpüren, yemeğini pişiren ve her şeyi yerli yerine koyanın fevkalâde güzel bir kız olduğunu görmüş. Kız işini tam bitirdiği zaman, ihtiyar kadın yavaşça meydana çıkaıak, kızı bileğinden yakalamış, buraya nereden ve nasıl gelmiş olduğunu sormuş. O vakit kız ihtiyar muallimeye, zenci kızın kendisini nasıl anldattığını anlatmış.

Kadın; "Kederlenme kızım, demiş, bugünden tezi yok mesut olman için her çareye baş vuracağım". Muallime evinden çıkınca doğru şehzadeye giderek onu akşam yemeğine evine davet etmiş. Şehzade ihtiyar muallimenin hatırını kırmamak için daveti kabul etmiş. Kızın gündüzden pişirdiği yemekler yenip sıra kahveye gelmiş, kız kahveyi verdikten sonra başını kaldırıp şehzadenin yüzüne bakmış. Şehzade kızı görünce kendinden geçmiş. Kendine geldiği zaman: "Anneciğim, bu güzel kız kim?" diye sormuş. İhtiyar muallime: "Hizmetçim" diye cevap vermiş. Şehzade tekrar: "Nereden aldın? Bana satar mısın?" diye sormuş. O vakit kadın kızı elinden yakalayarak şehzadenin yanına götürmüş ve portakal perisine kendisinden daha iyi bakmasını ve korumasını söylemiş.

Şehzade sevincinden hemen hemen bayılacak hale gelmiş. Kızı derhal saraya götürmüş, zenci kızını ölüme mahkûm etmiş ve portakal perisine kırk gün kırk gece düğün yapmış. Düğüne büyük annemi de çağırmışlar. Öyle yemiş, öyle yemiş ki, zavallının midesi büyümüş. O gün bugündür doymak bilmiyor.

KEL MEHMET

Bir varmış bir yokmuş, eski zamanlarda bir Kel Mehmet varmış. Küçük yaşdayken kendi ev işleriyle meşgul olurmuş. Ateş başında otururka anasının yapmış olduğu mancayı ayağı ile deverleyip dökmüş. Mancayın bulaşığına sinekler konmuş. Kel Mehmet ise süpürgeyi alıp sinekleri vurmuş. Hepsi ölsünler diye süpürgenin üstüne basmış. Ondan sonra süpürgeyi kaldırmış. Bir dene görsün: kırk tane sinek öldürmüş. Gidip kasabada, "bir vuruşta bunca cana kıydım" diye bir table yazdırmış.

Bütün gün beraberinde taşır, yerde bırakıp dibine yatarmış. O memlekette bir padişah varmış. Onun çayırlarından bir kuş bile uçamazmış. Bu çocuk ise, bir gün, tableyi alıp onun çayırına varıp yatmış. Onu gören insanlar korkudan yanına varamamışlar. Yavaş yavaş yanına sokulmuşlaı. Kel Mehmet uyanınca korkusundan üç metre sıçramış. İnsanlar da korkarak kaçışmışlar. Sonra gene yaklaşarak padişahın yanına gitmesini rica etmişler. Padişah da ona:

— Sana kız kardeşimi vereceğim eğer burasını beklersen, demiş.

O da razı olmuş. Padişah ona bir silâh vermiş.

Bir gün dev avı olmuş. Kel Mehmet silâhını alıp bir ağacın üstüne çıkmış. Öteden gelen devi görünce korkmuş. Dev yanına gelmiş. Korkusundan devin üstüne düşmüş ve devin kulaklarına sımsıkı tutunmuş. Dev gücü yettiği kadar kaçmaya başlamış. En sonra dev bayılıp çatlamış. Kel Mehmet korkusundan devin üstünden yere inememiş. Kel Mehmet'i gidip devin üstünden indirmişler. Sonra sormuşlar:

— Bunun üstüne nasıl bindin?

— Ben ağacın dalından kendimi devin üstüne attım. Kurşun ziyan etmekten vazgeçtim. Onu bu dereceye kadar koşturdum ve öldürdüm.

Ondan sonra Kel Mehmet'i sultan seçmişler ve Kel Mehmet o memleketin sultanı olmuş.

KÖR ŞABAN

Bir varmış bir yokmuş, bundan çok eski zamanda bir çocuk varmış. Adı Kör Şabanmış. Onun babası olmadığından ona amucası bakarmış.

Bir gün amucası ile oduna gitmişler. Kör Şaban çok yüksek bir ağaçta yuva görmüş, üzerine çıkarak içinde olan yumurtaları almış. Amucası onun bu kahramanlığını görmüş ve ona: "Sen çok eyi bir hırsız olabilirsin" demiş ve ona hırsızlık yapmalarını teklif etmiş. Kör Şaban ve amucası çekilmişler yola. Az gitmişler, uz gitmişler, önlerine elinde bir koyun olan köylü çıkmış. Kör Şaban amucasına:

— Ben, bu koyunu çalacağım, demiş.

Amucası ona:

— Nasıl çalacaksın?

— Beni dinle amuca, şimdi ben bir pabucumu burada atacağım, öbürünü ileride, pabucun birini bulan köylü onu almayacak. İleride öbürünü bulunca koyunu orada bağlayacak ve dönerek burdakini alsın diye. Bu sırada ben de koyunu çözüp kaçacağım, demiş.

Köylü koyunu ile gelmiş. Bakmış bir pabuç. Almış pabucu ve kendi kendine: "Eşi olsa, çocuğa bayramlık olurlar" demiş ve elinden pabucu atmış Biraz gittikten sonra onun eşini bulmuş. Pabucu almadığına pişman olmuş, koyunu bağlayıp geri dönmüş. Bu sırada Şaban koyunu çözüp kaçmış. Adam gelmiş, bakmış koyun yok. Arayıp durmuş, bulamamış; geri dönerek başka koyun almaya gitmiş.

Kör Şaban'la amucası buluşmuşlar. Koyunu kesip yemişler. Çıkmışlar yola bir de ne görsünler, o adam yine bir koyun almış geliyor. Kör Şaban amucasına:

— Amuca, gel bunu da çalalım, demiş.

— Nasıl çalacağız?

— Şimdi sen bu ormana gireceksin, orada koyun gibi meleyip kaçacaksın. O senin sesini duyunca, koyun buradadır deyip bunu burada bağlayarak, öbürünü aramaya gidecek, ben de bunu çalarım, demiş.

Adam koyunu ile gelmiş. Ormanda bir koyun sesi duymuş ve kendine: "Koyunu burada kaybettim. O şimdi bu ormanda otluyor, gidip onu tutayım", demiş. Yanında olan koyunu sıkı sıkıya bir ağaca bağlamış. Girmiş ormana, ha koyun burda, ha koyun orada epeyi uzaklaşmış. En sonra aramayı bırakıp geri dönmüş. Bir de ne görsün: Yeni aldığı koyun da yok yerinde. Onu da aramış, bulamayınca elinde bir çift pabuçla eve dönmüş.

Kör Şaban'la amucası buluşmuş, koyunu çevirme yapmışlar. Amucası Kör Şaban'ı suya yollamış. Kör Şaban amucasının daha çok yiyeceğini bildiği için tulumu su ile doldurmuş ve başlamış sopa ile vurmaya ve bağırmaya:

— Ben çalmadım be, amucam çaldı!

Bu sesleri duyan amucası Kör Şaban'ı yakaladılar sanmış, çevirmeyi bırakıp kaçmış. Kör Şaban gelmiş, çevirmenin başına oturmuş, yemiş içmiş, sonra bir yüksek tepeye çıkarak:

— Amuca, hey amuca, diye çağırmış.

Biraz sonra amucası gelmiş ve Kör Şaban'a:

— Ne oldu, seni yakaladılar mı? diye sormuş.

Kör Şaban:

— Sorma, sopaları ben yedim demiş,.

İkisi de oradan uzaklaşıp yürümeye başlamışlar. Uzaktan bir köylünün iki öküzle çift sürdüğünü körmüşler.

Kör Şaban:

— Amuca gel bir öküzü çalalım, demiş ve amucasına:

— Sen bu hendekte yatacaksın ve bağıracaksın:

— Uraaa çift boyunduruk tek öküz. O duydu mu sana doğru gelecek bu sırada ben de öküzü ormana aşırırım, demiş.

Amucası hendekte yatıp... "Uraaa çift boyunduruk tek öküz, uraaa çift boyunduruk tek öküz", diye bağırmaya başlamış. Bunu duyan çiftçi kendi kendine: "Acap bu adam neye böyle bağırıp duruyor" demiş ve hendeğe doğru yürümüş. Bu sırada Kör Şaban öküzün birini ormana aşırır. Çiftçi geldiyen sorar:

— Neye bağırırsın be arkadaş? O da:

— Sana bağırıyorum, çift boyunduruğu tek öküzle sürersin, demiş.

Çiftçi döner arkaya, bir de ne görsün, hakikaten buradan tek öküz görülüyor.

— Benim iki öküzüm var, diyerek tarlasına doğru yürür.

Kör Şaban'ın amucası da yoluna devam eder.

Kör Şaban'la amucası buluşurlar. Öküzü pazara götürüp satarlar, sonra evlerine gelirler. Amucası, Kör Şaban'a:

— Biz böyle ufak hırsızlık yapacağımıza gelsene padişahın hazinesini soyalım, demiş.

Bir karanlık gecede padişahın sarayına giderek, duvara büyük şaykalar kakmışlar, böylece sarayın örtüsüne çıkmışlar. Oradan da baca içine girerek yine şaykalar kakarak ocağa inmişler. Kör Şaban yarım çuval altın doldurarak amucasına uzatmış ve kendisi de çıkmış. Amucası çuvalı yarı dolu görünce Kör Şaban'a çıkışmış.

— Neye çuvalı doldurmadın, yarın akşam ben gireyim de bak nasıl dolduracağım, demiş.

Ertesi gün padişah hazineye gidince bakmış ki, buraya hırsız girmiş. Hemen bütün bekçileri çağırıp sormuş, fakat bekçiler kimsenin gelmediğini söylemiş. Hazine içinde oraya buraya bakınmışlar, en nihayet ocak duvarında şaykalar kakılı bulmuşlar. Padişah hemen buraya bir fıçı katran yerleştirmelerini emretmiş.

Ertesi akşam Kör Şaban'la amucası yine gelmişler. Bu sefer amucası:

— Ben gireceğim, demiş.

Girmiş, ama hop diye katran fıçısının içine düşmüş. Kör Şaban öyle etmiş, böyle etmiş, bir türlü onu fıçıdan çıkaramamış. En sonra hırsız tanınmasın diye bıçağını çekip amucasının başını kesmiş. Eve gelerek yengesine:

Yenge, amucam bu gice kurban gitti, ama ben onun başını kesip aldım. Sen şimdi bu başa ne kadar ağlarsan ağla fakat, yarın hırsızı gezdirirken gayret edemezsin, yine ağlarsın ve bizi ele verirsin. Yarın amucamı gezdirirlerken, sen testileri alıp suya gideceksin. Amucamı çeşme yanından geçirirlerken testileri kırıp ağlayacaksın, demiş.

Ertesi gün padişah hazineye gidince hırsızı katran fıçısında bulmuş. İyi ama sevinememiş, çünkü hırsızın başı kesikmiş. Padişah ken-

di kendine: "bunlar bir tane değil", diye düşünmüş. Hırsızı sokaklarda gezdirmelerini emretmiş:

— Kim ağlarsa o, bu hırsızın yakınıdır, demiş.

Bütün kasabada gezdirmişler, kimse ağlamamış. Yalnız çeşmede bir kadın testilerini kırdığı için ağlar görmüşler.

Saraya döndüklerinde padişah onlara:

— Kimse ağlamadı mı bu hırsıza? deyince onlar, kimsenin ağlamadığını, yalnız bir kadın çeşmede testilerini kırdığı için ağladığını anlatmışlar. Padişah:

— A be sersemler, o kadın bu hırsızın ya karısı, ya anası veya kardaşıdır, hırsıza ustalıkla ağlamış. Yazık, çok yazık sizin gibi aptal yardımcılarıma, demiş ve düşünmeye başlamış.

Padişah ertesi gün bütün caddeyi altınla döşemelerini emretmiş:

— Kim eğilip yerden bir altın alırsa, odur benim hırsızım, demiş ve adım başına birer asker koydurmuş.

Kör Şaban caddeye çıkınca bütün caddeyi altın döşeli görmüş. Eve dönmüş, bir çift tüylü çarık yapmış, altlarına da katran yağlamış ve çıkıp çarşı içine gezmeye başlamış. Böylece gezerek caddenin yarı altınlarını toplamış.

Akşam üzeri padişahın adamları altınları toplamışlar. Saymışlar, altınların yarısı yokmuş. Gidip padişaha:

— Şefketlim, kimse eğilip bir tane almadı, fakat altınların yarısı yok, demişler.

Padişah yine düşünmüş, taşınmış en sonra, bir deveyi telleyip pullamalarını emretmiş. Adamlarına da:

— Kim bu deveye yaklaşırsa, odur benim hırsızım, demiş.

Padişahın adamları deveyi caddede gezdirmişler, kimse yaklaşmamış. Yan sokaklarda başlamışlar gezdirmeye, fakat insan yokmuş, onun için konuşa konuşa giderlermiş. Kör Şabanların kapısı yanından geçerlerken, Kör Şaban arkadan usullacık deveyi çözmüş ve yerine eşeği bağlamış. İçeri giderek deveyi kesmiş. Bu adamlar biraz sonra arkaya bakmışlar, ne görsünler, arabanın arkasında deve değil, eşek bağlıymış. Gidip padişaha:

— Şefketlim, deveye yaklaşan bile olmadı, ama gözümüzü açıp kapayana kadar deve eşek oldu, demişler.

Padişah artık hırsızını tutamayacağını anlamış. Bu sıralarda da, padişah başka bir padişaha harp açmak istiyormuş. O padişah onunla alay ediyormuş: "O, daha bir hırsızını tutamıyor, kalkmış benimle harp etmek istiyor." Bu sözler padişaha fena halde işlemiş, en sonra tellâl çağırtmış: "Kimse benim hırsızım, meydana çıksın ona bir şey yapmayacağım. Onu Vezir yapacağım, üstelik kızımı da vereceğim", demiş. Bu sözleri duyan Kör Şaban yengesine:

— Ne dersin yenge, meydana çıksam mı? demiş.

Yengesi:

— Ben erkek işine karışmam, nasıl istersen, demiş.

En nihayet Kör Şaban karar almış meydana çıksın.

Bir gün Kör Şaban saraya giderek padişaha:

— Şefketlim, senin hırsızın benim, demiş. Padişah bakmış bakmış en sonra:

— Yaptığın hırsızlıkları ispat et, demiş.

Kör Şaban da anlatmış:

— Bacadan girip altınlarını çaldım. Ertesi akşam amucam girdi, fakat katrana battı. Onun başını ben kestim. Yengem çeşmede testilerin kırıldığına ağlamazdı, amucama ağlardı. Çarşıdan altınları çarıklarımın altına katran sürerek topladım, sonra deveyi de ben çaldım.

Padişah bütün bunları seslemiş ve hırsızın Kör Şaban olduğuna kanaat getirmiş. Padişah Kör Şaban'a dönerek:

— Oğlum, şu falanca padişahın sarayından bir şey çalıp ta getirebilir misin bana, demiş.

Kör Şaban da:

— Yalnız bana müsaade et, oraya gideyim, demiş.

Padişah bir gemi ile Kör Şaban'ı diğer padişahın memleketine yollar.

Kör Şaban yeni memlekette bir kahve açmış. Başlar kahveyi işletmeye. Bir akşam Kör Şaban katranla yağlanmış ve yatıp tüyler içine yuvarlanmış. Tüyler Kör Şaban'ın yüzüne gözüne, her yerine yapışmış. Bu işi yaptıktan sonra doğruca saraya gitmiş. Sarayda onu gören bekçiler korkudan soluk bile alamaz olmuşlar. Kör Şaban padişahın yatak odasına girmiş. Kör Şaban yanında getirdiği elindeki değnekle san-

dığa öyle bir vurmuş ki, sanki top patlamış gibi bir ses çıkmış. Padişah yataktan fırlamış, fakat Kör Şaban ona:

— Padişahım, senin işin bitti artık. Cenabı Hak yolladı beni. Bu akşam senin canını alacağım. Ben Azrail Aleyhisselâmım, demiş.

Padişah pek korkmuş ve:

— Azrail Aleyhisselâm, Allah'a ve sana çok yalvarırım, benim canımı bu gece almayın, yarın eşle dostla görüşeyim, o zaman. Yarın akşam gel al canımı, bu bizim borcumuz, demiş.

Kör Şaban:

— Dur bakayım Allah ne deyecek, demiş ve tavana bakmış, sonra padişaha dönmüş:

— Allah sana daha yirmi dört saatlık ömür veriyor, yarın akşam bu vakit gelip canını alacağım, demiş ve çıkıp gitmiş.

Ertesi gün padişah bütün eşini dostunu çağırıp onlarla görüşmüş, konuşmuş ve bu gece Allah'a ruhunu teslim edeceğini söylemiş. Akşam olmuş, padişah odasına çekilmiş, lâkin gözüne uyku girmiyormuş. En sonra uyumuş. Gece yarısı Kör Şaban yine sandıkla gelmiş. Bu akşam bekçileri de büyük korku sarmış, soluk bile almaya korkuyorlarmış. Kör Şaban doğruca padişahın yatak odasına gitmiş. Yine sandığa vurarak padişahı uyandırmış ve ona:

— Hazır mısın, demiş. Sonra:

— Haydi bu sandığa gireceksin, ben seni kapayacağım, demiş. Yolda giderken benim söylediğimi sen de söyleyeceksin, aksi takdirde cennete götürmem, demiş. Bunları söyledikten sonra kapağı kapamış ve sandığı sırtına yükletmiş. Kör Şaban gemiye binmiş ve gelmiş memleketine.

Bu memlekette padişah, yüksek bir yer yaptırmış, sonra hırsızın başka bir memleketin padişahını çalıp getireceğine tellâl çağırtmış. Bütün millet oraya gelmiş. Kör Şaban sandığı yüksek yere çıkarmış. Sonra şöyle demiş.

— Padişahım cennete yaklaştık, ben nasıl ses çıkarırsam, sen de aynısını yapacaksın!

Kör Şaban eşek gibi anırmış, padişah da sandık içinde anırmış. Kör Şaban köpek gibi havlamış, padişah da aynısını yapmış. Kör Şaban horoz gibi ötmüş, padişah da sandık içinde ötmüş. Kör Şaban kapağı açmış:

— Kalk, cennet burasıdır, bakalım beğenecek misin? demiş

Padişah ise sandıktan iç donuyla çıkmış, bütün millet, sesinin tuttuğu kadar bağırmaya, gülmeye başlamış. Padişah şaşırmış ve Kör Şaban'ın ardına geçip saklanmak istemiş. Bura padişahı ona:

— Nasıl be alaycı komşu, ben hırsızımı tutamazmışım, ha... Ben hırsızımı tutarım ve seni de çaldırırım, demiş.

Öbür padişah:

— Aman rezil oldum dünyaya, demiş.

Bura padişahı ona:

— Seni, serbest bırakacağım gidesin memleketine ama, bir daha öyle böbürlenme, demiş ve padişahı salmış.

Kör Şaban padişahın kızıyla evlenmiş, padişahın baş veziri olmuş. Bu güne kadar yaşarlarmış.

EN KÜÇÜK KIZ

Fakir bir köylünün üç tane kızı varmış. Adamcık kahvelere çıktı mı, onların komşusu olan adam ona lâf söyletmezmiş. Hep onu azarlarmış.

— Sus be, sen de üç kancık babası, dermiş. Öyle ama, o adamın da üç çocuğu varmış. Kızların babası olan adamcık bir defa eve düşkün dönmüş. En küçük kızı ise çok akıllıymış. Babasına demiş:

— Baba, ne düşünüyorsun? Sen de ona üç kuduzlar babası desene.

Bir gün adamcık yine kahveye gitmiş. Bir lâf söyleyecek olmuş, öbür adam onu gene azarlamış. O da ona demiş:

— Sus be, sen de, üç kuduzlar babası.

Böylelikle onlar kavgaya kalkmışlar. Sonra birbirlerini mahkemeye vermişler. En küçük kızı demiş:

— Baba, sen dur, niçin gideceksin. Senin için ben gideceğim. Yaptır bana meşinden bir çift ruba, ben gideceğim.

Babası da kızına ruba diktirmiş. Kız da gitmiş mahkemeye. Mahkemede kadı ona vurulmuş. Kadı olan çocuk annesine gidip demiş:

— Anneciğim, Ali gözü kız gözü, yaktı beni.

Annesi de demiş.:

— Koş, götür onu gül bahçesine. Eğer kız ise çiçeklere vurulur.

Çocuk ta gezdirmiş onu gül bahçesinde.

— Topla, çok topla, baksana ne güzel güller, demiş.

Kız da:

— Kız olsam çok toplayayım, ben ise çocukum, biricik yeter. demiş.

Çocuk yine annesine gitmiş:

— Aman anneciğim, ben yandım bu kıza.

Annesi de:

— Koş götür onu at koşturmaya da dişi kırılsın, demiş. Kızsa dişi kırıldı, diye acır.

Çocuk ta götürmüş. At koşturmakta kızın dişini kırdırmış.

Çocuk başlamış demeye:

— Aman canım, ne oldu, ben ne yaptım? Şimdi sen ne yapacaksın dişsiz?

Kız da demiş:

— Ne olacak bir dişten, kız olsam acıyayım.

Kızı yine aldatamamış. Çocuk şaşmış ne yapsın. Annesi gene demiş:

— Koş götür onu hamama, bakalım ne yapacak.

Alırlar giderler, içeri girerler. Tam soyunacakları sırada kız demiş:

— Eyvah, ben evde para kesesini unutmuşum.

O mânayla kurtulmuş. Dışarı çıkınca atına binmiş kaçmış. Bir de çocuk dışarı çıkmış, dışarıda ne kız varmış ne bir şey. Ama kız için yanarmış. En sonunda annesi demiş:

— Al bir sepet gül de, git onları sat.

Gitmiş köye ve:

— Gülcü geldi, gülcü geldi! diye bağırmaya başlamış.

Kızın ablaları çıkmışlar, kaça sattığını sormuşlar.

Çocuk ta demiş:

— Bir a-ha-ya, bir i-hi-ye.

Çocuğun maksadı gülerken görsün de, kızı kırık dişinden tanısın. Kızın ablaları gül alıp içeri girmişler. Kıza demişler:

— Bak biz gül aldık, gitsene sen de alasın.

O da gül almaya çıkmış. Daha gülünce çocuk onu dişinden tanımış. Ondan sonra kızlan ikisi alışmışlar.

ANTİKA ÇOCUK

Bir varmış bir yokmuş, bir fakir köylünün üç çocuğu varmış. Bir gün o fakir köylünün en büyük çocuğu çıraklığa çıkmış. Yolda bir hocaya rasgelmiş. Hoca çırak ararmış. Çocuğa:

— Sen bana çırak olur musun? diye sormuş.

Çocuk:

— Olurum. cevabını vermiş.

Hoca:

— Benim bir şartım var. demiş. İkimizin arasında kim dargınlık ederse kesilecek.

Çocuk da:

— İyi, demiş.

Az gitmişler, uz gitmişler dere tepe düz gitmişler. En nihayet hocanın evine varmışlar. Devrisi gün hoca onu tarlaya yollamış. Çırak gitmiş, hemen işe tutunmuş. Öyle olmuş, akşam olmuş hoca yemek getirmezmiş. Çırak darılarak eve dönmüş. Hoca ise niçin darıldı diye onu kesmiş.

Devrisi gün gene çırak aramaya çıkmış. Yolda o köylünün ortanca çocuğuna rasgelmiş. Çocuğa:

— Sen bana çırak olur musun? diye sormuş.

Çocuk:

— Olurum, cevabını vermiş.

Hoca:

— Benim bir şartım var. demiş. İkimizin arasında kim dargınlık ederse, kesilecek.

Çocuk ta:

— İyi, demiş.

Ve hoca birinci çocuğa ne yaptıysa, ikincisine de öyle yapmış, onu da kesmiş. Yine çırak aramaya çıkmış. Yolda köylünün en küçük çocuğuna rasgelmiş. Çocuğa:

— Sen bana çırak olur musun? diye sormuş.

Çocuk:

— Olurum, cevabını vermiş.

Hoca:

— Benim bir şartım var, demiş. İkimizin arasında kim dargınlık ederse, kesilecek.

Çocuk da:

— İyi, demiş.

Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler. En nihayet hocanın evine varmışlar. Devrisi gün hoca onu tarlaya yollamış. Çocuk gitmiş, hemen işe tutunmuş. Öğle olmuş, akşam olmuş, hoca yemek getirmezmiş. O zaman çocuk hayvanın birini kesmiş, etini pişirip karnını doyurmuş.

Hoca beklemiş, beklemiş çırak yok. Tarla yolunu tutup çıkmış onu aramaya. Bir de ne görsün, hayvanın biri yok, çırak oturmuş, ateşte ısınırmış.

— Hayvanın biri nerede? diye sormuş.

Çocuk:

— Sen bana yemek getirmedin, ben de hayvanın birini kestim, karnımı doyurdum, demiş.

Hoca da ne yapsın:

— İyi, demiş.

Devrisi gün çırağı, keçileri otlatmaya yollamış.

— Keçileri iyi doyuracaksın, demiş. Keçiler akşama gülerek, atlayarak, oynayarak gelsin.

Çırak ta:

— İyi, demiş.

Sonra keçileri bir yere götürüp kapamış, ağız dudaklarını kesmiş ve bacaklarının birini kırmış. Akşamına eve dönmüş. Bir de ne görsün hoca, keçiler atlarlar, kırık kırık bacaklarıyla ise oynarlarmış, kesik ağız dudaklarıyla sırıltarak gelirlermiş. Hoca da ne yapsın, bir şey söylememiş ama, kendi kendine: "bu çırak antika", demiş. Çırağı suya yollamış, karısına da:

— Bu gece atalım şunu denize, demiş.

Çırak ne konuştuklarını seslemiş, sonra suyu çabuk alıp getirmiş,

Uyumaya yatmışlar. Hoca uyuduktan sonra çırak yavaşçacık hocayı kaldırmış, kendi yatağına götürmüş, kendisi de karının yanına yatmış. Biraz sonra hocanın karısını uyandırmış. İkisi gidip hocayı bağlamışlar, sonra denize atmışlar. Hocanın karısı denizin üstünde kocasının fesini sallanırken görünce, denize kimi attıklarını anlamış. Ama ne çare! Ondan öteye çıkar, hocanın karısına koca olmuş. İkisi iyi yaşamaya başlamışlar.

YEDİ DULLAR

Bir zamanlarda yedi dul karı toplanmış çamaşır yıkarlarmış. Niçin kocalarından bırakıldıklarını birbirlerine soruyorlarmış. Birinci karı demiş:

— Kardeşim seni kocan niçin uğrattı?

— Ne olacak, yoldan bir Ramazan geçerdi. Ben de ona: adamcığım, Ramazancığım, biz sana hazırlanırdık.

Karı, ev içinde ne varsa, hepsini o adama vermiş. Diğer karılara demiş:

— A kardeşlerim, benim bu işte kabahatım var mı, da beni uğrattı?

Diğer karıya sormuşlar.

— Seni kocan niçin uğrattı?

— Niçin uğratacak, demiş. Bağırsak aldı, ben de onları yastığa doldurdum da yumuşak yatsın diye. Bağırsaklar kurtlanmış. Yatarken adamın burnuna bir kurt çıkmış. Ben de tuz aldım onun burnuna bastım. Bunda kabahatım var mı, a kardeşlerim, beni boşadı, demiş.

Üçüncü karıya:

— Seni de kocan niçin uğrattı?

— Bir kazan pekmez almış. Bir de baktım kazanın içine, adam bir karı kapamış. Ben de devirdim kazanı. A, kardeşlerim, bunda benim kabahatım var mı, da boşadı beni?

Kadın ise kendini görürmüş.

Dördüncüye:

— Kardeşim, seni niçin uğrattı?

— Ramazan geliyor diye şeker aldık. Her akşam çekip çekip yiyelim diye attım bunlara. Bunda benim kabahatım var mı, da boşadı beni?

Beşinciye:

— Seni kocan niçin uğrattı?

— Ben de bayram geliyor, diye kına yakındım. Kınalarım kurusun, diye baca dibinde oturdum kiremitliğe. Bunda benim kabahatım var mı, da beni uğrattı?

Sıra altıncıya gelmiş, o da:

— Be kardeşlerim, kaçamak istedi. Çektim bunardan bir kova soğuk su yaptım kaçamak. Benim bu işte kabahatım var mı, da boşadı beni?

Yedinci karıya:

— Seni kocan niçin uğrattı?

— Suya gittim, baktım şavgım nerelere vuruyor. Kırdım testileri, kaçtım. Kabahatım var mı, da beni uğrattı?

Akşam olmuş, anlatmaktan çamaşır yıkayamamışlar. Ayaklarını uzatmışlar, birbirlerinin ayaklarını bilemezmişler. Gelmiş bir sığırtmaç, sopayla vurmuş onların ayaklarına. Onlar da ayaklarını toplayıp gitmişler.

İKİ KÖSELER

Bir zamanlar iki köse varmış. Bunların her ikisi de bir gün iş aramak için yola çekilmişler. Giderken bir köprüye gelmişler. Köprüde raslaşıp konuşmaya başlamışlar. Derken birbirlerini iş aramaktan vazgeçirmişler ve evlerine dönmüşler. Karıları köselerin boş döndüklerini görünce çekişmeye başlamışlar. Birinin karısı bir çuvala meşe yosunlarını doldurup kocasını ceviz almaya yollamış diğerinin karısı ise bir çuvala pelit doldurarak kocasını yapağı almaya yollamış.

Köseler aynı köprüde raslaşmışlar. Biri diğerine nereye gittiğini ve ne götürdüğünü sormuş. Diğeri de yapağı götürüp ceviz almaya gittiğini söylemiş ve öbür kösenin nereye gittiğini ve ne götürdüğünü sormuş. O da ceviz götürüp yapayı almağa gittiğini söylemiş. İkisi de "tamam" diyerek çuvallarını değiştirip eve çekilmişler. Yolda köselerin ikisi de "bu aptalı aldattım" diye düşünüyorlarmış. Eve geldiklerinde her ikisinin de aldandığını anlamışlar.

Zamanın geçmesiyle köseler yine iş aramaya çekilmişler ve aynı köprüde raslaşmışlar. Beraber iş arayacaklarına söz verip yollarına devam etmişler. Az gitmişler uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler, nihayet bir köyde zengin bir adama rasgelmişler. Adam bir işçi aradığını söylemiş. Köseler şöyle demişler:

— Olursak, ikimiz olacağız, olmazsak, hiç olmayacağız.

O zaman adam razı gelmiş ve birine damı küremesini, diğerine ise mandayı otlatmasını söylemiş.

Sabahleyin biri erkenden kalkmış, mandayı otlatmaya götürmüş. Hayvanı bir bataklığa bırakıp uyumaya yatmış. Biraz sonra gözlerini açıp bakmış, manda ormana doğru koşuyor. Hemen kalkmış, arkasından koşmaya başlamış. Koşmuş, koşmuş, nefes alamaz hale gelmiş. En sonra karanlık basarken mandayı tutmuş ve eve götürmüş. Bütün gün koşarken taşlar, çalılar rubalarını paralatmış. Evde kalan köse rubalarının yırtık pırtık olduğunu görünce sebebini sormuş. Diğeri de:

— Bütün gün yatarken, çalılar rubalarımı böyle yaptı, demiş.

Evde kalan köse:

— Mandayı yarın ben götüreceğim, demiş.

Sabahleyin köse mandayı aynı bataklığa götürmüş. Daha rahat uyusun diye yanına bir döşek de almış. Mandayı bırakıp döşeğin üzerine yatmış. Biraz uyuduktan sonra gözlerini açıp mandaya bakmış. Bataklıkta ne manda, ne birşey... Mandayı ormana doğru kaçarken görmüş. Döşeğini sırtına atıp habire mandanın arkasından koşmaya başlamış. Koşarken rubaları, döşeği param parça olmuş. Eve ancak gece yarısı dönmüş. Dama girer girmez öbür köseyle çekişmeye başlamış. Bir gürültü, bir patırtı...

Zenginin kızı kapıdan olup biteni görmüş, sonra babasına:

— Baba, baba, köseler sarı ineğin altında bulunan altınları almışlar, şimdi bölüşemeyip kavga yapıyorlar, demiş.

Zengin gelip neden çekiştiklerini öğrenince geri dönmüş ve yine yatıp uyumuş. İyi ama köseler altın meselesini duymuşlar, sarı ineğin altındaki altınları çıkarıp evlerine gitmişler.

Şimdi de çok güzel hayat yaşıyorlar.

APTAL GÜVEY

Bir varmış, bir yokmuş, bir aptal çingene ile karısı varmış. Bu çingene aptaldan daha aptalmış.

Bir gün karısı ona:

— Haydi anama gidelim! demiş.

Kocası razı olup hemen çekilmişler. Giderken ananın evine varmışlar. Kaynana güveyini seve seve karşılamış, ikisini eve geçirmiş.

Hoş beş öğle vakti olmuş, yemek vakti gelmiş. Kaynana güveyine türlü türlü yemekler hazırlamış, üstüne bir de biber dolması yapmış. Dolmalar güveyin önüne gelmiş. Çingene dolmaları o kadar beğenmiş ki, yerken parmaklarını ısırırmış. Yemeyi bitirince çingene bunun ne olduğunu sormuş. Kaynanası da dolma olduğunu söylemiş.

Karısı:

— Öteye vardık mı, anana söyleyelim o da yapsın, demiş., adını aklında tut.

Kız anasında kalmış, kocası ise eve çekilmiş. Yolda giderken çingene biber dolması, biber dolması diyerekten yürümüş,.

İnsanın biri de tam o sırada buğday için ambar yaptırıyormuş. Çingene de ambarı görünce istemeyerek çevirmiş, ambar dolması, ambar dolması demeğe başlamış. Ambarın sahibi bunu duyunca:

— Sen niçin böyle söylüyorsun be demiş.

Çingene de aptal aptal:

— E ne söyleyeyim be agam? demiş.

O adam, çingeneye adamakıllı bir dayak çekmiş:

— İyi dolsun taşsın, dolsun taşsın, diyeceksin, demiş.

Çingene yoluna devam ederek hep dolsun taşsın, dolsun taşsın, diye tekrarlıyormuş. Karşısında ise biri entarisini çıkarmış bitleniyor-

muş. Çingenenin söylediklerini duyunca ona bir dayak atmış ve biricik kalmasın, kırılsın demesini söylemiş. Çingene de yoluna devam ederek, bunu diyerekten gidermiş.

Bir köyde bir adamın yavruları ölürmüş. Birisini gömerlerken çingene yanlarından geçmiş. Söylediklerini duyan insanlar çingeneyi iyice pataklamışlar ve hu a, hu a demesini söylemişler.

Çingene hu a, hu a diyerek yoluna devam etmiş. Bu sırada avcının biri kez almış bir tavşanı vuracakmış. Çingene hu a, hu a deyince tavşan kulaklarını kısarak orman içinde kaybolmuş. Avcı öfkelenerek çingeneyi tutup adamakıllı dövmüş ve hep sinlenerek eğilerek gitmesini söylemiş.

Çingene eğilip de yolca gidiyormuş. Yol ise bir bahçenin alt kıyısından geçiyormuş. Bekçi çingenenin böyle sinsi sinsi geldiğini görünce kavun karpuz çalacak zannetmiş. Gidip çingeneye bir dayak atmış ve kollarını yukarı kaldırarak gitmesini söylemiş. Çingene kollarını gere gere, geri dönmüş. Eve vardığında kapıdan geçemiyormuş. Karısı onun geri dönmesine ve kapıda durmasına şaşmış:

— Neçin gi.miyorsun be? demiş.

Çingene korkudan arkasına dönemiyormuş:

— Bak arkamdan bostancı geliyor mu? demiş.

Karısı eline su ağacını alarak, bir sağ koluna bir sol koluna vurmaya başlamış, aptal çingeneyi dayaktan yere sermiş.

ÜÇ KARDEŞLER

Dünyada neler varmış, neler varmış, bir zamanlar bir memlekette üç kardeş yaşarmış. Kör talih bu üç kardeşin kapısına kara bir günde gelip çatmış. Kardeşlerden biri kör kalmış, biri topal; sadece en küçüğü sağlammış. Ne olsa, tatlı dil, güler yüzle, geçinirlermiş. Babaları da çok fakirmiş. Bütün malı, mülkü bir çakmaksız tüfek, bir dipsiz kazan ve bir çift yemeniden ibaretmiş. Bir gün ihtiyar baba hastalanmış. Hastalanınca, çocuklarını yanına çağırmış. Üç oğlu başı ucunda dururken dik dik üstlerine başlarına bakmaya başlamış. Üç evlâdını böyle çırılçıplak görünce gözünden sıra sıra yaşlar akıtmış. Ama elinden ne gelir, çocuklarına elde olandan başka ne bırakabilir. Düşünceleri kararmış, yüzü sararmış. Ama hiçbirini gücendirmemek için çare ararmış. Çocukları da bunu anlamışlar. Babalarına üzülmemesini söylemişler. Üçü de miras kalan tüfeği alarak, ava gideceklerini haber vermişler babalarına. Kör, topal ve sağlam çocuk üçü birden ava çıkmış. Gitmişler, gitmişler, ama henüz ne avını, ne tavını görmüşler. Biraz dinlenip yine yürümüşler. Olacak iş ya, bir aralık kör olan, kör gözüyle bitmedik çalının altında, doğmadık tavşanı, çakmaksız tüfekle vurmuş. Topal da koşa koşa vurulan tavşanı tutmuş. Eve gelmişler. Babalarından kalma dipsiz kazanı ateşe, koyup tavşanı kaynatmıya başlamışlar. Pişecek, pişmeyecek, olacak, olmayacak, derken, kanatsız bir karga gelerek pişmekte olan tavşanı kapıp gitmesin mi?! Bunu gören sağlam çocuk, babasından miras kalma yemeniyi kargaya fırlatmasın mı? Sonra bu yemeni de karganın üstünde kalmasın mı. Vay hallerine! Karga nasıl tutulur! Acap nasıl vurulur. Derken üç kardeş birden, başlamasınlar mı kargayı kovalamaya: Karga uçar, onlar koşar, kör görür, topal seker, sağlam koşarmış. Bir aralık bir buğday tarlasına girmişler. Ne görsünler onların yemenisi çiftçinin ayağında. Tarladan geçip alacak olmuşlar, çiftçi vermemiş. Yemeninin yerine tarlayı vermiş. Yaz esnasında tarla da altın başaklı ekinlerle dolmasın mı? Sonra onu biçmeğe gitmişler. Biçerken ekinin içinden bir domuz çıkmış. Kardeşlerden biri elindeki orağı ona bir fırlatmış, orak domuzun karnına girmiş. Domuz

acıdan kaçmış, kaçtıkça tarla da biçilmiş. Üç kardeşler, sevinmişler. Güle güle eve gelmişler. Ama ekin tarlada yayılı kalmış. Gitmişler yine tarlaya, başlamışlar ekinleri toplamaya, Bir ara, bir yel, bir fırtına çıkmış. Ekini bir yere toplamış. Demet olmuş. Harman zamanı gelmiş. Üç kardeş yine gitmiş. Bu defa da demetlerin üstünde bir ayı görmüşler. Ayının dişleri çelikmiş. Başlamasın mı kımıldayıp ekinleri döğmeye. Derken birkaç gün sonra ekini taşımaya gitmişler. Bu defa bir leylek görmüşler. Leylek ekini alıp uçmuş. Onlar da arkasından koşmaya başlamış. Yollarına bir nehir çıkmış. Leylek uçup gitmiş. Onlar orada kalmış. Sonra bir kâğıt bulmuşlar yakında. Kör alıp okumuş. Kâğıtta "Bunu yapan filân, okuduklarınız yalan" sözleri yazılıymış. Üç kardeş bir bakmışlar, nehir saray olmuş. Her yer ekin dolmuş. Körün gözü açılmış. Etrafa nur saçılmış. Topalın ayağı düzelmiş. Meğer bu yaptıkları bir rüya imiş,. Böylelikle dertleri de bitmiş. Şimdi hepsi çok iyiymiş.

KÖSE DAYI

Evvel zaman derler bir zaman vardır. Balın petek dolusu, derenin soğuk sulusu, çölün çatır çatır kurusu. Yeşil dağ, sarı yayla, altı ayla on gün yürü, bir türlü bitmek bilmez, çekilmez bu yolculuk, çekilmez...

Haydin bakalım, haydin bakalım, erken kalkalım, erken yatalım. Dağın soğuk sulu deresi, çölün çift hörgüçlü devesi; koca ormanın çıngıraklı yılanı, ayrıklı tarlanın sıçanı koşup gelmeden, buyurun mangal başına, buyurun mangal başına!... Mangalı eşelim, kimin derdi varsa deşelim... Hatice hanımın paçalı tavuğu; Tuzsuzların gelini, göstermezmiş elini! Çengellerin kızı var ya? Gemi almış azıya; ne ana dinler ne baba. Mahallenin gaga burunlu, sivri dişli kocakarısı, elinde tası, yok şu kadarcık tasası: on altısındaki veremli, altmışındaki inmeli, deli mi deli demeden çalmadığı kapı bırakmaz. Süpürgenin sapı, odanın dört köşesindeki, çöpü, hastanın kaşığı, iki aylık kuzunun aşığı, paranın gümüşü gümbürder tas içine. Ateşler yanar, kurşunlar erir, hasta yatağında erir de erir, lâkin kocakarı işini bilir: somunun irisi, kara tavuğun birisi, inci dizisi der, başka şey demez, başka şey istemez...

Mahallenin derdi bize mi kaldı? Masalcı yine dedikoduya daldı, dedirtmeden masala başlıyalım, haydi bakalım.

Bir varmış, bir yokmuş. Kasabanın birinde bir Köse dayı varmış. Kasaba küçükmüş ama, dertleri küçük değilmiş. Dertlerin en büyüğü de gelir-gelir, hep küçük kasabanın Köse dayısına çatarmış.

Köse dayı, birkaç sene evvel ödünç aldığı parayı, vadesi geldiği halde, bir türlü geri çeviremez. Aylar geçer, yıllar geçer, Köse dayı hep o Köse dayı, ne cebi dolar, ne karnı doyar. Nereden bulsun da versin! Dağa oduna varır, günlük ekmeğini zor çıkarır. Kimsenin ne dedisine ne kodusuna karışır. En sonunda borçlar canına tak der. Yaylanın gölünde uçar ördekler, Köse dayı ördek olup uçmak ister; gün batıp da avcı dağdan inerken, vurulup göle düşmek ister, evine gider gitmez derdini karısına dökmek ister...

"Ah karıcığım aldık almasına, veremiyoruz vermesine... Yürek sığmaz oldu durduğu yere, bir çare bul karı, bir çare!"

Karısı düşünür, Köse dayı düşünür, düş görür üzülür, nihayet aklına şu çare gelir: "Bak karıcığım, der, bir tulum alalım, içine pekmez dolduralım, sonra senin boynuna bağlayalım. Alacaklılar parayı istemeye geldiklerinde hemen kavgaya başlayalım. Ben kızayım, bıçağı kaptığım gibi keseyim boynunu, sonra da duvardan kavalı alıp seni dirilteyim. Onlar bunu görünce şaşıracak, kavalı kendilerine satmamı istiyecekler. Böylece biz de borçtan kurtulacağız."

Köse dayı dediğini yapar. Tam alacaklılar paralarını istemek için kapıyı çaldıklarında kavgaya başlarlar. Ne kavga, ne kavga: saç saça, baş başa...

Alacaklılar:

— Durun yahu, ne oluyorsunuz? diye sorarlar.

Köse dayı onları dinlemez, habire karısına vurur. Nihayet, bıçağını çektiği gibi, karısının boynundaki tulumu deler. Her yer kıpkırmızı pekmez kesilir. Köse dayı kaşığı kapar pekmezi kaşıklamaya başlar, diğer taraftan da: "Ah, karımın kanı ne tatlı, ne tatlı!" diye söylenir.

Alacaklılar:

— Ne yaptın, be Köse dayı? Hem karını öldürdün, hem de "Ne tatlı" deyip, kanını içiyorsun. Böyle şey olur mu? derler.

Köse dayının cevabı hazırdır:

— Merak etmeyin o kadar, fıkaranın canı zor çıkar. Fıkarada can dokuz olur, siz bundan anlamazsınız. Benim bir kavalım vardır, ne sihirdir ne keramet, el çabukluğu marifet, onu elime aldım mı, yanık yanık bir çaldım mı, bizim karı yeni doğar gibi canlanır...

Sonra duvarda asılı duran kavalı alır, başlar çalmaya:

Düt, düt, düü–üt,
Derdimi verip dilime
Yollara seresim gelir;
Kıyamadığım gülüme
Can bulup veresim gelir.
Düt düt, düü-üt!

Köse dayının karısı yavaş yavaş kalkar, başlar oynamaya!

Alacaklılar şaşırırlar:

— Bütün bunlar sahi mi, be Köse dayı? Eğer öyleyse sat bize şu kavalı, derler.

Köse dayı:

— Hem borcumu ödemiş olmak, hem üste para almak isterim, diye cevap verir.

Alacaklılar ona bir avuç para verirler, kavalı alırlar. Yalnız kavalı satın almakla kalsalar neyse, bir de evlerine gidip birer birer karılarını kesmezler mi! Sonra ne kaval para eder, ne maval! Vay Köse dayının başına gelenler! Başlarlar Köse dayıyı aramaya. Onlar arayadursunlar. Köse dayı çarşıdan iki tavşan satın alır, götürür birini karısına teslim eder, ötekini yanına alır, dağa gider. Giderken de karısına şöyle der: "Alacaklılar gelirlerse, onları eve al, kocam dağa gitti ama, çok lâzımsa şimdi çağırtırım diyerek bu tavşanı sal".

Öğleye doğru, alacaklılar Köse dayının kapısını çalarlar. Karısı hemen çıkıp sorar:

— Kim o? Ne istiyorsunuz?

Alacaklılar öfkeyle ter ter tepinirler:

— Köse dayı çıksın dışarı!

— Köse dayı dağa gitti, fakat çok lâzımsa bizim bir tavşanımız var, hemen koşar, onu nerdeyse bulur. Bekleyin biraz, şimdi gelir.

Böyle dedikten sonra hayvanın kulağına bir şeyler fısıldıyan kadın, onu dışarı salar.

Tavşanda gidiş o gidiş!

Lâkin biraz sonra, Köse dayı, yanına aldığı tavşanı: "Ah beni çağıran tavşanım, ah beni çağıran tavşanım!" diye okşaya okşaya çıkıp gelmez mi? Alacaklılar gözleri dört açılır. Sorarlar:

— Ah be Köse dayı, seni bu tavşan mı çağırdı?

— Hiç çağırmaz olur mu? Görmüyor musunuz? Ben sizin geldiğinizi başka türlü nerden bilirdim?

— Sat öyleyse bize şu tavşanı be Köse dayı...

Bu sefer Köse dayı biraz naz eder, olmaz molmaz der, üç aşağı beş yukarı pazarlık eder, nihayet tavşanı bir avuç altına satar. Alacaklılar tavşanı alıp giderler. İçlerinden biri: "Ben şimdi dağa gideyim de, siz beni tavşanla çağırtın" der. Ve alır başını gider. Öbürleri biraz sonra

tavşanın kulağına bir iki lâf fısıldar ve hayvanı salarlar. Beklerler, beklerler, ne gelen var, ne giden! Nihayet hava iyice kararıktan sonra, dağdaki alacaklı, dili bir karış dışarda, tek başına döner. Diğer Alacaklılar, işin içindeki hileyi sezince, Köse dayıyı adamakıllı dövmeye karar verirler. Sabahleyin erkenden, gün doğarken çıkarlar evden, giderler kahvenin önüne, otururlar. Başlarlar beklemeye Köse dayıyı. Kahve üstüne kahve, kahve üstüne kahve, daha üstüne nargile; gurul gurul guruldatırlar. Bizim köse dayı, kırkını yetirmiş, bıyığını bitirmiş, çok çalışıp az yemiş, bu oyuna girmiş, oynamasa olmaz. Başka bir çare düşünür. Alır kuyruksuz eşeğinin ipini eline, Alacaklıların verdiği altınların beşini koyar cebine, çıkar evden. Tam kahvenin önünden geçtiği sırada ipi eşeğin boynuna bağlar, geçer arkasına:

— Haydi çilekeş, dee-eh! der ve arkasından yürürken arasıra eğilip eğilip eşeğin attığı fışkıları karıştırır. Alacaklılar Köse dayıyı görürler, ne yapıyor? diye düşünürler, fakat bir türlü akılları ermez. Şaşkın şaşkın bir hayli seyrettikten sonra içlerinden biri titizlenir, dayanamayıp Köse dayıya seslenir:

— Hey, Köse dayı, ne yapıyorsun öyle? Çabuk söyle,

Köse dayı doğrulur, kendisine çeki düzen verir, elindeki altınları gösterir:

— Ne yapayım, efendiler! Gördüğünüz gibi, altın topluyorum işte...

— Ne altını yahu? Sokakta altın ne arar?

— Altınlar sokakta diyen var mı size? Siz eşeğin fışkısına baksanıza!

— Hey Köse, yine yalan uyduruyorsun!

— Gelin görün öyleyse, ne duruyorsunuz?

Ve Köse dayı biraz evvel fışkının içine sokuşturduğu altını gösterir. Alacaklılar altını görünce dayanamayıp sorarlar:

— Nasıl oluyor bu iş canım, bir türlü aklımız ermedi?

— Bunda akıl ermeyecek ne var? Akşamdan, ahıra bir kazan arpa, bir kazan tuz, bir kazan da su koyuyorum. Sonra kapısını kapıyorum. Ertesi gün de, gördüğünüz gibi, altın topluyorum!..

— Gel sat bize öyleyse şu eşeği, olmaz mı?

— Olur, niçin olmasın! Verin bir fes altın, alın eşeği!

Köse dayı bir fes altını, köylüler de eşeği alırlar, giderler.

Akşam olur. Alacaklılar bir kazan su, bir kazan tuz, bir kazan arpayı ahıra koyup, eşeği içeri salar. Kilit vururlar ahırın kapısına, gidip yatarlar. Yatarlar ama, hiçbirini uyku tutmaz. Tutar mı hiç? Ya eşek gece yarısı ahırı altınla doldurursa?!... Gece bir türlü bitmek bilmez. Nihayet şafak sökmeye, ortalık aydınlanmıya başlar Alacaklı köylülerden en aç gözlüsü, arkadaşlarından daha çok kapsın diye, usulca kalkar, diğerlerine hiç seslenmeden ahıra gider. Ne döşeme çıtırdar, ne merdiven gıcırdar. Usulca kapıyı açmak ister, kapı açılmaz, biraz daha zorlar, yine açılmaz. Başlar omuzlamaya faydasız. Bir de, kapının deliğine gözünü uydurup içeri bakınca, ne görsün? İçerde şıkır şıkır gümüşler parlıyor!

Hem üzülür, hem sevinir, koşar arkadaşlarına seslenir:

— Kalkın hey, kalkın! Eşeğin yemini beceremedik, ya suyu, ya tuzu fazla gelmiş. Köse dayıya kazanların ne büyüklükte olacağını da sormadık. Onun için, altın yerine gümüş olmuş, ama ahır dolmuş!

Hepsi birden koşarlar, merdivenleri üçer üçer aşarlar. Ellerinde baltalar, pat küt, pat küt, kapıyı kırarlar. Kırarlar ama, dillerini de yutarlar: meğer bir kazan arpayı, bir kazan tuzu yiyen eşek, bir kazan suyu da içer, ondan sonra kendinden geçer, nalları kapıya doğru diker.

Açgözlü köylünün titrer elleri, anlar ki kapı aralığından gördüğü gümüş değil, boz eşeğin nalları!

Bunlar duruma köpürürler. "Gelin, şu Köse dayıyı elimize geçirelim, ona ölümlerden ölüm seçtirelim" diyerek, hemen koşarlar Köse dayının evine. Köse dayının da tembelliği tutar, o sabah yatar da yatar... Aldatılan köylüler onu yakalayıp "Artık lamı cimi yok, bütün yaptıklarının hesabını vereceksin", diyerek bir çuvala sokarlar, bağlarlar.

Az giderler, uz giderler, dere tepe düz giderler, yayla gölünün kenarına varırlar. Tam çuvalı göle atacakları sırada, içlerinden biri:

— Köse dayı çok ucuz kurtuluyor, gelin şunu evvelâ adamakıllı bir sopadan geçirelim de, ondan sonra hakkını helâl ettirelim, diye teklifte bulunur.

Diğerleri bu teklifi kabul eder ve hep birlikte giderler ormana sopa kesmeye...

Çuvalın içinde, Köse dayının ağzı kulaklarına varır. Elbette, çıkmadık canda ümit vardır. Köse dayı ıkınır, sıkınır, gün çanağını kırası, kara yeli durdurası, deniz gibi kabarası, dağları deviresi gelir. Gelir

ama, bir türlü çuvalın ağzını açamaz. Derken, bir kaval sesi işitir. İşitir de durur mu? Köse dayı bu sana, başlar bağırmaya: "Ben padişahın kızını istemem, ben padişahın kızını istemem!"

Yakından geçen çoban Köse dayının sesini duyar, biraz daha yaklaşır, fakat kulaklarına inanamayıp sorar:

— Neye bağırıp duruyorsun be insan, derdin ne?

— Ah, sorma çoban kardeş! Aç şu çuvalın ağzını da anlatayım.

Çoban onun dediğini yapar, Köse dayı da gözünü yumar, ağzını açar:

— Değirmen iki taşla, muhabbet iki başla olur. Zorla güzellik olur mu canım? Bana padişahın kızını vermek istiyorlar, istemem diyorum, "İllâ alacaksın!" diyorlar.

— Aman birader, böyle şeye hiç ağlanır mı? Bana verseler, bir de göbek atarım!

— Mademki o kadar meraklısın, haydi çıkar elbiselerini ben giyeyim, sen de benimkilerini giy de, gir şu çuvala...

Köse dayı çobanın elbiselerini giyer, koyunları alır, kaval çala çala uzaklaşır.

Biz gelelim çobana.

Zenginler, ellerinde koskoca meşe dalları, yanaşırlar çuvala; pat küt , pat küt... Çoban ne olduğunu şaşırır. Başlar bağırmaya: "Ben padişahın kızını istiyorum, ben padişahın kızını istiyoru-um!"

Kızgın köylüler ise:

— Bak sen, bir bu eksikti, bir de padişahın kızını istermiş, al sana padişahın kızını, al sana padişahın kızını! deyip, basarlar sopayı. Nihayet sesi sadası kesilince, tuttukları gibi, atarlar çuvalı göle. "Oh, kurtulduk bu Köse dayıdan!" diyerek dönerler kasabaya. Rahat rahat birer kahve içmek için otururlar kahvenin önüne. Onlar orada oturadursunlar, biz gelelim Köse dayıya.

Köse dayı toplar koyunları, kavalını çala çala kasabaya döner. Kahvenin önünden geçtiği sırada onu görürler. O mu, değil mi, derken, birisi seslenir:

— Köse dayı, hey Köse dayı!

Köse dayı durup sorar:

— Ne var, bana mı sesleniyorsunuz?

— Sana ya! Biz seni göle atmıştık, nasıl oldu da çıktın?"

Hem de bu kadar koyunu nerden buldun?

— Bunu anlamayacak ne var yahu? Siz beni göle attınız ya, ben de "kırk, kırk" derken koyunları sayıyordum.

— Yapma be Köse dayı!

— Yapması mapması yok, kalkın bir de siz tecrübe edin.

Hep birlikte kalkıp göl kenarına giderler. En önce suya atılmak için birbirleriyle yarış ederler. Köse dayı ilk hazır olana: Haydi atla:!" der. Açgözlü hemen atlar. Başlar "kırk, kırk" diye kırklamaya. Köse dayı diğerine dönüp: "Haydi atla, bütün koyunları o alacak, sana kalmıyacak!" der. O da atlar. Onu öbürü, öbürünü de öbürü takip eder. Böylece açgözlü alacaklıların hepsi birer birer göle atılır, Köse dayı da onların kırklamasına gülmekten katılır.

TAHİR İLE ZÜLHA

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanda bir köyde zengin bir adam varmış. Beş yüz dolayında koyun ve keçisi olan bu adam koyunlarına baktırmak için Tahir ve Karaçor adında iki çoban tutmuş.

Bu zengin adamın Zülha isminde güzel bir kızı varmış. Zülha, anne ve babanın tek kızı olduğundan onu hiçbir yere çıkarmıyorlar, hattâ onun yemeği bile bir hizmetçisi tarafından yaşamış olduğu odaya götürülüyormuş.

Bir gün Zülha ile Tahir bahçede görüşmüşler. Görüştükleri gibi birbirine âşık olmuşlar. O günden itibaren gerek ev penceresinde, gerekse gül bahçesinin bir köşesinde herkesten gizli uzun uzun aralarında konuşuyorlarmış.

Bir gece vakti yine böyle Tahir ile Zülha ev penceresinde gizli olarak konuşurlarken, çoban Karaçor bunu görmüş ve gördüğünü efendisine bildirmiş.

— Efendim, diyor, akşam geç vakit ovadan ot biçmekten döndüğümde, Tahir'i Zülha'nın penceresinde konuşurlarken gördüm. Beni görünce Tahir acele Zülha ile elleşip kaçtı. Benim için, bu bir şey değil efendim, fakat sizin için bu rezalettir.

Bunu işiten kızın babası şöyle demiş:

— Karaçor bir daha Tahir'i penceredc gördüğünde hemen bana bildir. Biz onun hakkından geliriz.

O günden itibaren Karaçor'un biricik işi Tahir ile Zülha'yı gözetlemek olmuş. Bir akşam vakti yine Tahir ile Zülha penceredc konuşurlarken Karaçor onları görmüş ve hemen efendisine bildirmiş.

Kızgın baba hadisenin yalan olmayıp, hakikat olduğunu anlayınca kızmış ve Karaçor'a dönerek şöyle demiş.

— Karaçor, biz bu köy köpeğine ne yapabiliriz?

Karaçor ise şöyle cevap vermiş:

— Bunun hakkından biz şöyle gelebiliriz. Bir sandık hazırlayalım ve bir akşam yine Tahir pencereye geldiğinde onu yakalayıp sandığın içine koyarız ve kilitleyip en yakın nehre atarız, demiş.

Karaçor ile kızın babası almış oldukları kararı yerine getirmişler. Bir akşam Tahir'i yakalayıp sandığa koymuşlar ve yanına iki somun bırakıp suya atmışlar.

Tahir su üzerinde az gitmiş, çok gitmiş bütün saç sakal içinde kalmış.

Güneşli bir gün imiş. İki kız kardeş nehir kenarına gezmeye çıkmışlar. Bir de ne görsünler, su üzerinde bir sandık geliyor.

Büyük kardeşi küçüğüne dönerek:

— Kardeş, sandıktaki mal ise benim, can ise senin, demiş.

Sandık yanlarına yaklaşınca gegeleri ile sandığı kenara çekip kıra çıkarmışlar. İki kardeş sandığı alıp eve getirmişler ve baltayı alıp sandığı parçalamaya başlamışlar.

Tam bu sırada sandıktan biri seslenmiş.:

— Baltayı daha kenara vurun, demiş.

İki kızkardeş sandığın içindeki hakikaten can olduğunu anlamışlar. Bir de ne görsünler, ayın on dördü gibi güzel bir çocuk. Çocuğu içeri götürüp güzelce saçını sakalını kesmişler.

Tahir buralarda dolaşırken Zülha evde gece gündüz demeden ağlarmış.

Hizmetçileri ona yemek, su götürseler de o hiç bu yemeklerden tatmazmış bile.

Zavallı Tahir, iki kızkardeşle bir kaç gün birlikte yaşamış ve başından geçen bütün hâdiseleri anlattıktan sonra bu köyden ayrılmış.

Maksadı dünyanın bir ucunda olsa Zülha'yı bulmak ve onunla kavuşmak.

Bir ay yolculuktan sonra Tahir bir gece vakti, ilk çobanlık ettiği eve yetişmiş ve hiç eğlenmeden Zülha'nın yaşadığı evin penceresine varmış. Bir de ne görsün, Zülha hep de ağlıyor.

Tahir Zülha'nın derdine derman olmaya çalışırken Karaçor Tahir'i yine görmüş, aynı dakikada kızın babasına bildirmiş.

Kız babası hiddetlenerek:

— Abe Karaçor, Tahir değil, onun kemikleri bile kalmadı, demiş.

Karaçor ise şöyle demiş.

— İstersen gel efendim. Tahir'i kendi gözünle görebilirsin, demiş.

Adam bakmış, bir de ne görsün , hakikaten pencerede Tahir. Karaçor'a dönerek şöyle demiş.

— Kılıcımı alıp onun hakkından gelmeni isterim, demiş.

Kılıcı hararetle alan Karaçor başüstüne demiş ve o günden itibaren hep Tahir'in peşinde gezmiş.

Gelelim Zülha'ya. O gece gündüz Tahir için ağlıyor ve ona karşı aşkının ateşiyle kavruluyormuş.

Bazı komşular Zülha'nın Tahir'den vazgeçmesi için ona Tahir'in etinden yemek yapıp yedirmelerini söylemişler.

Birkaç gün sonra Karaçor Tahir'in ölüm haberini getirmiş, yani onu bir bahçe içinde sapladığını söylemiş.

Sonra Tahir'in dizkapaklarının etlerinden manca (yemek) hazırlayan hizmetçiler Zülha'ya öğle yemeğini götürmüşler.

Zülha daha yemeği kapıdan içeri getirince onun Tahir'in etinden hazırlandığını anlamış şöyle bir türkü söylemiş:

Ha tatarlar, tatarlar,
Birbirine ok atarlar;
Çarşıda et bitmiş gibi
Tahir'in etinden yemek yaparlar.

Türküyü bitirir bitirmez, Zülha siniye bir tekme vurmuş ve evin içine yuvarlanıvermiş.

Başka komşuları ise Zülha'nın düzelmesi için ona Tahir'in mezarını göstermelerini ve belki de yanına buçak alır diye, onu eyice yoklamalarını söylemişler.

Zülha ise zülüfünün altına bir çakı koymuş, daha Tahir'in mezarını görür görmez çakıyı çıkarıp kendini saplamış.

Komşuları çok yanmışlar, az yanmışlar Zülha'yı da Tahir'in yanına gömmüşler.

Karaçor ise iki sevgilinin yanından her sabah erkenden çayıra ot biçmeye geçermiş, bir sabah yine buradan geçen Karaçor mezarlar başında dikilmiş ve şöyle demiş:

— Be, hey! Böyle sadrazam gibi Tahir, o güzelim Zülha gittiler, biz niçin duruyoruz bu dünyada! deyerek elindeki tırpanı yukarı fırlatmış ve kafasını ileri doğru uzatıvermiş, tırpan ile kafasını kaydırıvermiş.

Dünyada iki sevgilinin konuşmasına mâni olan Karaçor mezarda da rahatça yatmalarına mâni olmak için tırpanla kaydırılan kafa, çüverek, yuvarlanarak iki sevgilinin mezarlarının orta yerine gömülüvermiş.

BU AKILA BU PARA AZDIR

Evvel zamandayken, kalbur samandayken, fare dülgerken, kaplumbağa berberken, kösede sakal yokken, baktın birinde fakir bir genç, bir beye çırak olmuş. Bir sene içersinde emeğine karşı bir lira alacak olmuş. Beyin ne işi varsa işlemiş, sene bitince daha da çalışmaya mecbur olmuş. Bir sene daha çalışınca bir lira daha almış. Düşünmüş, düşünmüş:

— Ben bu iki lirayı ne yaparım?

Paralar gözüne hep az gelirmiş ve üçüncü seneyi de böylece geçirmiş. Eline üç lira alıp vatanına dönmüş.

Gelirken ihtiyar bir adam:

— Akıl satarım, akıl satarım, diye bağırırmış.

Çocuk ihtiyara demiş:

— Bana akıl versene.

— Evet veririm, ama bir akıl bir lira eder, demiş.

Çocuk ona bir lira çıkarıp vermiş.

İhtiyar:

— Dünyada en güzel kimdir diye sorarlarsa, gönül kimi severse odur, diyeceksin.

Çocuk:

— Başka?

— Başka yok. Verirsen bir lira daha, o zaman bir daha söylerim.

Çocuk bir lira daha verir.

İhtiyar:

— Üstüne lâzım olmayan bir şeyi sorma.

Çocuk merakta kalmış. Acaba üçüncü akıl ne olacak derken, üçüncü lirayı da vermeyi karar almış ve vermiş.

İhtiyar:

— Ekmek yediğin yerde nankörlük etme!

Çocuk üç senede üç lirayı kazanmış ve harcamış. Eve gelse parasız, ayıptır, diyerek yeniden işlemeye gitmeyi karar almış ve çekilmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Giderken bir çeşme yanında etrafı insan kelleleri, insan kafaları, kemikleri olan bir büyük Arap'a rastlamış. Çocuk biraz su içtikten sonra Arap çocuğa:

— Dur, nereye gidiyorsun? diye sormuş.

Çocuk nereye gittiğini ona anlatmış.

Arap:

— Bu dünyada en güzel kimdir? diye sormuş.

Çocuk:

— Gönül kimi severse o güzeldir, demiş.

Arap bu cevabı beğenmiş ve yanındaki kelleleri göstererek:

— Bunları hepsini ben kestim. Oradan geçen yolculara dünyada en güzel kimdir deyince, "Falan padişahın kızı", "fişman beyin sarayı güzeldir" diyenleri öldürdüm.

Arap'ın sevdiği bir kurbağa imiş.

Çocuk oradan çekilip yoluna devam etmiş,. Gide gide üç peri kızına rastgelmiş. Çocuğun kendi evinde misafir kalmasını rica etmişler. Neyse, çocuk onlarda misafir kalmış. Yemek zamanı gelince birinci kızın elinde leğen, ikinci kızın elinde peşkir, üçüncü kızın elinde ibrik varmış. Çocuk leğenin içinde yenice kesilmiş bir insan kafası görmüş. Kesik kafanın üstünde ellerini yıkamış, onlara bir şey sormamış. Bir şey sormayınca peri ona bu aklı kimden öğrendiğini sormuş. O da bir akıl için bir sene çıraklık yaptığını söylemiş. Sabahı oradan çıkıp gitmiş. Gece gündüz hep gitmiş. En sonra bir kasabaya uğramış. Kasabada tekrar bir beye çırak olmuş. Bey, karısı, hepsi gençmiş. Beyin karısı, güzel çocuğu görünce onda gözü dönmeye başlamış. Ona âşık olmuş. Çocuk ise reddediyormuş. Beyin karısı birkaç defa teklifte bulunduysa da, çocuk ekmek yediği yere nankörlük yapmak istememiş. Bir akıl için bir lira verdiğini söylemiş.

Çocuktan bu sözü işiten beyin karısı kocasına:

— Çırak bana lâf attı, diye şikâyet etmiş.

Bey de kendi kendine birşey düşünmüş; oradan kalkıp kendi fırınına gitmiş ve çıraklara ertesi gün için ekmek hazır olup olmadığını sormuş. Çıraklar da ekmeğin hazır olduğunu söylemişler. Bey:

— Yarın sabah saat yediden yedi buçuğa kadar fırının kızıp hazır olmasını isterim.

Fırın hazır olduktan sonra oraya kim gelirse onu yakalayıp fırının içine atılmasını emretmiş.

— Kim olursa olsun, ister ben olayım, ister başkası.

Onlara yazılı bir name vermiş ve geri dönmüş. Sabahleyin çırağın fırına atılacağını karısına söylemiş. Bey, sabahleyin çırağı saat altı buçukta kaldırıp yedide fırına salmış. O da giderken ahpabı olan kahveciye uğramış ve birer kahve içince hayli bir zaman geçmiş. Çırak ahpabı ile kahvede konuşurken beyin karısı dayanamayıp çırağın yanıp yanmadığı dığını anlamak için fırına gitmiş. Fırındaki çıraklar bunu yaka paça kızgın fırına atmışlar. Aynı zamanda kahvesini içmiş, muhabbetini bitirmiş olan çırak fırına gelmiş ve fırının hazır olup olmadığını sormuş. Diğerleri de hazır diye cevap vermişler. Beyin karısını fırından alıp dışarıya çıkarmışlar.

Meseleyi bilmeyen çırak bunun ne olduğunu sormuş. Fırıncılar da beyin emrini çırağa anlatmışlar. Çırak koşa koşa beye gitmiş, bütün olanı biteni anlatmış. Bey, çırağın o sırada nerede olduğunu sormuş ve çırak kahveye uğradığını anlatmış. Bey, fırının çırak için hazırlandığını, karısına lâf attığı için olduğunu çırağa anlatmış. Meselenin tam nasıl olduğunu çırak da anlatmış. Bey de bir akıl için bir sene çalıştığına hak vermiş. Masal da bununla sona ermiş.

BAŞA GELENLER

Bir varmış, bir yokmuş. Bir vakit bir aile varmış. Bu ailenin iki çocuk evlâtları varmış. Çok zenginmişler. Bağları, bahçeleri tarlaları, dükkânları, büyük binaları varmış. Bir gün onların evine tanımadık bir adam gelmiş. Ev sahibine:

— Beyim, ben sizin yanınıza şunu sormak için geldim, gençliğinde mi, yoksa ihtiyarlığında mı başına belâ gelmesini istiyorsun?

Bey, adamın söylediklerini işitince şaşakalmış.

— E efendim, ihtiyarlıkta elim ayağım tutmaz iken geleceğine gençliğimde gelsin de, göreceğimi göreyim.

Adam çıkmış gitmiş. Az geçmiş, uz geçmiş, bir gün gelmiş, adamın tarlalarını, bağlarını, bahçelerini bir sel alıp götürmüş. Binaları tutuşup yanmış. Adam bu fenalıkları görünce ailesini toplayıp:

— Bu köy artık bize haram oldu, biz gidip de kendimize yeni mekân bulalım, demiş.

Bunlar yola revan olmuşlar. Birkaç gün yolculuktan sonra bir köye varmışlar. Buraya yerleşip yaşamaya başlamışlar. Babaları sığırtmaç olmuş, anaları ise o köye gelen bazı yabancı kimselerin çamaşırlarını yıkarmış ve birkaç para çıkarırmış. Bir gün at üzerinde bir bezirgân bu köye gelmiş. Çamaşırlarını yıkatmak için kimseler soruşturmuş. İnsanlar da bu karının evini göstermişler. Bezirgân atını sürüp, bir dakikada kendini o kapı önünde bulmuş. Karıya onun çamaşırlarını yıkaması için rica etmiş. Karı da çamaşırları alıp yıkamış, kurutmuş. Sonra güzelce katlayıp bezirgânın gelip çamaşırlarını almasını bekliyormuş. Bir de karşıdan bezirgân görünmüş. Karı çamaşırları eline alıp kapıya koşmuş. Bezirgân bu kadar tertipli olarak çamaşırlarını yıkayıp katladığını görünce çok sevinmiş. Karının eline birkaç leva para vermiş. Atını çevirip dönmüş. Bu bezirgân atında giderken gözleri buğulanmaya başlamış. Bu karıya aşık olduğunu anlamış. Sonra daha bir defa karıya çamaşırlarını verip alırken, karının elinden tutup

ata bindirmiş, uçup gitmişler. Kızanlar akşamlayın eve dönünce analarını bulamamışlar. Ağlamaya başlamışlar. Babası da gelmiş, bu meseleyi öğrenince:

— E evlâtlarım, bu köy de bize haram oldu, biz alıp başımızı buradan kaçalım, demiş.

Ertesi sabah hazırlanıp yola koyulmuşlar. Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe geçmişler, en sonra Meriç gibi büyük bir nehre varmışlar. Nehirde köprü de yokmuş, suyu geçmeleri lâzımmış. Babası iki çocuğu da alıp geçiremiyeceğini anlamış. Daha büyük oğlanı nehir kenarında bırakmış, öbürünü alıp suda yürümeğe başlamış. Tam nehrin orta yerine gelmiş, dönüp de öbür oğluna baksın demiş. Bir de ne görsün, bir kurt çocuğu almış, götürüyor. Adamın eli ayağı kesilmiş, anlamadan elindeki oğlunu da düşürmüş. Ne yapacağını şaşırmış.

— Biri kurdun ağzında, biri nehrin sularında, ben ise acaba nereye? demiş.

Nehri geçmiş, yine yoluna devam etmiş. Günlerce, haftalarca, aylarca yürümüş. En sonra bir kasabaya varmış. Oraya bakmış, buraya bakmış, kasabanın güzelliklerine şaşmış. En sonra bir meydanda insan kalabalığı görmüş. O da oraya gitmiş. Kenarda oturup bu insanlara bakmaya başlamış. Ona soruşturmuş, buna soruşturmuş, insanların buraya niçin geldiklerini öğrenmiş. Bu sırada memleketin padişahı ölmüş. Yani padişah seçmek için buraya toplanmışlar. Bir adam ortaya çıkıp:

— Şimdi bir güvercin salacam, kimin omusuzuna konarsa, onu padişah yapacağız, demiş.

Güvercini salmışlar. O bir kere insanların kafası üstünde dolaşmış, gidip de bu adamın omuzuna konmuş. İnsanlar:

— Olmadı, olmadı. Bir kere daha salacağız, demişler. Yine salmışlar. Güvercin gidip yine adamın omuzuna konmuş. Üçüncü kere yine adama konmuş.

— E, onunmuş kısmet, demişler. Bu adamı padişah yapmışlar. Bir gün geçmiş iki gün geçmiş, bir bezirgân padişahın yanına gelmiş.

— Padişahım, ben birkaç gün için Anadolu'ya gezmeye gideceğim. Karımı getirdim. Ayır iki asker, en güvendiğin askerlerden, ben gelince onu beklesinler, demiş.

Padişah da razı olmuş. En çok iki askeri severmiş, onları çağırtmış, meseleyi anlatmış. Karıyı bir odaya kapamışlar. İki asker ise dışarıda

durup karıyı beklemişler. İkisi birbirlerini çok severlermiş, fakat nereden olduklarını bilmezmişler. Onlardan biri arkadaşına:

— A be arkadaş, biz seninle sekiz aydan beri bir arada askerlik yapıyoruz. Bizi birbirlerimizin nereden olduğunu bilmiyoruz. Anlatsan bana neredensin? demiş. Öbür asker de anlatmaya başlamış:

— Biz bir zamanda çok zengindik. Çok bağlarımız, tarlalarımız vardı. Birgün bir adam babama gelip sordu:

— Allah sana bir belâ vermek istiyor. Gençliğinde mi versin ihtiyarlığında mı? demiş. Babam da gençliğimde vermesini istemiş. Bir gün bir sel su gelip tarlalarımızı, bahçelerimizi götürdü. Evimiz yandı. Babam da bizi alıp başka köye götürdü.

Diğer asker bu sözleri işidince.

— Ah sen benim kardaşımmışsın!

Onlar sarmaş dolaş olmuşlar birinin çobandan diğeri ise değirmenciden nasıl kurtulduklarını anlatmaya başlamışlar. Tam konuşurlarken içeriden kapı vurulmaya başlamış.

— Açın kapıyı, siz benim evlâtlarımsınız, diye içerde karı bağırmış. Onlar da kapıyı açmışlar içeri girmişler. Buralara nasıl düştüklerini analarına anlatmışlar. İçerde böyle konuşurken bezirgân gelip kapının deliğinden içeri bakmış. Bir de ne görsün, karısiyle bu çocuklar içeride konuşurlar. Hemen padişahın yanına koşmuş.

— Padişahım, senin en kıymetli askerlerin bunlar mıydı? Gel de bak, karımın yanına girmişler!

Padişah kalkıp, bezirgânla beraber odaya gitmişler. Padişah askerlere söylenmeye başlamış. Askerler:

— Dur padişahım, anlatalım meseleyi de ondan sonra bizi ne istersen yap!

Padişah susmuş. Çocuklar anlatmaya başlamışlar. Nasıl konuştuklarını, içerideki karının onların anaları olduğunu söylemişler. Padişah bunları işidince:

— Siz benim evlâtlarımmışsınız, buraya nasıl düştünüz? demiş.

Çocuklarını kucaklamış, sonra bezirgâna dönmüş. Bir de ne görsün, kafasını vurup içeride dolanıyor.

— E bezirgân, şimdi ne istersin? Kırk katır mı, kırk satırmı? diye sormuş. Bezirgân da:

— Kırk satırı ne yapayım, kırk katır verin, demiş. Padişah da bezirgânı kırk katıra bağlamalarını emretmiş. Sonra katırlara bir kamçı vurmuşlar.

Padişah da çocuklarını, karısını saraya götürmüş. Sağsalar eğer, şimdiye kadar yaşıyorlar.

VEZİRLE PADİŞAH KIZI

Bir padişahın bir kızı varmış. Aynı padişahın bir de veziri varmış. Daha sonra vezir kıza vuruluyor ve mektup atmaya başlıyor. Bir kere atıyor, iki kere atıyor, kız dayanamadığından kaçıyor. Giderken yanına parasını, tüfeğini, dürbününü alıyor. Bir çiftçiye rastlıyor:

— Kolay gele, çiftçi! diyor.

O da:

Allah razı olsun! diyor.

— Beni bu akşam misafir kabul eder misin, diyor.

Diğeri de:

— Evet, kabul ederim, diye cevap veriyor.

Odun toplayıp ateş yakıyor. Ahmet dayının çocuğu yanlarından geçip değirmene gidiyormuş. Kız, Ahmet dayının çocuğunu görüp ona gideceğini kendi fikrinden geçiriyor.

Eve dönüyorlar. Kız asker rubalarını alıp, güzel bir kız kıyafetine giriyor ve şöyle diyor:

— Varın imama söyleyin de bizim nikâhımızı kıysın.

Ahmet dayı şaşkın şaşkın imamı çağırmağa gidiyor ve şöyle diyor:

— Bize biri geldi, ilkten askerdi. Şimdi ise bir kız oldu. Benim çocukla evleneceğini söylüyor. Onun için seni çağırmaya geldim.

İmam geliyor, nikâhlarını kıyıp gidiyor. Ertesi gün kız kalkıp evin önünü gözden geçiriyor. Babasının sarayı gibi, saray yaptırmaya karar alıyor. Bir kaç yıl sonra çocukları dünyaya geliyor. Birincisinin adını Neydim koyuyorlar. İkincisinin Neoldum, üçüncüsünün ise Neolacağım koyuyorlar.

Padişah kızını aramaya çıkıyor. Köy köy geziyor, en sonra kızının olduğu köye geliyor. Tam kendi sarayı gibi bir saray görünce orada olduğunu anlıyor. Kızının evine gidiyor. Ekmek yiyecekleri sırada kız çocuklarına:

— Neydim, git dedene şu yemeği götür.

Sonra ikincisine:

Neoldum, git dedene bu yemeği götür.

Üçüncüsüne de:

— Neolacağım, git dedene o ayranı götür, diyor.

Çocuklar dedesinin yanına vardıklarında dedesi:

— Anneniz de gelsin, diyor.

Veziri de orada olduğundan annesi gelmiyor. Yemek yedikten sonra padişah kızınla görüşüyor ve niçin kaçtığını soruyor. Kız da başından geçenleri anlatıyor. Padişah cellata vezirin öldürülmesi emrini veriyor. Sonra kızını, Ahmet dayının çocuğunu, kızın çocuklarını alıp sarayına götürüyor. O sarayı ise Ahmet dayıya bırakıyorlar. Hâlâ da yaşıyorlar.

PADİŞAH ÇOCUĞU İLE ÇOBAN KIZI

Eski zamanlarda bir padişahın biricik oğlu varmış. Bir gün bu çocuk ava yollanmış. Ava gideren bir falcı nineye rastlamış, nine ise padişahın oğluna fal bakmak istemiş. Çocuk da razı gelmiş. Falı bakınca nine, padişahın oğluna şunu söylemiş.

— Oğlum, senin ilerde evlenmen bir çoban kızı ile olacak. Halbuki kız daha küçüktür. Şu karşıki ormanın yanında küçük bir evde yaşıyor.

Padişahın oğlu, bu sözleri işitince dönüp çobanın evini aramaya başlamış ve kızı öldürmeyi kararlaştırmış. Çünkü padişahın oğlu bir çobanın kızıyla nasıl olup da evlenecekmiş.

Padişahın oğlu orman kenarında olan küçük evi bulmuş. Kızın babası koyunlarla ovaya gitmiş, anası ise suya gitmiş. Tam bu zamanda padişahın oğlu içeri girmiş. Bir de ne görsün, kız, küçük bir bebekmiş, beşik içinde yatıyormuş.

Padişahın oğlu kızı saplamış, bir torba altın da beşiğin içine bırakıp çıkmış.

Anası sudan dönüp, içeri girince bir de ne görsün. Kızan yatağında ağlıyormuş. Göğsünde ise bıçak kakılı imiş, ve başı ucunda da bir torba altın varmış.

Anası bıçağı çıkarmış, kızanın beleklerini açmış ve yarasının tehlikesiz olduğunu anlamış. Akşam babası eve dönünce meseleyi anlatmış.

Çoban ve karısı karar alıp, başka kasabaya kalkmışlar. Padişahın oğlunun bırakmış olduğu paralarla kendilerine ev almışlar. Çoban büyük tüccar olmuş. Kız büyümüş. Güzellerden güzel olmuş. Padişahın oğlu bu kızın güzelliğini işitince onu görmeye gitmiş, çok beğenmiş ve onunla evlenmek istemiş.

— Eve dönüp, babasına anlatmış.

Babası buna razı gelmiş, çünkü kızın güzelliği hiçbir yerde yokmuş.

Çok geçmeden padişah, oğluna büyük düğün yapmış ve bu iki genç biribirine kavuşmuş.

Bir gün kız elbiselerini değiştirirken kocası göğsündeki nişanı görmüş ve karısına sormuş:

— Bu nişan senin göğsünde nereden?

Kız bütün başına gelenleri olduğu gibi anlatmış:

— Ben küçük iken anam suya gitmiş. Beni ise biri bıçakla saplamış ve başım ucuna bir torba altın bırakmış. Ben ölmemişim, O altınlarla ise, babam köyden kasabaya değişmiş, ev almış ve tüccar olmuş. Daha evvelden çoban imiş.

Kız bunları anlatınca çocuk şaşalamış ve ihtiyar ninenin, ava giderken baktığı falı aklına getirmiş.

Böylece padişahın çocuğu çoban kızıyla evlenmiş ve uzun boylu hayat geçirmişler.

PADİŞAH İLE VEZİRİ

Bir zamanlar padişahın biri vezirine:

— Ey vezir, ey! Bana on üveç, yirmi koyun, kırk kurt, altmış sığır, yetmiş sağır, yüz yidin yumurta kırk güne kadar getirmezsen cellatlıksın, demiş.

Vezir düşünceye dalmış ve bulamayacağını hesap ediyormuş. Vezir şöyle düşünüyormuş:

— On üveç, yirmi koyun, altmış sığır, yetmiş sağır, yüz yidin yumurta bulacağım, ama kırk kurt nasıl bulurum.

Bu düşünce ile köyden köye akıl sormak için gezmeye başlamış. Kırk gün müsaadesi varmış. Otuz sekizinci günü bir köye varmış ve bir haneye misafir olmuş. Onu ayrı odaya geçirmişler. Hanenin on bir yaşlarında küçük bir kızı varmış. Kız akşamdan, ilk olarak odun ile su getirmiş ve şöyle demiş:

— Dede, sen şimdi ocağı yak, ben sana sonra yemek getiririm.

Kız bir iki saat sonra yemek getirmiş. Onu ilk gördüğü gibi düşünceli durduğunu görmüş. Şaşıp kalmış ve demiş:

— Sen şimdi yemeğini ye, ben sabahleyin sofrayı almaya geleceğim.

Sabah olmuş, kız vezirin yanına geldiğinde onu aynı şekilde düşünceli olduğunu ve bir şey yemediğini görünce şaşmış ve:

— Dede, sen kahırlanıyorsun. Söyle belki derdine derman olurum. Çünkü hanemize ağlayıp gelen gülerek gider.

Vezir söylememek istemiş. Kız ikinci defa sormuş ve üçüncüde kızarak:

— Ey dede cy, demiş. Söyle, çünkü akıl yaşta değil, baştadır.

Vezir, padişahın ne istediklerini anlatmış. Kız:

— Bu en kolay şey, demiş, izah etmeye başlamış. On üveç, bu kız

veya oğlan on yaşında iken on üveç hesabıdır. Yirmi koyun ise, bir erkek oğlan yirmi yaşına girdiğinde yirmi koyun hesabıdır. Kırk kurt ise, bir adam kırk yaşına girdiğinde kırk kurt hesabıdır. Çünkü birşeyden korkmaz, kurt gibidir. Altmış sığır ise, bir insan altmış yaşına girdiğinde altmış sığır hesabıdır. Yetmiş sağır ise, bir insan yetmiş yaşına girdiğinde konuşulan şeyi işitmez, unutur. Onun için yetmiş sağır hesabıdır. Yüz yidin yumurta ise bir insan yüz yaşına girdiğinde bir şey anlamaz. Onun için yüz yidin yumurta hesabıdır. Haydi şimdi sağlıkla git, demiş.

Vezir çok memnun olarak otuz dokuzuncu günü padişahın yanına varıp kızın söylediklerini söylemiş.

Padişah:

— Sen bunu kimden öğrendin? Söyle. Söylemezsen yine cellâtlıksın.

Vezir söylemiş. Padişah, kızı, annesini, babasını saraya alıp kızı vezir yapmış, öteki veziri çıkarmış. Böylelikle on bir yaşlarında kız vezir olmuş.

PADİŞAH İLE İKİ VEZİRİ

Vaktiyle bir zamanlar bir padişah varmış. Çok geziye gidermiş. Bir gün iki veziriyle geziye çıkmış ve fakir bir çiftçiye rastgelmiş. Faytonun üstünden:

— Kolay gele çiftçi!

— Allah razı ola!

— Uzaklarla nasılsın?

— Yakına geldi!

— İkilerle nasılsın?

— Üçlere bindi, padişahım!

— Dünyanın ucu kaç günlük yoldur?

— Bir günlük yoldur?

— İki kaz yollasam, yolabilir misin?

— Tulum çıkarırım, padişahım, demiş.

Bu sözlerden iki vezir bir şey anlamamışlar ve istirahat yerine varınca padişaha sormuşlar.

— Padişahım, sen çiftçiye birkaç lâf söylemiştin. Biz onların mânasından hiç anlamadık. Olabilirse bize anlat.

Padişah:

— Yazık size, vezir olun da bunların mânasını anlamayın. Varın çiftçiye sorun, demiş.

İki vezir yanlarına çok para almışlar, koşarak çiftçinin yanına varmışlar ve:

— Çiftçi, sana tezde padişahın söylediği lâflardan hiçbir şey anlamadık. Bunu bize sen anlat.

Çiftçi:

— Verin biriniz yüz altın, yalnız birisinin mânasını anlatayım

Vezirler istediği parayı vermişler. Çiftçi anlatmış:

— O bana "Uzaklarla nasılsın? dedi. Ben ise yakına geldi dedim. Bunun mânası şudur: Uzaklarla nasılsın, yani gözlerin uzaktan görebiliyor mu? Ben ise yakından zor görüyorum, dedim.

Vezirler ötekinin mânasını sormuşlar. O da daha yüz altın istemiş ve şöyle demiş:

— Padişah bana "İkilerle nasılsın?" dedi. Yani ben ben iken iki ayağımla her yere hızlı hızlı varırdım, amma şimdi üçlere bindim. Yani elime bir de baston aldım. Böylelikle üç ayak oldular.

Üçüncüsünün mânasına ise ikinizden de ellişer altın isterim.

Onlar da vermişler, çiftçi anlatmış.

— Padişah bana "Dünyanın ucunu", sordu. Bir günlük yol dedim. Bu şu demektir. Sabahleyin kalktığında gözünün gördüğü yere bir günde varabilirsin.

Dördüncüsünün mânasını ise parasız açıklamış.

— Padişah bana "İki kaz yollasam yolabilir misin? " dedi. Ben ise tulum çıkarırım dedim. İki kaz sizsiniz. Sizi tulum çıkarıp yoldum, üç yüz altın aldım., demiş ve yola kapılmış.

HIRSIZLARIN APTALI

Bir varmış, bir yokmuş, bir zamanlar üç arkadaş hırsızlığa çıkmışlar. Birisinden bir koç çalmışlar. Bir dere kenarında ateş yakmışlar ve koçu çevirme yapmışlar. Nihayet işi yemeye getirmişler, lâkin koçu aralarında bölemiyorlarmış. Hırsızların ikisi kendini daha akıllı zannedirmiş. Üçüncüsü biraz aptalmış. Akıllılardan biri şöyle demiş.:

— Şimdi uykuya yatalım. Hangimiz en büyük rüyayı görürse, koçu o yiyecek.

Buna herkes razı gelmiş.

Akıllılar aralarında sözleşip koçu yemeği düşünmüşler. Aptalı nasılsa aldatacak olmuşlar. İkisi ayrılıp uyumaya yatmışlar.

Aptal olan yalnız kalmış. Hemen koçun yanına gidip bir budunu koparıp yemiş. Bir parçacık daya yiyeyim, biraz daha tadayım derken bütün koçu yiyivermiş. Sonra o da yatıp uyumuş.

Sabahleyin üçü uyanmış, toplanıp rüyalarını anlatmaya başlamışlar. Akıllılardan biri şöyle anlatmış:

— Rüyamda bir pınardan su çekerdim. Suyu çıkardım ama içerken pınarın içine düştüm. Gittim, gittim aşağıdaki dünyaya vardım, demiş.

Diğeri de anlatmış:

— Rüyamda bir ağaçta güzel elmalar vardı. Birini koparmak için yukarı çövdüm ve yukarıki dünyaya vardım, demiş.

Sıra aptal olana gelmiş. O da şöyle anlatmış:

— Ben hiçbir yere gitmedim ama, birinizi aşağıdaki dünyaya, birinizi de yukarıki dünyaya giderken gördüm. Bunlar artık dönmeyecek zannederek kalkıp koçu yedim, demiş.

Böylelikle aptal olan kendilerini akıllı zannedenleri aldatmış.

AVCUOĞLU KARA MEHMET

Bir varmış bir yokmuş, bir Avcuoğlu Kara Mehmet varmış. Avculıkta birinci. Yalnız bir anası varmış. Başka avcular bunu kıskanırmışlar.

Onların memleketinde bir kızıl kurt varmış. Derisi o kadar güzelmiş ki, görenin gözleri kalırmış onda. Sırtında yedi tane cice varmış. Bu kızıl kurt ise çok hayırsızmış. Onun gezdiği taraflara kimse gidemezmiş.

Avcular, Avcuoğlu Kara Mehmet'i nasıl öldürtsünler diye düşünerek şöyle yapmışlar. Giderler padişaha, derler ki:

— Sarayın çok güzel , padişahımız, ama kızıl kurdun derisi olsa da bir köşk yaptırsan, daha güzel olacak.

Padişah der:

— Kim vurur bu kızıl kurdu?

Avcular der ki:

— Avcuoğlu Kara Mehmet vurur bunu.

Haber ederler, Avcıoğlu Kara Mehmet de gelir padişahın yanına. Padişah der ki:

— İstiyorum senden kızıl kurdun derisini getiresin bana!

Ordan döner fıkaracık, kahırlanarak der ki anasına:

— Düşmanlar başladı bana kastetsin.

Anası demiş:

— Sal işini hayıra oğlum. Sıkıla tüfeğini, çek besmeleni, çık yoluna! Karat gözlerini.

O da çekmiş besmelesini, çıkmış yola. Gitmiş gitmiş, kızıl kurdun dolaştığı taraflara yaklaşmış. Bir sıralar kurt görünmüş. Çocuk o

kadar cesaretli gidermiş ki, kurt onu gördüğünde gerilemeye başlamış. O zamana kadar kurdu görenler korkarak kurt tarafından yok edilmişler.

Avcuoğlu Kara Mehmet sıkılamış tüfeğini ve yanına yaklaşmış. Bir patlamış, öldürmüş. Sonra yüzmüş, alınış derisini ve götürmüş padişaha. Padişah da ona hediye getirdiği için ne vermiş, yalnız bir altın.

Avcu gücenmiş, fakat almış, eve dönmüş. Annesi demiş:

— At köşeye, padişah parasıdır.

Birkaç gün geçtikten sonra yine padişah çağırtmış. Demiş ki:

Çocuğum, dediler ki, bu köşkün üzerine fildişi olsa da işletelim daha güzel olacak. Git de beş çuval fildişi kır.

Çocuk yine boynunu eğmiş, eve dönmüş.

Anası sormuş:

— Noldu?

O da demiş ki:

— Padişah istiyor beş çuval fildişi.. Ben bunları nasıl kırayım? Anası da bilmezmiş nasıl kırılacağını. Onlara yakın bir ihtiyar yaşarmış. Gidip ona sormuşlar. O demiş ki:

— İşte, padişahtan kırk tulum şarap iste. Filler öğlenden sonra su içmeye gelecekler, sen şarabı gölün içine dök.

O da öyle yapmış. Padişahtan kırk tulum şarap istemiş. Padişah da şarapları vermiş. Avcuoğlu Kara Mehmet şarapları almış, ihtiyarın söylediği gibi yapmış. Gölü artlamış, içine şarapları dökmüş, kendi ise bir ağaca binmiş. Öğlen olmuş, fillerin hepsi gelmişler, içmişler ve yıkanmaya başlamışlar. Sarhoş olduktan sonra yatıp uyumuşlar.. Avcuoğlu Kara Mehmet ağacın üstünden inmiş, başlamış diş kırmaya. Kırmış kırmış, yedi çuval doldurmuş. Götürmüş fildişlerini padişaha. Padişah ne versin, avcuya, yalnız bir altın vermiş. Çocuk yine gücenmiş. Altını bir köşeye atmış.

Diğer avcular kıskandıklarına yine gitmişler padişahın yanına. Demişler.:

— Padişah, şimdi çok güzel olmuş ama, yalnız birşey lâzım da her şey tamam olsun. O da Kabakçı padişahın kızıdır. O olsa hepten çok güzel olacak.

Padişah yine Avcuoğlu Kara Mehmet'i çağırmış, demiş ki:

— Gideceksin filân padişahın kızını isteyeceksin bana.

Çocuk yine evine dönmüş. Çok korkmuş, çünkü o padişah kızını baas ile verirmiş. Yine yola çıkmış. Gitmiş gitmiş, bir çiftçi sürermiş, arkasında ise bir adam topaçları yuddarmış. Avcuoğlu Kara Mehmet demiş:

— Ey, az gördüm, uz gördüm, böyle adam görmedim.

O adam demiş:

— E, ben de az gördüm, uz gördüm, Avcu Kara Mehmet gibi görmedim.

Avcu Kara Mehmet de demiş:

— Benim o.

O adam:

— A be deme, demiş, indi ben senden ayrılamam artık.

Ondan sonra ikisi yollarına devam etmişler. Gitmişler, gitmişler, bir de ne görsünler. Bir adam almış değirmen kayasını koluna bir dağdan başka dağa koşarmış.

Avcuoğlu Kara Mehmet demiş:

— Ey, az gördüm, uz gördüm, böyle insan görmedim.

O adam demiş:

— E, ben de az gördüm, uz gördüm, Avcu Kara Mehmet gibi görmedim.

Avcuoğlu Kara Mehmet demiş:

— Benim o.

O adam:

— A be deme, demiş, indi ben ayrılmam sizden.

Olmuşlar üç kişi, yollarına devam etmişler. Gitmişler, gitmişler, bir yerde bir insanı derede görmüşler. Ağzı ile bir defada bütün suyu çekermiş, bıraktı mı dere akmaya başlarmış.

Avcu Kara Mehmet demiş:

— Ey, az gördüm, uz gördüm, senin gibi görmedim.

O adam gene demiş:

— Ey, ben de az gördüm, uz gördüm, Avcuoğlu Kara Mehmet gibi görmedim.

Avcuoğlu Kara Mehmet demiş:

— Benim o.

O adam ise:

— A be deme, demiş, indi ben ayrılmam sizden.

Olmuşlar dört kişi. Gitmişler, gitmişler, nihayet Kabakçı padişahın memleketine ermişler. Gitmişler saraya, istemişler kızı. Fakat padişah şöyle demiş:

— Vereceğim kızı ama, iki baasım var. Birincisi şu —bir günde kırk kazan yemek ve kırk fırın ekmek yiyeceksiniz.

Ertesi gün padişah yemekleri ve ekmekleri yaptırmış, bir odaya götürtmüş. Sonra dört arkadaşı da kapamış.

Dereyi sömüren adam gitmiş her bir kazanın başına, içmiş yemekleri. Öbürleri başlamışlar demeye:

— Bize yemek kalmadı, diye.

Sonra topaç yudan demiş:

— Dökün şimdi çuvalla ekmekleri ağzıma.

Onlar da bütün ekmekleri ağzına dökerler, o da bütün ekmekleri yer, başkalarına birşey kalmaz.

O zaman padişah demiş:

— Daha bir baasım var. Biriniz kızımla suya gidecek.

Hızlı kaçan arkadaş:

— Ben gideceğim, demiş.

Başkaları razı olmuş, onlar da çekilmişler kızla suya.

Gitmişler, doldurmuşlar testiyi geri çekilmişler. Giderlerken kız demiş:

— Dur azıcık dinlenelim bu ağacın altında.

Çocuk da demiş:

— Olur.

Oturmuşlar. Kız demiş çocuğa:

— Koy başını dizlerime bitleyeyim.

O da koymuş başını, kız da bitlemeye başlamış. Kız bitlerken çocuk uyumuş. Testiyi alıp kız, çocuğu bırakarak eve kaçmaya başlamış. Bir de çocuk gelir kendine, uyanır, bir de ne baksın kız yok yanında. Hemen kaçmaya başlar. Koşar koşar, yetişir kıza kapının önünde geçer öne. Avcuoğlu Kara Mehmet kazanır baası. Alırlar kızı, çekilirler yola. Yolda Avcuoğlu Kara Mehmet'in arkadaşları konuşmuşlar gittiyen padişahı yok etsinler. Saraya varmışlar. Padişah kızı gördüyen demiş.

— Bu gece hepimiz yiyeceğiz, içeceğiz.

Şenliği yaptıktan sonra Avcuoğlu Kara Mehmet'in arkadaşları tutmuşlar padişahı ve demişler:

— Sen o kadar eziyetledin bu çocuğu, sen padişah olamazsın.

Padişahı yok ederler, yerine Avcuoğlu Kara Mehmet kalır. Alır Kabakçı padişahın kızını. Şimdi de yaşarlar.

HAYLAZ ADAM

Bir varmış, bir yokmuş, vaktın birinde bir haylaz köylü varmış. Bu köylü hiç çalışmazmış, işten kaçarmış. Nihayet buna doyamayarak, hocaya kendisini tımarlamasını rica etmiş. Öteki dünyada hiç çalışmadan bir şey yapmadan, iyi yaşayacağını zannederek ölmek istemiş.

Hoca razı gelmiş ve canlı adamı tabuta koyarak mezara yollanmışlar. Giderken çalışkan bir adama rasgelmişler.

Adam:

— Be hoca, ne oluyor? demiş.

Hoca da haylazı anlatmış ve onu canlı olarak mezara götürdüklerini söylemiş.

Köylü:

— Bırakın adamı, canlı gömmeyin, yiyeceği yoksa, bir şinik ekin vereceğim.

Köylü tabut içinden:

— O un mu? diye sormuş.

— Hayır, ekin, demişler.

— Ha, ekini öğütmek lâzım, ekmek yapıp yemek lâzım, demiş. Götürün, diye emretmiş.

Götürüp gömmüşler. Soluk alsın diye bir delik bırakmışlar Akşam olmuş. O çalışkan köylü, gece vakti kendini şeytan yaparak o adamın mezarına gelmiş ve:

— Ya hazretlerin kulu, bu gece senin üstüne sorumluyum. Ne emredersem, onu yapacaksın, demiş.

Sonra köylüyü mezardan çıkararak bir meşeye bağlamış. Öyle bir dayak atmış ki, haylaz adam öldüğüne pişman olmuş. Ve bu yet-

miyormuş gibi mezarlığın alt tarafında bulunan bir taş çıkarmasını ve üst tarafa taşımasını emretmiş. Sabah olunca yine mezara koymuş. Haylaz artık hiç orda durur mu? Daha ayazlıkta mezardan çıkarak eve yollanmış, yine çalışkan köylüye rastlamış.

Çalışkan köylü:

— Öteki dünyada ne var, ne yok, diye sormuş.

Haylaz adam utancından bir şey söyleyememiş. Fakat köye döndükten sonra çalışmaya başlamış.

TEMBEL KOCA

Ekim ayı basmış. Ekilmeye başlamış. Bir karı da arabayı tohumla doldurup kocasını tohum ekmeye salmış. Kocası tarlaya vardığında bir karık çekip tohumların hepsini o karığın içine doldurup uykuya dalmış. Akşam olmuş, kocası eve geldiğinde karısı:

— Tohumları ektin mi? diye sormuş.

Kocası cevap olarak yalnız başını sallamış ve üç gün böyle devam ettikten sonra evdeki tohumlar bitmiş.

Karısı demiş ki:

— Madem ki sen, tohum ekmek bilmiyorsun, işlerimizi değişelim.

Karısı tohum ekmeye gideceği vakit kocasına:

— Bugün yoğurdu çalkıyacaksın, ekmeği pişireceksin, çamaşır yıkayacaksın, cugucukları otlatacaksın, armudu toplayacaksın, demiş.

Karı çifte gittikten sonra, erkek daha ateşi yakmadan ekmek yoğurmaya başlamış. Sonra yoğurdu çalkamak aklına gelmiş. İki işi birden bitireyim, diye yoğurt yayığını arkasına yüklemiş. Odun getirmiş, bir kibrit çakıp ateşi yakmış. Daha çabuk yansın diye, eğilip te üflemeye başlıyacağı sırada yayıktaki yoğurtlar ateşin içine dökülmüş ve ateş hepten sönmüş. Bir de tekneyin yanına varmış, bir de ne görsün: hamuru koyunlar yemişler. Sonra çamaşıra gitmek aklına gelmiş. Kümesten tavuğu ile cuguları çıkarıp kaçmasınlar diye bir iple hepsini bağlamış, sonra çamaşırları toplayıp dereye götürmüş. Tamam çamaşırları yıkayacağı sırada sabunun olmadığını görmüş. Çamaşırları dereyin içine koyup eve sabun almaya gitmiş. Çamaşırların yanına döndüğünde, birşey bulamamış. Onları sular götürmüş. O zaman armudu toplamaya gitmiş. Armut dikenli olduğu için evden bir balta alıp ağacı kesmiş ve oturduğu yerden armutları toplamaya başlamış. Biraz topladıktan sonra uykusu gelip yatmış.

"Hey tutun, tutun be" sesleriyle uyanmış, bir de ne görsün: tavuğu ile cugularını bir kartal kapamış. Çocuklar ise:

— Uçurtmaya bakın, diye bağırırlarmış.

Kartalın arkasından koşarken armutları çocuklara yedirmiş.

Karısı eve döndüğünde:

— Haydi yemek yiyelim, demiş.

— Ekmeği teknede koyun yidi.

Karı:

— Çamaşırları yıkadın mı, demiş.

— Onları sel götürdü.

— Cugulari kümese koydun mu?

— Onları kartal kaptı.

— Armutlar nerede?

— Onları da çocuklar yimiş.

— Yoğurdu çalkadın mı?

— Onu da ateşi yakarken döktüm.

Karısı bunları dinledikten sonra kocasını evden uğratmış. Kocası deli divane olarak köyde gezmeye başlamış.

ŞERBETÇİ MEHMET

Bir varmış bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, annem bana vurdu bir oklava, ben kaçtım gittim, bir de ne göreyim, size ne söyleyeyim. Babam gelmiş dünyaya. Başlamasın mı ağlamaya. Başladım ben de beşiğini sallamaya. Göklerde havalandırmaya. Bir de ne oldu, ne oldu. Beşik yıldızla doldu. Aldım boşaltttım, bitmedi. Babam da ağlamayı kesmedi. Ay derken, vay derken, o sabah erken, ben beşiği sallarken beşik gökte asılı kaldı. Babam da bilmem nereye saklandı. Aradım taradım. Şaşırdım kaldım. Bir de baktım babam binmiş pireye, geliyor titreye titreye. Bir üfledim pire uçtu. Babam da aldı başını kaçtı. Sonra eve döndükten sonra bana bir şamar attı. Az kalsın aklımı alacaktı. Dur dedim, gideyim bir yerden bir masal dinleyeyim.

***

Bir zamanlar Şerbetçi Mehmet adında biri varmış. Fakirlik değil mi, gece gündüz sokaklarda şerbet satarmış. Ne anası varmış, ne babası. Üstüne kanat gerecek, ona yardım edecek kimsesi yokmuş. Yetimin yüzü güler mi böyle hiç. Bir gün, beş gün, geçinirmiş, nafakasını çıkarırmış böyle Mehmet. Ne yapsın, böyleymiş onun da kısmeti. Şerbet de onun canı, malı olmuş. Satar dururmuş. Ama bir de yakışıklıymış ki, üstüne yokmuş. Görenin bir defa daha göreceği, şerbet içenin de bir defa daha içeceği gelirmiş. Kaderin işte ona bahşettiği bu tatlı dil, güler yüzmüş.

Günün birinde, yine böyle, "Şerbet! Şerbet!" diye bağırırken, felek mi yardım etmiş, elindeki güğüm mü bilmem, ama dünya güzeli, güzellerin güzeli, al yanaklı, kiraz dudaklı, kara kaşlı, sırma saçlı bir kız vurulmuş ona. Takılmış arkasına "Ben karı olacağım sana" deyip dururmuş. Fakirlikten, yalnızlıktan canı yanmış olan çocuk da buna çok sevinmiş. "Benim de tâlihim böyleymiş?" demiş ve güzel yüz, tatlı söz, karınca kaderince geçinmeye başlamışlar. Şerbetçi "Şerbet", karısı "bereket" der geçinirlermiş.

Komşunun tavuğu insana horoz gelirmiş, komşu biri, iki dermiş, derler ya, Mehmet'in de karısını bu memleketin zenginleri çok görmeye başlamışlar. Kötülüğün nereden geleceği belli midir? Şu cazıların yalanları telli midir, telli. Çok gördükleri belli midir, belli. Belli, ama ne bilsin Mehmet bunu. Bir gün bir ihtiyar kadın "Oğlum, fakirliğin başına dert. Şu kızı getirdiğin de dert. Ona derhal senden gitmesini emret. Sen işte, o ise, başkalarıyla değişte. Her gün sen çıkınca evden, size bitmiyor gelen giden. İnanmazsan öğren. Ben senin anan yerine. Derdine derman olmak istemiyorum yine. Ama düşün. Bu kız bir çürük üzüm. İnanmazsan bana, kör olsun şu iki gözüm" der. Der demez iyi yürekli, çocuk eve dönmüş. Dönmesiyle, de güzel karısına kıymasın mı. Alıp hançeri onu yaralamasın mı?

Güzel kız allar içinde, kanlar içinde kalmış. Kime ah eder, kime vah edip derdini döker! Neden böyle olduğunu bile anlamamış, ama araya bir düşman girdiğini sezmiş. Kaç para eder bu. Yaralar derin. Etse de binlerce yemin kimlere dert açar, kimlerle dert paylaşabilir. Kanlı başını alıp, gitmiş yardım aramaya. Güzel olmasa ona kimler bakar. Kimler el açar. Ya şu memleketin en zengini, ona göz dikmemiş olsaydı. Cazı kadını kocasının üzerine sürmeseydi? Güle güle geçinenekti iki yiğit, ama ne çare. Felek böyle buyurmuş. Anaları onları böyle doğurmuş. Yaralı kız, dertli kız, ne yapsın. Yaralarını hekimden başka kim sarsın. Hekim "yaranı sararım, sonra seni alırım" demiş. Kız da razı olmak istemese de ne yapsın. Yapmacıktan razı gelmiş. Yaralarını sardırmış. Kız hiç unutur mu genç, yakışıklı kocasını. Yaralarını sardırmış, ama hekim çıkınca dışarı alıp başını kaçmış. Dere tepe dağlar aşmış. Gitmiş, gitmiş bir atlı dedeye rastlamış. Ona derdini açmış. "Atlı dede, yaşlı dede, bir yetimin, bir çare, çok yorgunum, çok dertliyim. Şu atı ver bana, gidip aşayım şu dağları" demiş.

Dede kızın haline acımış. Kız ata binmiş, gitmiş, gitmiş bir deniz kenarına ermiş. Attan inmiş, gemiye binmiş, gemici ona nereli olduğunu sormuş. Kız, kızıl bozul olmuş. Gözleri yaşla dolmuş. "Neredensem oradanım, sür denize gemini," demiş.

Demiş ama, gemici de "Ben süremem gemiyi" demiş ve bir kenara uzanmış yatmış. Kız almış dümeni eline, yol vermiş gemiye. Varmış varacağı yere. İnmiş gemiden, yoluna devam etmiş... Gemici uyanmış, bir de baksa, kız yok. Yanıp yıkılmış ama ne çare! Kız oradan da başını kurtarmış. Gide gide bir çeşme başına gelmiş. Yorgun argın tâlihine baygın, Mehmet'im beni bulur, diye çeşmenin taşına resmini yapıştırmış. Nerede dursa derdi çok, nereye gitse Mehmet'i yok.

Yine çekilmiş kader yoluna. Gitmiş gitmiş bir şehre varmış. O şehrin de matemi varmış. Şehrin padişahı ölmüş, padişah ararlarmış Ama her yerin bir âdeti var derler ya, bu şehirde padişah seçmek için bir güvercin salarlarmış. Güvercin kimin başına konarsa, padişah o olurmuş. Âdet üzere şehirliler bir güvercin uçurmuşlar. Güvercin uçmuş, uçmuş kızın başına taç gibi gelip konuvermiş. Buna herkes şaşmış! "Böyle kızdan padişah olur mu?" demişler.

Yeniden güvercinin uçurulmasını istemişler. Uçurmuşlar, güvercin yine kızın başına konmuş. Yine "Olmaz" demişler. Üçüncü defa da güvercin yine kızın başına konunca, herkes şaşmış. "Kızı buradan aşırmak lâzım" demişler. Belki zalimdir, belki katildir, belki de kâmildir kız, ama, feleğin işi yok.

Kız padişah olacağı yerde, gülüp sevineceği yerde, zindana düşmüş. Şehirliler yine güvercini uçurmuşlar. Ama bu defa güvercinin nereye gittiğini görmemişler. Aramışlar, taramışlar, bir türlü bulamamışlar. Sonra zindana gidip, güvercini kızın başında görmesinler mi? Nasıl şaşmazsın bu işe sen.

"E-e, kader bunu bize yollamış. Bize padişah o olacak. Başka çare yok. Kızınmış kısmet" demişler ve onu tahta oturtmuşlar. Kız pek sevinmiş, ama kalbi ezikmiş. Daha ertesi gün askeri toplayıp: "Yarın günlerden cuma. Herkes aptestini şehir kenarındaki çeşmede alacak" emrini vermiş. Emir demiri keser derler ya, herkes ertesi gün oraya gitmiş. Bu çeşme ise kızın kendi resmini yapıştırdığı çeşmeymiş.

Padişah kız, iki askere de "Çeşmede aptest alırken, kim "ah" ederse bana bildirin" demiş. Askerler daha o gün "ah " eden birini padişahın karşısına getirmişler. Bu "ah" eden gemiciymiş. "Niçin" ah "ettin", diye sormuş padişah.

Gemici de: "Ey padişahım benim. Ben gemiciyim. Şu çeşme başındaki resmi görünce, ciğerlerim delik deşik oldu. Bu kız benim gemime binene pek benziyor. O, bana "Beni şu karşıki kıyıya geçir" dedi, ben de razı olmadım. İnadıma yatıp uyudum. Bilsem nerede olduğunu, nereye konduğunu, bilirim yapacağımı" demiş.

Bu sözleri işiten padişah: "Alın bunu, denizin en derin yerine atın, bir daha gariplerin derdini anlasın" demiş.

Gel zaman, git zaman, bir gün birisi çeşmede aptest alırken "ah" çekmiş. Onu da yakalamışlar. Padişahın karşısına getirmişler. Neye uğradığını anlayamamış adam. Padişahın huzurunda: "Padişahım,

şu çeşme başındaki kızın resmi, bana güzel atımı hatırlattı. Beni görünce dertlere kattı. Benden en kıymetli atımı aldı. Haline acıdım. Gitti, dönmedi. Aldı çevirmedi. Atıma acıdım da ondan "ah" ettim" demiş.

Padişah kız, ihtiyara borçlu olduğunu anlamış ve ona saraydaki atlardan en iyisini vermelerini emretmiş. İyilik unutulur mu ya? Gözyaşlarını dindiren zindanlara atılır mı? İhtiyar atına binmiş. Sevine sevine evine gitmiş.

Zamanın birinde çeşme başında biri yine "ah" etmiş. Onu da padişahın karşısına getirmişler. Bu ise cazı kadınmış. O, "Padişahım derdim büyüktür, gönlüm çürüktür, demiş. Vaktin birinde bir fakir ailenin saaddetini bozdum. Çocuğa, kız yabancı erkeklerle geziyor dedim. Çocuk da karısını beni aldatıyor diye yaraladı. İşte şu çeşme başındaki resim ona benziyor. Dayanamadım da "ah" ettim" demiş.

Padişah dinlemiş, dinlemiş ve sonunda askerlerine: "Bunu parçalayıp köpeklere atın" demiş.

Böylece günler birer birer geçermiş. Bir gün padişah kız, derin derin düşünürken, yine "ah" eden birini onun huzuruna getirmişler. Padişah kız, delikanlıyı görünce bir bakmış bayılmış, bir bakmış ayılmış. Gözlerine inanamamış:

"Sen niçin "ah" ettin? Derdin neyse, söyle bana ne?" diye sormuş.

Bu delikanlı şerbetçi Mehmet'miş. Kızı görünce:

"Padişahım, kalbimi incitme. Ne olduysa oldu. Beni aldattı bir cazı karı. Yaydı karım için kötü lafları. Çok severdim, ama hançerle yaraladım onu. Pek acıdım, pek yanıldım. Düşman elinden hançeri savurdum, yaraladım güzel bülbülü, bahçemdeki sümbülü. Ne kötü oldu bu, ne kötü. İşte şu resim, bana hatırlattı onu. Ama sen çok benziyorsun ona. Söyle ne var bu işin sonunda. Serseriyim, şerbetçiyim. Deyip demeyip kalmamış. Hem ağlamış, hem anlatmış. Padişah kız da duramamış. Yaşlı gözlerle Şerbetçi Mehmet'e sarılmış. Öyle bir hasretlikten sonra öyle bir kavuşmaymış ki bu, eşi görülmemiş.

İşte en sonunda iki garip, iki sevgili, birbirine kavuşmuşlar. Öyle bir düğün yapmışlar, öyle güzel yaşamaya başlamışlar ki, herkes onlardan memnunmuş.

KİM KUMANDA EDİYOR

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zamandayken, kalbur samandayken, keçi berberken, manda muhtarken, bir memleketin belli başlı adamları aralarında bir münakaşaya girişmişler. Münakaşa dedikleri şey de ne olacak, küçük bir meseleymiş, ama padişah, olup biteni iyice öğrenmek için vezirlerinden birine:

— Al şu kır atla kara atı. Bir sürü de koyun veriyorum sana. Memleketi karış karış gez, dolaş ve her rasladığına: "Sizde karı mı kumanda ediyor, yoksa adam mı", diye sor. Kadınların hükmü geçen ailelere koyun, erkeklerin hâkim oldukları aileye ise, kara atı vereceksin, demiş.

Zaten münakaşa da bundan ibaretmiş.

Vezir, bir sürü koyunla, bir kır, bir de kara at alarak çıkmış yola. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ayla bir güz gitmiş, hiçbir yerde padişahın istediği cevabı bulamamış. Padişah, erkeklerin kumanda etmesini istiyormuş. Karısı ise, bunun aksini savunuyormuş. Ama ne çare, padişah padişahken karısının dediğini yapmış olmasaydı, vezirini cevap aramaya salar mıydı? Neyse vezir bir iki derken, bütün koyun sürüsünü dağıtmış. Çünkü bir yerde erkeklerin hâkim olduğunu ispat ettirici deliller bulamamış. Koyunlar bitmiş. İki atla kalmış. Gel gelelim derdine derman, padişaha melhem bulamamış. Saraya dönmek niyetindeyken, bir köyün kenar mahallersinde bir ihtiyar görmüş.

— Dede, bu köyde horozu öten bir aile göstersene bana, demiş.

İhtiyar:

— Bu köyde olsa olsa, horozu işitilir bir hane var, demiş ve haneyi göstermiş. Vezir, hemen bu haneye varmış. Her yerde sorduğu soruyu, bu evin erkeğine de sormuş:

— Bu ailede sen mi emrediyorsun, karın mı?

Erkek de göğsüne vurarak:

— Tabii ben emrediyorum. Karı eline mi kalacağız yoksa? demiş.

Vezir buna çok sevinmiş. En sonunda kendi kendine "Çok yer dolaşıp, sordum, bir yerde bana böyle cevap vermediler. Her halde şimdi aradığımı buldum. Bak, ona bu soruyu sorunca düşünmeden cevap verdi" dedikten sonra:

— Mademki sen emrediyorsun. Aşkolsun,. Çok yaşa! Şimdi şu kır atı mı, yoksa kara atı mı istiyorsun? Padişahtan sana hediye gönderildi, demiş.

Erkek hemen kararını vermiş:

— Kara atı, demiş.

Vezir de:

— Öyleyse al! Güle güle geçin! demiş. Ve sevinçle saraya yollanmış.

Erkek atı alıp ahıra bağladıktan sonra eve, karısının yanına girmiş.

Meseleyi karısına anlatınca, karısı:

— Niçin karayı aldık? Kır at daha iyidir. Onu alsaydın ya demiş. Yetiş arkasından da, derhal kır atı iste!

Erkek de ne yapsın, ata binerek vezire yetişmiş.

— Beyim, şu atın kırını versen bana daha iyi olur, demiş.

Vezir:

— Niçin?

— Karım, kır olsaydı daha iyi olacaktı, dedi.

O zaman vezir işi anlamış ve erkeğe:

— Ver kara atı da şimdi, git evine. Demek seni de karın idare ediyor, demiş.

Erkek eli kuru eve dönmüş. Vezir de atları alıp saraya dönmüş. Padişah koyunların bitip, atların kaldığını görünce:

— Demek benim ve bizim gibiler çok, demiş.

— Çok padişahım. Bize bu aklı veren de karılar değil miydi? Gezsek te, dolaşsak da halimiz bu işte. Karı eline kalmışız, çekeceğiz. Bu her yerde öyle, demiş.

Böylelikle de münakaşaya son vermişler.

MİRAS TAKSİMİ

Zaman zamanda iken, kalbur samanda iken kanatsız karga gökyüzünde uçar iken bir mağaraya girmiş. Mağaranın içi de öyle karanlık, öyle karanlıkmış ki, karganın ödü kopayazmış, korkudan yağ olup erimeye başlamış. Parçaları da yere düşmüş. Bunu görenler, hemen karga parçalarının düştüğü yere üşüşmüşler. "Bu ne iş yahu! Kıyamet mi kopuyor?" diyerek, şaşkınlıkla bakarlarmış, gökten düşenlere. Bu masalı okuyanın da vay başına gelenlere! Daha doğrusu baba mirası üleşmeyenlere.

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanlar üç kardeş varmış. Bu üç kardeşin bir gün babaları ölmüş. Evleri babasız kalmış. Bu ölüm üç kardeşe çok ağır gelmiş. Gelmez mi hiç, baba bu sana, babadan daha yakın bir dost mu var insana? Neyse, olan olmuş, giden gitmiş ya artık, "Ölüme çare yok!" diyerek, bu üç kardeş babalarından kalan mirası bölüşmeye oturmuş bir gün. Oturmuşlar ama hiçbiri "Ben şunu istiyorum" diyemiyormuş. Ne yapsınlar, ne etsinler, neyi kime versinler diye düşünüp dururlarken kadıya varmak niyetine girmişler. Çıkmışlar hemen yola. Az gitmişler, uz gitmişler, altı ayla bir güz gitmişler. Kadının yanına bir türlü varamamışlar. Bir gün yine sahrada yürürken kumun üzerinde bir hayvan izi görmüşler.

En büyük kardeş:

— Buradan bir topal deve geçmiş, demiş.

Ortanca kardeş:

— Geçen devenin sağ görü körmüş, demiş.

En küçüğü de:

— Devenin uzun kuyruğu varmış, demiş.

Yine yollarına revan olmuşlar. Giderken yolda ihtiyar bir adama raslamışlar. İhtiyar adam bir hayvan aradığını söyleyince:

Birinci kardeş:

— Topal deveyi mi?

İkincisi:

— Sağ gözü kör deveyi mi?

Üçüncüsü de:

— Uzun kuyruklu deveyi mi arıyorsunuz? demiş.

İhtiyar, devesini buldu sanarak, son derece sevinmiş. Fakat kardeşler ona:

— Biz senin deveni görmedik, deyince, çok üzülmüş ve onlarla kavga etmeye başlamış:

— Siz nereye gidiyorsunuz? diye sormuş.

Kardeşler de gizlemeden, kadıyı aramaya gittiklerini söylemişler. İhtiyar da hemen onların arkasına takılmış.

— Ben sizi, kadıya söyleyeceğim. Hem devenin nasıl bir deve olduğunu bir tamam biliyorsunuz, hem bana söylemiyorsunuz, diyerek durup durup hiddetleniyormuş.

Gitmişler, gitmişler, en sonunda kadıyı bulmuşlar. Kadı ilk önce kardeşlere:

— Niçin geldiniz? diye sormuş.

— Babamızdan kalma mirası paylaşmaya geldik, demişler.

Kadı, sonra ihtiyara da niçin geldiğini sormuş. İhtiyar da:

— Benim devem kayboldu. Onu aramaya çıktımdı. Ararken bu üç gence rasladım. Ben söylemeden onlar bana: "Topal mıydı, sağ gözü kör müydü, kuyruğu uzun muydu?" diye sordular. Devemin nasıl olduğunu bir tamam biliyorlar. Bir de sonunda "Biz senin deveni görmedik" dediler. Ben de size, şikâyet etmeye geldim. Devemi görmeselerdi onun, topal, kör ve uzun kuyruklu olduğunu nereden bileceklerdi? Dâvacıyım. Devemi isterim, demiş.

Kadı, deveyi kardeşlerden şüphelenmiş, ama, kesin olarak birşey de dememiş. İlk önce en büyük kardeşi yanına çağırmış ve:

— Sen devenin topal olduğunu nereden bildin? demiş. O

O da:

— Nasıl bilmeyeyim kadım. Topal olmasaydı, kum üzerinde sürüklemeyecekti ayağını. Sonra diğer ayağı da o kadar kuma batmaya-

caktı. Ben izine bakarak, topal olduğunu anladım. Topal olmayan bir deve böyle iz yapamaz, demiş.

Kadı onu bırakmış ve ortanca kardeşi çağırmış:

— Devenin sağ gözünün kör olduğunu nereden bildin?

— Haşmetlim, devenin sağ gözü kör olmasaydı yolun iki tarafından da otlayacaktı. Oysa yalnız sol taraftan otlamış. Demek ki, devenin sağ gözü kör. Ondan da ihtiyara öyle söyledim, cevabını vermiş.

Kadı onu da serbest bırakmış. Sonra en küçük kardeşi çağırmış.

— Devenin uzun kuyruklu olduğunu nereden anladın?

— Kısa kuyruklu olsaydı ayak izlerinin arasında, yerde kuyruk izi olmayacaktı. Deve uzun kuyruklu olduğundan, kuyruğunu bazan yerde sürüklemiş, bazan da iki yanına sallamış. İzinden anladım da uzun kuyruklu, dedim, cevabını vermiş.

Kadı, üç kardeşin akıllıca sözlerine hayran olmuş. En sonunda devesini kaybeden ihtiyarı çağırmış:

— Onlar senin deveni görmemişler. Git deveni ara, diyerek üç kardeşin söylediğini ona anlatmış. Sonra üç kardeşe dönerek:

— Siz benden daha akıllısınız. Ben babanızdan kalan mirası üleştiremem, demiş.

Üç kardeş, evlerine dönmüş. Babasının bıraktığı malı mülkü taksim etmeden, beraberce yaşamaya başlamışlar.

AKIL YAŞTA DEĞİL, BAŞTADIR

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken eski hamam içinde, ben babamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, beşik, birden yere düştü, babamın başı yarıldı. Derken anam geldi. Alıp bana bir oklava çekti. Az kalsın beni öldürecekti. Alıp başımı tam kaçacaktım. Önüme bir sinek çıktı. O beni, ben onu derken hemen sineği yere devirdim. Anam arkadan bir bağırma bağırdı. Sinek de beni sırtına bindirerekten havalandırdı. Gittikçe gittik, bir ev üstünden geçerken bir gürültü işittik. Dur bakalım ne var, diye bacanın üzerine kondu sinek. Sinek bacadaki örümceğin ağına ilişip kaldı. Vızıl vızıl, türkü çalmaya başladı. Ben de onu kurtarmak isterken bacadan içeri düştüm. Bir de baktım üç çocuk, bir baba. Bakıyorlardı büyük bir hesaba. Şimdi başlayalım o masala!

Bir zamanlar, bir adamın üç çocuğu varmış. Baba da artık yaşlı başlı ihtiyarmış. Ama ömrü boyunca çocuklarına ne iş göstermiş, ne de bir yol göstermiş. Şimdi aklı başına gelmiş. Yaşıyormuş dört ucunu salmış da. Gel gelelim ihtiyarladıkça, çocuklarını düşünmeye başlamış. Bir gün çocuklarını yanına çağırmış ve her birine üçer altın vererek:

— Gidin bunları harcayın," demiş.

Çocuklar, paraları alıp gitmişler. Her biri kendine uygun bir şeyler seçmiş. Babalarının dediği günde dönmüşler.

En büyüğü:

— Ben tarla aldım, demiş.

Ortanca çocuğu:

— Ben koyun aldım, demiş.

En küçüğü de:

— Ben, saz çalmayı öğrendim, birşey almadım, demiş.

Babaları düşünmüş, taşınmış, onlara üçer altın daha vererek:

— Gidin bunları da harcayın, demiş.

Çocuklar yine paraları alıp gitmişler.

Birkaç gün sonra yine dönmüşler.

Babaları yine sormuş.

En büyüğü:

— Ben tarla aldım, demiş.

Ortanca çocuk:

— Ben koyun aldım, demiş.

En küçüğü:

— Ben dülgerlik öğrendim, demiş.

Babaları çocuklara bu sefer de üçer altın vermiş.

— Gidin bunları da harcayın, demiş.

En büyüğü ve ortanca çocuk yine tarla ve koyun almışlar.

En küçüğü ise okuma yazma öğrenmiş. Babaları sırasıyle çocukları dinlemiş. En sonunda şöyle demiş:

— Aranızda biriniz aptal. Paranın ne demek olduğunu bilmiyor. İstediği yere harcıyor. Onun için, böyle oğulun evimde kalması zararlıdır. Bugünden tezi yok, onu satacağım. O da en küçük kardeşiniz. Çalgıcı oldu, dülger oldu, okuyup yazma öğrendi. Bunların faydası var mı hiç? Bir karış toprağı bile yok. Fakat ağabeyleri akıllı çıktı. Yarın zengin olacaklar. Ben de mezarımda rahat rahat uyuyacağım, demiş.

Baba, hemen küçük oğlunu pazara çıkarmış. Ama çocuk yakışıklı ve boylu boslu bir delikanlıymış ki, bir müşteri, bir müşteri üşüşmüş başına. En nihayet, baba oğlunu bir beye satmış. Bey, tam oğlanın babasına parayı saymak üzereyken oğlan:

— Beni alma! Senden akıllı bir insan lâzım değil sana. Ben beylerden de akıllıyım, demiş.

Bey kendi kendine: "Sende bey aklı olsaydı, bey olurdun evden de kovulmazdın" diye mırıldanmış.

Babası da alıp paraları sevine sevine eve dönmüş. Seneler geçmiş, babanın yanında kalan iki oğlu çok zenginlemiş. Tarlası olan, tarlalarına gitmezmiş bile. Çırakları görürmüş bütün işlerini. Koyun alanın

da sürüleri çoğalmış. Sayısız çobanları varmış. Kendisi de rahat rahat yaşar keyfine bakarmış.

Gel gelelim küçük oğlan da zahmetten tez kurtulmuş. Bir gün uzak bir gemi yolculuğuna çıkan bey, evdeki karısına bir mektup yazmış. Mektubu oğlanın eline verip:

— Bunu gidip karıma vereceksin. Sen de orada kalacaksın, demiş.

Çocuk mektubu almış. Yolda giderken "Şunu açıp okuyayım!" demiş. Bey karısına: "Küçük kızı bu çocuğa göstermeyin. Gönderin bataklıkta çalışsın." diye yazıyormuş. Çocuk da hemen beyin yazdıklarını düzeltmiş: "Küçük kızı bu çocukla everin" sözlerini yazmış. Sonra varıp mektubu beyin karısına vermiş. Beyin karısı mektubu okuyunca sevinmiş. Hemen büyük bir düğün yapmışlar. Çocuk evlenmiş ama, yine her gün bataklığa çalışmaya gidiyormuş. Oraya da padişahın bahçesi yakınmış. Padişahın çocuğu her gün bahçeye çıkıp saz çalarmış. Çocuk bir gün padişah çocuğunun yanına gitmiş. Onun sazıyla çalmak istemiş. Ama, öyle güzel çalmış ki, hattâ padişah bile pencereye çıkıp onu dinlemiş. Bundan sonra, çocuk her akşam padişahlara gidip saz çalmaya başlamış.

Günün birinde bey dönmüş. Dönmesiyle de:

— Çocuk bataklıkta mı? diye sormuş.

Karısı da:

— Güveyimiz mi? Küçük kızımızın kocası mı? diye sormuş,.

Bey küplere binmiş. Kızını niçin çırağa vermişler diye bağırıp çağırmaya başlamış. Karısı da:

— Sen, mektubunda ne dediysen, onu yaptık,

Bey hemen mektubu istemiş. Okuyunca, karısının haklı olduğunu anlamış.

"Mektubu çocuk düzeltmiştir"? diye düşünerek, hemen, çocuğu bulup getirmelerini ve onu darağacına asmalarını emretmiş. Bunu işiten küçük kız da derhal padişahın yanına koşmuş ve meseleyi anlatmış.

Padişah, hemen bir emirle çocuğun asılmasını yasak etmiş. Böylelikle çocuk kurtulmuş. Beye de:

— Ben sana kendinden akıllı insan alma, demedim mi? Sen gene beni o zaman dinlemedin, demiş.

Bey, öfkesinden ölmüş. Beyin zenginliği de çocuğun eline kalmış. Ama, çocuk:

— Bana mal lâzım değil. Ben çalışmak istiyorum, demiş.

Bir ev yaptıracak kadar para almış ve kendine öyle bir ev kurmuş ki, görenin parmağı ağzında kalıyormuş. Bundan sonra da şanı şöhreti, bütün memlekete yayılmış. Her ev yaptıran onu çağırmaya başlamış. O da gidip, güzel güzel evler kurar, böylelikle şan şöhret içinde yaşarmış.

Şimdi gelelim ağabeylerine. Büyük ağabeyinin malı mülkü batmış. Vergi içinde kalmış. Günün birinde evlerini de satmış.

Ortanca ağabeyinin de koyunlarını çalmışlar. O da malsız mülksüz kalmış. Çalışan kazanmış. İşleyen dişlemiş, işlemcyen ise kişnemiş. Bununla bu olay sona ermiş.

AKILLI ÇOCUK

Bir zamanlarda bir ananın üç oğlu varmış. Bütün yiyip içecekleri bir çuval buğdaymış.

Ana, buğdayı öğütecek değirmen bulamıyormuş. Yakınlarında bulunan değirmen bir paşanınmış. Paşa değirmene kendi adamlarından Kurnaz Köse'yi koymuş. Köse her gelenin ununda alıyor, müşterileri aldatıyormuş. Bundan dolayı da ana değirmene buğdayı öğütmeye gidemiyormuş. Bir gün büyük çocuğunu yollamış boş dönmüş. İkincisini yollamış, o da boş dönmüş. Sıra küçüğe gelmiş.

Ana bir gün onu da yanına çağırarak:

— Git şu ekini öğüt, ama Köse'nin değirmenine gitme, demiş. Çocuk gide gide bir değirmene raslamış. Değirmenci meğer yine Köse'ymiş. Çocuğu gören Köse:

— Çocuğum, getir öğütelim buğdayını, demiş.

Çocuk Köse'ye:

— Anam, bana buğdayı Köse değirmenciye öğütmeyeceksin, dedi, demiş.

Köse:

— Öyle mi? Nereye gitsen hep beni göreceksin. Değirmenlerin hepsi benim, demiş.

Çocuk az düşünmüş, uz düşünmüş. nihayet razı olmuş:

Unu öğüttükten sonra Köse:

— Getir o undan bir çörek pişirelim, demiş.

Ateşi yakıp çöreği pişirmişler. Sonra Köse:

— Kim en iyi yalan söylemeyi becerirse çöreği o yiyecek, demiş.

İlkten sözü Köse almış ve söze başlamış. Demiş ki, "Bir zamanlarda bir derede öyle bir karpuz büyüdü ki, ondan köprü kurduk. Harb

zamanında onun üstünden geçerdik. Harb bittikten sonra karpuzu kestik, bütün köyü doyurdu."

Köse'den sonra sözü çocuk almış. O da şöyle başlamış: Bir "zamanlar biz misir ektik. O misirden hiçbir şey elde edemedik. Bir gün babam büyük ağabeyimi misiri beklemek için tarlaya gönderdi. Fakat ağabeyim uyumuş. O uyurken de tarlada misir kalmamış.

Ertesi sene ortanca ağabeyim gitti. O da uykusuzluğa dayanamayıp uyumuş. En sonunda ben gittim. Benim de uykum geldi. Uyuklamamak için küçük parmağımı kestim. Canım çok acıdı, ama, uyumadım. Misire bir domuz girdi. Elimde de büyük bir sırık vardı. Sırıkla onu döğerken ağzından bir kâğıt düştü. Kâğıdı okudum. Onda şöyle yazıyordu. "O çörek çocuğundur. Köse değirmencinin değildir". Bunu işiten Köse kızmış. Çünkü bahsi küçük çocuk kazanmış. Çocuk unu eşeğine yükleterek eve yollanmış ve değirmenci Köse'ye:

— Akıl yaşta değil, baştadır. Fakirin malına dokunma bir daha, deyip yola koyulmuş.

Eve dönmüş. Anası çok sevinmiş.

İKİ GURBETÇİ

"Şu dağlar büsbütün taş
Ne ana kaldı ne kardaş
Gurbet elde hasta olsam
Yoktur bana bir yoldaş.
Kır atıma bineceğim
Gurbet ele gideceğim
Gurbet elde yoktur kimsem
Kime yoldaş diyeceğim"

Ali ile Veli adında iki arkadaş bu türküyü söyleyerek gurbete çıkmışlar. Gurbetin şerbeti, söyledikleri bu türkü kadar acıymış, ama ne yapsınlar, gitmezlerse evde oğul-uşak, acından ölsün mü? İster istemez gurbetin dikenli yolunu tutmak zorunda kalmışlar. Gide gide uzak bir ülkeye varmışlar. Orada da araya taraya bir iş bulmuşlar beş on paraya. Boğaz kavgası değil mi, çok çok düşünmeden çalışmaya başlamışlar. Aradan bir yıl geçmiş. Geçmiş ama, kan ter içinde çalıştıkları halde ellerinde toplu bir para görmemişler. Evde çoluk çocukları da hiç akıllarından çıkmazmış. Öyle de yok, böyle de yok, diyerek Veli bir gün memleketine gidip karısını kızanını görmek kararına girmiş. Tam yola çıkacağı vakit Ali'ye:

— Ben memlekete gidiyorum. Karın olsun, oğulların olsun, senden bir şey beklerler. Göndermeyecek misin? diye sormuş.

Ali de:

— Yolun açık olsun, dertli yoldaşım. Cebimde tek kuruşum yok yollayacak. Ama yola bakmanın güç olduğunu da bilmez değilim. Hiç değilse, iki okka elma aldım, onları bari yollayayım da evdekilerin gönülleri tazelenir. Sevinirler. İleri doğru sağsalim olursam ben de gider görürüm onları, demiş.

Ali, arkadaşına bu sözleri söyledikten sonra, elmaları vermiş. Karısına ve oğullarına Veli'den kucak kucak selâmlar göndermiş.

Veli de yoluna koyulmuş. Derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi geçmiş. Gitmiş, yolu bir kasabada bitmiş. Tam bu yolun bittiği yerde de ortalık kararmış. Gurbetçi de akşamı bu kasabanın bir hanında geçirmeyi kararlaştırmış. Hanı bulup yerleşmiş.

Tam uykuya yatacağı sırada, hancı:

— Torbanda elma kokusu var. Elma, bu memlekette en kıymetli bir şeydir. Elmanın bir tanesi burada altın ediyor, ama yok. Sen nerede buldun bu elmaları? diye sormuş.

Veli, hancının bu sorusuna şaşmış. Elmanın bu kadar kıymetli olduğunu bilmezmiş ve:

— Elmalar benim değil. Onlar bir arkadaşımın. Nerede bulduğunu da bilmiyorum. Bana bunları evde karısına ve oğullarına gönderdi, cevabını vermiş.

Hancının sorması meğer boşuna değilmiş. Bu kasabadaki padişahın kızı hastaymış. Padişah, kızının düzelmesi için binbir şeye başvurmuş, ama yine iyileşmezmiş. En sonunda hekimin biri:

— Elma denen bir meyva var, kızının derdine sadece o derman olabilir. Padişahın memleketi büyük, dört bir köşesine haber salsın, bulur belki, demiş.

Bundan sonra padişah memleketin her yerine:

— Kim bana elma bulursa, ona torba torba altın vereceğim, haberini göndermiş.

Ama aradan seneler geçmiş, kimse bu elma denen meyvayı bulup getirmemiş. Padişahın da kızı hep hasta yatıyormuş.

Hancı, işte bu gelen gurbetçinin torbasında elma olduğunu anlayınca duramamış. Hemen padişahın yanına gitmiş ve her şeyi iğneden ipliğe kadar anlatmış.

Padişah, hancının getirdiği habere pek sevinmiş. Ona keseler dolusu altın vermiş. Sonra da gurbetçiyi onun yanına getirmesini emretmiş. Hancı hana döner dönmez, olanı biteni gurbetçi Veli'ye anlatmış:

— Ey aganın. Bu memleketin padişahı seni yanına çağırıyor. Onun derdine derman varmış sende, demiş.

Veli:

— Neymiş o? diye sormuş.

Hancı:

— Onun kızı pek hasta. Hastalığına ilâç ise şu torbandaki elmalar. Padişah işte seni onun için çağırıyor, demiş.

Gurbetçi Veli susmuş. Elmalar gurbetçi arkadaşı Ali'nin olduğundan düşünceye dalmış. Arkadaşı bir senelik kazancının hepsini bu elmalara vermiş. Elmaları verirse, arkadaşının karısını aldatmış olacak. Ama, her şeye rağmen, padişahın huzuruna gitmiş. Torbasındaki elmaların hepsini ona vermiş. Padişah da sevincinden Veli'ye iki okka altın vermiş.

Gurbetçi altınları alarak, yine yoluna revan olmuş. Az gitmiş, uz gitmiş, altı ayla bir güz gitmiş, gide gide memleketine varmış. Vardığı gibi altın torbasını gurbetçi arkadaşı Ali'nin karısına vermiş:

— Kocan bir yılda bunları kazandı. Kısmetse uzun sürmez o da döner artık, demiş.

Veli, karısı ve oğullarıyle görüştükten sonra, vine gerisin geriye, Ali'nin yanına yollanmış.

Gurbetçilik yaptığı memlekete döner dönmez arkadaşı Ali:

— Elmaları verdin mi? Evdekiler ne yapıyorlar? diye sormuş.

Veli de:

— Elmaları verdim. Evdekiler pek sevindiler. Sabırsızlıkla dönmeni bekliyorlar, demiş.

Yine çalışmaya başlamışlar. Aradan belki beş yıl geçmiş. Canları sıkılmış. İkisi de hasretlik çektiklerinden:

"Memleketten çıktım çıkalı yedi yıl oldu
Memleketin çakır dikeni bana gül oldu."

diye yanık yanık, yine bir türkü tutturmuşlar. Gelgelelim Veli yine:

— Ben dayanamayacağım. Memleketimi özledim. Gidip onun ovalarını, dağlarını, karımı, oğullarımı göreyim, demiş.

Ali yine pek para kazanamamış. Ama evdekilerini yola baktırmaması için:

— Veli, ben bir kedi aldım. Bunu al da bize götür, diye ricada bulunmuş.

Veli kediyi torbaya koyarak yola çıkmış. Gide gide bir köye varmış. Geceyi burada geçirmeyi kararlaştırmış. Köy kenarında daha ilk rastgeldiği evin kapısını çalmış ve yatacak yer aradığını söylemiş. Ev sahibi onu kabul etmiş.

Akşam olmuş. Veli'ye yemek getirmişler. Veli sofranın başına oturur oturmaz, yanına ellerinde sopalarla iki kişi dikilivermiş. Gurbetçi, sopaları görünce korkmuş. Aklından çeşitli şeyler geçirmeye başlamış. En sonunda duramamış:

— Bu sopalarla ne yapacaksınız? Beni mi döveceksiniz yoksa? Ne oldu, bir suç mu işledim? diye sormuş.

Ev sahibi de:

— Memleketimizde çok sıçan var. Mesele oraya vardı ki, rahatla yemek bile yiyemiyoruz. Sen yemek yerken, biz de bu sopalarla yemekleri sıçandan koruyacağız, demiş. Yoksa önünüzde ne yemek kalır, ne de ekmek...

Gurbetçi:

— Rahat olun. Onların düşmanı torbadadır, demiş.

Hemen torbadan kediyi çıkarmış. Kedi sıçanların üzerine atılarak, bazılarını yemiş, bazılarını da tutup tutup öldürmüş. Öteki sıçanlar da korkudan deliklerinden çıkamamışlar.

O gece herkes rahat uyumuş. Sabah olunca bu mesele bütün köye yayılmış. Kedi ne olduğunu bilmeyenler gelip gelip kediyi görmek istiyorlarmış.

En sonunda gurbetçiye, kediyi onlara satmasını rica etmişler. Gurbetçi de bir torba altına kediyi satmış ve yoluna koyulmuş. Gel gelelim, köylüler, gurbetçiye kedinin neyle doyurulduğunu sormayı unutmuşlar. Sonra bunu sormak için hemen yolcunun arkasına takılmışlar. Gurbetçi arkasından gelenleri görünce daha da hızlı yürümeye başlamış. Çünkü altınları almaya geliyorlar sanmış. Köylüler ise arkasından, "Bu hayvan ne yiyor? İnsan yiyor mu?" diye bağırıyorlarmış. Gurbetçi de: "İnsan yemiyor. Ekmek yiyor!" cevabını vermiş. Ama köylüler "İnsan yiyor!" anlamışlar. Bundan sonra kapalı evdeki kedinin yanına gitmeye korkuyorlarmış. En nihayet sopa elinde içeri bir ihtiyar girmiş. Kedi ihtiyarın elinde sopayı görünce samanlığa kaçınış. Köylü ise hemen samanlığı tutuşturmuş. Samanlık yanarken kedinin de bıyıkları ütülenmiş ve can acısından ateşten fırlayarak yakındaki camiye kaçmış. Camide menbere çıkarak, yanmış olan bıyıklarını ayaklarıyla okşamaya başlamış.

Aynı ihtiyar kediyi camide görünce, köylünün yanına giderek:

— Komşular, vaziyetimiz çok fena. Kedi, bu köylüyü yemezsem, bıyıkları kazıyacağım! diyor, demiş.

Köylüler kediden korkarak köyü terketmişler. Kedi de köyde yapayalnız kalmış.

Veli memlekete döndüğü gibi altınları Ali'nin karısına vermiş. Günün birinde iki gurbetçi evlerine dönmeyi kararlaştırmışlar.

Veli, arkadaşından ileri dönmüş.

Diğer gurbetçi dört senede üç altın kazanmış. Yolda bir kulübeye uğramış. Orada bir ihtiyar varmış. Kimseye bir lâf bile söylemezmiş. Gurbetçi ona:

— Dede, sen niçin konuşmuyorsun? diye sorunca, ihtiyar:

— Benim bir lâfım, bir altın ediyor, cevabını vermiş.

Gurbetçi ona bir altın vermiş ve ihtiyar:

— İşine gelmeyen bir şeyi sorma! demiş.

Bir altın daha vermiş.

— Bulanık suya girme! demiş.

Gurbetçinin cebinde bir altını kalmış ama onu da ihtiyara vermiş. İhtiyar bu defa:

— Düşünmeden iş tutma, demiş.

Gurbetçi Ali verdiği paralara acısa da, boş elle evin yolunu tutmuş. Gide gide bir kulübeye rasgelmiş. O gece de orada misafir kalmayı kararlaştırmış. Ev sahibinin içeride bir sandığı varmış. Bu sandığın üstünde güzel bir kadın resmi varmış. Ev sahibinin karısının resmiymiş. O hanede her misafir kalan ille: "Bu resim kimin?" diye sorarmış.

Gurbetçi Ali ise, resmi görüp baktığı halde, ev sahibine bir şey sormamış.

Sabahleyin ev sahibi ona:

— Resmin kimin olduğunu niçin sormuyorsun? demiş.

Yolcu da:

— İşime girmez dayı, cevabını vermiş.

Ev sahibi de:

— Bin bereket. Başın selâmet. Bende namusunla misafir kaldın. Bunu yapmasaydın başın gidecekti, demiş.

İhtiyarın bu kıymetli sözü gurbetçi Ali'yi ölümden kurtarmış.

Ali yine yola koyulmuş. Gitmiş gitmiş, karşısına büyük bir nehir çıkmış. Ali nehri görünce hemen rengine bakmış. Su bulanıkmış. İhtiyarın ona "Bulanık sudan geçme" sözünü hatırlamış ve hemencecik oraya çömelip, suyun durulmasını beklemeye koyulmuş. Gelgelelim bu anda yolda bir atlı tüccar belirmiş. Tüccar nehir kıyısında oturana tek bir şey sorup sual etmeden, hemen nehre dalmış. Dalmasıyla da suda boğulması bir olmuş. Atın semerinde iki torba altın varmış. Gurbetçi, nehir durulunca ya kadar beklemiş. Nehir durulur durulmaz, ata binip memleketine yollanmış. Köye gidip de, kendi evlerine yaklaşınca şaşıp kalmış. Eski evlerinin yerinde yüksek, saray gibi güzel bir ev varmış.

Ali'yi büyük bir telâş sarmış. Aklından binbir düşünceler gelip geçmiş. Fakat tam komşulara varıp karısını kızanlarını soracağı sırada saray gibi evin açık penceresinden, allar giyinmiş karısını görmüş. Kalbi altüst olmuş. Kendi kendine: "Demek o padişaha karı olmuş. Vay kahpe seni, vay!" demiş. Az kalsın karısını öldürecekmiş.

Ama bu anda ihtiyarın söylediği "düşünmeden iş tutma" sözleri aklına gelmiş. Eve girmiş. Karısı onu görünce hemen boynuna sarılmış. Oğulları da pek sevinmişler. Sonra gurbetçi Veli'yi çağırmışlar. Veli her şeyi iğneden ipliğe kakar anlatmış. İşte, Ali ile Veli o zaman doğruluğun şaşmadığını anlamışlar ve bundan sonra daha yakın dost olmuşlar. Ali'nin altınlarını paylaşarak gurbetçilikten de, sefaletten de kurtulmuşlar.

KARDEŞ PAYI

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, develer top oynarken eski hamam içinde, fakir bir adam varmış. Bu adamın da bir oğlu varmış. Bütün varlıkları bir deveden ibaretmiş. Adamın oğlu, deveyle yük taşır, kadrince kaderince babasına bakmaya çalışırmış. Bu çocuk daha küçük yaştan deveyle yük taşımaya başladığı için ona Deveci derlermiş.

Gel zaman, git zaman, Deveci memleketinde para çıkaramaz olmuş. Bunun üzerine babası ona bir gün:

— Oğlum, al deveyi de, başka bir memlekete git. Orada da geçim çaresi bulamazsan deveyi satar, dönersin ya da uzak uzak memleketlere gidersin, demiş.

Deveci babasının bir sözünü iki etmeyen bir çocukmuş. Kanlı göz yaşları döke döke evini babasını terkederek yola çıkmış.

Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Fakat bir yerde bir geçim yolu bulamamış. En sonunda deveyi satıp para alarak yeniden yola koyulmuş. Gide gide bir köye varmış. O köyde de o gün büyük bir pazar varmış. Daha doğrusu köy halkı bir gübreliğin etrafını sarmışlar, yüksek yüksek konuşuyorlarmış.

Deveci de bu kalabalığa yaklaşmış. Kulağına:

— Kıymetli mal, paralı mal. Kim alacaksa alsın. Parayı da, Paşa'ya versin, sözleri gelmiş.

Deveci çok çok düşünmeden ortaya atılarak:

— Ben alacağım, işte para, demiş.

Deveci hemen istenilen parayı oranın Paşası'na vermiş.

Gel gelelim burada iş içinde iş varmış. Deveci bunu bilmezmiş. Bu gübrelik denen şey, oranın zenginlerininmiş. Ama kimse kendini zorlayıp onu oradan kaldırmak istememiş. Bu gübrelik için çok köylünün başı yanmış. Yanacağı da ne fakirlerin bu gübreliği köyün ortasından

kaldırmak için hayvanları yokmuş. Olmayınca da, Paşa gübreliği onlara sırtla taşıtırmış. Taşımaya başlayan da bir sene, iki sene gayret eder, üçüncü sene yorgunluktan ölür gidermiş.

Deveci de şimdi istemeyerek, bilmeyerek bu kapana düşmüş. Paşa da ona derhal:

— Bu gübreleri kırk gün, kırk gecede buradan kaldırmalısın, demiş.

Deveci neye uğradığını anlamamış. İyi ki, cebinde deveden daha birkaç parası varmış. Kendisine oyun oynandığını anlamış ama, tutulan harmanı döğermiş derler ya, ne yapacağını şaşırmış. En sonunda elindeki bütün paraları verip komşu memleketten doksan dokuz bin çift araba kiralamış. Gübrelerin hepsini de fakirlerin tarlalarına atılmasını emretmiş.

Tam kırkıncı günü, son arabayı doldururken, son gübre yığınının altından bir kazan altın çıkmış.

Deveci buna pek sevinmiş. Gelgelelim Paşa altınları almak istese de, Deveci razı olmamış ve ona:

— Paşam, bu gübre kaç yıldır burada yatıyor? diye sormuş.

— On yıldır.

Deveci o zaman:

— Demek on yılda, gübre bir kazan altın yapıyor. Eğer yirmi yıl kalırsa iki kazan altın yapacak, İstersen sen de denersin demiş.

Neyse. Aradan seneler geçe durmuş. Köylü gübrelenen tarlalardan aldıkları geliratla zenginlemişler. Paşa ise hep gübreliği bekliyormuş.

En sonunda on seneden sonra, gübreyi kaldırmak istemişler. Paşa da kırk gün kırk gece, hep onların başında beklemiş. Son yığını kaldıracakları an gelip çatınca, Paşa heyecandan tir tir titremeye başlamış. Ama gel gelelim, son yığının altından da bir şey çıkmayınca Paşa yanındaki Deveciye:

— Altınlar nerede kaldı ya! diye sormuş.

Deveci de ona:

— Paşam, Paşam, sen evvelleri bu gübreyi attırmak için yüzlerce insan telef ettin. İşte altını onlar gelip almışlar. Sana da gübrelik kalmış. Bir Paşa da, halkından bir kazan altını kıskanır mı hiç! Altınları şimdi kardeş payı yaptınız. Sen onları köylünün tarlasına attın, demiş.

Paşa dayanamamış, öfkesinden ölmüş. Bundan sonra köylüler tarlalarından bol bol gelir almaya, Paşa'sız yaşamaya başlamışlar.

ÇOCUK İLE DEĞİRMENCİ

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, bu masalda olan olmuş bir değirmen içinde. Değirmen dediğin de iki taştan, muhabbet iki baştan olur. Böyle olursa değirmencinin de, müşterinin de gönlü açılıp, dolup taşar, bu işe her ikisi de şaşar.

Değirmen dönegörsün, iki baş göregörsün, biz gelelim masala:

Bir zamanlar bir ülkede büyük kıtlık olmuş. İnsanlar kendilerine yiyecek bulamazlarmış. Açlık kapıyı bacayı sarmış. İnsanlar varını yoğunu satarak, buğday arıyorlarmış. Buğdayın okkası ateş pahası olsa da bulmak çok güçmüş yine.

Bir yandan kıtlık, bir yandan da hırsızlık canına tak demiş insanların. Bir tek değirmeni olan bu ülkede, değirmene götürülen buğday eve, yarı misli dönermiş. Çünkü değirmenin sahibi hilecinin biriymiş. Her gelenin buğdayının ya yarısından fazlasını çalar, ya da aldatır sonra ona bir avuç buğday bile vermezmiş.

Bir gün bir adam iki şinik buğday bulmuş. Bulmasına bulmuş, ama varını yoğunu da buğdaya vermiş. Sonra biricik oğlunu yanına çağırarak:

— Oğlum, bak elimize iki şinik buğday geçti. Bizi epey zaman idare eder bu. Gel gelelim, nerede öğütürüz bilmem. Gel de bunu düşünelim. Bak evde kaç boğaz var. Üğüdemezsek, yazık olur halimize, demiş.

Oğlu hemen:

— Bizim değirmende öğütelim, cevabını vermiş.

— İyi dedin oğlum, ama bizim değirmenci hırsızın, hayırsızın biridir. Buğdayı ona götürürsek, un görmeyiz. Çalar, kapar, buğdayın yarısından çoğunu yutar. Kalanını da zorla alır. İyisi mi, diyar diyar dolaşıp, başka bir değirmen aramalıyız. Ben ihtiyarım. Bu işi yapsan yapsan sen yaparsın! demiş.

Oğlu da ona:

— Baba, mademki öyle, diyar diyar gezer, başka değirmen bulurum, demiş.

Adamın oğlu, uzun boylu, yakışıklı, güçlü, kuvvetli bir delikanlıymış. Çuvalı vurmuş sırtına, düşmüş yollara. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, yedi memleket aşmış, dağları, nehirleri dolaşmış, ama hiçbir yerde bir değirmen bulamamış. Çocuk artık yorgunluktan usanmış. En sonunda kendi kendine: "Madem başka değirmen yok etrafta, bizim değirmen gideceğim, ne olacak sanki, demiş. Elim kolum tutuyor. Taşı sıksam suyunu çıkaracağım. Benim de mi buğdayımı çalacak yoksa? Çalsın bakalım, çalabilirse" diye hiddetlenerek memleketine yollanmış.

Çocuk yine memleket memleket gerisin geriye dönmüş. Kendi memleketindeki değirmene varmış.

Değirmenci ona alayla:

— Gezdin dolaştın ama yine bana ulaştın. Benim gibi iyi değirmenci diyar diyar da dolaşsan bulamazsın, demiş.

Gelgelelim aradan çok gün geçmiş. Oğul, babasının evde aç olduğunu düşündükçe, yüreğinin yağları eriyormuş. Bunun için bir an evvel buğdayı öğütmek istiyormuş.

Değirmenci, fakir çocuğun ununu sepete atmış. Değirmen hızla dönmeye başlamış. Dönmüş dönmüş değirmen, ama bir türlü un yapmazmış. Çocuk da bu olana bitene bakmış, baka kalmış. Bu durum karşısında ne yapacağını şaşırmış.

Hilekâr değirmenci ona:

— Senin unun bugün olmayacak, olsa da sepet dolmayacak. Başka gün gel, ununu al, demiş.

Bunun üzerine, çocuk ona yalvarmaya, yakarmaya başlamış. Ama değirmenci onu hiç dinlemezmiş. Çocuk, yine yalvarmaya başlayınca, hilekâr değirmenci:

— Kimseye yapmadığım iyiliği yapacağım sana. Mademki evde vaziyetin kötü, mademki babanı düşünüyorsun, bir kaç gün sonra gel, çuvalını doldurup gidersin. Beni de iyiliğim için anarsın. Bak, ben senin haline varıyorum. Elimden geleni yapacağım, demiş.

Çocuk, eli boş, çuvalı boş, eve dönmüş. Babası oğlunun boş döndüğünü görünce ayakları suya ermiş. Ermiş ama, ne yapar, olmuştan

ne çıkar? Evdekiler yine ah, vah çekip çare aramaya başlamışlar. Değirmencinin keyfi gelinceye kadar, fakirin canı çıkar ya, oğul uşak, un, ekmek aramaya çıkmışlar. Çocuk, birkaç gün geçer geçmez, hiddetli değirmene gitmiş. Değirmenci yine dokuz dereden doksan dokuz su getirmeye başlamış. Unun hazır olmadığını söylemiş. İyi ama, çocuk iyice kızmış ve değirmenciye:

— Yarın geldiğim zaman, bana un vermezsen, canını alacağım, demiş ve çıkıp gitmiş.

Çocuk gidedursun. Değirmenci iyice korkmuş çocuktan. Ondan kurtulmanın çaresini aramaya başlamış. Çaresiz derde derman olmaz, ama değirmenci şöyle bir ilân yayınlamış:

— Değirmenci öldü. Cenazesine buyurun.

Memleketin her köşesinden adını şanını şartlatanlığını tanıyan tanımayan, duyan, duymayan gitmiş.

Alacağı olanlar çok, ama şimdi canı yanan bu çocukmuş. İki şinik, onun bütün varlığı, hayatıymış. O da gitmiş. Cenazeyi tam yıkayacakları vakit çocuk:

— Ey komşular. İyi adamdı, hak yemezdi, pak yemezdi, bana vasiyet etmişti, rahmetli, "Bir ölürsem, beni sen yıka" demişti.

Demiş ve kazanların kaynatılmasını söylemiş. Kazan kaynadıktan sonra çocuk kaynar kazanı devirmiş değirmencinin üstüne. Değirmenci yerinden deli gibi fırlayıp doğruluvermiş. Çocuğu görünce:

— Dur, demiş, senden kurtulmak için ölü yaptım kendimi, ama olmadı. Hak, yine bana kaldı. Yarın gel hakkını vereyim. Ölürsem sonra rahat öleyim, demiş.

Etraftakiler şaşakalmışlar. Güleni bir yanda, ağlayanı öte yanda. Derken, değirmenci kalkıp gitmiş.

Ertesi gün çocuk yine hakkını, almaya gitmiş, ama:

— Şunu öldüreyim de, hak nasıl alınır göstereyim ona ben de, bu memlekete şan olsun, demiş.

Varmış. Akşam olmuş. Değirmenci yine bildiğini okurmuş.

— Yok un, yok! deyip dururmuş.

Çocuk da yanındaki kızılcık sopayı kavrayıp, değirmenciye eşek sudan gelinceye kadar telli pullu bir dayak atmış.

Bir aralık değirmende ses seda kesilmiş. Değirmenci solumayı bile keser gibi yaparak, kendini ölü göstermeye çalışmış. Çocuk da değirmenciyi değirmen taşı üzerine uzatmış. Avcı ne kadar hile bilirse, ayı da o kadar yol bilir. Çocuk hemen, değirmen içindeki büyük sepetlerden birinin içine gizlenmiş.

— Bakalım ölü mü, diri mi? Hilesi bir, iki mi? demiş.

Sepetin içine girer girmez değirmene hırsızlar girmiş. Taşın üstünde değirmenciyi görmüşler ama, it ürür, kervan yürür. Değirmencinin canı patlayadursun, onlar oturmuşlar, paralarını saymaya başlamışlar. Bu anda hırsızlardan biri:

— Şimdiye kadar, çok insan soyduk, çok insan kestik. Ölüden kan çıkmaz derler, dur şu ölüyü keselim, bakalım ne çıkacak? demiş.

Ötekiler bu teklifi hemen kabul etmişler. Biri kalkıp, kılıcı almış ve tam keseceği zaman, değirmenci doğruluvermiş.

— Yine mi hile, yine yalan! diyen çocuk sepetin içinden fırlayıvermiş. Çıtırtıyı işiten hırsızlar hep birden dışarıya fırlamışlar. İçerisi bir karışmış, bir karışmış, hırsızlar dışarı fırlamış ama, paralar içerde kalmış. Değirmenci de çocuğu görünce, yine yatıvermiş değirmen taşının üzerine.

— Sen sağ mısın daha, demiş çocuk. Doldurmuş iki şinik un ve değirmenciye çuvalla vurarak:

— İki şinik verecek misin? Verecek misin iki şinik, al sana, al sana, diye vururken, hırsızlar:

— Biz de hırsızlık yaptık ama, iki şinik için lâf yapmadık. Bu, iki şinik için can çıkaracak. Bizim altınlar ise, yerde serili kaldı. Şunları görürse canımızı alacak. Dur kaçalım, diyerek tabana kuvvet, koşmaya başlamışlar.

Çocuk, değirmenciyi iyice ezmiş. Hırsızların altınlarını da çuvala doldurmuş ve eve yollanmış. Değirmenci bilmem öldü, bilmem diri kaldı ama, diri kaldıysa, gücü takatı kaldı mı kim bilir.

GELİŞİNE GÖRE VARIŞIM, TARHANANA GÖRE BULGUR AŞIM

Bir varmış bir yokmuş, bir zamanlar bir bey varmış. Bu beyin koyunları o kadar çokmuş ki, herkes ona çoban olmaktan korkarmış. Arayıp taramış, sormuş soruşturmuş, bir türlü sürüsünü güttürecek bir adam bulamamış. Bir gün nasılsa beyin kapısına bir çocuk dayanmış.

— Beyim, çok koyunun varmış. Çobanın da yokmuş. Razı olursan sürülerini ben güdeyim. Zaten bu işte pek hünerliyim. Beş çobanın yaptığını tek başıma yaparım. Ne tek koyun öldürür, ne kurda kaptırırım. Hem sütü, yapağı, bol olur koyunun bende. Görürsün, gözlerine inanamaz, sağarsın, sütüne kanamazsın. Gel gelelim, iki küp altın isterim. Ekmeğimi, aşımı vermesen de olur, demiş.

Bey şimdiye kadar böyle bir çobana raslamamış. Her sene on çoban tutarmış. On çobana da on küp altın verirmiş. Kendi kendine: "Bu iki küp altın vermekte elbette hesap var" demiş. Hemen çobanı kabul etmiş.

Çocuk, sürüleri önüne katıp, çıkmış dağlara. Bir sene otlatmış. Bu bir sene içinde, beyin koyunları bir olma olmuş, bir olma olmuş, ama bey şaşırmış kalmış. Yapağıdan, sütten, dünyalarca altın kazanmış.

Sene sonunda çoban hakkını istemiş. Bey de ona:

— İşte sana iki küp altın ! demiş. Paranın hayırını gör. İstersen, bu sene de gelir bana çoban olursun. Senden pek hoşnutum.

Çoban da:

— Beyim, şu küpleri eve götüreyim. Karı kızanı da bir göreyim. Kararımı o zaman veririm, demiş.

Bey de razı gelmiş. Çoban küpleri alıp evine gitmiş. Aradan bir gün geçer geçmez, karısına:

— Karı, getir şu küpün birini açalım da üstümüze başımıza biraz şunu bunu alırız, demiş.

Karısı küpün birini getirmiş. Çoban yavaşça küpü açmış. Açınca ne görsün. Küpün içi bal ile doluymuş. Sonra diğer küpü açıp bakmış. Onun içi de balla doluymuş. Bunu gören karısı, çocukları çobanın boynuna sarılıp ağlamaya başlamışlar. Çoban ise daha o gün, beyin yanına gitmiş ve:

— Beyim, küpleri bırakır bırakmaz yine döndüm. Senden ben de hoşnutum. Bu sene de iki küp verirsen, koyunlarını güderim, demiş. Bey pek sevinmiş ve:

— Pek iyi çoban, ama, bu yıl sürüler otuz olacak. Otuz sürüyü iki küp altına güder misin? diye sormuş.

Çoban bir şeycik dememiş. Sürüleri önüne katıp, yine dağa çıkmış. Ama ikinci gün sürüleri büyük bir mağaiaya kapayarak beyin yanına dönmüş ve:

— Beyim, beyim. Bilmem ne diyeyim. Bugün büyük bir rüzgâr geldi. Koyunların çoğu buz gibi eridi, bazıları karga olup uçtu, bazıları bayırlardan aşağı düştü, demiş.

Bey telâşa düşerek:

— Çoban, benimle alay etme! Nerede görülmüş şey bu! Koyun erir mi, karga olur mu? demiş.

Çoban:

— Oldu beyim, oldu, demiş, inanmazsan gidip bakalım. Bu dünyada olmadık şey yok...

Bey:

— Olamaz!

Çoban:

— Oldu beyim, oldu, hatta benim başıma bile geldi Senin verdiğin iki küp altın eve varıncaya kadar bal oldu! demiş.

Beyin yüzü kızıl bozul olmuş. Hiddetle:

— Benim sürülerim iki küp değil, binlerce küp eder! diye bağırmış.

Öyleyse, şu binin yarısını bana ver de sürülerin yeniden koyun olsun! demiş.

Bey:

— Çoban, çoban, benden akıllı çıktın, al sana bir çuval altını, demiş.

Çoban da bir çuval altını alınış ve:

— Bundan böyle yalan yapma, kimsenin canını yakma, demiş. Hani bir söz vardır: "Gelişine göre varışım, tarhanana göre bulgur aşım!" Bizim iş de öyle oldu işte.

TURGUT İLE KORKUT

Evvel zaman içinde bir padişah varmış. Bu padişahın kestiği kestik, biçtiği biçtikmiş. Günün birinde, memleketini dolaşırken, viran bir evceğizde, güzel bir kadın görmüş. Padişah bu kadını pek beğenmiş. Beğenince de onu hemen sarayına aldırmak istemiş.

Daha ertesi gün vezirlerini çağırarak:

— Memleketimin filan köşcsinde güzel bir kadın gördüm. Onu saraya almak istiyorum. Fakir bir erkeğin karısı bu. Gel gelelim, kocasını çok seviyor. Size yarına kadar müsaade. Ne yapıp, ne edip, en yakın bir güne kadar bu kadını kocasından ayırmanın çarelerini bulmalısınız bana! demiş.

Padişahın emri pek sert olduğundan, bütün vezirler telaşa düşmüşler. Çeşitli yollar arayıp, bin bir çareler kurmuşlar. Ertesi gün padişah, vezirlerini yanına toplamış ve ne düşünüp, nasıl çareler bulduklarını sormuş. Vezirler de düşündüklerini anlatmaya başlamışlar.

En sonunda güzel kadının kocasını, dağa hırsızları yok etmeye göndermeyi kararlaştırmışlar.

Padişah hırsızların gizlendiği yere bir de güzel kız göndermiş. Güzel kızın vazifesi, uyurken adamı bağlayarak hırsızlara teslim etmekmiş.

En sonunda padişah güzel kadının kocasını saraya çağırtarak:

— Sana büyük hürmetimiz var. Son zamanlarda memleketin dağlarında hırsızlar belirdi. Sen yiğit adama benziyorsun. Sana bir tabanca, bir de at vereceğiz. Gidip o hırsızları öldüreceksin. Karını düşünme, ona biz bakış görüş ederiz.

Adama bir gün vade verilmiş. Padişahın emrini yerine getirmezse, başı gidecekmiş. Güzel karısına doyum olur mu? Zaten yakınlarda evlenmiş. Karısı ise hamileymiş. Karısının uğruna her şeyi gözüne

alan adam, padişahın sözlerini olduğu gibi karısına anlatmış. Karısı da ağlamış, sızlamış ve en sonunda:

— Hayırdır kocacığım, demiş. Ne yapalım. Dert başa gelmiş bir kere. Derdi veren Allah, belki dermanı da vermiştir.

Güzel kadınla kocası, bütün bu istenenlerin asıl sebebini de anlamışlar. Anlamışlar, ama ne çare. Ellerinden, dillerinden ne gelir. Emir, demiri keser. Padişahın emrini icra etmekten başka çare bulamamışlar. Ağlayıp sızlamışlar. Sarılıp sarmaşmışlar. Yiğit erkeğe de o zaman bir kuvvet gelmiş ki, üfürse dağları devirecekmiş, sıksa taşın suyunu çıkaracakmış sanki.

Ertesi gün güzel kadının kocası saraya gitmiş. Sarayda ona bir at, bir tabanca vermişler. Adam hemen yola çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, nihayet padişahın dediği ulu dağa varmış. Dağda hırsızları kovalamaya başlamış. O kovalaya dursun, biz gelelim güzel kadına.

Güzel kadının kocası gider gitmez, padişah vezirlerini kadının yanına yollamış ve:

— Padişah, kocanızı dağa yolladı. Bir şeyden ihtiyacınız varsa, biz her gün geliriz, bize söylersin, demişler.

Vezirler her gün bu kadının evine gelmeye başlamışlar. Günlerden bir gün, kadının iki oğlu olmuş. Birinin adını Turgut, diğerinin adını da Korkut koymuş. Kıt kanaat iki çocuğunu büyütmeye başlamış. Bela dediğin şeyin nereden geleceği bilinmez ki. Bir gece yarısı iki kişi gelip, Turgut ile Korku'u alıp gitmişler. Kadın iki eli, iki derdi ile kalmış.

Bu olup bitenlerin hepsini de padişah yaptırırmış. Kadın bunu sezmiş ama, ne çare. Bir gün padişah kadını saraya çağırtmış ve:

— Başına belâlar geldi. Her halde hırsızlar, kocandan intikam almak için yapmışlar bu işi. Turgut ile Korkut gitti ya, üstelik kocan da genç yaşta kurban oldu, demiş.

Padişah hemen kanlı bir gömlek çıkararak kadına göstermiş. Bu dertlere can dayanır mı? Biçare kadın ne yapacağını şaşırmış. Olduğu yerde yıkılıvermiş. Vezirler derhal onu oradan alıp, padişahın yattığı odaya götürmüşler. Kadın kendine gelince ne görsün, padişahın kolunda yatıyor. Bunu gören kadın hemen yataktan fırlamış ve bağırmaya başlamış.

Padişah artık maksadını söylemek zamanının geldiğini zannederek:

— Canına kurban olayım güzelim. Bu felâket karşısında, vaziyetine varıyorum. Bu ağır dertten, yaralı yürekten seni kurtaracağım. Olan olmuş ya, gel sen de benim karım oluver, demiş.

Kadın ise hepten çıldırasıya ağlamaya başlayarak:

— Padişahım, bana dokunma. Beni kesseniz de, kocamdan vazgeçiremezsiniz. Kâr mı tatlı, yâr mı tatlı, derler ya. Sen kârını arıyorsun. Ben de yârimi. Görüyorsun berbat hâlimi. Bırakın beni. Ben kimseye gönül veremem.

Demesine demiş ama, padişah, bu kadın için bunca şeyler düşünmüş, uydurmuş da, vazgeçer mi hiç! Bir denemiş olmamış. Beş yalvarmış kadın kabul etmemiş ve en sonunda kadınını zındana atmışlar. Güzel kadın da zındanda Turgut ile Korkut'u ve kocasını düşünmeye başlamış.

Gelelim şimdi, kadının kocasına;

Bu adam, atıyla ormanda dolaşırken bir ev görmüş. Hemen bu eve uğramış. Bir de baksa, içeride güzel bir kız oturup duruyormuş. Kız onu güler yüzle karşılamış. O akşam da orada kalmasını rica etmiş. Gece uyurken, padişahın yolladığı bu kız, hemen kalkıp adamın kollarını urganla bağlamış. Adam sabahleyin uyanınca kollarının bağlı olduğunu görmüş. Ama kuvveti de o kadar çokmuş ki, bir hamlede urganı koparmış. Kıza:

— Beni kim bağladı? diye sormuş.

Kız da:

— Haberim yok. Ben burada tek başıma yaşıyorum. İnsana ihtiyacım var. Yarın akşam yine gel, demiş.

Adam ertesi akşam yine gitmiş. Bu akşam kız onu zincirle bağlamış. Ama sabahleyin adam zincirleri yine bir hamlede koparmış.

Kız ise, yine onu kimin bağladığını bilmediğini söylemiş.

Gündüzleri adam dağlara çıkar, geceleri bu kızın evinde yatarmış. Adam gündüzleri çıktı mı, yalancı hırsızlar da, "hırsızlıktan" dönerler ve kıza, ne olup olmadığını sorarlarmış.

Son defa hırsızlar kıza:

— Sen ona hasta olduğunu söyle ve filan yerde bir pınar var, bana oradan su getirirsen, düzeleceğim de, demişler.

Adam akşamleyin döndüğü zaman kız da:

— Ağabey, ben çok hastayım. Bana uzak pınardan su getirirsen düzeleceğim, demiş.

Güzel kadının kocası da atına binerek, bir iki sekip bir zıplayarak, yollanmış. Giderken bir ihtiyar adama rasgelmiş. Nereye gittiğini ona anlatmış. İhtiyar da ona:

— Oğlum, senin başını yemeğe çalışıyorlar. Ama atını burada bırak ve al şu benim atımla git oraya, dönüşte kendi atını yine alırsın, demiş.

Adam da öyle yapmış. Su doldurmuş. Dönüşte ihtiyara da biraz su bırakmış. Atını alıp kızın yanına dönmüş. Kız suyu içince güya düzelmiş. Ertesi akşam kız yine hasta yapmış kendini ve:

— Ağabey, çok hastayım, bana şu ulu dağdan bir elma getirirsen, düzeleceğim, demiş.

Adam elma aramaya giderken yine o ihtiyara rasgelmiş. İhtiyar ona evini göstermiş ve:

— Senin başını yemek istiyorlar. Bu gittiğin yerlerde dev var. Ama kısmetin varmış, benimle karşılaştın. Yine benim atımla git oraya. Kendikini burada bırak. Dönüşte alırsın, demiş.

Adam yine ihtiyarı dinlemiş. Elma koparırken at şaha kalkmış. Adam da iki elma koparmış. Birini, atını aldığı ihtiyara vermiş, diğerini de kıza götürmüş.

Ama kız bu defa:

— Ağabey. Sen çok kuvvetlisin. Seni bağladılar falan, ama yine herşeyden üstün geldin, demiş.

Adam da:

— Beni bağlamanın usulünü bilmiyorlar. Eğer başımdan bir kıl alıp, bağlamış olsalardı beni, yerimden bile kımıldayamazdım, demiş.

Kız adamdan işittiklerini hırsızlara da anlatmış. Hırsızlar bu defa kıza:

— Bu akşam, onun başından bir kıl kopar ve onu bağla, demişler.

Kız da hırsızların dediğini yapmış. Gece yarısı adamın başından bir kıl koparmış ve kollarını bağlamış. Adam sabahleyin uyandığı vakit bir baksa kolları bağlı. Çalışmış çabalamış, kollarını kıldan kurtaramamış. O vakit kıza dönerek:

— Seni kızkardeşim saydım, ama benim düşmanımsın, demiş.

Sonra, hırsızlar gelmişler ve adama:

— Padişah, bizi öldürmen için yolladı seni. Biz hırsız değiliz. Padişahın vezirleriyiz, demişler.

Hemen adamı orada paramparça yapmışlar ve yorgunluktan hepsi yere serilip uyumuşlar.

Ama, ihtiyar adam bu işi duymuş. Adamın etini kemiğini bir çuvala doldurmuş ve evine getirmiş. Bu adamın ona getirdiği suyu ve elmayı bir kazana koyup kaynatmış. Sonra da kaynak suyu, bu et ve kemiklerin üstüne dökmüş. Adam hemen canlanıvermiş.

İhtiyar adam o vakit ona:

— Al şu kör bıçağı. Git, şimdi hepsi uykuda, onları orada kıy ve parçalarını çuvala doldur ve padişaha götür, demiş.

Adam, bıçağı almış. Kızın yattığı odaya girmiş. Vezirleri ve kızı uyurken bulmuş. Hepsini öldürmüş ve ölülerini çuvallara doldurup padişahın yanına götürmüş.

Padişah, ölüleri görünce korkmuş ve bu adamı yanına vezir yapmış. Böylelikle güzel kadının kocası vezir olmuş. Ama karısının ne âlemde olduğunu bilmezmiş. O ede dursun vezirliğini, biz gelelim Turgut'la Korkut'a,

Turgut'la Korkut'u bir ormana atmışlar.

İkizler orman ortasında kalınca korkmuşlar. Ağlaşmışlar meleşmişler. Orman da ıssız ve korkunçmuş. Her taraftan korkunç hayvan ve kuş sesleri gelirmiş. Gelgelelim minilerin elinden bir şey gelmezmiş.

Bu korku içinde çalıdan çalıya, ağaçtan ağaca emekleyen çocuklar birbirini kaybetmişler. Sade uzaktan uzağa birbirlerinin ağlayışlarını işitiyorlarmış.

Turgut ağlarken bir meşe ağacının dibinde kalıvermiş. Bir kurt onu orada bulup yemiş. Gelgelelim kurt çocuğu yedikten sonra sere

serpe giderken, kurdun karşısına bir avcı çıkmış. Avcı kurdu görür görmez ateş etmiş ve onu oracıkta öldürmüş. Avcı, kurdu yüzerken bir ses işitmiş. Etrafına bakınmış, kimseler yokmuş. Ses yine tekrar işitilince, kurdun karnını yarmış. İçeriden Turgut'u çıkarmış. Sonra alıp evine götürmüş ve ona koca delikanlı oluncaya kadar bakmış.

Avcı da artık oldukça ihtiyarlamış ve bir gün Turgut'a:

— Oğlum, artık elin ayağın tutuyor. Bak koskocaman delikanlı oldun. Benim bu kadar iyiliğim yeter. Sen de git. kendine ekmek parası kazan, demiş.

Turgut da alıp başını gitmiş. Az gitmiş, uz gitmiş, derelerden sel gibi, tepelerden yel gibi, dokuz orman, kırk tepe geçmiş yürüye yürüye. Derken bir memlekete varmış. Orada da zenginin birine çırak olmuş. Gel zaman, git zaman, çocuk askere çağrılmış bir gün. Askerlikteyken Turgut'un yakışıklı bir levent olduğunu görünce saray bekçisi yapmışlar onu. Çok geçmemiş padişah onu mahpuşane bekçisi yapmış. Turgut işte askerliğini orada geçirmeye başlamış. O ede dursun askerliğini, biz gelelim Korkut'a.

Korkut'u ise, başka bir ihtiyar adam alıp bakmış. Günün birinde ihtiyar ölünce, Korkut yalnız kalmış. Onu da askere almışlar. O da mahpusane bekçisi olmuş.

Her iki ikiz orada bekleye dursunlar. Birbirlerini tanımazlarmış. Bekledikleri mahpusane kapısında ise, anaları kapalıymış. Bir gün lâf lâftan açılmış ve Turgut:

— Senin adın ne? diye sormuş Korkut'a.

Korkut da adını söylemiş. Başından geçenleri anlatmış. Her ikisi de ikiz kardeş olduklarını anlamışlar. Sıralı gözyaşlarıyla ağlaşmaya başlamışlar. Bu arada bekledikleri kapının içinden dertli dertli şöyle bir türkü kulaklarına çalınmış:

On seneden beri hicrandayım,
Ben namusum için zindandayım
Duymuşlar beni oğullarım
Anlamışlar ki burada mahpustayım.
Kahraman Turgut, yiğit Korkut'um,
Babanızda gönlüm, sizde umudum.
Ah, gelin beni zincirden kurtarın.
Kalmadı bitti artık takatım.

Bu sözleri duyan Turgut'la Korkut, hemen mahpusane kapısını kırmışlar. Analarını kurtarmışlar. Ben diyeyim bir gün, siz deyin on gün, sarılıp sarılıp birbirlerine ağlaşıp kokuşmuşlar.

Sonra Turgut'la Korkut, bu acıklı hali gidip padişahın yeni vezirine iğneden ipliğe kadar anlatmışlar. Vezir ise, onların babalarıymış. Ama Turgut'la Korkut bunu bilmezlermiş.

Vezir, hem dinlemiş, hem ağlamış. Sonra gidip zindana güzelliğine doymadığı karısını bulmuş. Sevişip konuşmuşlar uzun zaman.

En sonunda padişahın yanına gitmişler. Padişah, yaptıklarından utanmış mı ne yapmış, ama olduğu yerde yıkılıvermiş. O memleketin padişahı o zaman güzel kadının kocası olmuş. Bunu işitenlerin parmakları ağzında kalmış. Dilden dile dolaşmış, Görenler de, işitenler de ağlaşmış. Padişah olan adam da, bu memlekette bundan sonra adalet gütmüş. Boynu bükük kimseyi ağlatmamış. Bunlar uzun seneler yaşamış. Adları şanları dillere destan olmuş.

PADİŞAH İLE ÇOBAN

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde cinler cirit oynarken eski hamam içinde, bir baktım, bir peri takılmış peşime. Ne yapayım? Var varanın, sür sürenin, destursuz bağa girenin hali yam andır dediler... Enteşeten, menteşeten derken, üç kişi daha çıktı bir köşeden. İkisi şallak mallak, birinin gömleği yok, çıplak. Çıplak oğlanın cebinde beş para buldum. Aldım parayı çarşıya gittim. Biri büyük bir karpuz satıyordu, şunu alayım, dedim. Ama karpuz o kadar büyüktü ki, koltuğa sığar, fındık kapçığına sığmaz. Karpuzu aldım. Keserken çakım içine kaçıverdi. Çakımı çıkartayım derken, elim içine kaçtı. Elimi çıkarayım derken kendim düştüm. Bakın şu kör şeytanın işine.

Karpuzun içinde başımı kaldırdım. O yana bu yana bakarken, bir adam bana bir tokat vurdu. Başım koptu, fırladı. Gide gide bit pazarına soğan sarmısak satmaya gitti. Ben de arkasından koştum. Başıma eriştim. "Sen benim başımsın, değilim, derken Kadı'nın kapısına dayandı iş. Olacak ya, Kadı da evinde yok. Mercimek ağacına çıkmış, mercimek toplarmış. Başımla ikimiz oraya gittik. Ağaç tepesinden bizi gören Kadı:

— Sizin davanız büyük dava. Ona bakamam bedava. Bana kırk yaprak kâğıtla, kırk kucak kalem getirin. Sonra da kırk ayak merdiven bulun beni buradan indirin, dedi.

Gittik, kırk yaprak kâğıt aldık. Kırk kucak da kalem getirdik... Kırk ayaklı merdiven aramaya çıktık. Onu da bulduk getirdik, mercimek ağacına dayadık. Kadı inerken merdiven bir kırılmasın mı!... Kadı öldü, başım da yeniden bana döndü. Ona:

— Bana bir masal anlat, dedim.

O da sözü aldı, bakalım ne dedi:

Evvel zaman içinde, ülkelerin birinde bir padişah varmış. Bu padişah bir gün iki yumurta alıp bütün âlimleri yanına çağırtmış ve "Bu

yumurtalardan hangisini kara tavuk, hangisini ak tavuk yumurtladığını söyleyin" demiş. Bilmeyenlerin başlarını kestirirmiş. Âlimlerden biri bilemeyince, köy köy, kasaba kasaba dolaşmaya başlamış. En nihayet bir köye varmış. Köyün hocası, hacısı ne kadar âlimi uleması varsa, hepsi padişahın yanına geldiyse de, hiç biri sorunun altından çıkamamış. Padişahın emri üzre hepsinin kafaları kesilmiş. Hatta biri soruları bilemeyeceğini anlayınca köyden kaçıp gitmiş. Dağlar, tepeler aşmış, çok ülkeler, çok diyarlar dolaşmış, gide gide bir vadiye ulaşmış. Bakmış ki karşıda, orman kenarında, bir çoban yanık yanık kavalını çalıyor. Hemen çobanın yanına varmış.

Çoban ona:

— Tertibinden belli ki âlimsin. Bu kırlarda ne ararsın? Sen kırda neye yararsın? Al kitabını git oku, demiş.

Bu sözleri duyan âlim, dayanamayarak:

— Ey çoban, çoban. Boynunda ipli torban. Hür yaşarsın her zaman. Ama, padişah düşüne düşüne bize kurdu bir kapan. Ona ne yalan oluyor, ne de doğru. Bugün bana bir soru sordu. Bilirsem âlim, bilmezsem ezecek kafamı zâlim. Sen bilirsen söyle. Kara tavuğun yumurtasını, ak tavuğunkinden nasıl ayıracaksın?

Soruyu duyan çoban da düşünmüş, taşınmış, en sonunda bir karara varmış:

— Âlimim, demiş, şu rubalarını ver bana, sen al benimkilerini. Padişahın huzurundan dönünceye kadar sen çoban ol, ben de âlim, demiş.

Rubaları değişmişler. Çoban doğru padişahın yanına varmış. Beş ölçmüş bir kesmiş. Padişah onu görünce derhal yumurtaları göstermiş.

Çoban da ona:

— Padişahım, her şeyi bileceğim, ama bir şartım var. Biraz müsaade ver bana, azıcık düşüneyim, demiş.

Sorularına cevap bulamayacağından emin olan padişah da çobanın şartını kabul etmiş.

Çoban biraz düşündükten sonra:

— Bana bir çanak yoğurt, iki kaşık, bir ekmek getirseniz soruya cevap vereceğim, demiş.

Padişah emretmiş. Çobanın istediklerini getirmişler, keyif yerindeymiş padişahta. Sabırsızlıkla çobanın cevabını bekliyormuş.

Çoban:

— Şu yoğurda, biraz ekmek doğrayalım, demiş.

İkisi doğramaya başlamışlar. Doğramışlar, doğramışlar, çanak dolmuş.

Çoban, kaşığın birini padişaha uzatmış, diğerini de kendisi almış ve sonra yemeğe başlamalarını söylemiş. Başlamışlar. Bir aralık çoban, padişahın kaşığına sarılmış ve:

— Benim doğradıklarımı niçin yiyorsun? diye sormuş.

— Ne bileyim ben canım hangisini sen, hangisini ben doğradım. Hepsi çanakta ya.

— Madem öyle şevketlim, sen gördüklerini bilmeyince, ben görmediklerimi nereden bileyim? Ben ne bileyim hangi yumurta kara tavuğun, hangi yumurta ak tavuğun. Sen göz önünde doğradıklarını ayıramıyorsun da, ben görmediklerimi nasıl ayırayım, demiş.

Padişah, hiddetinden ne yapacağını bilememiş. Yanındakinin ondan üstün çıktığını görünce:

— Affettim seni. Benden üstün çıktın, demiş ve onu serbest bırakmış.

Böylelikle akıllı çoban, âlimi kurtarmış ve sağ salim, âlimin yanına dönmüş.

PİNTİ ADAM

Bir varmış bir yokmuş, pinti bir adam varmış. Bu adam o kadar pintiymiş ki, biricik kızının bile yemek yerken yudumlarını sayıyormuş. Geliratı da iyiymiş, ama gelen paraları hep toplarmış. Bir yere bir pul borcu yokmuş. Kıl kadar da ziyan yapmazmış. Hattâ acıkacağım diye, pek pek gezinmeye bile çıkmazmış.

Gel zaman, git zaman, pintinin kızı büyümüş. Koskoca gelinlik kız olmuş. Olmuş ama, babası onu kimseye vermek istemezmiş. Kendisi gibi, pinti bir delikanlı ararmış.

Bir sabah, kapı önündeki çeşmeden bir delikanlıyı su içerken görmüş ve kendi kendine: "Bu oğlan tam benim aradıklarımdan olacak. Bak sabahleyin, ekmek yerine su içiyor. Bana böylesi lâzım," demiş.

Ama, gözüne pek inanamadığından, bu çocuğu bir daha, bir daha görmek için her sabah penceresinin başına oturarak, çeşmeyi seyretmeye başlamış. Çocuk da her sabah gelip bu çeşmeden su içip, gidermiş.

Bir sabah çocuk su içerken, pinti adam onun yanına varmış:

— Evlâdım. Seni her sabah su içerken görüyorum. Niye öyle? Sen ekmek yemiyor musun? diye sormuş.

Bunun üzerine çocuk da ona:

— Ne yapayım baba? Ben böyleyim işte. Akşam, sabah su. Ama halimden şikâyetçi değilim. Rahat, memnun yaşıyorum işte!.. cevabını vermiş.

Bu sözler pintinin hoşuna gitmiş. Hemen gidip kızına bu delikanlıyı söylemiş ve demiş ki...

— Olsa olsa, sana bundan daha münasip bir kısmet olamaz. Seni ona versem ne dersin kızım? Kız da ne yapsın. Babası, onu kafeste

kuş gibi kapalı tutar, bir yere salmazmış. "Baba sözü, Allah sözü" diyerek, bu evlenmeyi kabul etmiş.

"Karar karardır, karardan dönmek zarardır" diyen pinti, bir sabah yine delikanlı su içerken, ona:

— Benim güzel bir kızım var. Seni pek sevmiş. Onunla evlenir misin? demiş.

Delikanlı da bunu kabul etmiş. Pinti, hiç düğün falan yapmadan, kızını evermiş. Delikanlı pinti adamın evinde yaşamaya başlamış.

Gel zaman, git zaman, pinti adam, güveyinin her zaman evden çıkarken:

— Sen her akşam evden çıkıyorsun. Nereye gidersin böyle? diye sormuş.

Güveyi de ona:

— Su içmeye, demiş.

Bir gün değil, on gün değil, güvey hep böyle sabah sabah su içmesine devam edermiş. Onun bu halinden pek çok memnun olan pinti bir gün ona:

— Al şu sandığın anahtarını. Paralar burada saklı. Sen tam benim aradığım bir adamsın. Sana güvenim var. Bütün paraları sana teslim ediyorum, demiş.

Bundan sonra paralar güveyinin eline geçmiş. O da istediği kadar almaya başlamış. Bir gün pinti adam sandığı açmış. Bir de ne görsün. Paralarda eksiklik var! Telâşla güveyini bulmuş ve:

— Paralar nerede kaldı? diye sormuş.

— Ben size, akşam da su, sabah da su içtiğimi söyledim. Paraları akşam suyuna verdim.

— Su parasız ya!

— Siz bana nasıl su içtiğimi sormadınız ki! Su, akşamleyin para ile, sabahları parasız, demiş.

Pinti telâşlanmış.

— Niçin? diye sormuş.

— Çünkü akşam suyu şişeden, sabah suyu çeşmeden içiliyor, demiş.

Pinti o akşam güveyinin peşine takılmış. Bir de ne görsün, Güveyi şişe şişe rakı içiyor. Sandıktaki paralar da meğer yavaş yavaş oraya gidermiş. Sabahları içtiği su ise, vücudundaki harareti söndürmek içinmiş.

Bunu gören pinti vurulmuşa dönmüş. Hemen komşulara gidip şikâyet etmiş. Onlar da ona:

— Böyle başa, böyle tıraş, cevabını vermişler.

"Az tamah çok zarar getirir" demezler mi. Çeşmeden her sabah soğuk su içen oğlan pinti kaynatasına iyi bir ders vermiş.

ÇİFTÇİ İLE PADİŞAH

Hani bir zaman vardır, evvel zaman derler. Böyle bir zamanda, uzak bir ilin karısı kızanı, rençberi, ozanı, yapanı, bozanı, büyük bir felâkete uğramış. Felkâet dediğin de ne olacak, padişahın işi yok da, iş ararmış. Ona da iş mi dersin, iş değil de eğleniş mi dersin, ne dersin bilmem ama, vezir vüzerayı, hısım akrabayı toplayarak:

— Bana cevabı zor bulunan üç soru hazırlayın! demiş. Bu soruları bulana bir eşek semeri altın vereceğim. Bulamayanınsa kellesini aldıracağım!

Demiş ama, dediğiyle de kalmayarak, orada bulunanlara üç hafta vade vermiş. Bunun üzerine bir anam babam günü kopmuş sarayda. Herkes derin derin düşünmeye başlamış. Akıllısı delisi, kapılmış bu düşünce seline. Ama kimsenin kafasında bir şeyler doğmamış ki gelsin diline. Gelse bile, söylenen sorular bir türlü padişahın hoşuna gitmezmiş. Gel zaman, git zaman üçüncü haftanın son üçüncü günü, saray hizmetkârlarından biri padişahın huzuruna çıkarak, hazırladığı üç soruyu söylemiş. Padişah buna çok sevinmiş. Hizmetkâra vadettiği altınları vermiş. Böylelikle de padişahın arzusu yerine gelmiş.

Sonra da, bu soruları köylülere sormaya başlamış. Sen söyle, ben dinleyeyim, sen dinle ben söyleyeyim derken, sorulara karşılık veremeyen evi, yurdu, aşıyla çaresiz başıyla felâkete uğrarmış. Köyü, bir düşüncedir, bir derttir almış. Çoluk çocuğunu bırakıp kaçanlar çok olmuş. Zindanlar insan dolmuş. Hayvanlar açlıktan mındar ölmüş. Vaziyet ağırlaştıkça ağırlaşmış.

Bir gün çift süren bir çiftçinin yanından geçen padişah:

— Kolay gele, çiftçi dayı, demiş.

— Allah razı olsun padişahım, demiş çiftçi.

Padişah, çiftçiyi yanına çağırmış ve bu soruları ona da sormuş. Çiftçinin bilemediğini görünce, üç gün vade vermiş padişah. Sorular-

da ne sorular. O güne dek cevap bulan yok. Derde derman olan da yok. Yüreğine yara açılmış çiftçinin. Eve düşünceli düşünceli dönmüş. Ne ekmek yiyor, ne gülüyor, ne söylüyor. Beti benzi atmış. Düşünmüş, taşınmış, ama ne çare. Malı olsa, "al malını, gör halini" diyecekmiş. "Akılsız başın zahmetini ayak çeker" demiş ve köyü gizlice terketme kararına varmış. Birinci gün aklında olanı en büyük kızına söylemiş. Kız onu dinleyince gül yanakları, allı dudakları solmuş. Gönlü kırılmış ve babasına:

— Babacığım, bu dünyada yazgımız öyle yazılmış bizim. Ama, bir de ben düşüneyim. Acele etmeyelim, şu soruları bana da söyle bakalım, demiş.

Dertli baba soruları söylemiş:

"Gider görünmez, kuvvetlidir bilinmez, tatlıdır yenmez nedir?"

Kız düşünmüş, düşünmüş bilememiş.

İkinci gün ortanca kız da sormuş babasının halini. Babası ona da söylemiş. O da düşünmüş düşünmüş, bilememiş. Üçüncü gün en küçük kızı:

— Baba, bana da söylesene, diye rica etmiş.

Babası en küçük kızına da söylemiş.

Küçük kız ona:

— Baba, gider görünmez, rüzgârdır. Kuvvetlidir bilinmez. ilimdir. Tatlıdır yenmez, bal arısıdır, demiş.

Kızın babası çok sevinmiş.

O gün padişah köylüyü yanına çağırıp, cevapları söylemesini emredince, köylü:

— Gider görünmez, rüzgârdır. Kuvvetlidir, bilinmez ilim. Tatlıdır yenmez, bal arısı... demiş.

Padişah şaşakalmış. Köylüyü soru sual etmeye başlamış, fakat köylü söylemek istemezmiş. En sonunda söylemiş.

— Bunları benim en küçük kızım bildi, demiş.

Bunun üzerine sonra padişah hemen kızı saraya çağırmış ve çocuğuyla evlenmesini teklif etmiş. Kız da padişaha:

— Padişahım, biz hepimiz üç gündür senin soruna cevap aradık. Şimdi müsaade ederseniz ben de siz bir soru sorayım, ondan sonra razılığımı veririm.

Padişah:

— Buyur, kızım, demiş.

— Bu soruları size bulan kim?.

Padişahın yüzü birden kızarmış:

— Hizmetnârım, demiş.

— Öyleyse, dengi dengine derler ya, benim de dengim hizmetkârdır, demiş.

Akıllı kızın fikrine birşey diyemeyen padişah ne yapsın, yüzünü buruşturarak, buna razı gelmiş. Hizmetkârla kız evlenmişler, onlara kırk gün kırk gece düğün yapmışlar. Öyle düğün ki, kırk kazandan, kırk çeşit yemek yenmiş, doyan doymamış, doymayan bir şey görmemiş.

GÖNÜL DOSTU

Zaman zaman içindeyken, kalbur saman içindeyken, iki dost bir emel peşinde koşuyormuş. İkisi de aynı dertten yanıyor, ikisi de aynı derdin çaresini arıyormuş. Günler, seneler geçmiş, çaylar dereler akmış, iki dostun derdine bir çare bulunmamış. Dertleri de ne olsun, ne doluya koysan alır, ne boşa koysan dolar, ikisinin de çocuğu yok, ikisi de çocuk hasretiyle solar da solar.

Gel zaman, git zaman, iki dost bir gün olurlar yola revan. Az giderler, uz giderler, gide gide bir ihtiyara rasgelirler. İhtiyar, bir elma ağacının altına oturmuş, kendi kendine konuşuyormuş..." Ah bu dünya, bu dünya. Kimisine hay hay, kimisine vay vay!... Ama oğlu, uşağı olmayanlara bu hiç de değil kolay."

İki dost görmüş bu ihtiyarı. Ama, ondan bir çare ummadıkları için sadece bir selâm verip, geçecek olmuşlar. Gel gelelim ihtiyar:

— Oğullar, uğurlar ola, koç yiğitler, diye haykırmış.

Sonra da:

— Bu gidiş ne gidiştir, diye sorunca, ötekiler:

— Çekildik bir uzun yola. Sorsan da, sormasan da, derdimize derman olamazsın, yaramıza ilâç bulamazsın, cevabını vermişler.

İhtiyar da:

— Ummadığın çotuk araba devirir. Belki ben de size bir öğüt veririm de, yüreğinizdeki keder erir, demiş.

İki dost, hemen duraklayıp, kederli kederli ihtiyara dertlerini açmışlar:

— Derdimiz büyük dede. Hayat bize bir yük. Kaç senedir oğulsuz, meyvasız. Neler yapmadık, etmedik, nice hekimlere gitmedik... oğul edinemedik....

İhtiyar onları dinledikten sonra, iki dosta birer elma vermiş ve:

— Alın şu birer elmayı, yarısını siz, yarısını da arıklarınız yesin. Bundan sonra birer evlat sahibi olursunuz, demiş.

İki dost elmaları almışlar. İhtiyara altınlar verip, doğruca evlerine dönmüşler. Bir ay, beş ay, derken dokuzuncu ay, birer evlatları dünyaya gelmiş. Birinin erkek çocuğu, ötekinin kızı. Erkek çocuğun adını Naci, kız çocuğun adını da Naciye koymuşlar. Böylece iki dost da muratlarına ermişler.

Günler, aylar, yıllar geçmiş, çocuklar büyüyüp mektebe gitmeye başlamışlar. Naciye ay gibi bir kız olmuş, Naci tığ gibi bir oğlan, gel gelelim Naci, Naciye'ye vurulmuş, gün gelmiş ateşte kavrulur gibi kavrulmuş, gün gelmiş durulan sular gibi durulmuş. Ama Naciye oralarda değil. Ne Naciye âşık gözüyle bakar, ne âşık sözüyle konuşurmuş.

Bağrını dağlayan ateşe dayanamayan Naci, bir gün babasının halayığına derdini açarak, Naciye'yi ölesiye sevdiğini söylemiş. Nasıl yapıp da onu alabileceğini sormuş.

Halayık da ilkin bir şey demeden düşünmüş sonra:

— Sen üzülme beyim, demiş. Ben onu bir akşam komşulara meciye çağırtırım. Sen de oraya gelir, derdini beyan edersin. Derdini söyleyen, dermanını elbet bulur...

Halayığın dediği dedik, küçük beyinse dilediği diledik. Bir gün Naciye'yi komşulara meciye çağırmışlar. Naci de gitmiş. Ama kimseye görünmemiş. Naciye karanlıkta lamba elinde dışarı çıkarken, Naci ona yaklaşıp, elma yanağını ısırmış. Bunun üzerine Naciye feryatlar kopararak:

— Komşular yetişin. Lamba yanağıma düştü, diye bağırmaya başlamış. Sonra da kimseye bir şey söylemeden çekilip evine gitmiş.

Amma Naciye, yanağını kimin ısırdığını anlamış. Hemen Naci'den öç almak için çareler düşünmeye başlamış. Daha ertesi sabah babasına:

— Baba, bana ayı derisinden bir kürk yaptır. Ama acele olsun, demiş.

Babanın bir tanesi olan Naciye'nin sözü yerine gelmez, gönlü kırılır mı hiç?

Aradan bir gün bile ya geçmiş, ya geçmemiş ki, babası ona ayı derisinden yaptırdığı kürkü getirmiş.

Naciye akşam olup, etraf kararınca kürkünü giyip Naciler'e girmiş. Herkes yatmış uyuyormuş. Naciye sessizce, Naci'nin yattığı odaya girmiş ve:

— Davranma! demiş.

Naci, korkudan, gelenin kim olduğunu anlayamamış. Olduğu yerde donakalmış.

Naciye:

— Derhal dışarı çık. Al eline bir kürek! demiş.

Naci, titriye titriye küreği alıp dışarı çıkmış. Samanlık arkasına vardıkları zaman, Naciye:

— Şimdi buraya iki metre bir kuyu kazacaksın! demiş.

Naci de kazmış.

— Şimdi de bu kuyuya gireceksin! demiş. Naciye.

Naci kuyunun içine girmiş. Naciye de küreği eline alarak onu oraya gömmüş. Sadece başını açıkta bırakmış. Sonra da evine gitmiş.

Ertesi gün, Naci'yi aramaya başlamışlar. Halayık kızlardan biri için için ağlıyormuş. Ha orası, ha burası, ha samanlığın arkası, demiş dememişler. Naci'yi bulup evine getirmişler.

Aradan ne kadar zaman geçmiş bilmem, Naci başka bir kızla evlenmiş. Evlenmiş ama, ne Naci kızı, ne de kız Naci'yi seviyormuş.

Bunu gören, Naci'nin karısının asıl sevgilisi, bir akşam, Naciye'nin kapısına gelerek, kapıyı açmasını rica etmiş.

Naciye ona:

— Sen kimsin? diye sormuş.

Delikanlı da:

— Naci'nin aldığı kızın sevgilisi demiş.

— Ne istiyorsun?

— Seninle evlenmek, istiyorum.

— Mademki benimle evlenmek istiyorsun, şu sokakta bir göl var. O gölün suyunu sabaha kadar doldurup boşalt, doldurup boşalt, ve sabahleyin bana kaç kere doldurup boşalttığını söylersen, evlenirim, demiş.

Delikanlı ertesi akşam yine gelmiş.

Kız:

— Saydın mı? diye sormuş.

Delikanlı:

— Saydım, demiş.

— Kaç defa doldurup boşalttın?

— Unuttum.

— Öyle ise, çeşme başına git ve oradaki taşları say, ondan sonra evleniriz, demiş.

Ertesi akşam delikanlı yine gelmiş.

Kız yine:

— Saydın mı? diye sormuş.

Delikanlı:

— Saydım.

— Kaç taş var?

— Unuttum.

— O zaman git, çeşme önündeki basamakları say. O vakit evleniriz, demiş.

Delikanlı ertesi akşam yine gelmiş.

— Saydın mı?

— Saydım.

— Kaç basamak var?

— Unuttum.

— Kimi seviyorsun?

— Unuttum.

— O zaman, yarın akşam gel, evleniriz demiş.

Ertesi akşam delikanlı gelmiş.

Naciye:

— Kimi seviyorsun?

— Sevgilimi.

— O nerede?

— Naciler'de.

— Git Naci'ye söyle de gelsin.

Çocuk, Naci'nin yanına gidip, Naciye'nin kendisini çağırdığını söylemiş.

Naci gelmiş.

Kız ona:

— Kimi seviyorsun? diye sormuş.

Naci de:

— Seni, demiş.

O zaman Naci Naciye'yle evlenmiş. Çocuk da sevgilisiyle. Böylelikle de hasretler kavuşmuş, dertliler dertten kurtulmuş.

Ama, bu işin düğünü de var. Birbirine kavuşan dört sevgili, öyle bir düğün yaptı ki, kırk gün, kırk gece. Ben de oradaydım. Yumruk gibi sarmalar, taze sıcak pideler, sini sini tatlılar getirip götürüldü. Yedik içtik. Size de getirelim dedik. Bir eşeğe bindik. Tam eve yaklaştık. Önümüze bir köpek çıktı. Eşeğin ayakları kardan, bacakları mumdan, köprüler de baldanmış. Mumlar tutuşup yandı, kar eridi, dere dere seller aktı. Baldan köprüler de düğünde yendiği için, boğulmaktan zor kurtulduk. Korkudan evin yolunu bulamadık. Bu yüzden de siz, o yemeklerden yiyemediniz.

KELOĞLAN

Keloğlan, kelliğine kelmiş, hem bu yetmezmiş gibi, bir de tembelmiş. Verileni kenara koymaz, yer içer, yan gelip yatarmış. Çalışmasını diledikleri zaman da: "Bir abam var atarım, nerde olsa yatarım" dermiş. Abasını atmış, istediği gibi yatmış, seneler geçmiş, anası, babası bu koskoca oğlanı doyuramaz hale gelmişler ve bir gün ona:

— Ah oğul, vah oğul, bakarsan başının çaresine bakarsın, bakmazsan yüreğimizi yakarsın. İşte kapı, işte sokak, bizden bu kadar! derler.

Keloğlan az gider, uz gider, dere tepe düz gider, bir memleketin başkentine varır.

Bu başkentte oturan padişahın, gülünce dudaklarında güller açan, bir kızı varmış. Kız evlenme çağına geldiği halde, padişah kıyıp da, biricik kızından bir türlü ayrılamazmış. Gül yüzlü, bülbül sözlü kıza kısmet mi çıkmazmış? Çıkarmış ama, padişah kimine anan yahşi, kimine baban yahşi deyip, her birine birer kulp takarmış.

Günler günleri, aylar ayları, yıllar yılları kovalamış. Padişahın gül yüzlü kızı kâh gülmüş, kâh ağlamış, yirmisine merdiven dayamış. O sene, o seneyi de takip eden sene ve daha sonraki sene kendisine tek talip çıkmamış. Kız sararıp solmuş, padişahın ise gözüne uyku girmez olmuş. Bir gün vezirini çağırtıp, derdini anlatmış, sonra da:

— Ah vezirim, vah vezirim, gece gündüz gözüme uyku girmez, gezerim. Ne yap, ne eyle, başını al savul, buna bir çare bul, demiş.

Vezir de vezirmiş ha! Deveyi dizinden, pireyi gözünden vururmuş.

Bir düşünmüş, iki düşünmüş; düş görmüş üzülmüş; dilin cirmi küçük, cürmü büyüktür, deyip susmuş. Bir gün sultanı bahçede görünce, yememiş içmemiş, hemen padişaha koşmuş:

— Padişahım, ne yedim, ne içtim, ne de göz yumdum: uçan kuştan derman umdum, hem galiba derdinize çare buldum. Bugün sulta-

nın yanından geçerken bir de baktım, ne görsem beğenirsiniz? Sultan oturmuş üç gül arasına: birine bakıp düşünüyor, ikincisine bakıp ağlıyor, üçüncüsüne bakıp gülüyor. Akıl var, yakın var, bunda anlamayacak ne var? Akıl yaşta değil, baştadır. Topladım aklımı başıma, bakın ne düşündüm: göz görür gönül ister, her gönül bir aslan besler. Bir kere sultana soralım, gönlüne koyduğu var mıdır? Gördüm ki, önündeki güle bakar, düşünür.

Padişah:

— Pekâlâ vezirim, hemen sultanın dadısına git, dilince hâli anlat. İnşallah gönlü bir padişah çocuğuna düşmüştür. Yerin altını üstüne getirir, bu delikanlıyı damat edinirim der. Daha da çok söyler.

Vezir padişahtan ayrılır. Ayrılır da durur mu? Konağın altını üstüne getirir. Aşağı yukarı, yukarı aşağı derken, dadıyı kör kâhyanın odasında bulur.

— Aman dadı, canım dadı, konuş sultanla bakalım derdi neymiş. Derdini dökmeyen derman bulamazmış. Ona şöyle anlat, böyle anlat, sor soruştur, ke et, ne eyle, onu konuştur. Dün kendisini bahçede üç gül arasında gördüm., koştum padişaha olan biteni anlattım. Padişahımız: "Ne olursa sizden olur, dadıyla senden olur. Alsın kızımı karşısına, önünden yuvarlansın, tekerlensin, gönlünün tahtına kurulanın kim olduğunu öğrensin. Kim olursa olsun, gelip bana hakikati söyleyin" buyurdu. Yarın akşama kadar ben de senden haber bekliyorum. Ne yap, ne et, sultanı bülbül gibi söylet!

Dadı:

— A vezirim, insanlar konuşa konuşa, hayvanlar koklaşa koklaşa anlaşırlarmış. Ben onu öyle bir söyletir, öyle bir söyletirim ki, sen de şaşarsın, demiş.

Demiş, demiş ama, biraz düşünmüş: "Söyletirim, söyletirim dedim ya, bir de dut yemiş bülbül gibi susarsa, ne olur benim hâlim? Eee, bunca yıl dizimde büyüdü, huyunu suyunu bildikten sonra düşünecek ne var? Alırım dizime, bir yandan saçını örer, bir yandan başlarım masala. Masal masal derken, deşerim derdini, söyler mi söyler. Haydi, haydi ne düşünüp duruyorum, hemen koşayım yanına."

Dadı, sultanı bulmuş, kızın başını dizine koymuş:

— Ah sultanım, saçını örerken bir masala başlarız ya demiş.

— Ama dadıcığım, sonra masal yarım kalmasın, artık geç oldu. Fakat canım da öyle bir sıkılıyor, öyle bir sıkılıyor ki, ne yapsak bilmem ki?

Dadı:

— Dağların yücesi var, gündüzün gecesi var, gece de olsa ne işimiz var, anlatır dururuz, demiş.

Böyle derken de bir taraftan kendi kendine:

"Aşk ağlatır, dert söyletirmiş. Sultanım âşık değil ama, dertli" diye düşünmüş ve başlamış masala:

"Koca bir memleketin namlı padişahı, namlı padişahın da gamlı bir kızı varmış. Yel eser, sel geçer, gül gülecek olur ama, namlı padişahın gamlı kızı gülmezmiş. Adını "Gülmez Sultan" koymuşlar. Padişah da: "Kızımı kim güldürürse, ona vereceğim" diye ferman çıkarmış.

"Acaba niçin gülmezmiş?" diye aklını hiç yorma, evlâdım. Ben deyivereyim: Bu sultan dertlinin dertlisiymiş; rüyasına her gece bir yiğit girermiş. Yiğitliğine yiğitmiş ya, in mi desem, cin mi desem, dev mi, belli değilmiş.

Sultan, dilini yutmuş gibi, ne konuşur, ne gülermiş. Almış mı padişahı bir düşünce, gözüne uyku girmemiş birkaç gece. "Bu hayat bana haram olsun kızımı güler görmeyince" der dururmuş.

Sultan ise göğe bakar, gök ağlarmış, yere bakar , yer ağlarmış: "Ah, kim kime, tın tına. Benim derdim kendime. Ne gören var, ne anlayan. Düşümdeki karşıma çıkacak olsa, ona diller dökerdim, her şeyden vazgeçerdim. Lâkin neyleyim ki, düş başka, gerçek başka!" dermiş.

— Ah dadıcığım, masalın sultanı sonra ne etmiş?

— Ne edecek, evlâdım. Sultan, derdini söylemeyenin derman bulamayacağını biliyormuş, oturmuş dadısına derdini dökmüş. Dadısıyla sultan başbaşa vermişler, esen yelle, akan selle konuşmuşlar, dağa taşa danışmışlar, bir çare bulur gibi olmuşlar. Neyse, uzatmayalım, gelelim masalımıza:

"Bir gün sultanla dadısı kalkıp mahalle hamamına gitmişler. Sultan yellim yellim soyunmuş. Ne sıcak, ne sıcan, buram buram ter,

buram buram buğu. Hamam sağır, insanlar sağır. Her kapıdan geçtikçe tokmaklar güm güm öter, içerde bir curcunadır gidermiş. Sultan tam göbektaşına oturmuş ki, göbektaşının altından, kuyruğunda kırk arşın uzunluğunda testere bağlı bir tilki çıkmış.

Sultan tilkiye bakmış, bakmış da, gözleri kamaş kamaş kamaşmış. Sonra basmış kahkahayı. Ama ne kahkaha, ne kahkaha! Yer de duymuş, yerin altı da. Artık bunu dadı duymaz mı?

"Sultan güldü, gülmeyen sultan güldü!" diye başlamış bağırıp çağırmaya."

— Aman dadıcığım, sonu başka zamana kalsın, fena oluyorum.

Dadı:

— Dur, dur sultanım! Kıpırdama! Sana gelen fenalık masaldan değil, sırma saçlarının arasında pıtır pıtır gezinen şu bitten, diyerek, kocaman biti alıp sultana göstermiş.

Sultanda bir sevinç, bir sevinç:

— Canım dadıcığım, sakın öldürme, demiş. Benim biricik teselli m o olacak. Bir elimle onu besleyeceğim, öbür elimle her yerine mis süreceğim, ömrü oldukça yaşasın.

Altın bir kutuya pamuk, pamuk üstüne, biti de pamukların üstüne kokarlar. Kutuyu kaparlar. Dadı koşup gider, vezire şöyle der:

— Ah vezirim, can cefadan da usanır, sefadan da. Sultanın canı yalnızlıktan sıkılıyor, başka şeyden değil. Efendimize söyle de, ne yapsın, ne etsin sultana bir eş bulsun. Biraz evvel başında bir bit bulduk, şimdilik onunla haşır-neşir oluyor.

Dadı sultandan, vezir dadıdan, padişah vezirden alınca haberi, başlar düşünmeye. Padişahın düşüneceği ne olur? Ertesi gün tekrar çağırır veziri: "Yarına kadar buna bir çare bul!" deyip çıkar işin içinden.

Öğle olur, akşam olur, gece geçer, ertesi gün olur. Gün doğar, güneş ışıklarını saçar, güller güneşe gülerek açar. Püfür püfür bir de rüzgâr esmez mi sana? Rüzgârla şaka olur mu, katar ulam ulam kuşları önüne, şu dağ senin, bu dağ benim, şu bahçe senin, bu ağaç benim, uğramadığı yer bırakmaz. Kuşlar da ona uyar, uçar da uçar. Derken süt gibi bir güvercin süzülür, vezirin penceresine konar. "Hu" der,

"Hu-hu" der. Der ama, vezir bundan bir şey anlamaz. Anlamasına anlamaz ama, boş da durmaz.

— Bu güvercin beyhude yere gelmedi buraya, der.

Sonra yavaşça pencereyi açar ve dört tarafa yem saçar. Pencerenin açılması, yemin saçılması sürse ne kadar sürer? Güvercin ele geçer.

Vezir güvercini allar pullar, padişahın huzuruna çıkar:

— Haşmetlim, kullarınızın en âcizi bendeniz, şu âciz kafacığımla naçiz bir fikir beyan edeceğim, inşallah kabul ola! der.

Bunun üzerine padişah:

— Söyle sadık kulum, söyleyeceğin her şey kabulüm, cevabını verir.

— Efendimiz, bu sabah odamın camına bir güvercin kondu. Pencereye konar konmaz "Hu" dedi. "Hu-hu" dedi. Bir şey anlamadım. Lâkin bunda bir hikmet olmalı. Cenab-ı Hakk bize elini uzatıyor, diye düşündüm ve şu karara vardım: Enine boyuna, bütün memlekete haber salalım ki, padişahın kızı evlendirilecek. Padişahın kızına talip olanlar er meydanına buyursun. Taliplerin yanısıra meydana halk da gelir, bu ise sultana üzüntü verir. Bunu önlemek için delikanlıları, meydanın ortasında, etrafı telle çevrili bir yere toplarız, halkı biraz uzakta tutarız. Önce güreşler, cirit oyunları tertipleriz, sonra da: "Şimdi ak güvercin uçacak, kimin başına konarsa, padişahın kızını o alacak!" deriz. Böylece, sultanın kaderini cenab-ı Hakk'ın emrine teslim eyleriz. Tanrı elbette elâ gözlü, hilâl kaşlı, sırma saçlı sevgili kulunu mesut kılacaktır. İrade padişahımızın!

Üç gün, durmadan, tokmak davulu döver, dere-tepe inler. Haberi duymayan kalmaz. İşin aslını bilen de gelir, bilmeyen de. Meydan hıncahınç dolar. Gelenlerin arasında bizim Keloğlan da var.

Sultanın içi içine sığmaz olur. Kolay mı bu, bir yastıkta kocayacaklar. Ağlar mı, güler mi, anlaşılmaz.

Derken efendim, atı eşkin, kılıcı keskin olanlar çıkarlar koşu meydanına. Etraftan yel mi geçer, sel mi geçer, bilinmez. Sonra yiğit yiğit pehlivanlar sökün eder. Vıcık cıvık yağlanırlar mı sana. Kimi galip, kimi mağlûp, yarışlar sona erer.

Sıra ak güvercine gelir. Salarlar güvercini. Ak güvercin uçar, uçar, bir kanat, bir kanat daha çarpar, gelir Keloğlan'ın başı üzerinde döner.

Keloğlan'ın eli ayağı tutulur, kalbi güp güp vurur, benzi mum gibi olur. İçinden: "Bir lokma, bir hırka bana yeter de artar bile; zaten tuz ekmek de bir, bören baklava da bir yiyene, çal çaput da bir, şal şayak da bir giyene. Bundan böyle altın kakmalı tahta kurulacak değilim ya. Nerden nereye ak güvercin benim başıma kona!" diye düşünür durur.

Bu sırada, dadı sultana:

— Bülbül geçti, gül geçti, güvercin seçeceğini seçti. Şimdi ister ağla, ister gül. Artık olan oldu, der.

Padişah, vezire:

— Sen şu keleşe bak, başındaki yağlı fese bak. Böylesi bize damat olur mu? derken, ak güvercin Keloğlan'ın başına konar.

Bir alkış, bir kıyamet! Keloğlan ne sağa bakar, ne sola, zangır zangır titrer, dokunsan devrilecek! Sanki başına bir deve yükü ağırlık çöker. Bu ağırlık başlar vücuduna yayılmaya. Eli varıp da güvercini yakalayamaz ki, ne yapsın!

Güvercin ise bir kanadını çırpar o kanadı düşer, öbür kanadını çırpar, öbür kanadı düşer, silkine silkine Keloğlan'a karışır. Boyu bosuna yaraşır. Padişah yerinde duramaz olur, vezirin kulağına:

— Sultana en azdan civan gibi bir delikanlı lâzım, der. Emret vezirim, dağılsın halk!

Vezir alt dudağını oynatır, üst dudağını oynatır, istediğini söyleyemez, nihayet:

— Efendimiz, sultan ağlar, ağladıkça bağrını dağlar, amma emriniz başım üstüne! der.

Gülleri hatırlar, sonra: "Düşündü, ağladı, elbet gülecek" diye kendini teselli eder. Ve derhal halka dönerek:

— Ey ahali! diye söze başlar.

Dağılmalarını söyleyeceği sırada, bakar ki güvercin meydanda yok. Eh, dünyada neler olmaz ki, der ve sözüne devam eder:

— Güvercin kimin başındaysa alıp padişahın huzuruna gelsin:

Etrafa "şeytan geçti" dedirtecek kadar sessizlik çöker, fakat ne gelen var, ne giden, ne de ak güvercin...

Vezir tekrar bağırır:

— Duyduk duymadık demeyin, ak güvercini kim getirirse, sultan onunla evlenecek! Tekrar ediyorum: ak güvercini kim getirirse sultan onunla evlenecek!...

Vezirin her sözü Keloğlan'ın kalbine bıçak gibi işler. Delikanlı durmadan dudaklarını dişler. Kan mı akar, irin mi? Ne siz sorun, ne ben söyleyeyim. Lakin Keloğlan kendinde öyle bir kuvvet, öyle bir kuvvet hisseder ki, sanki elini sallasa elli dağı devirecek! Neylersin ki, ak güvercin meydanda yon, tutsun kanadından da: "Alın ak güvercini, verin sultanı!" desin.

Ne sağdan, ne soldan, ne şurdan, ne de burdan kimse çıkmayınca halk dağılır. Sultan da ahlar vahlar çeker, Keloğlan da... Ağızları var, dilleri yok, sazları var, telleri yok, dertlerini nasıl anlatsınlar Padişah ne isterse o olacak, var mı ona karşı duracak?

Gel zaman, git zaman, su uyur, vezir uyumaz olur. Fakat her şeye rağmen, padişahtan kıymetli bir hediye koparmayı aklına koyar.

Bir gün sarayı dolaşmaya çıkar. Haremi selâmlığı dolaşırken, sultanın odasında büyük bir altın kutu gözüne çarpar. Kutunun üzerinde pencere şeklinde dört köşe bir delik kararıp durur. Amanın, vezirin bir küçük dilini yutmadığı kalır. Aslan mı desem, kaplan mı, yılan mı desem, çiyan mı! Bit büyümüş de büyümüş. Gör de inanma! Vezir bakmış bakmış, baktıkça bakacağı gelmiş. Kafasını binbir fikir delmiş. Tir tir titremeye başlamış: "Ya bu işin altından da çıkamazsam. Kellem kelekten ucuza gidecek, etimi budumu belki kurtlar, kuşlar yiyecek!"

Bunun üzerine vezir ne olursa olsun der ve padişahı aramaya gider. Aşağıda arar yok, çıkar kırk ayak merdiveni, açar kırk kapıyı, bakar yok. Ne yapsın? Çıkar kırk ayak merdiven daha, kırk kapıyı açmadan, selâmlık kapısı açılır. Bir kolunda sırmalı bir kaftan, diğerinde inci kılaptan, padişah giyinmiş kuşanmış olarak çıkar vezirin karşısına.

Vezir:

— Allah ömürler versin efendimiz, der. Gül güzel, gün güzel, sultanımız hepsinden güzel. Bu gece rüyamda, güzel sultanımızı, çimenler arasında, pembe bir gülü koklarken gördüm. Gözlerim hoppadak açıldı, sabahı zor ettim. Müjdeyi iletmek için padişahımızı ararken haremde bit sandığını gördüm. O anda aklıma gelenleri bilseniz, hepsini şu anda önünüzde sayıp dökmeme müsaade eder misiniz?

— Konuşmana müsaade edildi vezirim, fakat bu sefer de düşüncelerin bir netice vermezse kafanı uçurturum, bunu iyi bil!

Vezir titrer titrer, sonra şöyle der:

— Efendimiz, sultanın biti, nasıl söyleyeyim, alâmet olmuş. Öyle pıt deyip atılmayacak, çıt deyip kırılmayacak gibi olmuş. Koca bir balta lâzım. Yüzdürürüz biti, gerdiririz derisini duvara, çaldırırız davulları ve: "Bu derinin ne derisi olduğunu kim bilirse, padişah kızını ona verecek" deriz. Elbette bunu bilecek delikanlı, sultana lâyık olacaktır.

Padişah biraz düşünür, biraz daha düşünür, düşüne düşüne konuşur:

— Eğer kızımın kısmetini bulup çıkaracak olursan, kara kayalığın ötesindeki kara çam ormanını sana hediye edeceğim, der.

Üç gün sonra, sultan gözyaşları dökerken bit yüzülür, derisi duvara gerilir, davullar çalar, haber kuş kanadından yedi dağ öteye ulaştırılır.

Yedi dağ ötesindeki talipler gidelim mi, gitmeyelim mi derken, yetmiş fersah ötesindekiler: "Geçen sefer gittik de ne oldu? Bu defa gitmesek de olur?" diye kestirip atarlar.

Gelen gelir, gelmeyen gelmez, amma Keloğlan gelmemezlik etmez.

İlk gün padişah çıkar tahtına, küser bahtına, çatar kaşlarını eğer başını, bekler.

Akyurt padişahının büyük oğlu geçer:

— Manda derisi, der.

Uzakyurt padişahının küçük oğlu geçer:

— Yılan derisi, der.

Şu şah geçer, bu padişah geçer; kimisi buzağı derisi der, kimisi kurbağa derisi. O gün , güneş kavuşur, akşam olur, deri olduğu yerde durur.

Ertesi gün Keloğlan bir uyanış uyanır ki, ne görsün! Başındaki saçlar büklüm büklüm. Güvercin gözlü, bülbül sözlü, civan gibi delikanlıdır. Düşer yola. Tam meydana doğru giderken, sarayın binek taşından mı, köşe başından mı dolaşayım derken, bıyıklarını çalımla burarken, kendisini sultanın penceresinin altında bulur.

Şimdi bırakalım onu bir yana, biz gelelim sultana...

Bit derisinin bilinemediği ilk gün, haremdekiler, selâmlıktakiler toplanıp sultanı avutmaya çalışırlar. Oyunlar, bilmeceler birbirini takip eder. Gece biter, sabah olur. Karanlık bastı mı bastı, sultan çıkar bahçeye gezinmeye. Sultan önde, dadı arkada, kuru havuzu, sulu havuzu dolaşırlar, tek lâf etmezler. Cennet kuşlarının bulunduğu yere gelirler.

Sultan:

— Cennet kuşları, cennet kuşları, seversiniz, sevilirsiniz, ne mutlu sizlere! der, içini çeker.

Dadı:

— A sultanım, sev seni seveni, hâk ile yeksan ise de, sevme seni sevmeyeni Mısır'a sultan ise de. Ak güvercinin başına konduğu o delikanlıya baktım baktım da, yüreğimin yağı eridi. Ben senin yerinde olsam, ne yapar, ne eder, bir kolayını bulur, camdan bacadan, kuş olur öter, bit derisini bu delikanlıya duyururdum, der.

Sultan:

— Nasıl olur dadıcığım, ben bir yere çıkmıyorum ki diye cevap verir.

Dadı gülümser:

— Yavrucuğum, sev seni seveni, dedim ya! Eğer o delikanlı seni sevmişse, mutlaka pencerelerin etrafında dönüp dolaşıyordur. Otur camın önüne, geçerken "Bit derisi, bit derisi!" deyiver.

Üçüncü gün, sultan camın dibinde akşam eder. Ne gelen var, ne haber! Bekleme yorgunluğu içinde bitkin, dadının ninnileriyle uyur. Sabahleyin erken erken, henüz horozlar öterken, uzun kirpiklerini aralar, güneşi kollar. Bakar ki, etraf turunç rengine boyanmış. Sevinçle yatağından fırlar: "Acaba beni seviyor mu? Acaba pencerenin altından geçti de ben farketmedim mi? Sokağa bir bekçi koksam mı?" sualleri kafasını kemirip durur. Derken yanağına bir ben kondurur, beğenmeyip siler. Kaşına rastık, gözüne sürme çeker. Mor canfeslerini giyer, geçer pencerenin önüne.

Atlı da geçer, atsız da. Kürkünü giyen de geçer, tüyünü döken de... Geçenler geçedursun, Keloğlan sarayın binek taşından mı, köşe başından mı dolaşayım derken, kendini pencerenin altında bulur.

Sultan bakar, gözlerine inanamaz ve çabuk çabuk fısıldar:

— Bit derisi, bit derisi, yürü git, düşünmeye değmez ötesi!

Keloğlan fısıltıyla söylenen bu sözleri duymaz. Sultanın yüreğine şüphe düşer: "Duydu da duymamazlıktan mı geldi? Yoksa sesim çıkmadı da bana mı öyle geldi? Ne olursa olsun, bir daha sesleneceğim" der. Sesini yükseltiverir:

— Hey benim eşsiz civanım, kalmadı artık dermanım. Buldun mu bir koyun, ye doyun doyun, nene lâzım senin oyun? Kimsin, nesin, nedir soyun beni alâkadar etmez, eğer beni seviyorsan: "Bit derisi, bit derisi" deyiver!

Keloğlan, bu sözleri işitir işitmez, irkilir. "Acaba ben ben miyim?" diye ötesini berisini yoklar, gözleri ayakkaplarına dikilir ve Keloğlan olduğuna kanaat getirir. Bir de başını kaldırır, ay yüzlü, ahu gözlü sultanı görür. Bakışları birbirine örülür. Sultan hemen ondan kaçar. Keloğlan ise, yel gibi meydana koşar.

Meydan yine hınçahınç. Gelip geçenler deriye bir uzaktan bir yakından bakarlar, fakat ne olduğunu anlamazlar. Geçen geçer, artık meydan yavaş yavaş boşalmaya yüz tutar. Bu sırada Keloğlan göğsünü gere gere derinin karşısına dikilir:

— Dağların yücesi var, gündüzün gecesi var. Bit derisini bilmeyecek ne var? diye bağırır.

Vezir kıkır kıkır güler, padişahın yanına gider ve:

— Tam sultana göre delikanlı, tam sultana göre delikanlı bulduk! der.

Padişah ümitlenir:

— Hayırdır inşallah, veizirim? diye seslenir.

Vezir padişahın huzurunda diz çöker ve şöylece dil döker:

— Ak güvercinle kanmadık, denemekten usanmadık. Ama yine Keloğlan geldi, bit derisini de bildi. Bana öyle gelir efendimiz, bu işte bir hile ola. Lâkin Keloğlan deyip geçmeyelim ha! Keli meli olmadığı gibi, kırk delikanlıya kırk dereden kırk kova su getirtecek kadar yiğit. O ne aslan dinliyor, ne bit. Yedi düvelin delikanlısı geçti de onun gibi yakışıklısını görmedim. Sultana göre biçilmiş kaftan. Fanat her şeye rağmen bir kere sultana sorsak daha iyi olur...

Padişah:

— Keloğlan'ı da, sultanı da huzuruma getirin, onlara soracaklarım var, emrini verir.

Keloğlan'ı tutarlar bir hamama kaparlar, yıkanır paklanır, traş olur, taranır. Terziler yeni yeni elbiseler yaparlar, sonra Keloğlan'ı padişahın huzuruna salarlar.

Sultan alı al, moru mor, kırk yelpazeli kız arasında oturur durur. Keloğlan'ı görünce bir ona, bir babasına bakar, sonra ortaya bir lâf atar:

— Söylersen söz olur, söylemezsen dert olur. Söyleyene bakma söyletene bak. Gelmesi Keloğlan'ın elinde gitmesi efendimizin!

Padişah Keloğlan'a dönerek:

— Ağzında dilin var, dilinde sözün var. Sen ne diyeceksin, delikanlı? diye sorar.

Keloğlan'ın cevabı hazır:

— İyilik de, kötülük de felekten, koskoca deve geçer ufacık bir delekten. İyi düzen bu düzen ama, olmasa bir bozan. Ak güvercin geldi, beni buldu, bit derisi de bana malûm oldu. Başka ne diyebilirim, efendimiz?

Söz alıp söz verildikten sonra, düğün hazırlığına geçilir. Vezire verilmek için kırk dönüm kara çam seçilir. Sevinen sevinene. Davul sesleri zurnaya, zurna sesleri davula karışır, dolmalar doldurulur, pilavlar, zerdeler pişer yedi dağ ötesinden misafir üşer. Kırk gün kırk gece düğün edilir. Çağrılan da çağrılmayan da gelir.

Biz de çağrılmayanlar arasındaydık. Misafirler yedi, biz baktık, misafirler güldü, biz ağladık. Kırkıncı gün biz de tadalım dedik. Yiyebildiğimizi yedik, yiyemediğimizi alıp evlerimize götürdük.

Ben bir çanak zerde ile bir tabak pilâv almış, eve gidiyordum. Tam köşedeki çeşmenin yanından geçiyordum, mahallenin köpekleri, elimdeki etli pilavın kokusunu alıp, başlamasınlar mı havlamaya! Ne koşmaya, ne durmaya, üstüme üstüme geliyorlar. Baktım olacak gibi değil, açtım ağzımı:

— Alın siz de yiyin! deyip çanağı fırlattım köpeklere.

Öfkeden mi olacak, korkudan mı, öyle bir fırlatmışım ni, çanak yuvarlana yuvarlana, çarpmaz mı çeşmede su dolduran bizim komşu Ayşe Abla'nın ayağına? İşte o gün bu gündür, kadıncağız hâlâ topaldır, ağır-aksak yürür.

TİLKİ İLE ARSLAN

Avcıların pususuna düşerek ağır bir yara alan arslan, inine dönerken yolda tilkiye rastlamış. Tilki, hal hatır sorarak, arslanın avcılar tarafından yaralandığını öğrenince:

— Yaa, vah vah, demiş. Sakın vuran bizim çocuklar olmasın, çıkmışlardı da...

Arslan, tilkiyi yerin dibine geçirecek kadar kuvvetli pençesini kaldırmak istemiş, fakat kendisinde kuvvet bulamayınca:

— Ben bu yaradan belki ölmem amma, bu söz beni öldürür.

DAR GELMİŞ

Kurbağanın biri gölünü beğenmiyordu.

— Burası, diyordu, bana göre değil. Ben burada boğuluyorum, eziliyorum. Bütün istidatlarımı, bütün hünerimi gösteremiyorum ben bu gölde...

Bu sözlerden sonra kurbağa gölünü terkedip denize gitti. Fakat kurbağa denizde yaşayacak bir yaratık değildir ki... Dalgalar içinde boğulup öldü...

HAM FİKİRLİ

Bir deve yularını sürüyerek kırda otlarmış. Farenin biri bakmış ki, koca deve sahipsiz.. Hemen yularından tutup onu gütmek isteğine kapılmış.

Deve uysal hayvan... Farenin ardına düşmüş ve gide gide farenin yuvasına kadar gelmişler. Deve bakmış ki, önünde daracık bir delik var. Dayanamayıp:

— Ey ham fikirli, diye bağırmış. Şu yaptığın işe bak. Ardına düştük diye bizi her kapıdan geçirmek sevdasına düştün. Olacak iş mi bu?

Ve yuları çekip kurtarmış farenin elinden... Ama daha sonraları kime kaptırdığı bilinmiyor.

SABAH NAMAZI

Bir tilki şafakla beraber harman yerlerine tavuk avlamaya çıkmış. Dolaşırken ağaç üstünden bir horoz sesi duymuş. Tilki ağacın altına yaklaşmış. Horoza yavaşça seslenmiş:

— Ne kadar güzel sesin var. Çok güzel ezan okuyorsun. Tavuk kardeşlerimizle beraber aşağıya in de, sabah namazını cümbür cemaat kılalım, ben de müezzinlik yaparım, demiş!

Horoz alçak gönüllülük yapmış:

— Karşıda benden derin bir hoca var. Asıl hocamız odur, onu çağıralım, demiş.

Tilki, arkadaşının kim olduğunu öğrenmek istemiş.

Horoz:

— Uzun kulaklı, uzun kuyruklu Karabaş Amca'yı tanımıyor musun, işte o, demiş.

Tilki, köpeğin adını duyunca korkusundan aptestini kaçırmış:
— Siz burada durun, ben aptestimi tazeleyip geleyim! demiş.

ÇOBAN YÜZÜNDEN

Bir tilki, yolda, yırtıcı bir kurtla, kocaman bir çoban köpeğinin gerçek iki dost gibi gezdiklerini görmüş. Şaşırmış. Ne kurt köpekten çekiniyormuş, ne köpek kurttan...

Merakla koşup yanlarına yaklaşmış, selâm verip sormuş:

— Ey ahbaplar! Aranızda taze bir dostluk görüyorum. Yıllanmış geçimsizlik yerine , yeni bir sevgi yerleşmiş... Nasıl oldu bu? Nasıl birdenbire düşmanlık dostluğa döndü?

Köpek anlatmış:

— Bizim birlik olmamız çoban yüzündendir. Kurtla çoban zaten düşman... Benim çobana düşmanlığıma gelince: Dün şu yırtıcı kurt, sürüye saldırıp bir kuzu kapmıştı. Ben ardından koştum. Ödevimi yerine getirmek istedim. Ama yetişemedim, geri döndüğüm zaman çoban bana bir iyi kötek attı. Her yanımı kırdı geçirdi. Sebepsiz yere beni incitti. Ben de çobanla aramızdaki dostluk bağını çözerek kurtla birleştim.

LEYLEKLE YAVRUSU

Leylek, yavrusunu yuvasından almış, Tuna'nın üstüne varmış:

— Bak, demiş, altındaki suyu görüyormusun?

Anasının ayakları arasında duran yavru:

— Gördüm, demiş.

— Peki, şimdi bana doğrusunu söyleyeceksin. Eğer söylemezsen, seni suya atarım... Büyüdükten sonra bana bakacak mısın, bakmayacak mısın?

Yavru bir suya , bir de anasının gözlerine bakmış:

— Bakacağım, demiş.

— Yalan söylüyorsun, demiş leylek ve yavrusunu Tuna'ya salmış.

Yuvasına dönmüş, öteki yavrusunu almış, Tuna'nın üstüne varmış. Ona da aynısını sormuş.

Yavru, biraz düşündükten sonra:

— Bakmasına bakardım ama, demiş, benim de yavrularım olacak. Onlara bakmak lâzım da, sana bilmem ne kadar bakarım.

Leylek bu cevaptan memnun kalmış:

— Doğrusunu söyledin, demiş ve yavrusunu yuvasına getirmiş.

TİLKİNİN KURNAZLIĞI

Bir varmış bir yokmuş. Bir zamanlar bir ormanda bir kurt, bir tilki, bir tavşan ve bir domuz yaşıyormuş. Bir gün kurt, domuz ve tavşan anlaşarak arkadaş olmuşlar ve beraber gezip beraber yaşayacaklarını anlamışlar. Fakat onlar tilkiyi arkadaş olarak kabul etmemişler. Bunu gören tilki kurnazlık düşünmüş ve onlara şöyle demiş:

— Bana sizinle arkadaş olmamı müsaade etmediniz, amma benim sizden güzel ve kuvvetli arkadaşım var, şimdi haber edersem sizin hepinizi mahveder, demiş.

Tilki alıp başını kendi arkadaşı olan kediye haber etmek için yola çekilmiş. Kurt, tavşan ve domuz korkmuşlar ve sığınmak için yer aramaya başlamışlar. Tavşan bir kara dikenin içerisine girmiş. Domuz kazalların içersine saklanmış, kurt ise ulu bir kayanın üzerine çıkmış.

Bir zaman sonra tilki, arkadaşını bunların yanına yollamış. Giderken tavşanın saklandığı çalılık üzerine bir kuş konmuş. Kedi kuşu tutmak için atlamış. Bunu gören tavşan, kedinin kendisini tutmak için atladığını zannedip kaçmaya başlamış. Kaçarken derisinin bir parçasını çalılıkta bırakmış. Bu hali yüksek taş üzerinde duran kurt seyrediyormuş. Daha da fazla kormkaya başlamış.

Kedi daha öte doğru gitmiş. Kazallar içerisinde yatan domuzun kulağına sinek konmuş. Sineği kovalamak için kulağını tepiştirmiş. Kedi orada fare olduğunu zannedip üzerine atılmış.

Domuzun kulağı kedinin ağzında kalmış. Domuz alabildiğine kaçmaya başlamış. Bir buğday tarlasına girmiş. Bu tarlada saklanan tavşanı bulup kaçmaya devam etmişler. Domuz, buğday başakları kendine yumruk vuruyorlar zannetmiş. Daha öteye doğru kurtla buluşmuşlar. Kurt onlara:

— Ne oldu? diye sormuş.

Tavşan:

— Ne olacak, üzerime atladı benden bir parça kopardı, demiş.

Domuz:

— Kulağımdan ısırdı, bir de doksan dokuz tane yumruk vurdu, demiş.

Bir kaç günden sonra bunlar yine tilki ile karşılaşmışlar. Onu ve arkadaşını kendi yanına almışlar. Bugün de o balkanda şen ve bahtiyar yaşıyorlar.

KURT İLE KEDİ

Kış gelmiş. Her yeri kar kaplamış. Gayet çok acıkmış olan kurt, bir av bulup karnını doyurmak istemiş. Bir köye girmiş, fakat köpekler onu görmüşler. Köylüler uyanmışlar, köyü sarıp her taraftan kurdun yolunu kesmişler.

Kurt bunu görünce:

— Artık işim bitti. Kemiklerimi kıracaklar diye düşünmüş.

Tam bu sırada avlu üstündeki kediyi görmüş ve şöyle yalvarmış:

Kedi kardeş, bana yardım et. Her yandan yolumu kestiler.

Kedi:

— Ahmet Usta'ya yalvar. O çok iyi insandır, demiş.

— Bu yazın onun koyununu yedim. Ona yalvarmaya yüzüm yok.

— Öyle ise Hasan Amuca'nın yanına git.

— Geçen yazın da onun danasını parçaladım.

O vakit kedi şöyle demiş:

— Bütün bunlar hiç hoşuma gitmedi. Güzel annemin yanına git, o çok merhametlidir.

Kurt yine:

Onun yanına da gidemeyeceğim. Onun da geçen yıl keçisini yedim.

O zaman kedi şu cevabı vermiş:

— Öyle ise kendine darıl. Madem sen bu köyde herkesin canını yakmışsın, onlar da şimdi senin canını yakacaklar.

KURNAZLIĞIN SONU

Tilki ile kurt dost olmuşlar. Bir gün gezinirken tilki kurda:

— Yakında bir bağ aldım. Yeter artık çektiğim. Nereye varsam beni kovalıyorlar. Canıma tak dedi. İstersen akşam üstü oraya doğru bir gezi yapalım, demiş.

Kurt bu teklifi kabul etmiş. Akşam üstü bağa üzüm yemeğe yollanmışlar. Nihayet gide gide bağa varmışlar.

Bağın sahibi olan köylü de, üzümlerin gittiğini görünce, kurtla tilkinin girdikleri deliğin önüne büyük bir kuyu kazmış ve içini su ile doldurmuş. Eski deliğin yanına başka bir delik daha açmış. Köylü kendi kendine: "Birinden girer, diğerinden çıkarlar. Ben de onları yakalarım" diye düşünmüş.

Kurt ile tilki yeni delikten bağa girmişler. Karınlarını doyurmuşlar. Tam oradan çıkacakları sırada bağın sahibi yeni açtığı delikten belirivermiş. Tilki hemen, eski girdiği deliğe doğru koşmuş. Kurt da onun ardından koşmuş. Koşarken her ikisi de köylünün kazdığı kuyuya düşmüşler. Köylü elinde büyük bir sopayla deliğin ağzına gelmiş. Kurt ile tilkiyi dövmeye başlamış.

Kurt tilkiye:

— Bu bağ senin. Dokümanın var. Göstersene köylüye de bizi dövmesin, diye yalvarırmış.

Tilki de:

— A be kurt kardeş, o, cahilin cahili... Dökümanı okuyamıyor da ondan bizi dövüyor, demiş.

Böylelikle tilki, kendi kurnazlığıyla kapana düşmüş. Köylü ikisini de öldürmüş.

MIRMIR PAŞA İLE TİLKİ

Zaman zaman içindeyken, kalbur samandayken, vaktin birinde bir tilki varmış. Bu tilki bir gün ava çıkmış. Giderken yolda bir porsuğa rastlamış, porsuk ona:

— Tilki kardeş, nereye gidiyorsun? diye sormuş.

Tilki de:

— Gezinmeye kardeş, demiş ve yoluna devam etmiş.

Tilki, gide gide bir kümese varmış. O her gün oradan bir tavuk çalıp yermiş. Bu defaki gidişinde tavukların yanında bir de kedi varmış. Tilki, kedinin orada olduğunu görünce korkmuş. Ama boş dönmemek için ona yalvarmaya başlamış:

— Kedi kardeş, bana bir tavuk verir misin?

Kedi ise:

— Benim karım olursan, veririm, demiş.

Tilki buna razı olmuş. Kedi de ona bir tavuk vermiş. Tilki yolda giderken yine porsuğa rastlamış. Porsuk:

— Bu tavuğu nereden aldın? diye sormuş.

Tilki:

— Bir kümesten aldım, demiş.

— Ben de oraya gideceğim.

— Sen oraya gideceksin ama, başına bilsen neler gelecek? Benim orada zom zom ayaklı, pala bıyıklı, Mırmır Paşa denen kocam var. Seni görürse paramparça yapar, demiş.

Porsuk ta:

— Ben nereye gideyim? diye sormuş.

— Nereye mi gitmelisin? Şu karşı ormandaki meşe altına git! demiş.

Tavuğu alan tilki yoluna devam etmiş. Bu defa bir ayıya raslamış. Ayıya:

— Ayı kardeş, nereye gidiyorsun? diye sormuş.

Ayı da:

— Bir bahçede bal küpü var, onu yemeğe gidiyorum, cevabını vermiş.

Tilki yine kurnazca:

— Ayı kardeş, oraya gitme. Başına neler geleceğini düşün. Benim orada zom zom ayaklı , pala bıyıklı, Mırmır Paşa denen bir kocam var . Seni sörürse vay haline, demiş.

Ayı korkmuş ve:

— Öyle mi? Nereye gideyim öyleyse? diye sormuş.

Tilki:

— Şu karşı ormandaki meşe altına git , demiş.

Ayı tilkinin dediği yere yollanmış.

Tilki giderken bir kurda rasgelmiş.

Tilki yine:

— Kurt kardeş, nereye gidiyorsun? diye sormuş.

Kurt da:

— Bir sayada besili koyunlar var, oraya gidiyorum, demiş.

Tilki:

— Oraya gidersen, vay başına gelenlere! Benim orada zom zom ayaklı , pala bıyıklı, Mırmır Paşa denen bir kocam var, seni görürse paramparça eder! demiş.

Kurt korkmuş ve:

— Sence nereye gideyim? diye sormuş.

Tilki ona da:

— Şu karşı ormandaki meşe altına git! demiş.

Kurt, tilkinin söylediği yere yollanmış.

Tilki daha sonra bir tavşanla bir domuza rasgelmiş. Onları da korkutarak, ormandaki meşe altına yollamış.

Porsuk, ayı, kurt ve tavşan meşe ağacının altında düşünceye dalmışlar. En sonunda aç durmaktan, tilkinin kocası olan, Mırmır Paşa'yı misafirliğe davet etmeyi kararlaştırmışlar. İlk önce Mırmır Paşa'nın karısı olan tilkiyi yanlarına çağırarak, kararlarını söylemişler. O da bu kararı kabul etmiş.

Meşe ağacı altına toplananların hepsi misafirlerine yemek tedarik etmek için, ava çıkmayı kararlaştırmışlar. Tilki, tavuk tutmayı, ayı, bal getirmeyi, kurt bir koyun kapmayı, tavşan, nohut getirmeyi almış üzerine. Porsuk da ormanda misafirlere yatak hazırlamaya kalmış.

Bir hayli zaman sonra yine o meşe ağacının altına toplanmışlar ve Mırmır Paşa ile tilkiyi beklemeye koyulmuşlar.

Bir aralık uzaktan, Mırmır Paşa ile tilki belirmiş. Bunu gören kurt, bir çalı ardına gizlenmiş, ayı ağaca tırmanmış, tavşan otların içine girmiş, porsuk ise, kazal yapraklarının altına sinmiş.

Mırmır Paşa'yla tilki gelmiş. Bir aralık porsuğun solumasından, kazallar kıpır kıpır etmeye başlamış. Kedi, orada sıçan olduğunu zannederek, bir sıçrama sıçramış. Sıçan diye porsuğun burnuna sarılmış. Porsuk ise:

— Bu benden başlayacak, diyerek kaçıp gitmiş.

Kedi ise korkarak öte tarafa sıçramış. Sıçrar sıçramaz da rasgele tavşanın üzerine çullanmış. Tavşan:

— Her halde ben küçük olduğumdan benimle başlayacak, diyerek fırlayıp kaçmış.

Kedi tavşandan korkup, kayanın üstüne çıkmış.

Korkudan tir tir titriyen kedi, yanındaki çalının üstüne atlamış. Oraya gizlenen kurt da:

— Vay başıma gelenler, deyip kaçmış.

Korkudan kedi, meşe ağacına tırmanmış. Meşe üstündeki ayı da:

— Beni de gördü, deyip kaçmış.

Böylelikle, meşe ağacının altındaki hayvanlardan hiç biri kalmamış. Mırmır Paşa'yla tilki sofraya oturup toplanan bütün yiyecekleri rahat rahat yemişler.

KURTLA TİLKİ

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zamanın içinde bir tilki varmış. Tilki bir gün ormanda gezerken bir kurda rasgelmiş.

— Kurt kardeş, kızılcık yemeğe gidelim. Canım çok kızılcık istiyor, demiş.

Kurt da buna razı olmuş. Kızılcık yemeğe gitmişler.

Tilki:

— Kurt kardeş, bir dal tuttum, ama kızılcıkları yiyemiyorum. Gel, dalı sen tut da ben yiyeyim. Sonra ben tutarım sen yersin, demiş.

Kurt dalı tutmuş, tilki de karnını doyurmuş. Sonra dalı tilki tutmuş, kurt yemeğe başlamış. Fakat tilki, dalı ansızın bırakınca, kurt kızılcık dalında asılı kalmış. Tilki de tozu dumana katarak kaçıp gitmiş.

Aradan epey zaman geçmiş. Tilki ile kurt, bir gün yine karşılamışlar.

Tilki yine:

— Kurt kardeş haydi değirmene un yemeğe gidelim, demiş.

Kurt:

— İyi kardeşlik , ama sen beni zamanında kızılcık dalında asılı bıraktın. Seninle olur olmaz yere gidilir mi hiç!

Tilki itiraz göstererek:

— Kardeşlik, ben seni ilk olarak görüyorum. Söylediğin doğru değil. Dosta fenalık edilir mi hiç ! cevabını vermiş.

Kurt tilkinin bu sözlerine de inanmış. Değirmene varmışlar. Tilki:

— Kayayı kaldır da, ilk önce ben karnımı doyurayım. Sonra ben kaldırırım, sen yersin, demiş.

Kurt kayayı kaldırmış. Tilki iyice karnını doyurmuş. Sonra sıra kurda gelmiş. Tilki kaldırmış kayayı, kurt da yemeğe başlamış. Kurt yerken tilki kayayı bir bırakmış. Bırakmasıyla kurdun dili kayanın altında ezilip kalmış.

Tilki bu sefer de tabana kuvvet, diyerek oradan uzaklaşmış.

Gel zaman, git zaman, kurtla tilki bir gün yine karşılaşmışlar. Tilki yine:

— Kurt kardeş, haydi bir ateş yakalım da biraz ısınalım, demiş.

Kurt tilkiye:

— Ben seninle dost olamam. Sen benim dilimi değirmen kayasında kokarttın, demiş.

Tilki yine:

— Ben seni ilk olarak görüyorum. Hiç öyle şey olur mu? demiş.

Kurt, tilkiye inanmış. Bir düzlüğe ateş yakmışlar. Ateşi yaktıktan sonra kuyruklarına birer de çavdar demeti bağlamışlar ve ateşin üzerinden atlamaya başlamışlar. Gel gelelim tilki ateşin kenarından geçermiş. Kurt ise, ateşin ortasından atlarken, kuyruğundaki çavdar demeti tutuşmuş. Kurt hemen yakında nehir aramaya başlamış. Tilki ise bir düzlüğe çıkarak, sepet örmeye başlamış. Kurt , kuyruğunu söndürdükten sonra tilkinin yanına vararak:

— Kardeşlik, ne yapıyorsun? diye sormuş.

Tilki:

— Sepet örüyorum.

Kurt:

— Bana da öğretsene?

— Sepetin içine girersen öğretirim, demiş.

Kurt sepetin içine girmiş. Tilki de sepetin ağzını iyice kapatmış ve oradan kaçıp gitmiş. Kurt sepet içinde bağırırken, yakından geçen bir avcı onu işitmiş. Gelip kurdu öldürmüş.

Kurtla tilkinin dostluğu da bu kadarlıkmış işte. O gün bu gün, tilki kurdu görünce kaçacak fare deliği arar.

TELLİ HOROZ

Bir varken, bir yokken, toklar aç, açlar tokken, bir sabah erken erken, bir horoz gübrelikte eşinirken bir altın bulmuş. Hemen altını alıp, pazara yollanmış. Giderken yolda bir tilkiye rasgelmiş.

Tilki:

— Horoz kardeş, nereye böyle? diye sormuş.

Horoz:

— Bugün bir altın buldum. Pazara yiyecek almaya gidiyorum, demiş.

Tilki:

— Beni de götürsene, diye rica etmiş.

Horoz:

— Önümüze bir hendek çıkacak, onu atlayabileceksen gel benimle, demiş.

Tilki, horozla birlikte yola koyulmuş. Giderken bir kurda rasgelmişler.

Kurt

— Horoz kardeş, nereye gidiyorsunuz? diye sormuş.

Horoz:

— Pazara yiyecek almaya, demiş.

Kurt:

— Beni de götürsenize, diye rica etmiş.

Horoz:

— Uzakta önümüze büyük bir hendek çıkacak. Onu atlayabileceksen gel bizimle, demiş.

Kurt, horozla tilkiye katılmış. Üçü birlikte yürümüşler. Yollanmışlar. Giderken yolda bir ayıya rasgelmişler.

Ayı:

— Horoz kardeş, nereye gidiyorsunuz? diye sormuş.

Horoz:

— Pazara, yiyecek almaya, demiş.

Ayı:

— Beni de götürsenize, diye rica etmiş.

Horoz:

— İleride önümüze büyük bir hendek çıkacak. Onu atlayabileceksen gel, demiş.

Ayı razı gelmiş. Dördü beraber yürümüşler. Az gitmişler, çok gitmişler, sözü geçen hendeğe varmışlar. Horoz hemen kanatlanıp hendeğin öte yakasına geçmiş. Tilki bir zıplamış, doğru hendeğin içine düşmüş. Hiddetten horoza küfretmeye başlamış.

— Bizi aldattın. Pazardan aldıklarını şimdi yalnız başına yiyeceksin, demiş.

Tilkinin ardından kurt atlamış. O da hendeğe düşmüş. Hiddetinden horoza dişlerini gıcırdatarak ulumaya başlamış. En sonunda ayı atlamış. O da koca gövdesiyle hendeğin içine yuvarlanmış.

Bunları karşıdan seyreden horoz, bir türkü tutturmuş.

— Bir kapıda iki dilenci olmaz. Siz beni aldatmak istediniz. Bu size haktır demiş.

Der demez, yoluna devam etmiş.

Tilki, kurt ve ayı hendeğin içinde kalmışlar. Birbirlerine düşünceli, düşünceli bakmaya başlamışlar. Karınları da çok acıkmış. Tilki dayanamamış:

— Kurt amca, ayı eti çok lezzetlidir. Onu yiyelim, demiş.

Ayı ise:

— Kurt amca, tilki eti pek tatlıdır. Onu yiyelim, demiş.

En sonunda tilki ile kurt, ayının üstüne atlayıp, onu parça parça yapıp, yemeğe başlamışlar.

Tilki ise, ayının etini yer, barsaklarını ise kumun altına gömermiş.

Bir gün , iki gün geçmiş aradan. Tilki ile kurt yine acıkmışlar. Tilki, kumun üstüne uzanmış ve sakladığı barsakları, karnının altından çıkarıp çıkarıp yermiş. Bunu gören kurt şaşıp kalmış ve:

— Tilki kardeş, ne yapıyorsun? diye sormuş

Tilki:

— Karnımdan barsakları çıkarıp çıkarıp yiyorum, demiş.

Buna inanan kurt:

— Karnımı nasıl yarayım. Bana yardım etsene demiş.

Tilki de, ayaklarıyle kurdun karnını yarmış. Kurt "ah" demiş, ölmüş.

Tilki onu rahat rahat yemiş. Sonra uzanıp yatmış. Ama, aradan bir gün geçer geçmez, tilki birden bir horoz sesi işitmiş. Bir de baksa, karşıki yakada telli horozu görmüş. Horoz pazardan dönüyormuş.

Tilknin karnı yine acıkmış.

— Horoz kardeş, bana yiyecek aldın mı? demiş.

Horoz da:

— Aldım, tilki kardeş. Ama yum gözlerini de vereyim, demiş.

Tilki gözlerini yummuş. Horoz bir ötmüş. Ötmesiyle, tüfek sesi işitilmiş ve tilki olduğu yerde kalmış.

Meğer başka bir horoz, koşarak sahibini çağırıp durурmuş. O da gelip, tilkiyi öldürmüş.

Böylece tilki en sonunda hilekârlığının cezasını bulmuş.

MİNNETTAR TİLKİ

Bir varmış, bir yokmuş. Büyük bir köyde tavukları pek çok seven bir değirmenci varmış. Değirmenin yanında daima beş on tavuk beslermiş. Günün birinde kurnaz bir tilki kümesine girerek bütün tavukları yemiş. Değirmenci yeniden birkaç tavuk alarak kümese salmış, fakat yeni almış olduğu tavuklar da aynı tilki tarafından yenmiş. Değirmenci bakmış görmüş, bu böyle olmayacak, gece gündüz düşünerek buna bir çare bulmaya çalışmış. Çok düşünmüş, taşınmış ve nihayet yere derin bir çukur kazarak tavukları oraya salmış. Hırsız tilki yine kümese gelmiş, tavukların meydanda olmadığını görünce etrafı aramaya başlamış. Biraz sonra, ilerde derin bir çukur içinde olduklarını görmüş ve derhal çukura atlamış. Tilki tavukları yemeği çok arzu ettiyse de bunu yapmamış zira onları yedikten sonra çukurdan çıkamayacağına kanaat getirmiş.

Ertesi sabah çukura gelen değirmenci olup biteni görmüş. Çukurdan çıkamayan tilki "Ah beni dövme, sana büyük bir iyilik yapacağım, sadece yukarıya çıkarman kâfi" demiş. Bu sözleri duyan değirmenci: "Vay seni gide uğursuz hayvan vay, sen benim bunca tavuğumu yedin ha! Gösteririm ben sana yapacağın iyiliği" diye bağırmış. Tilki ise: "Ah, beni yalnız çukurdan çıkar da ben karşılık olarak sana pek büyük bir iyilik yapacağım" diye değirmenciye yalvarmaya başlamış. İyi kalpli olan değirmenci tilkinin bu sözlerine kanmış ve tilkiyi dışarıya çıkarmış. İkisi birlikte değirmene gitmişler. Tilki değirmenciye dönerek: "Şimdi bana beş on mecidiye ver ve beni burada bekle" demiş. Değirmenci derhal tilkinin istediği mecidiyeleri vermiş. Tilki mecidiyeleri aldıktan sonra Hint Padişahı'nın sarayına gitmiş. "Tak tak,, tak!" kapının tokmağına vurmuş. Saray hizmetçilerinden biri kapıyı açmış.

Tilki hizmetçiyi görünce: "Un Padişahı'nın padişahınıza selâmı var. Bugünlerde mecidiyelerini ölçmeğe niyetlendi padişahımız. Padişahınız mecidiye ölçeğini vermek lûtfunda bulunacaklar mı, acaba?

Ben işi biter bitmez ölçeğinizi derhal iade edeceğim" demiş. Hizmetçi içeriye girip mecidiye ölçeğini getirmiş. Tilki ölçeği alıp üç–beş gün civarda dolaştıktan sonra yine Hint Padişahı'nın sarayına gidip, içine değirmenciden aldığı mecidiyeleri koyarak: "İşte ölçeğiniz, buyurun. Un Padişahı çok teşekkür ediyor" diyerek ölçeği teslim etmiş. Ölçeği alanlar sormuşlar: "Bu mecidiyeler de ne oluyor?" Kurnaz tilki derhal: "Sultanımızın dağ gibi mecidiye yığınları var, birkaç tane ölçekte kalmış, ne çıkar?" diye cevap vermiş. Ölçeği Hint padişahının sarayına teslim ettikten sonra, geriye dönmüş ve doğru değirmencinin yanına gitmiş.

Tilki orada iki gün kaldıktan sonra değirmenciye: "Bana beş on altın lira verir misin?" demiş. Değirmenci ise: "Sen galiba beni mahvetmek istiyorsun. Sana beş para vermem" diye cevap vermiş. Bunun üzerine tilki: "Fakat Un Padişahım, biraz düşün. Sana ne kadar büyük bir iyilik yapacağımı tasavvur edemezsin. Haydi, haydi, tamahkâr olma, bana beş on altın lira ver" demiş. Altınları alan tilki yine Hint Padişahı'nın sarayına gidip kapıyı vurmuş. Hizmetçiler çıkıp onu karşılamışlar. Tilki onlara: "Bu sefer sizin altın lira ölçeğinizi istemeye geldim. Un Padişahımız altınlarını ölçecek. İşi biter bitmez ben derhal getireceğim" demiş. Ölçeği aldıktan sonra yine yola çıkmış. Birkaç gün etrafı dolaştıktan sonra, yine günlerden bir gün Hint Padişahı'nın sarayına gitmiş ve kapıyı çalmış. Yine hizmetçi çıkmış. Tilki içine değirmenciden aldığı altın liraları koyarak ölçeği teslim etmiş. Altınları gören hizmetçi: "Bu altınlar da ne oluyor?" diye sormuş. Tilki ise: "Bizim padişahımızın bir harman altın yığını var, ölçekte birkaç altın kalmış ne çıkar sanki!" diye cevap vermiş. Sonra yine değirmencinin yanına dönmüş. Değirmenci kızgın kızgın: "Sana vermiş olduğum mecidiyelerle liralar nerede?" diye sormuş. Tilki ise gayet sakin: "Biraz bekle, önce şimşek çakar, sonra gök gürler" derdikten sonra, değirmenciden on gün izin istemiş ve hemen şehre gitmiş. Tilki şehrin tellâlını arayıp bularak ona: "Hint Padişahı'nın kızının yanına şerbet içmeye gideceğiz. Bizimle birlikte gelmek isteyen hazırlansın! diye bağırmasını emretmiş. Tellâl: "Üç gün sonra bizimle gelmek isteyenler filan saatte ve filanca yerde bulunsun" diye bağırmış. Üçüncü gün kendilerinden başka daha beşyüz bin atlı şerbet içmek için yola çıkmış. Tabii en önde tilki baş kumandan gibi gidiyormuş. Kafile, tilkinin ustaca idaresi altında üç beş gün yol aldıktan sonra bulutlu bir günde büyük bir göle varmış. Göle varır varmaz da şiddetli bir yağmur boşanmış ve kafileden birçok kimse gölde boğulmuş. Tilki sağ kalanları

toplayıp önlerine düşmüş gece gündüz, yürüyerek Hint Padişahı'nın sarayına ulaşmış. Derhal padişahın yanına çıkarak: "Elhamdülillâh padişah hazretleri, kafilemizden kimse ölmedi, lâkin o kadar çok kıymetli eşya mahvoldu ki... anlatmak mümkün değil" demiş. Bunu duyan Hint Padişahı: "Hemen sarayın terzisine gidin ve bütün adamlarına yeni yeni elbiseler diksin" diye emretmiş. Terzi bilhassa Un Padişahı'na gayet güzel ve kıymetli bir elbise yapmış. Sarayın bahçesine çadırlar kurulmuş. Herkes bir çadıra yerleştikten sonra Hint Padişahı'nın aklı başına gelmiş ve: "Bu halk nedir?" diye sormuş. Tellâl vazifesi gören tilki padişaha yaklaşarak: "Bu Un Padişahı'nın heyetidir" demiş. Sonra yine halkın yanına dönerek onlara: "Yürüyün! Siz önden gidip padişahın kızını isteyeceksiniz" demiş. Bunun üzerine Un Padişahı'n namına beş on hoca Hint Padişahı'nın yanına giderek "Allah'ın emriyle, biz senin kızını Un padişahımıza zevce olarak istiyoruz. Rıza gösterecek misin?"diye sormuşlar. Hint Padişahı ise: "Felek nasıl isterse, öyle olur, ben ne diyebilirim" cevabını vermiş.

Şerbetler içildikten sonra kafile geriye dönmek için hareket etmek üzereyken, tilki Hint Padişahı'nın huzuruna çıkmış ve: "Haşmetmeap biz düğünü ilân etmek istiyorduk, fakat buraya gelirken şiddetli yağmur yüzünden çok kıymetli şeyler kaybettik" derken, Hint Padişahı gayet neşeli: "Ne zararı var, Un Padişahı kadar paramız olmasa da düğünü burada kutluyabiliriz" diye tilkinin sözünü tamamlamış. Hemen düğün hazırlıklarına koyulmuşlar. Düğün kırk gün kırk gece devam etmiş. Düğün masraflarını Hint Padişahı yapmış ve binlerce insana altınlı ve gümüşlü elbiseler dikilmesini emretmiş.

Kırk gün kırk gece devam eden düğün şenliklerinden sonra kızı almak üzere Un Padişahı da getirilmiş. Tellâl–tilki değirmencinin yanına giderek yavaşça: "E, nasılsın, beğendin mi?" diye sormuş. Değirmenci: "Çok iyi, çok iyi!" diye cevap vermiş. Bir iki gün sonra değirmenci, padişahın kızı, kız tarafından yüzlerce insan ve tilkinin kafilesi yola çıkmış. Hint Padişahı misafirlerin sandıklarını altınlarla doldurmuş. Yolda giderken tellâl–tilki acele acele kafilenin önünden yürüyormuş. Böylece günlerce yol aldıktan sonra tilki yolun kenarında bulunan bir çayırda çobanların deve ve kısrak sürülerini otlattıklarını görmüş. Tellâl–tilki çobanların yanına giderek: "Şu gelenleri görüyor musunuz?" diye sormuş. Çobanlar: "Görmesine görüyoruz be canım, amma kim olduklarını bilmiyoruz" diye cevap vermişler. Tilki: "Onlar size hücum etmeye geliyorlar. Lâkin buraya geldikleri zaman size: "Bu kısraklarla develer kimin?" diye sorarlarsa o vakit siz: "Bizim

efendimizin, Un Padişahı'nındır" derseniz başınızı belâdan kurtarırsınız" demiş.

Biraz sonra sürülerin yanına varanlar çobanlara: "Bu develer ve kısraklar kimindir?" diye sormuşlar. Çobanlar ise tam tilkinin dediği gibi: "Bu develer ve kısraklar bizim efendimizin, Un Padişahı'nındır" diye cevap vermişler. Yolcular yeniden yola düşmüş. Az gitmişler, uz gitmişler tellâl-tilki yine bir çayırda koyun ve inek sürülerini otlatan çobanlar görmüş. Tilki derhal onların yanına giderek: "Şu yaklaşanları görüyor musunuz? Size hücum etmeye geliyorlar. Eğer size "Bütün bunların kimin olduğunu sorarlarsa" siz: "Bizim efendimizin, Un padişahı'nındır" deyin ve o vakit size bir fenalık yapmazlar" demiş.

Böylece kafile yoluna devam etmiş. Tellâl-tilki yine önden önden giderek kafileye yol gösteriyormuş. Birden karşısına devlerin saray gibi evi çıkmış. Bu esnada devler içerde uyuyorlarmış. Kurnaz tilki kimse görmeden evi dört tarafından tutuşturmuş. Devler de evle birlikte yanmışlar.

Tellâl-tilki hemen geriye dönerek kafileye: "Korkmayın! Olan canımıza değil, yalnız malımıza oldu!" demiş. Hint Padişahı'nın kızını geçirmeye gelenler, büyük bir sarayın cayır cayır yanıp kül olduğunu görmüşler. Bunun üzerine: "Zararı yok, yanan yansın, biz yerine yeni bir saray inşaa edebiliriz" diye Un Padişahı'nı ve tellâl-tilkiyi teselli etmişler.

Yanan sarayın yerine eskisinden daha büyük ve daha güzel bir saray inşa etmişler ve içini zengin tüccarlardan satın aldıkları kıymetli eşyalarla döşemişler, ve hepsi birden yeni saraya yerleşmişler.

On dört gün kadar burada misafir kaldıktan sonra memleketlerine dönmek üzere vedalaşmışlar. Artık Un Padişahı olarak anılan değirmenci, Hint Padişahı'nın kızıyla burada yaşamaya başlamış. Tabii tellâl-tilki de beraberlerinde.

Günlerden bir gün tellâl-tilki bitkin bir sesle şöyle demiş: "Ben hastalandım, çok fenayım. Galiba öleceğim". Ertesi gün tellâl-tilkiyi ölü olarak bulmuşlar. Hizmetçiler: "Efendimiz, bizim tellâl-tilkimiz ölmüş" demişler. Un Padişahı: "Ayağını altından çekin" demiş. Hizmetçileri emiri derhal yerine getirmişler. O vakit tellâl-tilki yerinden kalkarak: "Ben sana o kadar büyük bir iyilik yaptım, sen ise ayağımı çekip duruyorsun" demiş. Un Padişahı gülerek: "Ben senin ölmüş olmadığını biliyordum, onun için şakalaştım" cevap vermiş.

Birkaç gün sonra ise tellâl–tilki hakikaten ölmüş. Hizmetçiler derhal koşup Un Padişahı'na: "Bizim tellâl - tilki ölmüş" demişler. Un Padişahı tilkinin yine oyun oynadığını zannetmiş ve yavaşça yanına yaklaşarak hafif bir sesle: "Tellâl–tilkim, tellâl–tilkim!" diye bağırmış, fakat cevap almamış. Etrafta bulunanlar Un Padişahı'na dönerek: "Bizim tellâl – tilkimiz bu sefer hakikaten öldü" demişler. Bunun üzerine Un Padişahı: "Derhal bir imam çağırın," diye emir vermiş. İmam gelerek, tellâl–tilkiyi yıkamış ve sonra onu gömmüş. Un Padişahı ile Hint Padişahı'nın kızı büyük bir saadet içinde güzel sarayda ömürlerinin sonuna kadar yaşamışlar. İşte tilkinin yaptığı büyük iyilik buymuş.

S Ö Z L Ü K

A

âbıhayat–Hayat suyu
açan–madem, ne zaman
aga–ağabey
alatlamak–acele etmek
alışmak–birbirilerini anlamak, evlenmek
amam–hamam
amuca–amca
ane–anne
annamak–anlamak
Anşe–Ayşe
apteka–Bulgarca eczane
are–ara
ascak–asacak
asret–hasret
asta–hasta
aşarı–aşağı
aşıtmak–aşırmak, yemek
aşmak–açmak
aşrı–yaban, gayrı
avcu–avcı
avcuoğlu–avcıoğlu
Ayfel Kulesi–Paris'in en yüksek kulesi
aylemek–ağlamak
azat–Kölenin efendisi tarafından serbest bırakılması

B

baas–bahis, şart
bakıcı–falcı
balkan–orman, dağ
barmak–parmak
bay–bağ
baylemek–bağlamak
belber–berber
belli–benli
bıdak–budak
biğenmek–beğenmek
billâ–billâhi
bina–Arap Dili Grameri
bişirmek–pişirmek
biştirmek–biçtirmek
bokluk–gübre yığınları
bonbon–şeker, şekerleme
buba–baba
büber–biber

C

cavkırmak–havlamak
cezbe–cezve
Cuma–şimdiki Tırgovişte Kasabası

Ç

çaylemek–ağlamak, çağlamak
çepni–Alevi
çerebi–çelebi
çıgırmak–çağırmak
çile–şakı
çiz–çeğiz, çeyiz
çiyiz–çeyiz
çocuk–oğlan

D

dam–ahır
dane–tane
dan yerler–tan yerleri
darak–tarak
daramak–taramak
daskal–Bulgarca muallim
day–dağ
daylemek–dağlamak
dermen–değirmen
deverlemek–devirmek

devrisi–ertesi
dıngılamak–yatmak
direm–dirhem
dirmen–değirmen
diymen–değirmen
doğra–dora, tepe
doktur–doktor, hekim
dolanbaç–dolambaç
don–şalvar
dölüm–dönüm
dumanı basmak–gayret etmek, işine bakmak
duşman–düşman
duvan–doğan
duvmak–doğmak
dün–düğün

E

Elmaz–Elmas
Ercep–Recep
Erecep–Recep
erkez–herkes
esap–hesap
evalanmak–havalanmak
evropa–1) baş örtü, 2) saçlar (argo) ey
eyi–iyi

F

feslân–fesleğen
festiyen–fesleğen
fıstan–fistan
filcan–fincan
fitka–hindi

G

galkmak–kalkmak
galmak–kalmak
gandil–kandil
gaplı–kaplı
gara–kara
gardaş–kardeş
garıs–kızan
gâvır–gâvur, imansız
gazık–kazık
geşmek–geçmek
Gırcalı–Kırcalı
gırmak–kırmak
gırmızı–kırmızı
gız–kız
gızan–çocuk
gice–gece
gol–kol
goyun–koyun
guzu–kuzu
gücü–ev dokuma tezgâhı
güçcük–küçük
gündöndü–ayçiçeği
güneç–güneş
güve–güvey

H

hana–hane
hanginden–hangisinden
hareme–avlu (Kırcalı)
havus–hafız
hayat–eski evlerde üstü kapalı, bir veya birkaç yanı açık sofa
hıtır–ıtır
himek–yemek
hopatı–parça
hulera–kolera
hukuk–tanışıklık, dostluk
hurmak–vurmak

I

ırakı–rakı

İ

ide–iğde
ilkindi–ikindi
inciner–mühendis
indi–şimdi
inge–yenge
İstambol–İstanbul
istikam–istihkâm
işmek–içmek
işret–sarhoşluk, içkicilik
itmek–etmek

K

Kâfir–Osman Pazvanoğlu'nun yandaşları için
kam–gam
kaned–kanat

kanet–kanat
karafil–karanfil
karangı–karanlık
kardaş–kardeş
kare–kara
karip–garip
kave–kahve
kayınç–kayın
kaza–gazel
kazarma–kışla
kefin–kefen
Kırçma–Kriçim
Kırçman–Kriçim
kırnak–nazik, güzel
kıti–tılsım
kıvrışık–kıvırcık
kıvrıştırmak–kıvırmak
kızan–eviât, oğul
kirez–kiraz
kolaş–kloş
kolebe–kulübe
konce–gonca,
Koreye–Kore
kotuklamak–doğurmak
koyak–tesirli, güzel
krevat–karyola, yatak
kupay–av köpeği
kurbet–gurbet
kümüş–gümüş
kümüşlemek–gümüşlemek
künah–günah

L

lana–lahana
lahna–lâhana
lav–laf
löblöbü–leblebi
lüver–tabanca

M

maale–mahalle
macir–muhacir, göçmen
mahdum–u âli–saygılı oğul
mahle–mahalle
mahsum–mâsum
malik–mahluk
mallim–muallim
manaf–kıptı
manca–yemek
mandara–mandıra
mantu–manto
medal–madalya
mehane–meyhane
melin–melûn
Mestanlı–Momçilgrat
mina–maden ocağı
miydan–meydan
moryak–denizci
möme–meme
mudul–ucu çivili değnek
munar–pınar, kuyu
muşamak–muşamba

N

nalpare–demir parçalar
nanni–ninni
napmak–ne yapmak
naşrapa–maşrapa
naştrapa–maşrapa
naşturpa–maşrapa, su kabı
nece–nice, bunca
nene–anne
nenni–ninni
nikâ–nikâh
nine–anne

O

oca–hoca
ofkurmak–üfürmek
okla–oklava
olmak–almak
oluk–gelin elbisesi için hususî kumaş
olurmak–oturmak
oraz–horoz
ohtika–verem
oş–hoş
otpuska–izinli, izin

Ö

öğlen–öğle
ötten–öteden

P

palatka–çadır
palı–pahalı
pantulum–pantalon
paytun–fayton
pelik–belik, saç örgüsü

pençere–pencere
peruşan–perişan
pinmek–binmek
piştaf–tabanca, piştol
podiserin–üstsavuş
popaz–papaz
porta–kapı
postan–bostan
potpuruçuk–teğmen
purçak–burçak
purçuk–üsteğmen
pusta kalsın–kahrolsun
pürümek–bürümek

R

reis–otobüs
Ruman–Romen

S

saba–sabah
sağdıç–çok yakın arkadaş
samsak–sarmısak
sancak–salıncak
santin–saten
seba–sabah
sebah–sabah
serbez–serbest
serhoş–sarhoş
setere–setre
sıklık etmek–ıslık çalmak
siya–siyah
Sovbolstroy–Sovyet–Bulgar İnşaat Müessesi
suva–sıva
suvan–soğan
Sülman–Süleyman
sümek işlemek–eğirmek
süvmek–sövmek

Ş

şain–şahin
şavg–şavk, ışık
şavuk–şavk, ışık
şayka–eşkiya
şefak–şafak
şahidi–sarı lira
şelvar–şalvar
şılak–parlak,
şinik–onaltılık buğday ölçüsü
şoşa–şose

T

tabanlıca–cesur
table–tabelâ
talle–tarla
tehna–tenha
teslim vermek–teslim etmek
tikili–dikili
tiyze–teyze
tomofil–otomobil
tomru–tomurcuk
töşler–göğüs

U

ulak–oğlak
urma–hurma
urmak–vurmak
Urumeli–Rumeli
Urusçuk–Rusçuk, Ruse
uşmak–uçmak
Uşumnu–Şumnu

Ü

üğlen–öğle
üşekli–post

V

va–var
vallâ–vallâhi
vidan–fidan
Voden–Filibe (Plovdiv)ye' bağlı bir köy

Y

yanşak–çok kusur bulan, geveze
yare–yara
yavız–yavuz, deli, yaramaz
yazovir–baraj
yırak–uzak
yimek–yemek
yuğmak–yıkamak

Z

zeman–zaman
Zulha–Zühra
zurba–zorba

KAYNAKLAR

1. BAKLACİEF, Salih, **Yanılmayan Var mı?** (Fıkra ve Anekdotlar), "Narodna prosveta", 1966 Sofya.
2. BAYRAMOF, Sabahattin, **Türk Atasözleri** "Narodna prosveta", 1965 Sofya.
3. BOEV, Emil, MEMOVA, Hayriye, **Rodop Türk Halk Masalları,** ("Narodna prosveta"), 1963 Sofya.
4. GENCOSMAN, Kemal Zeki, **Türk Destanları,** "Hürriyet" Yayınları, 1972 İstanbul.
5. HAFIZ, Nimetullah, **Sofyalı Bir Türk Aşığı Aşık Hıvzı,** "Sesler", Sayı 200, Kasım 1985, Üsküp, s. 193–204 .
6. HUSEYİNOF, Mehmet R., **Şahin ile Dostu** (Halk Hikâyesi), "Bulgaristan Komünst Partisi Yayınevi", 1954 Sofya.
7. KÖPRÜLÜ, M. Fuat, **Türk Saz Şairleri,** 1961–1965 Ankara.
8. KASIMOF, Beysim, **Dağ Başında Ağlıyan Bir Kız,** "Çağdaş" ("Yeni Işık" Gazetesinin Edebiyat ve Sanat Yaprağı), Sayı 1 (43), 1967 Sofya, s. 2–3.
9. KERİMOF, Yusuf, ŞİŞMANOĞLU, (Beytullah), **Ata Sözleri ve Özlü Sözler,** (Genişletilmiş II. Baskı), "Narodna prosveta", Sofya 1960.
10. MEHMEDEMİNOF, Muhittin, **Zaman Zaman İçinde** (Masallar), "Narodna prosveta", 1965 Sofya.
11. MOLLOF, Riza, **Bulgaristan Türklerinin Halk Şiiri** (Maniler ve Türküler), "Narodna prosveta", 1958 Sofya.
12. MOLLOF, **Riza, Ondokuzuncu asır Bulgaristan Türk halk şairi Kurdoğlu Deli Mehmet,** "Rocznik Orientalistyczhy", Tom XXII, Zeszyt I, 1957 Warszawa, s. 73–76.
13. MOLLOV, Riza, **Ouelques mots sur deux Acrostiches-Abecedarius Turques,** "Folia orientalia", Tome XII, 1970, s. 165–169.
14. MOLLOVA, Mefküre, **Bilmeceler,** "Narodna prosveta", 1959 Sofya.
15. ÖZTELLİ, Cahit, **Uyan Padişahım,** "Milliyet" Yayınları, 1976.
16. SÜLEYMANOF, Hayriye, BOEV, Emil, **Rodop Türkleri,** "Narodna prosveta" Yayınevi, 1966 Sofya.
17. **TİMİŞEF,** Ahmet, BEKİROF, Mehmet, İBİŞEF, İsmail, **İğneli Şakalar** (Fıkralar ve Epigraflar), "Narodna prosveta", 1965 Sofya.
18. YAMAÇ, Şekibe ve MARTİNOV, Slaveyko, **Türk Masalları** (Masal ve Efsaneler), "Narodna prosveta" Devlet Neşriyatevi, 1957 Sofya.

ISBN 975-17-0517-7 (Tk. No)
ISBN : 975-17-0519-3
Fiyatı : 5000 TL.